

Abdullah Öcalan

İlk Konuşmalar

“Belgeler zafer kazanan tarzın özdidir”

Weşanên Serxwebûn
belgesel dizi - Cilt II

Abdullah Öcalan
İlk Konuşmalar

ABDULLAH ÖCALAN

İlk Konuşmalar

belgesel dizi - Cilt II

Weşanên Serxwebûn 91

Abdullah Öcalan

İlk Konuşmalar

Weşanên Serxwebûn 91

belgesel dizi - Cilt II

Birinci baskı: Aralık 1998

İçindekiler

1975 'te Geliştirilen Harekat Program Taslağı
9

1977 Elazığ Konuşması
17

*1975-76 İlk Defa Yazıya Geçirilen PKK Doğuşunun
Düşünsel Temelleri*
99

1978 PKK Kuruluş Kongresi Konuşmaları
139

1982 1 Mayıs Konuşması
215

Önsöz

‘İlk Konuşmalar’ adı verilen bu derin tahlil, salt tarihi süreçlerin, aşamaların, insanlığın sentezi değildir. Bu anlatımlar yaratılacak aşkın en başı, ilk tanışıklığı, özgürlüğün ideolojisidir. Bu tarihsel yapıt PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan yoldaşın, “PKK’lileşmek, en ağır suçlardan bunalan, şaşırان, af isteyen birinin insan olma hareketidir” belirlemesinin temelini teşkil etmektedir. Eğer bir dirilişin, bir doğuşun yaşanması gerekli idiye, ilk insanın yaratılışından bugüne, sınıfların ortaya çıkışından devlete, sömürüden-direnışe, tükeniştten doğuşa kadar her şey yeniden anlatılmalı, çözümünü, stratejisini bulabilmeliydi. Ancak bu tahlillerin, çabanın, konuşmaların ardından bir doğuş olabilirdi. Daha 1969-70’lerde “gerekirse üçyüz defa konuşma” anlatımı başarılımış, nihayetinde “Kürdistan Sömürgeçdir!” sloganı atılmıştır. Bu kitapta geçen anlatımlar da o süreçlerde varılmış gerçeklerin belgesidir. Geçmiş tarihten, gelecek kuşağı kapitalizmden marksizme ve bunun Kürdistan gerçeğine, gerilla hareketine hazırlık, bunun öngörü ve ustalığı PKK öncü-

lüğünde başarılmıştır.

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan yoldaşın, parti kurma süreçlerindeki konuşmaları bu kitapla birlikte ilk kez yayınlanırken, Kürt ve insanlık tarihi ile PKK gerçeğinin ne kadar yakıcı olduğu bir kez daha görülmektedir. Henüz o yıllarda, hatta parti kurma gündeme gelmeden, yürekte yaşanan aşkın büyüklüğü, bir süre sonra orduya dönüşmenin temeli ve sonraki kuşaklara mirası olarak hazırlanmıştır. PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan yoldaşın “Ey zaman, benim için kolay geçmeyeceksin; ya sana başarı bahsedilecek ya da seni hiç yaşanmamış sayacağım” belirlemesi ile tarihin ve zamanın andı içilmiştir.

Elinizdeki bu kitap yeniden bir tarih nasıl yaratılır, Kürdistan’da savaş nasıl verilir, nasıl sosyalist olunur, sorularına cevap niteliğinde olacak bir eserdir. PKK arşivinde yeniden araştırılarak biraraya getirilen ‘İlk Konuşmalar’ ismindeki bu yapıt; PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan yoldaşın, 1975-76 ve sonraki yılları kapsayan konuşmalarıdır. ‘İlk Konuşmalar’ ya da ilk tanışma süreci, tarihi belge, bir ülkenin tarihi olmasıyla beraber devrimciliği kendine meslek bilenler için de bir başyapıt olacaktır.

1975'TE GELİŞTİRİLEN HAREKAT PROGRAM TASLAĞI -1-

TASLAK 1

Bölüm 1: Toplumların Evrimi ve Sömürgecilik Tarihi

A- İlkel Komünal Toplum ve Yerleşme Düzeni

- a)** İnsan toplumunun doğuşu
- b)** İlkel toplumun örgütlenmesi
- c)** Dil ve kültür birliğinin oluşması
- d)** İlkel komünal toplumda çatışmalar
- e)** İlkel komünal toplumun dağılışı

B- Köleci Toplum ve Devlet

- a)** Temel üretim aracı köle emeği ve toprak
- b)** Nüfusun belli bir coğrafi alan üzerinde yoğunlaşması, zanaatçılık ve şehirleşme

- c) Yerleşik halk gruplarının ortaya çıkışı ve devlet
- d) Köleci toplumun dengesiz gelişmesi
- e) Köleci toplum döneminde sömürgecilik
- f) Köleci toplumun dağılışı
- g) Ortadoğu'da köleciliğin doğuşu, gelişmesi ve yıkılışı

C- Feodal Toplum

- a) Toprağın artan önemi ve kapalı kırsal ekonomik birimler
- b) Çatışmaların temel nedeni; toprak üzerindeki mülkiyet sorunu
- c) Yeryüzünde yurtlaşma hareketinin gelişmesi
- d) Feodal dönemde ulusal değerlerin oluşması ve bunda devletin rolü
- e) Modern milliyetlerin doğuşu
- f) Feodal dönemin sömürgeciliği
- g) Feodal toplumun yıkılışı sürecinde krallıklar
- h) Krallıkların oluşması ile uluslaşma arasındaki ilişki
- i) Feodal toplumun dengesiz gelişim ve yıkılışı
- j) Ortadoğu'da feodalitenin doğuşu, gelişmesi ve çöküşü

D- Kapitalist Toplum

- a) Kapitalizmin doğuşu
- b) Kapitalist üretimin niteliği ve sömürünün özü
- c) Burjuva milliyetçiliğinin doğuşu
- d) Ulusların ortaya çıkışı
- e) Anavatan sorununun çözümlenmesi
- f) Ulus örgütlenmesini mümkün kılan üretim güçlerinin gelişme seviyesidir
- g) Ulusal devlet ve ulus arasındaki ilişki
- h) Kırların önemini yitirmesi ve sanayinin önem kazanması (kır-şehir çelişkisi)
- i) Kapitalizmin dengesiz gelişimi
- j) Kapitalizmin en yüksek aşaması; emperyalizm
- k) Kapitalist sömürgecilik
  - 1) İlkel birikim döneminde sömürgecilik
  - 2) Serbest rekabet döneminde sömürgecilik
  - 3) Emperyalist dönemde sömürgecilik

4) Ortadoğu'da kapitalizmin yayılması

E- Sosyalist Toplum

- a) Sosyalist toplumun örgütlenmesi
- b) Sosyalist toplumda ulus gerçeği
- c) Sınırlar meselesi
- d) Ulusların ortadan kalkışı

Bölüm 2: Marksizm ve Ulusal Sorun

I. Burjuva Devrimleri Çağında Ulusal Sorun

A- Burjuva Ulusların Ortaya Çıkışı

- a) Burjuvazinin feodalizme karşı mücadelesi
- b) Ulusal dil, kültür ve tarihin şekillenmesi
- c) Ulusal sınırlar içerisinde pazar birliğinin gerçekleştirilmesi
- d) Uluslaşma sürecinde burjuva milliyetçiliğinin rolü
- e) Ulusal devlet

B- Burjuvazinin Egemenliği Çağında Ulusal Sorun

- a) Batı Avrupa'da ulusal sorunun çözümlenmesi
- b) İrlanda sorunu
- c) Doğu Avrupa'da ulusal sorun
- d) Ulusal sorunun genişleyerek sömürgeler sorunu ile birleştirilmesi

C- Burjuva Devrimlerinin Rolü Üzerine

- a) Burjuva devrimlerinin Batı'daki rolü
- b) Burjuva devrimleri karşısında sömürgeler

D- Ulusal Baskının Gelişmesi

- a) Burjuva ulusal devletlerinin sömürgeci devletlere dönüşmesi
- b) Sömürgelerde ulusal baskının gelişmesi ve sömürgeci durgunluk

c) Ulusal sorunun çözümünde burjuvazinin acizliği

E- Burjuva Devrimleri Döneminde Marks ve Engels'in Ulusal Soruna Bakış Açısı

II. Proletarya Devrimleri Çağında Ulusal Sorun

A- Ekim Devrimi Ve Ulusal Sorun

- a) Rusya'da ulusal sorunun çözümü
- b) Ekim Devrimi ve sömürgeler sorunu
- c) Ekim Devrimi'nin uluslararası önemi
- d) Emperyalizmin sömürge sisteminin yıkılmasında Ekim Devrimi'nin rolü

B- Sömürgelerin Uluslaşması ve Sömürge Toplularında Devrim

- a) Sömürge toplumlarının yapısı
  - 1) Sosyo-ekonomik yapı
  - 2) Siyasal yapı
  - 3) Kültürel yapı
- b) Sömürge devrim
  - 1) Devrimin karakteri
  - 2) Devrimin hedefleri
  - 3) Devrimin görevleri
  - 4) Sınıfların mevzilenmesi ve önderlik sorunu
  - 5) Cephe sorunu
  - 6) Şiddet sorunu
- c) Sömürge devrim proleter dünya devriminin bir parçasıdır
- d) Burjuva milliyetçiliği ve proleter yurtseverliği üzerine

C- Emperyalizmin Sömürge Sisteminin Parçalanması

- a) Sosyalist sistemin doğuşu
- b) Ulusal kurtuluş hareketlerinin doruğa ulaşması
- c) İşçi sınıfının demokratik mevzileri koruma savaşı
- d) Günümüzde emperyalizmin durumu ve yeni sömürgecilik

Bölüm 3: Kürdistan Toplumunu Ve Kürdistan Devrimi

I. Kürdistan Toplumunu

A- Kürdistan Tarihi

- a) Kürt kabilelerinin Mezopotamya'ya yayılışı ve köleci imparatorluklar
- b) Feodal dönemde Kürtler ve Kürdistan üzerindeki yabancı hakimiyet
  - 1) Arap egemenliği dönemi
  - 2) Türk egemenliği dönemi
  - 3) Fars egemenliği dönemi
- c) Kürdistan'da merkezi feodal bir devletin oluşmamasının nedenleri ve sonuçları
- d) Kapitalist çağda Kürdistan üzerindeki yabancı hakimiyet
  - 1) Serbest rekabet döneminde Kürdistan'da feodal hakimiyet
  - 2) Emperyalizmin Ortadoğu'da yayılması
  - 3) Emperyalizmin işbirlikçisi Türk, Arap ve Fars devletlerinin doğuşu, Kürdistan'ın parçalanması
  - 4) Emperyalizmin ve işbirlikçi devletlerin Kürdistan'ın parçaları üzerinde gerçekleştirdikleri ortak sömürgecilik
- e) Türk burjuvazisinin Kuzey-Batı Kürdistan üzerindeki hakimiyeti
  - 1) Kemalist devrim ve Kürdistan
  - 2) Kemalist burjuvazinin askeri, siyasi ve kültürel alanda gelişen baskısı
  - 3) Emperyalist tekellerle birlikte işbirlikçi tekellerle Türk burjuvazisinin Kürdistan'da ekonomik sömürgeciliği geliştirmesi

B- Bugünkü Sömürge; Yarı-Feodal Kürdistan

- a) Sömürge ekonomisinin şekillenmesi
  - 1) Geliştirilen kapitalizmin karakteri ve doğurduğu sonuçlar
  - 2) Yeraltı ve yerüstü kaynaklar üzerindeki sömürü
  - 3) Oluşan pazarın uydu niteliği
  - 4) Serbest işgücünün durumu
  - 5) Doğal ekonominin parçalanması ve yarı-feodal yapı

- b) Kürdistan'daki sosyal yapı
  - 1) Ağa ve şeyhlik
  - 2) Etnik ve dinsel yapı
  - 3) Modern sınıfların doğuşu, yönü ve özellikleri
  - 4) Köylülük
  - 5) Aydınlar ve gençlik
- c) Dil ve kültür sorunu
  - 1) Kürt dili ve kültürünün zorla imhası
  - 2) Asimilasyon aracı olarak eğitim kurumları
  - 3) Türk dili ve kültürünün yayılması
  - 4) Kişilik sorunu
- d) Askeri ve siyasi hakimiyet
  - 1) Askeri hakimiyetin tamamlanması
  - 2) Kürtlerin askere alınması, önemi ve sonuçları
  - 3) Ağa ve şeyhlerin milli ihanet siyaseti
  - 4) Sömürgeci partiler Kürdistan'da çatışmaları derinleştiriyor, feodal kurumları yaşatıyor
  - 5) Sömürgeciliğin güçlendirilmesinde parlamento culuk
  - 6) Diğer kurumların sömürgeci karakteri
- e) Sömürgeciliğin sürdürülmesinde emperyalizm ve Türk burjuvazisinin ortak siyaseti
- f) İşbirlikçi Türkiye, İran, Irak, Suriye devletlerinin Kürdistan üzerindeki ortak siyasetleri: Sento, Cezayir Antlaşması, Mit-Savak ortak çalışması ve gizli antlaşmalar

C- Emperyalist Sistem İçinde Kürtler Ve Kürdistan'ın Geleceği

- a) Ulus olarak yok olma
- b) İşbirlikçi nitelikte bir devlet halk için ölümdür
- c) Sosyalizme götürecek olan bir devrim kurtuluş için tek yoldur

II- Kürdistan Devrimi

A- Kürdistan Tarihinde Direnişler

- a) Yabancı köleci ve feodal egemenliklere karşı direnişler

- b) Yabancı kapitalizmin hakimiyeti karşısında feodallerin başını çektiği direnişler
- c) Bu direnişlerin başarısızlıklarının nedenleri ve sonuçları
- d) Burjuva milliyetçiliğinin Kürdistan'daki rolü üzerine
- e) Kürdistan ulusal sorununun çözümünde burjuva milliyetçi yöntemler iflas etmiştir

B- Kürdistan'da Marksizmin Tarihi Rolü Üzerine

- a) Marksizmin Kürdistan'a girişi
- b) Reformist burjuva milliyetçiliğinin sosyalist maskesinin düşürülmesinde marksizm
- c) Sosyal-şovenizme karşı mücadelede marksizm
- d) Kürdistan halkının ulusal demokratik devrim mücadelesinde kılavuz ideoloji olarak marksizm

C- Kürdistan Devrimi Üzerine

- a) Kürdistan devriminin karakteri
- b) Kürdistan devriminin hedefleri
- c) Kürdistan devriminin görevleri
- d) Kürdistan devriminde sınıfların mevzilenmesi ve önderlik sorunu
- e) Kürdistan devriminde örgütlenme sorunu
- f) Kürdistan devriminin şiddet sorunu
- g) Kürdistan devriminin uluslararası perspektifleri
  - 1) Dünya proleter devriminin bir parçasıdır
  - 2) Ortadoğu halk devrimlerinde kilit rol oynar
  - 3) Emperyalizmin Ortadoğu'daki hakimiyetinin yıkılmasında ve dünya çapında geriletilmesinde temel öneme sahiptir
  - 4) Revizyonizme karşı marksizmin zafer kazanmasında uluslararası rolü büyüktür
  - 5) Ulusal kurtuluş hareketlerinin doğal müttefidir.

Bölüm 4: Marksizm-Oportünizm-Revizyonizm

A- Rekabetçi Kapitalist Dönemde Marksizm ve Oportünizm

- a) Burjuva sosyalizmine karşı bilimsel sosyalizm

b) Marksizm, anarşizm ve revizyonizm

B- Emperyalizmin Doğuşu Ve Ekim Devrimi Döneminde Marksizm Ve Oportünizm

a) II. Enternasyonal oportünizmine karşı leninizm

b) Troçkizme karşı marksizm-leninizm

C- Emperyalizmin Sömürge Sisteminin Parçalanması Ve Sosyalist İnsanın Güçlenmesi Döneminde Marksizm, Leninizm, Modern Revizyonizm Ve Yeni Troçkizm

a) Tito revizyonizmi

b) Kruşçev-Brejnev revizyonizmi

c) IV. Enternasyonal

d) “İki süper devlet ve üç dünya teorisi” maskeli revizyonizm

1977 ELAZIĞ KONUŞMASI

İnsan toplumu; tarihsel bir kategori, tarihi süreç içinde meydana gelmiş bir olgudur. İnsan soyu bir tür olarak şekillenir şekillenmez hemen belli bir toplumsal yaşantıya geçiyor. Yine insan soyu maymunsu yapıdan belli bir şekilde uzaklaşır uzaklaşmaz klan türü bir örgütlenme yapısı içine giriyor. (Henüz bu dönemde uluslaşma, halklaşma gibi bir olgu yoktur. Ufacık kabileler ya da klanlar vardır. Bu klanların sayısı birkaç aile ile -ki aile bile denilemez- sınırlı, daracık bir şekillenmedir. Hayvanca yaşam koşullarından yeni çıkmaktadır.) Üretim düzeyi son derece düşüktür. Üretim düzeyinin düşük oluşu insanların toplumsal yaşantısına, düşüncelerine, örgütlenmesine de tesir ediyor. (Klan türü örgütlenme dar bir örgütlenmedir. Bu yapıya özgü bir aile şekli ve örgütlenme biçimi doğuyor. Bu döneme '*ilkel komünal toplum dönemi*' deniyor. İnsan soyunun bir milyon yıl mı ya da beşyüz bin yıl mı önceden ortaya çıktığı konusunda kesin bilgiler yoktur. Bu pek önemli değil, ama bilinen şey; ilkel komünal toplum yapısının M.Ö. 15.000-10.000 yılına kadar geldiğidir. Klan ve

kabilelerin birleşmesinden aşiretler meydana gelir. Aşiret, ilkel komünal toplumun örgütlenme yapısıdır.)

Bu dönemde üretim ihtiyaçları, çok az insanın örgütlenmesini gerekli kılar. Üretim düzeyi düşüktür, insanların üretim yapabilmesi için birkaç klanın biraraya gelmesi yeterli oluyor. Bu geri yapının üzerinde özellikle durulması, bizdeki aşiret yapısının hâlâ ayakta kalmasını açıklığa kavuşturması açısından gereklidir. Aşiret tipi örgütlenme belirtildiği gibi ilkel komünal tipi bir örgütlenme veya bu toplumdan gelme bir yapıdır. Üretim araçlarının düşüklüğü, aşiret yapısının maddi koşuludur. Mesela bir av hayvanının avlanabilmesi için yüz kişiye gereksinim duyulur. Bu yüz kişi de bir klan veya bir aşiret olabilir.

Bu sırada dil de ortaya çıktı, sözcükler oluştu ve dil belirdi. Dil, ilkel kabilelerde anlaşma aracıdır. Dilin ortaya çıkışı üretimin zorunlu sonucudur. Bu konuda kısaca şu söylenebilir: İnsan ihtiyacı, aşiret tipi bir örgütlenmeyi gerekli kılıyor. Geri bir örgütlenme ve üretim tarzıdır. Herhangi bir yerde aşiret yapısının varlığı, orada geri bir ekonomik ve sosyal yaşantının olduğunu gösterir.

Diyalektik olarak her şey değişme halindedir. İnsan toplumu da değişir. Üretim araçlarındaki bir değişme, üretim ilişkilerinde de bir değişikliği gerekli kılar. Bu da toplumun yapısındaki bir değişmeyi gerekli kılacaktır. Üretim araçlarındaki gelişim, bir sonraki toplumun ortaya çıkışını, halklaşmayı beraberinde getirdi. Halklaşmayla sınıfların ortaya çıkışı birbirine bağlı şeylerdir. Buna geçmeden aşiret yapısının dağılışı ve bunun sonucu olarak, köleci toplumun ortaya çıkışı anlatılmalıdır.

Aşiretler, tahminen barbarlık dönemine kadar yaşadılar (M.Ö. 4000). Bir insanın yaşaması için gerekli olandan fazlasını üretmesi, sınıflı toplumun ortaya çıkışının maddi koşuludur. Kişilerin fazla ürün elde etmesi ve buna bağlı olarak bazı kişilerin elde edilen ürüne el koyarak yaşamlarını çalışmadan sürdürmeleri, köleci toplumla birlikte ortaya çıkar. Bu da üretim araçlarının belli bir düzeye gelmesi ve gelişmesinin sonucudur. İlk sınıflı toplum, köleci toplumdur. M.Ö. 4000 yıllarında böyle bir toplum yapısının Mezopo-

tamya'da oluştuğunu görüyoruz. İlk köleci toplum Sümerlerle ortaya çıktı. Bunun sonucu olarak devlet teşekkül etti. Devlet eski aşiret örgütlenmesinin parçalanmasıyla, toplumda uzlaşmaz karşıtlıkların çıkışıyla, yani ezenin ve ezilenin, sömürenin ve sömürülenin varlığı koşullarında doğdu. Üretim araçlarını ellerinde tutan belli bir azınlık, çoğunluk üzerindeki sömürsünü sürdürüebilmek için baskı ve tahakküm aracı olan bir aygıtta gereksinme duydular. Bizim için gerekli olan; aşiretin parçalanması, devletin oluşumu ve halk tipi örgütlenmenin doğuşu sorunudur. Devletin ortaya çıkışını ve gelişmesini, derinlemesine ele almayı gerek görmüyoruz. Aşiret örgütlenmesi ile halk tipi örgütlenmesinin ayırtililmesi gerekir. Devletin ortaya çıkmasıyla halk tipi örgütlenme doğar ve halklar tarih sahnesine çıkar. Toprağa yerleşme ile beraber aşiret yapısı değişir, aşiretler çözülür ve sömürülen ilişkisi ortaya çıkar. Bu dönemde belli bir dil ve kültür oluşur. Bu, aşiret yapısının dağılmasını ve halkların ortaya çıkışını belirlemektedir. İçinde sömürenin ve sömürülenin bulunduğu bu yapıya “halk” diyoruz. Bunun belirleyici öğeleri şunlardır; daha önce aşiret aşamasında belli bir dil ve kültür şekillenmemişti. Halklar bu aşamada artık belli bir toprağa yerleştiler. Eski aşiret düzeni, göçebe bir düzendi. Burada belirli bir toprak üzerinde devamlı durarak üretim yapmıyorlar, şuralarda buralarda dolaşarak göçebe bir hayat yaşıyorlardı. Fakat halk haline geldiklerinde belli bir toprağa yerleşme ve toprak birliği oluştu. Bu toprak birliği daha sonra oluşacak olan ulusları meydana getiren öğelerden biri olacaktır. Köleci ve feodal aşamalarda halk belli bir toprak üzerinde yaşadı ve bu da halkın gelişimini belirleyen bir üretim gücü oldu. Köleci toplum M.S. 300 yıllarına kadar devam eden hayli yaygın bir toplum biçimidir. Köleci üretim ilişkileri; M.S. 300 yıllarında ya tarihten silinmiş ya da hakim üretim ilişkileri olmaktan çıkmıştır. Bu aşamaya kadar Anadolu'da, Mezopotamya'da, Roma'da, Mısır'da ve Akdeniz çevresindeki ülkelerde hep köle imparatorlukları vardı. Çin'de de bir köleci imparatorluk mevcuttu. Dünyanın diğer kesimlerinde insanlar henüz ilkel kabile, aşiret düzeni içindeydiler. Şunu da belirtmek gerekir; Akdeniz çevresinde gelişen uygarlık, bu aşamada insan toplu-

munun belirleyici ögesidir. M.S. 300 yıllarına kadar insan uygarlığının geliştiği alanlar bu alanlardı. Mezopotamya uygarlığın beşiğidir. Bu alanın üzerinde, aynı aşamada, bizim de yaşamamız nedeniyle, özellikle üzerinde durmak gerekir.

M.Ö. 4000 yıllarında Aşağı Mezopotamya'da Sümerler adında bir uygarlık doğdu. Bu alan sınıflı toplumun ve uygarlığın geliştiği ilk alandır. Bataklıkların kurutulması ile elde edilen tarım alanlarından bire karşı yüz-ikiyüz ürün alınıyordu. Balıklar ve hayvanlar son derece fazlaydı. Bu, insanların hızla bir artı-değeri elde etmelerine olanak veriyordu. Yoğun artı-değer üzerinde köleci bir devletin yaratılmasının koşulları ortaya çıkıyordu. Devlet doğdu ve kuzeye doğru yayıldı. Babil ve Asur imparatorlukları bu aşamaya gelindiğinde, dünyanın o zamanki en kuvvetli devletini kurdular. Daha sonra köleci imparatorluklar arttı. İran'da gelişen Med ve Pers uygarlığı, Anadolu'daki Hitit uygarlığı, hep bu Mezopotamya'daki uygarlık üzerinde gelişti veya Mezopotamya'da gelişen uygarlık, uygarlıkların belkemiği oldu. Mısır ve Hitit uygarlığı bundan yararlandı. Yine Çin uygarlığı Mezopotamya'daki bu uygarlıktan etkilendi. M.Ö. 3000 yıllarındaki gelişme bazı tarihçilere göre 19. yüzyıldaki gelişmeden daha fazladır. Sümerler tarafından Mezopotamya'da geliştirilen uygarlık, bilim ve teknolojik açıdan kapitalist uygarlığın insanlığa verdiğinden daha fazlasını vermiştir. İşte o dönemde Mezopotamya'da böyle bir uygarlık vardı. M.Ö. 9000 yıllarında, yani barbarlık döneminde buğday, arpa vs. yetiştirilebiliyordu. Sığır ve koyun besleniyordu. Mezopotamya tarihte tarımın ve hayvancılığın geliştiği ilk alandır. Dünyanın diğer taraflarında henüz buna rastlanmaz.

Bundan şu sonuç çıkıyor; barbarlık aşamasında hayvancılığın gelişmesini, verimli bir tarımın yapılmasını ve toprağa yerleşik bir düzenin ortaya çıkmasını görüyoruz. Buna bağlı olarak Sümer Uygarlığı gelişti.

Şimdi köleci toplumdaki sonraki duruma değinmek gerekir. Hal-klasma açısından, köleci toplumdaki sonra gelen feodal topluma değineceğiz. Köleci toplumdaki feodal topluma nasıl geçildi? Bu,

şu anda konumuz dışında. Açıklamak istenilen konu özellikle bütün halkların köleci aşamadan geçemedikleri, bazı ilkel kabile ve aşiret yapısı içinde olan halkların köleci toplumu yaşamadan feodal topluma geçtikleridir.

Feodal döneme gelindiğinde bazı ilkel kabile ve aşiretler feodal topluma geçerlerken, halk haline geliyorlar. Avrupa'da feodalizmin 10. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun yıkılmaya başlamasıyla hızla geliştiği görülür. 10. yüzyılda Avrupa'da güçlü bir feodalizm doğdu. Afrika'nın kuzeyi ve Arabistan'da da gelişti. Anadolu'nun köleci döneminde ulaşılamayan yerlerde ve İran'da da gelişti. Latin Amerika'da olsun, Kuzey Amerika'da olsun, henüz böyle bir durum yoktu. Ne bir köleci devlet, ne bir feodal devlet belirmemişti. Hâlâ bunlar aşiret konfederasyonları biçiminde bulunuyorlardı. Afrika'da da köleci federasyonlar veya köleci ilişkiler vardı. Köleci despotizmin ilk başlangıcı olarak devlet taslakları mevcuttu. Fakat burada sınıflı toplum henüz gelişmemişti. Amerika, Afrika ve hatta Avustralya son zamanlarda, yani feodalizmin gelişmesi döneminde uygarlığa açılmıştır. Buralarda sınıflı toplum henüz gelişmemiş veya gelişme aşamasındaydı. Güçlü bir şekilde Asya'da, Avrupa'da ve bunların geçit noktaları olan Ortadoğu'da sınıflı toplum hayli gelişmişti. Köleci ve feodal aşamada bu yerlerde yaşayan tüm halklar ve aşiretlerin daha sonra Kürdistan tarihindeki gelişmeyi açıklarken üzerinde duracağız. Göreceğiz ki, aşiretler henüz sınıflı toplum yapısı içine girmemişlerdir veya büyük ölçüde aşiret yapısını sürdürmüşlerdir. Bunun nedenlerini sonra ele alacağız. Fakat şunu belirtmek gerekir ki, tüm aşiretler sınıflı toplumun olmuştur. Fakat genelde şunu söyleyebiliriz; köleci ve feodal dönemde bu yöreler tamamen sınıflı topluma açılmıştır. Sınıflı toplum içine giremeyen aşiretler varsa da bunlar geçici ve hakim olmayan ögelerdir. Feodalizmin başlangıç yıllarında, bu yapılanmanın etkisi altına giren aşiret ve kabilelerin de bir halk olarak oluştuklarını görüyoruz. Buna örnek olarak Rus halkının ortaya çıkışı gösterilebilir. Rus halkı bildiğimiz kadarıyla 10. yüzyılda ortaya çıkıyor. Germenlerin Roma İmparatorluğu'nu yıkması ve Avrupa'da feodalizmin gelişmesiyle, Germenlerle Slavlar karşı kar-

şıya geliyorlar. Slavlar ilkel kabile, aşiret düzeni yaşamaktadırlar. Germenler ise güçlü bir feodal düzen içindedirler. Aşiret, kabile düzeni, geri bir düzen, feodal düzen ise buna nazaran ilerici bir düzendir. Slavların gerici düzeni, feodalizmin karşısında yıkılıyor ve feodalizm bunların içine dıştan giriyor -Rusya’da olduğu gibi. Kendi iç gelişmeleri ile bunlar feodalizme varmıyorlar. Kendi iç gelişmeleri ile ilk sınıflı toplum olan köleci topluma geçmeleri gerekirdi.

Köleci aşamadan sonra iç dinamikleri sonucu feodal topluma varmaları gerekirdi. Fakat böyle bir gelişme olmuyor. Dışarıda, Avrupa’da bir feodal gelişme var. Ve bundan etkilenen Slavlar feodal topluma dönüşüyorlar. Feodal topluma dönüşmesiyle Rus halkı oluşuyor. Bunun doğal sonucu, Rusya steplerinde güçlü bir feodalizm ve güçlü bir Rus halkı oluşuyor.

Şu anda feodalizmden kapitalizme geçiş sürecini veya ulusların ortaya çıkışını anlatmalıyız. Buna geçmeden hemen şunu belirtelim; feodal toplumun son dönemlerinde modern milliyetler denilen bir kavram ortaya çıkıyor. Modern milliyetleri diğer kavimlerden veya halklardan ayıran özellikler bunların olgunlaşmış halklar olmalarıdır. Çeşitli alanlarda dil ve kültürleri gelişmiş, toprak alanları da genişlemiştir. Özellikle dil ve kültür belli bir toprak alanını tamamen sınırlandırmıştır. Veya belli bir dil sınırı ortaya çıkmıştır. Herhangi bir yerde, belli bir toprak parçası üzerinde, ortak bir dil teşekkül etmişse; orada modern milliyetlerin varlığı sözkonusudur. Bu özellikle feodalizmin son aşamasında, Avrupa’da kapitalizmin gelişmesinden önce görülebilen bir olgudur.

Kapitalist üretim biçiminin, feodal toplumun bağrında geliştiğini biliyoruz. Feodal toplumun başka bir aşamasında -evriminde-, yani kapitalizmin şafak vaktinde, uluslar ortaya çıkıyor. Ulusal örgütlenmenin milliyet örgütlenmesinden farkını belirtmek veya “*millet*” tanımını yapmak için şunları söylemek mümkündür: Halklar veya modern milliyetler döneminde belli bir dil konuşuluyor ve ortak bir kültür var. Belli bir toprak parçası üzerinde yaşanılıyor. Ama üretim hâlâ bu aşamada içe kapanık bir üretilimdir. Daha çok kullanım değeri olan bir üretim var ve pazar için üretim

söz konusu değildir. Küçük birimler içinde üretim yapılıyor. Köylerin kendi içindeki üretimi var, pazar olayını da görmek mümkün. Köyden pazara ürün götürülüyor, pazardan da köye bir ürün getiriliyor. Fakat bu üretime hakim değildir. Böyle olunca, yani üretim dar birimler içine sıkışıp kalınca, insanların geniş ölçüde birbirleri ile konuşmaları, geniş bir dil ve kültür meydana getirmeleri zordur. Üretim bunu imkansız kılmıştır. Küçük birimler halinde köylerde küçük üretim yapılmaktadır. İşte bu, ulusların ortaya çıkışını engelleyen veya geciktiren en önemli bir üretimdir. Fabrika üretimi, değişik aşiretlerden ve değişik köylerden insanların bir araya gelmesiyle yapılan bir üretimdir. Bir fabrikada binlerce kişinin bir araya gelişi, ulusun ortaya çıkışının en önemli maddi koşuludur. Bu durum geniş bir pazara yol açmaktadır. Aynı dile ve kültüre sahip insanların bir pazar etrafında birleşmeleri, giderek bir pazar için üretim yapmaları, ürettiklerini pazara aktarmaları, kendi gereksinimlerini pazardan karşılamaları... İşte bu olay ulusun ta kendisidir. Böyle bir olayı yaşayan milliyetler veya halklar, artık ulus olmuşlardır. Artık küçük ve dar birimlerinden sıyrılmak, geniş kapsamlı üretimde bulunmak ulusun maddi gereksinimidir. Pazar; ulusların beşiğidir ya da Stalin'in deyiimiyle "burjuvazinin milliyetçiliği öğrendiği ilk okul, pazardır." Bir yerde pazarın gelişmesi varsa ulusların gelişmesi de mümkündür. Pazar bir iktisadi birlik-tir. Ulusun çeşitli bölümlerini tek bir bütün biçiminde kaynaştıran, içsel bir iktisadi bağı oluşturan halklar ulus haline geliyorlar.

Ulusun gelişmesini veya ortaya çıkışının tahlilini daha fazla yapmayacağız. Bu dönemde meydana gelen uluslar burjuva uluslardır. Feodalizme karşı mücadele eden ulusun önder sınıfı burjuvazidir. İşçi sınıfı ve köylülük bu dönemde burjuvazinin bayrağı altında yer alarak feodalizme karşı mücadele ediyor. Burjuvazi ilericidir, burjuvazinin yetiştirdiği kahramanlar, edebiyatçılar, ressamlar vs. ilericidir. Mekan açısından ulusların ortaya çıkışı sınırlıdır. Batı Avrupa'da, Fransa'da, İngiltere'de, Almanya'da ve İtalya'da ancak ulusal gelişme var ve ulusal devletler teşekkül ediyor. Veya kapitalizmin şafak vaktinde ulusların teşekkülü süreci daha

çok Batı Avrupa'ya özgü bir olgudur. 19. yüzyıla gelindiğinde kapitalizm henüz Batı Avrupa'ya özgüdür. Dünyanın diğer alanlarında ise hâlâ köleci ilişkilerin, güçlü feodalizmin ve bazı bölgelerde de aşiretlerin etkinliği sözkonusudur. Avrupa'nın batısı, yeni bir uygarlık aşamasına geçiyor. Bu kapitalist uygarlık oradaki insanların ulus haline gelişlerine veya burjuva ulusu durumuna gelmelerine yol açıyor. 1800'ler, 1850'ler hep böyle.

Kapitalizmin emperyalist aşamaya geldiği ana kadar uygarlık alanı halen Batı Avrupa'dır. 1850'ler dünyanın diğer iki önemli alanının kapitalist gelişme yoluna giriş tarihidir. Bu ülkelerden biri Amerika, diğeri Japonya'dır. Bu ülkeleri incelemek, sömürge olmayışları nedeniyle önemlidir. Dünyanın büyük bir alanı sömürge olmasına rağmen, bu dönemde bunlar sömürge olmayan toplumlardır. Kapitalizmin bu ülkelerde gelişimi veya bu ülkelerde sömürgeleştirme süreci olmadan, kapitalist bir ülke biçimine dönüşüm nasıl oluyor? Amerika'da son derece ilkel bir yaşam sürdüren Kızılderililer var. Avrupa'nın en serseri insanları ve bütün hapishane kaçkınları Amerika'ya ihraç ediliyor. Yerliler korkunç bir soykırımdan geçiriliyor. Bundan hemen sonra Avrupalı kapitalistler akın etmeye başlıyorlar. Afrika'dan büyük ölçüde köleler de getiriliyor. Topraklar son derece verimlidir. Bütün bu koşulların birleşmesiyle Avrupa kapitalizmi kendini adeta Amerika'ya ihraç ediyor. Avrupa kapitalizmi, Avrupa'da ne ise Amerika'da da odur. Boş alanlar hızla yeşermeye başlıyor. Ne köleci, ne de feodal aşamalardan geçmiş olan bu topraklara kapitalizm ekiliyor. Topraklar ilk ve son defa kapitalizme açılıyor. Kapitalizm toplumun her şeyi ve Amerika'nın bütün tarihidir. Amerikan ulusu daha önce orada bir toprak birliğini, dil ve kültür birliğini şekillendirmiş değildir. Çeşitli milliyetlerden gelmiş halkların, başlangıçta İngiliz dili ve kültürü etrafında birleşmesi ile Amerikan ulusu doğmuştur. Amerikan kapitalizmi çeşitli milliyetleri öğüten, onları eriten bir değirmen gibidir. Bu süreç henüz devam etmektedir. Amerikan ulusunun veya Amerikan emperyalizminin, dünya emperyalizminin jandarmalığını yapacak kadar güçlü oluşunun maddi temeli buradadır.

Japonya'da durum daha değişiktir. Burada güçlü bir feodal toplum vardır. Yalnız bir ada oluşu istilaya uğramasını, başka toplumların orayı işgal etmesini engelliyor. Avrupa kapitalistleri Japonya'ya gelip dayandıklarında güçlü bir halkla, güçlü bir dil ve kültürle karşılaşılıyorlar. Devlet yapısı ve güçlü örgütlenme, yabancı istilasını imkansız kılıyor. Ama Japon aydın ve bürokratları, Avrupa kapitalizmi karşısında tutunabilmek için, onların üretim biçiminin ülkelerine hakim kılınması gerektiğini; geri bir üretim ve bu geri üretimin üst yapısıyla daha ilerici bir üst yapıya sahip olan bir devlet karşısında tutunamayacaklarını anlıyorlar. Avrupa kapitalizmini adeta kendi elleriyle alıp Japon toplumuna uyguluyorlar. Böylelikle doğan Japon emperyalizmi hızla gelişiyor. Böyle bir özellikten dolayı Japon kapitalizmi emperyalist aşamaya ulaşıyor. Japonya'da kapitalizmin doğduğu yıllar 1860'lı yıllardır, bu aynı zamanda emperyalizmin doğuş yıllarıdır. Japon kapitalizmi ilkel birikim dönemini atlayarak emperyalistleşiyor.

Avrupa'nın batısında bir avuç medeni ulusun meydana gelişine açıklık getirdik. Bunların dışında iki özgür ulus var dedik: ABD ve Japonya. 1850'lere geldiğimizde veya 19. yüzyılın son aşamalarına geldiğimizde, çok az halklar uluslaşmış veya çok az halklar kapitalizmin etki alanına girmiştir. Kapitalizm bu halkların toplumsal üretim biçimi olmuş ve bunları uluslaştırmıştır. Bunların dışında dünyanın büyük alanları henüz köleci ve feodal veya aşiret-kabile düzenleri içinde yaşamaktadırlar. Batı Avrupa'da gelişkin olan kapitalizm, dünyayı nasıl bir yapıya dönüştürecek? Buna geçeceğiz.

Emperyalizm ve sömürgecilik

Köleci emperyalizm, feodal emperyalizm ya da kapitalist emperyalizm diye bir ayırım pek yapılmamıştır. Ama biz sömürgeciliğin kendi toplum düzenimiz açısından, bizdeki sömürgeciliğin kavranılması açısından böyle bir ayırımın yapılmasını gerekli görüyoruz. Kapitalizmin son aşamadaki sömürgeciliğe geçmeden önce köleci, feodal ve kapitalizmin serbest rekabetçi dönemindeki sö-

mürgeciliğini açıklayacağız.

İnsanlar aşiret düzenlerini yaşarlarken, kölecilik ya da bir toplumun bir başka toplumu baskı ve boyunduruk altına alması diye bir olgu yoktur. Aşiret, bünyesinde fazla artı-değer bulunmayan bir toplum biçimidir. Dolayısıyla insanlar üzerinde tahakküm kurmanın bir nedeni yoktur. Ancak ilk sınıflı toplum olan köleci topluma geçildiğinde bunun maddi temeli doğar. Aşiretlerin de birbirleri ile çatışmaları mümkün olabilir. Birbirinden adam öldürebilirler. Kan davaları aşiret düzeninde etkin olan bir olgudur. Çok güçlü olan bu olgu uzun yıllar devam edebilir ve bizde bunun kalıntıları hâlâ süregelmektedir. Ya bir aşiret diğer aşireti temizleyinceye kadar çatışır ya da bölgeyi terk edip gider. Barış için biraraya gelme ve anlaşma da mümkündür. Ama bir aşiret diğer bir aşireti bünyesi içine alıp eritemez, eritme olgusu yoktur. Bir aşiret üyesi, değişik bir aşiret yapısı içine alınamaz. Üyelerin adeta aşiretlerine göbek bağı ile bağlı oldukları, kan bağı denilen güçlü bir bağ vardır. Aşiret yapısının dışına çıkan ölür. Balığın sudan çıkarken can verşi gibi. Bunun için sömürgeciliği aşiret düzenine dayandıramayız. Yabancı bir halkı köleleştirme ve sömürme olgusunu aşiretlerden başlatamayız. Bununla sınıflı toplumun ortaya çıkış anında, sömürünün ve sömürgeciliğin de ortaya çıktığını ve bunların birbirine bağlı şeyler olduğunu kastediyoruz. Bir sınıfın diğer bir sınıf üzerinde, bir kabilenin diğer bir kabile üzerinde, bir toplumun diğer bir toplum üzerinde baskı kurmasının gereği artı-değerdir. İnsanlar artı-değer, emek, zenginlik yaratmaktadır. Bu sömürü konusu olacaktır. Daha güçlü olanlar, bu artık değer üzerinde tahakküm kuracaklardır. Bu olgunun doğuşu, sınıfların ya da ilk sınıflı toplum olan köleci toplumun ortaya çıkışı ile başlar. Aynı zamanda bu olgularla birlikte sömürgeciliğin geliştiği yıllar da başlıyor. Köleci dönemdeki sömürgecilikle ilgili olarak Roma toplumunu örnek verebiliriz. Kölecilik ilkin Roma'da oluşuyor. İtalyan yarımadasındaki gelişmeden sonra Yunan yarımadasına yerleşiyor.

Kölecilik, Batı'da İspanya'ya, Güney'de Kartaca'ya, Doğu'da Fırat'a ve Orta Avrupa'nın bir kesimine yayılıyor. Dikkat edilirse

bu alanlarda son derece değişik halklar yaşamaktadır. Roma topraklarının sınırladığı alan üzerinde küçük bir Roma halkı, bu halkın örgütlediğı güçlü bir köleci devlet vardır. Aynı köleci devlet son aşamasında güçlü bir imparatorluğa dönüşüyor. Dikkat edilirse “*emperyalizm*” kelimesi bu imparatorluk kelimesinden türetilmiştir. Başka halkları boyunduruk altına alma, kavram olarak bu olgudan doğuyor, başka halkların elde ettiği artı-değer Roma’ya taşınıyor. Eskiden aşiret ve köylülük düzeninde yaşayan halklar Roma’nın kölesi haline geliyorlar. Elde edilen köleler tamamen bir köle imparatorluğu halini alan Roma’ya getirilip satılıyor. “*Bütün yollar Roma’ya çıkar*” sözü, talan edilen servetlerin Roma’ya aktarıldığına işaret eder. Roma’nın egemenliği altına giren bütün halklar köleleştirilerek sömürge statüsüne sokuluyor. Başka halkları köleleştirme ve sömürge haline getirme sadece Roma’ya özgü bir olay değildir.

Asur İmparatorluğu da zamanın en barbar, köleci imparatorluğudur. Halkları köle eden ve zor şartlara düşüren bir imparatorluktur. Özellikle Mezopotamya halkları için korkunç ve kan kusturucu bir imparatorluktur. Halen Asurlardan kalma bu eski gelenekler sürmektedir. Özellikle Nemrut Efsanesi karanlığı temsil eden bir efsanedir. Efsane, Asurların yaptığı zulüm ve vahşetin bir sonucudur. Bu dönemde halklar çeşitli baskılara maruz kalmışlardır.

Bugün sömürgeci çağını, emperyalizmin sömürgecilik çağını yaşıyoruz. Devletin ve sınıflı toplumun ortaya çıkışından sonra halkların sürekli tattıkları bir olgudur sömürgecilik. Sadece günümüze, daha doğrusu emperyalizme özgü bir olgu değildir. Tamamen istilaya dayanan, başka halkları baskı altına alan ve talan eden bu imparatorluklara örnek olarak Pers ve İskender (Helen uygarlığı, bzn.) İmparatorluğu da gösterilebilir. Öğrenilmesi gereken, köleci aşamada birçok halkın tutsak edildiğidir. Özgür aşiret düzeni, küçük üretime dayanan özgür köylülük düzeni bu aşamada tutsak ediliyor. Halklar üzerindeki baskı ilk kez böyle bir düzende gerçekleştiriliyor. Halklar ilk defa boyunduruk altına girme, köle olma suçuna itiliyorlar. Bundan önce özgürlük ve bağımsızlık duy-

guları çok güçlüydü. Köleciliğin bir sistem olarak gelişmesi, toplumun bünyesinde köleci ilişkilerin açılıp serpilmesi, öte yandan halklar üzerinde tahakküm kurulması ve sömürgeciliğin gelişmesi... İkisi de birbirine et ve tırnak gibi bağlıdır. İçte bir devlet sınıf sömürüsünü ne kadar yoğunlaştırıyorsa, devlet yapısını ne kadar güçlendiriyorsa, dışa doğru da o kadar soyguncu ve barbar olacak ve başka halkları boyunduruk altına alacaktır. Köleliğin son aşaması, imparatorluk düzeninin kurulduğu aşama, halkların en çok baskı altına alındıkları bir düzendir. Nasıl ki kapitalizmin en son aşamasına “*emperyalizm*” deniliyorsa, aynı biçimde köleciliğin en son aşaması da “*köleci emperyalizm*”dir. İkisi arasında pek ciddi bir ayırım yoktur. Kapitalizm gelişerek güçlü bir üretim biçimine dönüşüyor ve dünyaya hakim üretim biçimi oluyor. Bunun adı; emperyalizmdir. İşte kölecilik de kendi çağında olgunlaşıyor. Bir sınıflı toplum olarak gelişiyor. Olgunluk çağını atlatıyor ve gerileme dönemine giriyor. O zaman güçlü bir üretim biçimine dönüşüyor. Bu, köleci emperyalizmdir. Kapitalist emperyalizm ile köleci emperyalizmi ayıran fark; üretim biçimidir. Üretim biçiminin karakteri, ortaya çıkan sömürgeciliğin karakterini de belirlemektedir. Nedir köleci toplumun karakteri? İnsanın köle yapılması, adeta bir hayvan gibi çalıştırılmasıdır. Üretim biçimi olarak; insanın bütün bedeni üzerinde bir egemenlik kuruluyor. Bir efendi, günümüzde patronun işçinin emeği üzerinde kurduğu türden bir sömürü değil, kölenin sosyal ve fiziki yapısı, bütün bedeni üzerinde bir hak tasarrufu biçimindeki bir sömürü oluyor. Köle yapılan insanlar hayvan gibi çifte koşuluyor. Evet, bu sömürgeciliğin de karakterini belirliyor. Bugün ‘*en pahalı şey altındır*’ denir, o zaman en pahalı şey insandır. Bir insana sahip olmak diyelim yüzbin liraya sahip olmaksızın, daha çok insana sahip olmak da daha çok paraya sahip olmaktır. Bu gayet açık bir şeydir. İnsanlar artı-değer ürettiği için para ediyor. Bütün efendiler gözlerini insanlara dikecek, insanları tutsak edip köle yapmak isteyeceklerdir.

Efendiler sahip olmak istedikleri insanları en çok kendi toplumları dışındaki halklardan bulurlar. Seferler düzenlenir, yabancı top-

raklara ordular gönderilir, tutsaklar pazarlara sürülerek alınıp satılır. Demek ki köleci toplumun karakteri; sömürgeciliğin de karakterini belirliyor. İnsanlar ya da başka halklardan olan insanlar tutsak edilerek, köleci egemenlik altına alınırlar. Doğal olarak bu insanların biriktirdikleri servetlere de el konulur. Köle yapılan bir insanın iğnesi, ipliği, aile düzenini kurma hakkı, kısacası hiçbir şeyi yoktur. Köle ahıra alınacak, bir şeyler yiyecek, ertesi gün tarlaya koşulacak, akşam tekrar ahıra dönecektir, kısaca değindik. Küçük bir halk ya da küçük bir halkın içinde oluşan bir devlet dünyanın son derece büyük bir kısmını egemenliği altına alıyor. Böyle bir düzeni insanlar takriben M.S. 500 yılına kadar yaşadılar. 5. yüzyıla geldiğinde bu düzen tamamen yıkılıyor veya hakim üretim biçimi olmaktan çıkıyor. Köleciliğin çökmesi ya da gerilemesi ile feodalitenin yeni yeni şekillenmesi dönemi başlıyor. M.S. 5. yüzyıl ile 10. yüzyıllar arası feodalizmin doğuş yıllarıdır. Nasıl ki kapitalizmin doğuş yılları olarak 15., 16. ve 17. yüzyıllar gösteriliyorsa, 5., 8. ve 9. yüzyıllar köleciliğin yıkılışı ve dağılışı, feodalizmin doğuş yıllarıdır. Neden? Çünkü dünyanın çeşitli yerlerinde feodalizm, değişik zamanlarda geliyor da ondan. Buna geçmeden önce şunu söylemek gerekir: Dikkat edilirse köleci dönemde her halk iç gelişme sonucu köleci topluma ulaşmıyor. Bütün imparatorluklar için aynı şey söylenebilir. Nerede bir devlet doğuyorsa, daha çok halkı köleci sistem içine dahil ediyor. Belli bir toplumda, Akdeniz bölgesinde, güçlü bir köleci uygarlık doğuyor. Bu uygar köleci toplumlar, diğer toplumları bir dış olgu olarak egemenlikleri altına alıyorlar. Egemenlik altına alınan halklara köleci sistem hakim kılınıyor. Kapitalizmin emperyalist aşamasında da biraz sonra değiştiğimiz gibi, kapitalizm bütün toplumlar için bir iç olgu değildir. Dış olgudur veya Avrupa dışındaki toplumlar için dış olgudur. Köleci dönemde kölecilik, örneğin Roma, Yunan ve Mısır toplumu için bir iç olgu, ama dünyanın diğer kesimleri için bir dış olgudur veya dış olgu biçiminde gelişiyor. Yine nasıl günümüzde kapitalizm Asya, Afrika ve Latin Amerika'da emperyalist bir biçimde geliştirse, kölecilik de bu dönemde öyle gelişiyor.

Kölecilik ve köleci sömürgeciliğin yerine feodalizm ve feodal sömürgecilik geçiyor. Köleci emperyalizm ya da köleci sömürgecilik feodalizme dönüşürken neyi devredecek? Bu konu üzerinde durmak gerekir. İnsanlar ve insan toplumu bir günde tutsak edilmez. Bunu kendi toplumumuzu anlayabilmek açısından da söylüyoruz. Kürdistan halkı sadece kapitalist sömürgecilik altında ezilmiyor ya da ezilmedi. Kürtler tarihin en eski dönemlerinden beri ezilmektedir. Bu salt Kürtler için değil, bütün dünya halkları için geçerli olan bir kuraldır. Kölecilik bir toplum biçimi olarak sona ererken, feodalizme miras olarak neyi devrediyor? Bir kez tutsak edilmiş olan bir dizi halk kalıyor, köleleştirilmiş bir dizi toplumu miras olarak bırakıyor ve bu temel üzerinde feodalizm yükseliyor. Feodalizm; köleci toplumun sömürge ilişkilerini, mülkiyet, devlet, kültür ilişkilerini ve sömürgeci ilişkilerini devralıyor. Köleci imparatorluk yerine feodal imparatorluk kurulduğunda, eskiden köleleştirilmiş olan toplumlar aynı şekilde köleleştiriliyorlar. Halklar köleci boyunduruktan kurtulmadan, feodal boyunduruk altına giriyorlar. İşte bu da halkların peşpeşe sömürge konusu olması ve peşpeşe gelen toplum biçimlerine göre sömürge rejimleri altında yaşamalarına yol açıyor. Böylelikle sürekli sömürgecilik olgusu ortaya çıkıyor. Madem ki sınıflı toplumun gelişmesi ard ardadır, sınır çizerek yükselen bir şekildedir, sömürgecilik de giderek yükselip ortaya çıkan bir olgudur. Sınıflı toplum ve sömürgecilik gelişiyor, böylelikle ikisi birbirini koşullandırıyor.

Evet, feodal toplum dediğimiz gibi sömürgeci ilişkileri devralıyor. Uygarlığa yeni bir şey katıyor, artık insanlar köle değil serf durumuna getiriliyor. Köleler niye serf haline getirildi? Niçin buna gerek görüldü? İnsan emeğinin üretkenliğinin artması, üretim güçlerinde meydana gelen gelişme, daha verimli bir üretimin insanların ancak serf olmasıyla mümkün olduğu düzeni gösterir. Bir insan köle olarak kullanılırsa daha az üretim elde edilir, daha az kâr sağlanır. Ama bir insan serf olarak çalıştırılırsa üretim daha fazla olur. Bunun nedenini biliyoruz. Bütün köleler emeğine ve ürettikleri her şeye yabancıdır, fakat serfin küçük de olsa bir mülkiyeti vardır.

Üretim araçlarına ve biraz da toprağa sahiptir. Bu mülkiyet onun daha fazla çalışmasını, daha fazla ürün elde etmesini olanaklı kılıyor. Serfin emeği üzerinde feodal bir tip sömürü mekanizması kuruluyor. Feodal bir toplumun gelişme seyri kısaca böyledir.

Dünya çapında feodalizmin gelişmesine bakmak gerekir. Feodalizm de acaba bir Batı olgusu, Avrupa'da ortaya çıkan bir olgu mudur? Bunu pek fazla söyleyemeyiz. Germenlerin Roma'ya saldırması, köleci Roma İmparatorluğu'nu yıkıp yerine yeni bir toplum kurmaları, tarihte en çok görülen bir biçimdir. Bu şundan ileri gelmektedir; dünya tarihi, daha çok Avrupa tarihi olarak ele alınmaktadır. Bunun bir nevi propagandası yapılmıştır. İnsanlık adeta ilkel, köleci ve feodal toplumu sanki Batı Avrupa'da yaşamıştır. Bütün insanlık tarihi sanki Batı Avrupa tarihidir. Bu özellikle empyalist propagandanın bir sonucu olsa gerektir, gerçek bunun tersidir. Köleciliğin ya da feodalizmin bir iç olgu olarak doğuşu, Ortadoğu toplumlarında daha eski ve güçlüdür. Yani feodalizm sadece Avrupa'da doğmuyor. Ortadoğu, Arabistan ve Çin'de doğuyor, yani Hindistan da dahil saydığımız bu ülkelerde feodalizmin gelişimi iç olgu sonucudur.

Feodalizmin Ortadoğu'da doğuşu M.S. 3. yüzyıllara kadar gösterilebilir. Neden? Çünkü Ortadoğu'da uygarlık biraz daha zengindir. Özellikle Batı'ya karşı Doğu'nun uygarlık alanında hakimiyeti M.S. 15. yüzyıla kadar uzanır. 15. ve 16. yüzyıllarda kapitalizm Batı'da gelişinceye dek, Doğu uygarlık alanında bayağı hakimdir. Aynı zamanda Doğu'daki feodalizm güçlüdür. Kölecilik de Doğu'da güçlüydü. Roma ve Yunan köleciliği daha önce Mezopotamya'da, Mısır ve Anadolu'da gelişen kölecilik üzerine oluşmuştur. Veya kölecilik daha çok buradan Avrupa'ya taşırılmıştır. Feodalizm de böyledir ve daha çok bu gelişen köleciliğin üzerine temelleniyor. Gelişen bu köleci toplumlar, yine gelişen feodal toplumlara dönüşüyor. Doğal olarak bu toplumlar da, feodal sömürgecilik de en erkenden gelişiyor. Bu dönemde feodal sömürgeciliği en çok geliştiren imparatorluklar; Arap-İslam İmparatorluğu, Selçuklu ve daha sonra Osmanlı İmparatorluğu ve Avrupa'daki imparatorluklar ola-

çaktır.

Ortadoğu'da feodalizmin, kölecilikten sonra doğuşunu M.S. takriben 5. ve 6. yüzyıllara ve hatta 4. yüzyıllara kadar getirebiliriz. Bizans İmparatorluğu 5. ve 6. yüzyıllarda feodal bir imparatorluğa dönüşüyordu. 6. ve 7. yüzyıllarda bir feodal İslam İmparatorluğu doğuyordu. Bundan önce Sasani İmparatorluğu var. Bunun köleci mi ya da feodal imparatorluk mu olduğu konusunda kesin bilgimiz yoktur. Ama şu var ki, Kürtler M.S. 6. yüzyıla kadar Sasanilerle birlikte yaşamış olsalar gerektir. Arap egemenliği dönemi, Kürtlerin Araplara karşı mücadelelerini tarihte takip edebiliyoruz. Sasani egemenliği altında Kürtler feodal beyler haline dönüşmüşler midir? Bu konuda elimizde güçlü kanıtlar veya belgeler yoktur. Kürt beyliklerinin M.S. 6. ve 7. yüzyıllarda Arap hakimiyetinin gelişmesiyle oluştuğunu ve Kürdistan'da bir feodalizmin doğduğunu görüyoruz. Bundan daha öncesi şöyle olabilir: Ortadoğu'yu genelde incelediğimiz için bunları söylüyoruz. Daha sonra bu konuya değinilebilir.

Sasaniler daha çok bir köleci imparatorluk veya feodalizmin de bağrında geliştiği, köleciliğin son aşamasında olan bir toplumdur. Kürt kabile ve aşiretlerinin kısmen Sasani egemenliği altında, kısmen de bağımsız yaşamış olmaları gerekir. Dağlık alanlarda yaşayanlar özgür, ovalarda yaşayanlar Sasani egemenliği altındadırlar. Fırat'ta, zaman zaman Dicle'ye kadar Bizansların hakimiyeti kuruluyor. Kısaca bu dönemde Ortadoğu'da gelişen feodalizm Kürdistan'daki toplumun yapısını da etkisi altına alıyor. Burada üzerinde durulması gereken nokta şudur: Feodalizme özgü bir sömürgecilik de vardır. Feodalizmde köleciliğe göre gelişmiş bir sınıf yapısı oluşur. Aynı zamanda köleci sömürgeciliğe nazaran feodal sömürgecilik daha çok gelişmiş bir sömürgeciliktir. Burada bir örnekle izah etmek istenirse, akla hemen Osmanlı İmparatorluğu gelir. Bu güçlü imparatorluk içinde Türkler son derece azınlık bir halktır. Sayıları hemen hemen bir milyon kadardır. Ama zaman zaman imparatorluğun nüfusu altmış milyona kadar varmıştır. Feodal dönem gözönüne getirilirse bu çok büyük bir nüfus sayılır. Bu aşamada bir milyona dahi

varmayan bir Türk kesimi, sayıları altmış milyona varan halkları tutsak ediyor. Osmanlı Türkleri devlete hakim olan kavimdir, hakim milliyettir. Devlete hakim Türk milliyeti, bünyesi içine aldığı bütün halkları devlet kurma hakkından mahrum bırakıyor veya beylerle, feodallerle anlaşarak, halkları tutsak ediyor. “*Bu iyi bir şeydir*” veya “*bu aşama Osmanlı toplumunun varacağı zorunlu bir aşamaydı*” denilemez. Bu aşama, halklar için talihsiz bir aşama, halkların gelişmesi açısından geriliği getiren, onların da dil, kültür ve uluslaşmalarını önleyen bir aşamadır. Osmanlı İmparatorluğu da sömürgeci bir imparatorluktur. Bir avuç hainin diğer bütün halkları köleleştiren bir imparatorluktur. İmparatorluk yıkıldığında Türkler yine hakim milliyetiydiler. Devlete ve orduya hakimdiler. Devleti ve imparatorluğu elinde tutan Türkler, imparatorluk yıkıldığında avantajlı durumdaydılar. Doğal olarak verdikleri kısa bir ulusal kurtuluş savaşından sonra bir ulus duruma geldiler. Kürtler 16. yüzyıldan beri imparatorluk içinde sömürge bir halk durumundaydılar. Boyunduruk altında oldukları durumuna düştüler. Feodal dönemde oluşan sömürgecilik, kapitalist dönemde gelişecek sömürgecilik için bir maddi temel oluşturacaktır. Feodal dönemde sömürgeciliği geliştiren bir milliyet, emperyalist aşamaya geldiğinde rahatlıkla kapitalist sömürgeciliği geliştirir.

Bunu şöyle sonuçlandırmak mümkün; feodal toplumun olgunluk aşamasında feodal sömürgecilik doğuyor. Epey halk hem mekan itibariyle, hem de zaman itibariyle kapitalizme son derece elverişli şartlar bırakıyor. Kapitalist rejimin kendisi sınıfları doğurmuyor. Kapitalist toplumun sınıf yapısı daha önce gelişen bir sınıflı toplum yapısına dayanıyor. Ya da kapitalist aşamada sınıfsal gelişme zirvesine ulaşıyor. Yine mülkiyet ilişkileri, devlet ilişkileri, insanlar üzerinde tahakküm kurma ilişkileri devrediliyor. Burjuvazi feodal devleti yıkmaz, onu alır ve çıkarlarını bu feodal devlete yansıtır. Devlet ve mülkiyet ilişkileri daha da gelişir. Eskiden toprak üzerinde geçerli olan mülkiyet ilişkileri, bu defa iğneden ipliğe kadar her şey üzerinde tesis edilir. Kültür ve en önemlisi sömürge ilişkileri devrediliyor. Tutsaklığı öğrenmiş ve boyunduruk altında yaşamaya alıştı-

rılmış halklar, daha ileri bir üretim biçimi olan kapitalizmin sömürgecileri haline geliyorlar. Üretim alanında olsun, askeri alanda olsun kapitalizm, son derece güçlü olan ulusları yaratıyor. Örgütlü, silahlı kuvvetleri son derece güçlü olan uluslar, insanları elbette daha kolay baskı altına alacaklardır. Örneğin güçlü bir devlet yaratan İngiliz ulusu, dünyanın yarıdan fazlasını sömürgeleştirecek, üzerinde güneş batmayan imparatorluğu kurmayı başaracaktır. Kapitalizmin son derece geliştirdiği üretim güçleri, bu üretim güçleri üzerinde kurulan üretim ilişkileri, bunun üzerinde temellendirilen güçlü devlet ve mülkiyet ilişkileri vasıtasıyla böyle bir imparatorluk vücut buluyor. Kısacası Avrupa'nın batısında bir avuç halk kapitalizme ulaşırken, dünyanın diğer bölümlerindeki halklar ya daha önce tutsak edilmiş, ya kabile veya aşiret düzenlerini yaşıyorlar ya da bağımsız köylülük ilişkileri içinde bulunuyorlar. Ama hemen hemen tümünün elinde güçlü ordular, güçlü üretim ilişkileri yoktur. İçine kapanık bu toplumların hepsi elbette kapitalizm tarafından kolayca sömürgeleştirilecektir.

Asya'nın, Afrika'nın ve Latin Amerika'nın sömürgeleştirilmesine geçerken, kapitalizmin son derece güçlü bir üst-yapı ve üretim biçimine sahip olduğunu unutmamak gerekir. Avrupa'da kapitalizm güçlü bir üretim biçimi olarak yükselirken, dünyanın diğer bölümleri ilkel-komünal ve köleci toplum izlerini taşımaktaydılar. Büyük ölçüde feodal toplum şartlarında bulunuyorlardı. Bu şartlarda dünya halkları, kapitalizmin sömürge alanlarına açılmaktadırlar. Bu kapitalizmin ilk dönemi olan, ilkel sermaye birikimi döneminde ve serbest rekabetçi döneminde böyledir.

İlkel sermaye birikimi döneminde sömürgeciliğin karakteri bellidir. Bir kez pazar için üretim yapılacaktır. Kapitalist üretim, fabrika ve meta üretimidir. Meta, hammaddeye gereksinme duyar. İkincisi, hammaddenin işlenerek satılması durumu vardır. Kapitalizm bir pazar üretimi, metaların satılıp tüketilmesine dayanan bir üretim biçimidir. Bunun için hammadde ve pazar gerekir. İlkel sermaye birikimi dönemindeki sömürgecilik, kapitalizmin bu ihtiyacından kaynaklanır. Daha çok paraya, daha çok servete ve daha

çok hammaddeye duyulan bu ihtiyaç, korkunç bir ihtiyaçtır. O zaman için en pahalı şeyler olan altın ve gümüş ile hammadde elde etmek son derece zorlu bir iştir, ama zengin olmanın tek çaresidir. Dünyanın diğer yerlerinde bulunan altın ve gümüşü elde etmek için kapitalizm şaha kalkıyor. Başlangıç aşamasında Afrika kıyıları, Asya'nın Hint kıyıları ve Amerika kıyıları... İşte ilkel sermaye birikimi döneminde kapitalizmin insafsız bir şekilde sömürgeleştirdiği alanlar bunlardır. Dünya böylelikle, 16. ve 17. yüzyıllardan itibaren, Batı Avrupa dışında kalan kesimler, kıyından içeriye doğru kuşatılarak, yeni bir üretim biçimi olan kapitalizm tarafından adım adım sömürgeleştiriliyor. Sömürgeleştirilen halkların elinde bulunan altın ve gümüş bütün servetler ve yükte hafif, pahada ağır olan her şey Batı Avrupa'ya taşırılıyor. Kapitalizm için gerekli olan hammaddeler de Avrupa'ya aktarılıyor. Kapitalizmin ilkel sermaye birikimi dönemindeki bu sömürgeciliğe "*ekonomik sömürgecilik*" adı da verilebilir. Dikkat edilirse sömürge toplumları üzerinde hemen bir işgalci devlet yönetimi kurulmuyor, geliştirilmiş bir askeri güç gönderilmiyor. Kurulan şirketler, çeşitli oyunlarla ilkel toplumları aldatarak onların ellerindeki serveti çalmayı becerabiliyorlar. Ama daha sonra bu kabileler, sömürünün ve gelen yabancı gücün kendilerini aldattığının farkına varınca direniyorlar. Direnme görüldüğünde, şirketler Avrupa'nın silahlı güçlerini imdatlarına çağırıyorlar, İngiliz şirketleri neredeyse orada bir ordu kuruyorlar. Hindistan için özellikle bu böyledir.

Evet, kapitalizm biraz daha gelişerek serbest rekabetçi dönemine ulaştınca, pazara ve hammaddeye daha fazla ihtiyaç duymaya başlar. İkel sermaye birikimi sağlandıktan sonra, hemen fabrika üretimine geçilir. Avrupa'da sanayi devrimi gerçekleştiriliyor. Sanayi devriminden sonra ihraç edilen mamül madde çeşidi ve miktarı artıyor. Toplumunu adeta dolduran bu metaller için, elbette büyük oranda hammadde gerekiyor. Batı Avrupa'da ortaya çıkan kapitalizmin bu ihtiyacı, dünyanın büyük bir kesiminin kapitalizme açılmasına ya da kapitalist sömürgeciliğe açılmasına neden oluyor. Kapitalizmin maddi şartları, Batı Avrupa kapitalizminin ihtiyaç-

ları, dünyanın ekonomik, giderek siyasi ve askeri açıdan sömürge olmasını getiriyor. Daha çok hammadde ve daha çok sürüm pazarı... Sanayi devriminin yapılışından sonra sömürgeciliği geliştirmenin maddi gerekçeleri bunlardır.

Evet, kapitalizm kıyıda içlere gittikçe taşırılarak, sömürgelere daha çok mal satılacak, sömürgelerden daha çok hammadde Avrupa'ya aktarılacaktır. Ama sömürgelere şu kadar mal satılması, şu kadar hammadde alınması toplumu kapitalistleştiriyor mu? Hayır! Özellikle kapitalizmin ürettiği malların 19. yüzyılda Ortadoğu'da satılması ve bu anlamda o tarihlerde Kürdistan'da kapitalist bir gelişmenin olduğu iddiasının açıklığa kavuşturulması açısından da buna cevap vermek gerekir. Bir toplumda mal satılması ve hammaddelerin Avrupa'ya götürülmesi, o toplumda kapitalizmin doğuşu için yeterli bir neden değildir. Kapitalizmin doğuşunun şartı; sermaye olmasıdır. Üretim güçlerinin sermayeye dönüşmesi, paranın ve üretim araçlarının sermaye konusu olmasıdır.

Sömürgelerde olan şey, mal alım-satımıdır. Bu mal alım-satımına dayanan komprador-burjuvazi dediğimiz bir kesim ortaya çıkar. Sermaye ihracı döneminde ya da kapitalizmin emperyalist aşamasında komprador-burjuvazi ortaya çıkmaz. Komprador-burjuvazinin doğuş yılları daha çok malın satıldığı, daha çok hammaddenin alındığı 18. ve 19. yüzyıllarda kapitalizmin serbest rekabetçi döneminde. Kıyılarda mal alım-satımını kontrol eden bir komprador tabakanın ortaya çıkışı, kapitalizmin serbest rekabetçi dönemine özgüdür. Komprador-burjuvazi mal alım-satımına öncülük ediyor, ama toplum hâlâ feodaldır. Hatta eski yerli zanaat ve yerli üretim geriliyor. Adeta feodalizmin ve toplumun duraklaması, ilişkilerin uyumaya başlaması sözkonusudur. Çünkü Avrupa'da ucuz mal edilerek bu toplumlara aktarılan emtialar karşısında daha pahalıya mal olan yerli zanaat ürünleri, rekabet edemiyor, çöküp dağılıyor. Hayatın diğer alanlarında da durum böyledir. Avrupa'nın üstünlüğü karşısında ilkel toplumun geri yapıları dayanamıyor ve hızla çözülüyor. Ama yerine yeni toplum yapısı da inşa edilmiyor. Bu toplumlar kapitalizmi hemen kendiliğinden oluşturmuyorlar.

Batı'ya bağımlı, batı kapitalizmine bağımlı toplumlar haline geliyorlar. 1850 yıllarına gelindiğinde dünya büyük ölçüde Avrupa kapitalizmine bağımlı hale gelmiş, Avrupa kapitalizmi dünyayı kendine bağlamıştır. İnsanları sömürsü, askeri ve ekonomik tahakkümü altına almasına rağmen, onları kapitalistleştirememiştir.

Kanımızca kapitalizm rekabetçi çağda, özellikle 1850 yıllarına kadar hâlâ Batı Avrupa'ya özgü bir olgudur. Dünyanın büyük bir bölümünde yaşayan halklar hâlâ feodal, ilkel-kabile ve aşiret düzeni yaşıyorlar. Eskiden gelişen feodal toplum bu çağda gelişimini de bir yana iterek, Avrupa kapitalizminin etkisi altında uyuyakalıyor.

Toplumların uyuması, Kürdistan'daki uyuşukluğun maddi temeli, kapitalizmin yükselmesi karşısında Ortadoğu'da ve ülkemizde feodalizmin uykuya dalması ya da tamamen gericileşmesidir. Feodalizm ile kapitalizm uzlaştığında ise son derece gerici bir yapı ortaya çıkıyor. Ve bu yapı toplumu uykuya sevk ediyor. İşte 1850 yıllarına gelinceye kadar bağımlı ve sömürge ülkelerde kapitalizmin gelişimi sözkonusu değildir. Bunu özellikle "*Özgürlük Yolu*" dergisinin, "*19. yüzyılda uluslaşma iddiasını, Kürdistan'da kapitalizmin geliştiği, hatta bir ulusun doğduğu*" iddiasını açığa kavuşturmak için söylüyoruz. Doğal olarak bu iddia beraberinde 19. yüzyılda bir ulusal burjuvaziye ve burjuvazinin önderlik ettiği bir ulusal hareketi getirir. Bunun mümkün olmayacağını dünya çapında kapitalizmin gelişmesinden çıkarabiliriz. Yani yukarıda dediğimiz gibi kapitalizm bu dönemde Batı Avrupa'ya özgü bir olgudur. Dünyanın diğer alanları kapitalizmin hakimiyeti altında bulunmalarına rağmen, üretim ilişkileri ve üretim yapısı duraklamış, hatta toplumların bağrında gelişmediği için uluslaşma diye bir olgudan söz etmek yanlıştır. Ayrıca Avrupa dışındaki hiçbir toplum iç evrim sonucu, bir iç olgu sonucu kapitalizme varamıyor. Asya, Afrika ve Latin Amerika için bu hep böyledir. Neden? Çünkü kapitalizm son derece güçlü bir üretim biçimidir. Güçlü bir üretim yapısı ve kültüre sahiptir. Dünyanın diğer kesimleri bu nimetlerden yoksundur. Bundan ötürü kapitalist toplum, köleci ve feodal topluma

nazaran daha güçlü bir emperyalist özellik gösterir. Kendisini güçlü kılan bu nedenlerden dolayı daha çok dışa doğru yayılma özelliği gösterecek ve üretim ilişkilerini daha çok ihraç edecektir. Rekabetçi dönemde böyle bir ihraç, dünyanın geri toplumlarını kapitalizme ulaştırmıyor. Hatta kapitalizmin karşısında uykuya sevk ediyor. Böyle oluşan bir tabaka var: Kapitalizme son derece bağımlı, asalak, aracılık yapan, ulusal inkarcı ve hain bir tabaka olan komprador-burjuvazi.

19. yüzyılda Japonya ve ABD dışında, Batı Avrupa hariç, burjuva uluslara tanık olamıyoruz. Bir toplumda burjuva tabaka oluşmuşsa da orada bir burjuva ulusun doğduğunu söyleyemeyiz. 19. yüzyılda dünya geneli böyleyken, Kürdistan özeli de böyledir. Neden? Çünkü kıyı bölgelerde mal yükleme ve boşaltmaya dayanan bir komisyonculukla geçinen komprador-burjuvazinin ortaya çıkışının maddi koşulları var. Ama Kürdistan, Osmanlı İmparatorluğu'na bağımlı ve kıyıları olmayan bir ülkedir. İmparatorluğun azınlık ve ayrıcalıklı halkları komprador olmaya yatkındır. Osmanlı egemenliği altında yaşayan azınlıklardan bu ayrıcalığı kullananlar Ermeni, Yahudi ve Rum azınlıklarıdır. İstanbul'da biraz da Türk kompradorluğu gelişecektir. Ama Kürtlerde kompradorlaşmaya katılan bir tabaka yoktur. Sonuç olarak 19. yüzyılda Kürdistan'da bir burjuva sınıfının belirme şansı mevcut değildir. Osmanlılar ya da imparatorluğun ayrıcalıklı halklarının kapitalizm ile işbirliğine gitmeleri, Kürdistan'da bir komprador-burjuva tabakanın ortaya çıkışını engellemiştir.

Kapitalizmin serbest rekabetçi dönemini, emperyalist aşamasından ayıran en önemli şey; sermaye ihracı ve sömürge paylaşımının tamamlanmasıdır. Özellikle bu iki kriter üzerinde duracağız. Kapitalizmin emperyalist aşamaya geçişiyle birlikte sermaye ihracı ve tamamen sömürgeleştirilen dünyanın yeniden sömürgeleştirilmesi için paylaşım savaşları başlar. Emperyalist kapitalizm özellikle bu yarıları üzerinde duracağız. Kapitalizmin son aşaması emperyalizm, 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında ortaya çıkan bir olgudur. 19. yüzyılın son çeyreğini, 1870 ile 1900

yıllarını emperyalizmin gelişme yılları, 20. yüzyılı da emperyalizmin olgunlaşma yılları olarak ele alabiliriz. Sermaye ihracı 20. yüzyılda başlıyor, ama dünyaya büyük oranda yayılmıyor. Bu aşamada emperyalist ülkeler İngiltere, Fransa ve biraz da Almanya'dır. İngiliz emperyalizmi dünyaya hakim olan en güçlü emperyalizmdir. ABD emperyalizminin ortaya çıkışı, İngiliz emperyalizminin çökmeye yüz tutmasından sonradır. İngiltere 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında demiryolları, kömür çıkarımı ve maden işletmeciliği alanlarına sermaye ihraç ediyor. Yetersiz olan bu sermaye ihracı, komprador-burjuvazi yerine bir işbirlikçi-burjuvazi ortaya çıkarıyor. Komprador-burjuvazi, rekabetçi çağdan kalma bir tabaka iken, bu sefer sermaye ihracı etrafında, sermaye ihraç edilen ülkelerde bir burjuvalaşma başlıyor ve işbirlikçi türden bir burjuva sınıfı oluşuyor. Dıştan gelen sermaye ile birleşen bu burjuvazi, toplumu yavaş yavaş kapitalistleştirecektir. Bu işbirlikçi sınıf hangi tabakalardan gelebilir? Muhtemelen daha önceki kompradorlar ve biraz da feodaller olabilir. Emperyalist aşamaya geldiğinde kapitalizm, daha önce varolan komprador-burjuvazi ile önceden böyle bir tabaka oluşmamışsa feodallerle işbirliğine gidecektir. Feodallerle kapitalizmin işbirliğine girmesi sonucu işbirlikçi-burjuvazi doğacak ya da komprador-burjuvazinin oluşturulmasına devam edilecektir. Emperyalist aşamada sermaye ihracının yanında yine mal satışı sürdürülmektedir. Emperyalist ülkeler geri ülkelere mal sattıklarında o ülkelerde bir komprador-burjuvazi oluşturmaya devam ederler. Emperyalizm yalnızca sermaye ihracı demek değildir, aynı zamanda mal ihracıdır da. Türkiye açısından söyleyecek olursak; emperyalizmin sermaye ihraç etmesi Türkiye için doğrudur. Fakat Kürdistan'a sermaye ihraç etmesi son derece zayıftır. Ama Kürdistan'a mal ihraç etmek hem emperyalizm, hem de emperyalizmle işbirliğine giren Türk kapitalizmi açısından son derece olanaklı ve kârlı bir iştir. Bütün bu söylenenlerin ışığında Kürdistan'da sermaye ihracına dayanan bir burjuvazinin değil, komprador nitelikte bir burjuvazinin gelişeceği açıktır.

Kısaca demek istediğimiz şudur; sermaye ihracının yapıldığı ülkelerde objektif olarak bir işbirlikçi-burjuvazi doğar. İşbirlikçi burjuvazi sadece mal alım-satımıyla değil, üretimle de uğraşmaktadır. Fabrika yapılır, montaj sanayi geliştirilir, emperyalist ülkelerde yapılmayan mallar buralarda üretilir. İşbirlikçi-burjuvazi dışta emperyalizmle, içte feodal beylerle işbirliğine girer. Feodallerle işbirliğine gitmesinin nedeni emperyalizmin işbirlikçisi olmasıdır. Bu burjuvazi devrimci de değildir. Emperyalizm dünya çapında sermaye ihraç etmeye başladığında, meydana gelen sınıf tablosu işbirlikçi bir tablodur. Avrupa'daki uluslarda artık ilhakçı ve sömürgeci uluslara dönüşmüşlerdir. Sömürgelerde bir işbirlikçi burjuvazi oluşmuştur. Bu sınıf kendi toplumunda demokratik devrimi geliştiremiyor, ulusal demokratik devrimi yapamıyor. Ulusal hain durumuna dönüşen bir kesimin yanında, diğer bir kesim kısmen demokratik hareketlere devam ediyor, ama korkuyor. Korkusunun nedeni, emperyalist kapitalizmin son aşamasında bir sosyalist sistemin ortaya çıkışıdır. İşbirlikçi-burjuvazinin geliştiği ülkeler, biraz kapitalistleşiyor, uluslaşıyor. Dışa karşı siyasi bağımsızlık elde ediyorlar. Ondan öteye gidilemiyor. Sermaye ihracı etrafında şekillenen bu işbirlikçi-burjuvazi gelişir. Özellikle emperyalizm son aşamasında işbirlikçi-burjuvazi, feodallerle olan ittifakını hiçbir zaman terk etmez. Toplumunu tam bir kapitalist yapıya dönüştürmez. Emperyalist aşamada kapitalizmin bir dış olgu olarak geliştiği ülkelerde, işbirlikçi burjuvazinin oluşma süreci devam eder. Emperyalizmden biraz sermaye talep ederek yeraltı, yerüstü kaynaklarını peşkeş çeker. Bunun yanında kendi ülkesinde mal da satar. Kısacası bu aşamada komprador-burjuvazinin yaratılmasına devam edilir. Oluşan işbirlikçi-burjuvazi feodallerle ittifaka gider, ama feodalizmin tasfiyesinden yana değildir. Dünya üzerinde güçlü bir sosyalist sistemin doğuşu ve ulusal kurtuluş hareketlerinin hızla yükselmesi, emperyalist ülkeleri feodal güçlerle işbirliğine sevk etmiştir. Dünya çapında sosyalist ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı emperyalizmin, işbirlikçi-burjuvazinin ve feodal güçlerin ittifakı 20. yüzyılın başında oluşmuştur veya oluşmaktadır. Günümü-

ze kadar gelen ve güçlü kılınan bu ittifak (bir yandan emperyalist cephe, diğer yandan sosyalizm ve ulusal kurtuluş hareketleri cephesi) çağımızı geliştiren ve değiştiren en önemli olgulardan biridir. Dediğimiz gibi 20. yüzyılın başında meydana gelen bu cephe iki savaş arasında biraz daha gelişiyor. İkinci Emperyalist Savaş'tan sonra cephe bölünmesi iyice gerçekleşiyor. Artık dünyada yaşayan bütün halklar, hatta kabileler bu iki cepheden biri içinde yer almak zorundadırlar. Ya ulusal kurtuluş hareketleri ve sosyalizm cephesinin yanında, ya da ABD emperyalizminin başını çektiği ve bütün gericilerin etrafında kümелendiği cephe yanında...

Eskiden ulusların feodalizme karşı mücadelesinde kurtarıcısı olan kapitalizm, gericileşip çökerken, dünya çapında yeni bir üretim biçimi doğuyor: Sosyalizm ve onun maddi temelini hazırladığı ulusal kurtuluş hareketleri! Birinci Emperyalist Savaş'a geçmeden önce dünyadaki durumu biraz daha açıklamak gerekir.

İngiliz emperyalizmi dünyanın büyük bir bölümünü, Hindistan'ı ve Çin Hindi'ni sömürgeleştiriyor. Çin'i, İran'ı ve Osmanlı İmparatorluğu ile Afrika'nın büyük bir kesimini yarı-sömürge durumuna getiriyor. Geri kalan bölümü Fransa, ondan arta kalanı da Almanya dolduruyor. 1914'lere gelindiğinde dünya üzerinde sömürgeleştirilmedik bir tek kara parçası kalmıyor. Okyanusya Adaları ve burada yaşayan ufacık kabileler bile egemenlik altına alınıyor.

Eşitsiz gelişim yasası, kapitalist emperyalizmin temel yasasıdır. Alman kapitalizmi ülkede üretim güçlerini son derece geliştiriyor. Alman emperyalizmi hızla gelişirken kendi payına düşen sömürge sayısının çok az olduğunu görüyor. İngiltere'nin ufacık adası, dünyanın büyük bir bölümünü elinde tuttuğu halde, Almanya'nın elindeki sömürge sayısının yetersiz oluşu, onu savaşa itiyor. İngiliz emperyalizmi sömürgelerinden gücü oranında Alman emperyalizmine pay vermeyi kabul edemeyeceği için işi savaşa çözümlüyor. Kısacası sömürgeleştirilen dünyanın yeniden paylaşılmasının izah tarzı kısaca böyledir. Bu nedenlerle dünyanın önemli bir bölümünde sosyalist ülkeler doğuyor. Sosyalist ülkelerin doğuşu ile birlikte

sömürgelerin kurtuluş çağı da başlıyor. İngiltere savaştan zayıf çıkıyor. Fransa çok zayıf düşüyor. Almanya zaten mahvoluyor.

Dünyanın bu tablosu karşısında Türk ulusal kurtuluş savaşının nedeni, ya da sömürgeleştirme tehdidine karşı Türklerin hemen başkaldırmaları ve bir ulusal devlet kurmaları kolayca anlaşılır. Dediğimiz gibi İngiltere savaşta çok zayıf düşüyor. Fransa da öyle, Almanya da zaten mahvediliyor. Kuzey’de, Sovyetler’de yeni bir sistem gelişmekte, sosyalizm doğmakta ve güçlenmektedir. Yani emperyalizmin zayıflayan bir cephesi vardır. Ortada yeralan Türkiye, imparatorluk kalıntılarına ve imparatorluktan kalma bir orduya sahiptir. İmparatorluktan kalma bu ordunun başına geçen Mustafa Kemal, dünyanın bu durumunu değerlendirerek, kısa bir ulusal kurtuluş savaşından sonra bir ulusal devlet kurdu. Türk kurtuluş savaşı ilk anti-sömürgeci mücadele olması nedeniyle ilginç bir örnektir.

Savaşın sonunda dünya büyük oranda yeniden paylaşılmayacaktı. İngiltere dünya üzerindeki hakimiyetini devam ettirmeye, Fransa sömürgelerini korumaya kısmen devam edecekti. Özellikle savaş içerisinde dünya halklarında bir kıpırdama başlayacaktı. Asya’nın, Afrika’nın ve Latin Amerika’nın ezilen halkları sömürüyü, vahşeti, biraz da kapitalist uygarlığı öğrendiler. Batı demokrasisinden ve yine Batı halklarından öğrendikleri ‘*özgürlük, eşitlik, kardeşlik*’ şiarlarını kendi toplumlarına uygulayarak, burjuva bir ulus olmak istiyorlardı. Ama henüz aydın hareketi, örgütlenme ve ilk partilerini kurma aşamasında olan bir hareket... İki savaş arasındaki dönemde partilerin henüz kemikleşip savaşım verme durumları yoktur. Türkiye’nin durumu ise özgüldür. Dünyanın diğer sömürge ve yarı-sömürgelerinde durum budur. Sömürgelerde devrim çağı, sömürgeci devrimde proletaryanın hegemonya çağı gelmiştir. Kıpırdanma vardır, ama zafer elde etme koşulları yoktur. Bu aşamada ABD emperyalizmi, zayıflayan İngiliz ve çöken Alman emperyalizmi yerine, tarih sahnesine yeni bir emperyalist güç olarak çıkıyor. Birinci Dünya Savaşı’na girmeden, güçlü durumunu koruyarak iki savaş arasında biraz daha gelişiyor. Başlangıçta İkinci Emperyalist Savaş’a da fazla bulaşmıyor, son dö-

nemde savaşa katılmasına rağmen savaş sonrasında tüm gücü ile yine ayakta. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra dünyada tek hakim emperyalist güç olarak kalıyor ABD emperyalizmi. İngiliz emperyalizmi yavaş yavaş zayıflayarak adasına çekilirken, Fransa ve Almanya savaştan yine zayıf çıkıyor. Ama öte yandan güçlü bir şekilde ilerleyen bir sosyalizm, bir sosyalist devlet sistemi vardır.

İkinci Dünya Savaşı'nı doğuran nedenlerin üzerinde biraz daha duralım. İkinci Dünya Savaşı'nı doğuran nedenler nelerdir? Alman emperyalizmi istediği sömürgelere sahip olmadan Birinci Emperyalist Savaş'tan yenik çıkmıştı. Kendi topraklarını bile koruyamamış, gururu kırılmıştı. Alman emperyalizmi içteki bu nedenlerden dolayı gelişiyor. Dünya çapında güçlenen bir Alman faşizmi var. Alman emperyalizmi, diğer emperyalist ülkelere de büyük bir kin duyuyor. Doğusunda güçlü bir sosyalist sistem gelişiyor. Bu tehlikeden dolayı Alman emperyalizmi hızla tırmanıyor. Dünya çapındaki bu gelişmeye İngiltere ve Fransa da katılıyor. Doğu'da da keza Japon emperyalizmi gelişiyor. İtalya'ya gelince, o da kendi çapında sömürgelere sahip olamamış. Geriye bir sosyalist Rusya kalıyor. Hepsi de dünyayı yutacak duruma gelmiş, Alman faşizmi karşısında tedbir düşünüyorlar. Stalin Sovyetleri kendini savaş koşullarına göre hazırlıyor. İngiltere ve Fransa, Hitler faşizminin Sovyetleri ezmesine adeta seyirci kalarak başlangıçta Rusya'yı yalnız bırakıyorlar. Kendi güçlerini koruyarak, sosyalist Rusya'nın Alman faşizmiyle uğraşmasını ve sosyalizmin yıkılmasını bekliyorlar. Daha sonra Hitler, Fransa üzerinden İngiltere'ye saldırınca, bu ülkeler ile Sovyetler Birliği arasında bir ittifak gelişiyor. Buna daha sonra ABD de katılacak ve Hitler faşizmi dünyayı yutmadan kendisi yutulacaktır.

Dünya çapında diğer önemli bir olgu da Asya'nın doğusunda, Çin'de, Kore'de ve HindiÇin'de gelişen anti-emperyalist, ulusal kurtuluş hareketleridir. Değişik türden önderliğini sosyalistlerin ve komünistlerin yaptığı kurtuluş hareketleri... Henüz sosyalist Rusya ile fazla bütünleşmemekle birlikte, onun doğal müttefikleri durumun-

dadırlar. Veya kendi topraklarında Japon emperyalizmini (Japon faşizmi de deniliyor) yıkıp ülkelerini bağımsız ve demokratik bir ülkeye dönüştürüyorlar. Bu hareketlerin başını burjuvazi çekmediği, önderlik proletaryanın elinde olduğu için toplumun tamamen demokratikleştirilmesi mümkün oluyor. Burjuvazinin demokratik devrim anlayışı, son derece sınırlıdır, ama işçi sınıfı en demokratik sınıftır.

İşçi sınıfı önderliğinde Çin'in tamamı, HindiÇin, Vietnam'ın kuzeyi ve Kore'nin kuzeyi bağımsız, demokratik ülke olma sürecine giriyorlar. Savaş sona erdiğinde, Sovyetler'in yardımları ile Doğu Avrupa ülkelerinde, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası hız kazanıyor. Sosyalizm güçleniyor ve İkinci Dünya Savaşı'ndan son derece güçlü bir sosyalist sistem doğuyor. Emperyalist cephe ise Fransa ve Almanya yıkılıyor. İngiltere zayıflıyor ve Japonya savaşın içinden yenik çıkıyor. Güçlü olan tek emperyalist güç ABD'dir. Sosyalizmin güçlenmesine karşı emperyalist cephenin zayıflaması ve emperyalist sistemin çökmeye başlaması sonucu yeni bir cephe doğuyor: Ulusal kurtuluş hareketleri cephesi. Çin'de, Kore'de ve Vietnam'da gerçekleştirilen ulusal kurtuluş hareketlerine önderlik eden siyasi güç proletaryadır. Ve bu hareketler sosyalist kampın büyük desteğini kazanıyorlar, ulusal kurtuluş hareketleri ile sosyalizm cephesi kaynaşarak tek bir cephe oluyor. Daha önce 1920'lerde Doğu'nun ezilen halkları ile sosyalist Sovyetler ve batı proletaryası arasındaki ittifakın teorik temeli Lenin tarafından atılmıştı. Doğu Avrupa ülkelerinin bu sürece katılması ve Stalin'in Sovyetleri ile Mao'nun Çin'i arasında gerçekleşen dostluk ve işbirliği sonucu bu ittifak hayata geçirildi. Bütün emperyalist ülkeler tek bir cepheye doğru yürüyorlar ve zaten gerici olan emperyalizm büsbütün gericileşiyor. Sömürgelerde, işbirlikçi burjuvazi ile feodal beyler arasında yine bir ittifak oluşturuluyor. Eskiden böyle bir ittifak yoktu. İttifak olmadığı için burjuvazinin emperyalizme karşı başkaldırısından bahsedilebilir. Köşeye iyice sıkışan emperyalizm, sıkışıklıktan kurtulmak için eski tür sömürgeciliği, klasik sömürgecilik yöntemini terk edecek, yeni tür emperyalizmi veya yeni sömürgeciliği uygulayacaktır. Sosyalizmden ve sosyalizmle ittifaka geçen ulusal

kurtuluş hareketlerinden korkan ABD emperyalizmi, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra klasik sömürgecilik yöntemini terk edecektir. Yine aynı korku onu feodallerle, en gerici güçlerle, faşistlerle işbirliğine sürükleyecektir. Savaş sona erince emperyalizmin ardındaki işbirlikçi hainlerin kurduğu cephe ile proletaryanın önder gücü olarak başını çektiği ulusal kurtuluş hareketleri, halk demokrasileri ve sosyalist ülkeler cephesi artık sürekli karşı karşıya gelecektir. Bundan sonra dünyanın çehresini değiştirecek olan şey; temelinde bu iki cephenin birbirine karşı mücadelesi olacaktır. Soğuk savaş dönemi denilen bu olgu, 1950'lerden 1960'lara kadar devam ediyor. Adı '*soğuk savaş*,' ama bu dönemde dünya yine içten içe kaynamakta, sosyalizm ve ulusal kurtuluş hareketleri hızla gelişmektedir. Soğuk savaş aslında emperyalizme, onun işbirlikçilerine karşı dünya çapında sosyalizmin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin verdiği bir savaştır. Afrika kıtasında ulusal kurtuluş hareketleri hızla gelişiyor, özellikle Fransa ve İngiltere'nin sömürgeleri siyasi bağımsızlıklarını tamamen elde ediyorlar. Geriye Portekiz sömürgeleri kalıyor ve onlar da siyasi bağımsızlıklarını ancak 1970'lerde kazanıyorlar. Bu gecikmenin nedeni biraz değişiktir. Asya'nın doğusu ve Hindİçin'in güneyi, Sovyetler Birliği'nin yardımıyla önce siyasi, ardından ekonomik bağımsızlığını elde ediyor ve kurtuluş sürecine giriyorlar. Latin Amerika'nın daha önce siyasi bağımsızlığını kazanması sözkonusudur. Latin Amerika ülkelerinin İspanyol ve Portekiz egemenliğinden kurtuluşları 19. yüzyıllardadır. Yerlilerle kaynaşarak melezleşen İspanyollar, efendilerini ülkelerinden kovmuşlar, ama daha sonra ABD emperyalizminin hegemonyası altına girmişlerdir. 1960'lara kadar gelindiğinde bunların ABD emperyalizmine karşı mücadeleleri devam etmektedir.

Ortadoğu'da yaşayan halkların durumuna gelince; buralarda emperyalistler güçlü işbirlikçiler oluşturmuştur. Daha önce bir imparatorluk kurmuş olan Türkiye'de işbirlikçi yönetimin yerine, yeni doğan ulusal burjuvazinin -kemalist burjuvazinin- Türkiye'yi modern bir ulus haline getirme olgusu vardır. Yine daha önce bir imparatorluk kurmuş olan İran için bu sözkonusu değildir ve Tür-

kiye için istisnai bir durumdur. Arap milliyetçiliği İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geliyor, işbirlikçi anlamda da olsa siyasi bir yönetim doğuyor ve siyasi devletler kuruluyor. İngiliz emperyalizmine tamamen bağımlı ve başlangıçta manda bir yönetimin varolduğu Arap ülkeleri krallıklara dönüşüyor. Daha sonra bu ülkelerde küçük-burjuva rejimleri biçiminde de olsa bir siyasi bağımsızlığa tanık oluyoruz. 1958'de Irak'ta krallık devriliyor ve BAAS'çı partiler başa geçiyor. Suriye'de durum bundan pek farklı değildir. Ürdün ve Suudi Arabistan'da krallık devam ederken, Mısır'da Nasır tarafından krallık alaşağı ediliyor ve modern bir burjuvazi doğuyor. Irak eski durumunu biraz daha muhafaza etmesine rağmen, Suriye ve Mısır'da kemalizm adeta uygulama alanına konuluyor.

1960'lara gelindiğinde Arabistan'daki durum hemen hemen böyledir. 1921'de İran'da başa geçen şah sülalesi, yine imparatorluk yönetimini elinde bulunduruyor. Önce İngiliz, daha sonra ABD emperyalizmi ile işbirliğine giden şahlar, kapitalizmi kendi feodallerinin burjuvalaşması ölçüsünde toplumlarına hakim kılıyor veya büyük ölçüde İran'da bir komprador-burjuvazinin yaratılmasına devam ediliyor. Bugünkü İran bir komprador-burjuvazi ve feodaller ülkesidir. ABD emperyalizminin ülkeye girişinden sonra bir işbirlikçi-burjuvazinin yaratılması sürecine giriliyor. Musaddık'ın İran'da bir kemalist burjuvazi yaratma girişimi başarısızlığa uğruyor. Feodallerin burjuvalaşmalarının bir milli burjuvaziye doğurması ve bunun İran'ı modern bir burjuva ülke, modern bir kapitalist ülke haline getirmesi mümkün değildir. Tarihin belli bir döneminde İran halklarının mücadeleleri sonucu belirleyecektir.

Biraz da Portekiz sömürgeciliğinden ve onun özgül yanlarından bahsetmek gerekir. Savaştan sonra İngiliz ve Fransızların sömürgeler üzerindeki hakimiyetleri sona erdi ve ellerinde tuttıkları sömürgeler siyasi bağımsızlıklarına kavuştular. Emperyalizmin 1914'lerdeki durumunda klasik-sömürgecilik azami düzeydeydi ve dünyanın büyük bir bölümü klasik sömürge haline gelmişti. Asya'nın büyük bir kesimi, Afrika'nın tamamı ve adalar klasik-sömürgeydi. İkinci Emperyalist Savaş'ta girilen bunalım ve yenilgi, em-

peryalizmin klasik-sömürge politikasının parçalanmasına yol açtı (Türkiye, İran, Çin, HindiÇini, Afrika kıtası ve Arabistan'daki durum). Bu ülkeler hemen klasik sömürgeciliğe karşı bir mücadele veriyorlar. Fazla anti-emperyalist bir niteliği olmamasına rağmen işbirlikçi-burjuvazi de klasik sömürgeciliğe karşı mücadele edebilir. Siyasi sınırların olduğu yerde işbirlikçi-burjuvazi daha fazla gelişir. İşbirlikçi burjuvazi için ideal devlet, kendi gelişimi için en uygun olan devlet, ekonomik olarak emperyalizme bağımlı, siyasi olarak bağımsız olan devlettir. Kapitalizmin şafak vaktinde Batı Avrupa'da ulusal burjuvazinin önderliğinde, ulusal devletlerin kuruluşu gibi emperyalist aşamada da işbirlikçi-burjuvazinin öncülüğünde ekonomik olarak emperyalizme bağlı kılınan, siyasi bağımsızlığı olan bir dizi devlet doğuyor. Bunun yanında sosyalistlerin önderliğinde geliştirilen ulusal kurtuluş hareketleri sonucu tam bağımsız ve demokratik ülkeler topluluğunda da bir artış oluyor. 1960'lara, 1970'lere gelindiğinde klasik sömürgecilik politikası gittikçe zayıflıyor, ama tamamen siliniyor mu? Hayır! Okyanusya adalarında, dünyanın şurasında-burasında henüz kalıntı olarak klasik sömürgecilik vardır. Özellikle emperyalizme ekonomik olarak bağımlı olan ülkelerin elinde hâlâ klasik-sömürgeler mevcuttur. Emperyalizme bağımlı bir ülke olması ve ta kapitalizmin şafak vaktinde bir dizi sömürgeye sahip olması açısından Portekiz'in durumu ilginçtir. Angola'ya, Gine'ye, Mozambik'e 16. yüzyıldan beri sahip olan Portekiz, başlangıçta güçlü bir sömürgeciliği geliştiriyor. 20. yüzyılın başlarında ve özellikle Birinci Emperyalist Savaş sonrasında, ekonomik sömürgeciliği yaygınlaştırmaya çalışıyor, ama kapitalizmi sömürgelerine hakim kılamiyor. Kendisi de içinde feodal kalıntılar barındıran ve faşist rejim altında bulunan bir ülke, toplumu geliştiremez. Burjuva demokrasisini uygulayan bu faşist yönetim, sömürgelerde bir ekonomik gelişmeye yol açmayacak ve onlara korkunç bir ekonomik baskı ve siyasi gerilik getirecektir. Portekiz'in bu ekonomik ve siyasi yapısı, sömürgelelerine de yansıyor. Kapitalistleşmeyen sömürgelerde en ufak bir gelişme, korkunç bir zorla hemen başından eziliyor. Bütün bu söyle-

nenlerin sonucu 1960'lara kadar kapitalizmin eski toplumsal yapayı ve kapalı ekonomiyi dağıtamadığını, modern sınıfları ortaya çıkaramadığını ve ulusal kurtuluş hareketlerinin maddi şartlarının mevcut olmadığını kolayca anlayabiliriz. Modern sınıfların ortaya çıkmadığı Angola, Gine ve Mozambik'te ulusal kurtuluş hareketleri verilemez. AET emperyalizminin yeraltı, yerüstü zenginliklerini Avrupa'ya taşıması ve Portekiz sömürgeciliğinin artan pazar ihtiyacı, sömürgelerde kapitalizmin gelişmesine yolaçmış, kapitalizm geliştiği anda da Gine, Angola ve Mozambik'te ulusal kurtuluş hareketleri başlamıştır. Bugün bu ülkelerin bir kısmı demokratik devrimi başarıya ulaştırmaya çalışırken, bir kısmı da sosyalist dönüşümü gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar.

Özgürlük ve bağımsızlık mücadeleleri, sadece ulusların ortaya çıkışı ile başlamış bir olgu değildir. İstila ve işgaller çağıının başlaması ile birlikte, halkların istila ve işgallere karşı direnme çağı da başlamıştır. İlk sınıflı toplum olan köleci toplumun ortaya çıkması ile birlikte, halkların bağımsızlık mücadelelerinin başlaması kaçınılmazdır. Sömürgecilik tarihi bir direniş tarihidir. Halklar kendiliğinden sömürüyü ve bağımsızlıklarını yitirmeyi kabul etmezler. Halkların tutsak edilmek istenışı onları direnmelere sevk etmiştir. *"Dünyada hiçbir şey bağımsızlık ve özgürlükten daha değerli olmaz."* Halklar zayıf oldukları için güçlü kavimler karşısında ezilecekler veya güçlü kavimler onları baskı altına alacaklardır. Tarihte gelişen sömürgeciliğe karşı gelişen direnmeler vardır, ama direnmeler halkları tam özgürlüğe kavuşturmamıştır. Direnmeler birtakım beylere özgürlük getirmiş, ama bu beyler süreç içinde işbirlikçi olmuşlardır. Nasıl bugün burjuvazi işbirlikçi ise, o dönemde tutsak halkların beyleri de işbirlikçiydi. Örneğin Kürt beylerinin Osmanlı hanedanlarıyla kurdukları ilişkiler ülkeyi kurtarma, bağımsızlığa götürme ilişkileri değil, işbirlikçi ilişkilerdir. Evet, beyler işbirliğini tercih ederlerken, halklar sürekli direniyorlar, ama bu direnmeler zaferle, tam bağımsızlıkla sonuçlanmıyor. Direnmelere bazen beyler, bazen de ortaya çıkan halk kahramanları önderlik ediyor. Elbette bu direnmeler halklara özgürlük ve bağımsızlık bi-

lincini vermiş ve halkların bugüne kadar yaşamalarını sağlamıştır. Halkların bugüne kadar varoluşları bu direnme sayesinde. Direnmemiş halklar tarih sahnesinden silinip atılmışlardır.

Özellikle bu Kürt halkı için daha da geçerlidir. Roma'ya, Araplara, Bizans ve İran'a karşı gerçekten güçlü direnmeler vardır. Kürdistan'ı bağımsızlığa ve özgürlüğe ulaştırmamasına rağmen, Kürt halkının 20. yüzyıla kadar gelişi, bu direnmeler sayesinde olmuştur. Kürtler dağlara çekilmeselerdi, direnmeselerdi, aşiret biçiminde de olsa örgütlenmeselerdi, şu anda tarihte böyle bir halkın varlığına rastlamak olanaksız olurdu. Dil alanında, kültürel ve ekonomik alanda bu direnmeler olmasaydı, Kürt halkı başka bir ulusun parçası haline dönüşecekti.

Kısacası halkların bağımsızlık ve özgürlük hareketleri, sadece günümüz için geçerli olan bir olgu değildir. Köleci toplumdaki beri varolan özgürlük ve bağımsızlık istemleri, günümüze kadar devam etmiştir. Her türlü baskı ve sömürden kurtuluş, sınıfsız topluma doğru yol alış çağı, ancak 1917 Ekim Devrimi'nden sonra başlamıştır. Artık Ekim Devrimi ile birlikte, *"Sömürge ve bağımlı ülkelerin sarsılmaz sömürü ve baskı çağı geçmiştir. Sömürge ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş devrimleri çağı, bu ülkeler proletaryasının uyanış çağı, bu proletaryanın devrimdeki hegemonya çağı gelmiştir."* (Stalin, Ulusal Sorunu Çözmenin Proleter Yöntemi Üzerine) Bunun çiçek açıp gelişmesi günümüzdedir. Halklar eskiden sürdürdükleri mücadelelerini, siyasi ve ekonomik bağımsızlıklarını elde ederek taçlandırıyorlar. Köleci ve feodal dönem ile ilkel sermaye birikimi dönemindeki bağımsızlık savaşlarının her biri bir tarih konusudur.

Direnış biçimlerinin gelişimi ve tarih boyunca halkların ayaklanışları üzerinde durduk. Beylerin bir ülkeyi kurtarmaları ve o ülke üzerinde hakimiyetlerini kurmaları, halkları tutsaklıktan kurtarmaları anlamına gelmez. Sömürü ve tutsaklıktan, ancak sınıfsız topluma geçişin koşullarını hazırlayan sosyalizm ile kurtulur. Burjuva çağda doğan uluslar egemen uluslardır. Köleci dönemde de egemen kavimler vardır. Denilebilir ki, emperyalist çağda burjuvazi ülkeye

siyasi bağımsızlığı kazandırmış ya da ekonomik bağımsızlığı getirmemiş, halkı kurtarmamıştır. Ancak, emperyalist çağda sosyalist ülkelerin doğması ve sosyalist sistemin dünya üzerine yayılmasıyla, halkların yüzyıllardan beri sürdürdükleri bağımsızlık ve özgürlük mücadeleleri başarıya ulaşıyor. Ekim Devrimi sömürgelere marksizm-leninizmi götürüyor, komünist partileri doğuyor. Komünist örgütler, işçi sınıfı önderliğinde bütün anti-emperyalist güçleri tek bir cephede birleştirip uzun bir halk savaşı sürecine doğru yol alıyorlar. Bunu özellikle şunun için söylüyoruz: Kürdistan tarihi bir direnme tarihidir. Bu direnmeler özellikle 19. yüzyılda yoğunlaşmıştır. Aynı tarihlerde Kürdistan’da kapitalizmin geliştiği ve bir Kürt ulusal burjuvazisinin doğduğu, bu ulusal burjuvazinin direnme hareketlerine önderlik ettiği biçiminde burjuva tezler vardır. Tarihin bu burjuva yorumuna karşı çıkmak, komünistlere düşen en önemli görevlerden biri olmalıdır.

Halklar da ulusal kurtuluş savaşı verebilir, bu günümüz için de böyledir. Batı Sahra’da Polisario önderliğinde verilen kurtuluş mücadelesi, birkaç aşiretin biraraya gelmesiyle sürdürülmektedir. Bağımsızlık mücadelesinin başarıya ulaşmasından sonra aşiret yapısı hızla dağılacak, aşiret ekonomisinden sıyrılarak bir ulusal ekonomi kurulup iktisadi birlik yaratılacak ve modern bir ulus temeline göre örgütlenecektir. Bu anlamda bir ulusal kurtuluş hareketidir. Ama daha önceki yapılarıyla, toplumun içinde bulunduğu aşiret yapısıyla bir ulus olmadıkları için bu anlamda bir ulusal kurtuluş hareketi değildir.

Sömürge halkları, bağımsızlık savaşı süreci içinde ya da savaş sonrasında modern demokratik uluslar haline geliyorlar. Bundan önceki durumda ulus mudur, değil midir, demek gerekir. Bundan önceki dönem, kölecilik ve sömürgecilik dönemi, dilin, kültürün ve ekonominin gelişmediği dönemdi. Stalin’in “*kapitalizmin şafak vaktinde ulusların doğuşu*” teorisıyla, sömürgelerdeki uluslaşmayı birbirinden ayırmak gerekir. Ulusal kurtuluş aşaması, devrimci bir yöntemle ulus olma, savaş kazanıldıktan sonra bağımsız ve demokratik bir ulus durumuna gelme aşamasıdır. Sömürgelerdeki

ulusların doğuşu, kapitalizmin şafak vaktindeki ulusların doğuşuna benzemez. Kapitalizmin şafak vaktindeki ulusal hareketlerin başını çeken, feodal parçalanmışlığa karşı mücadele eden “genç” burjuvazi, fertleri uluslar biçiminde örgütleyerek bağımsız ulusal devletler kurmuştur. Serbest rekabetçi dönemde demin dediğimiz gibi ulusları yaratan kapitalizm, tekelci aşamasında artık ulusların kurtarıcısı değil, aksine onların boy hedefi haline gelmiştir. Kısacası, artık emperyalist çağda burjuvazi, devrimci barutunu tüketiyor ve ulusun haklarını dolarlarla tranpe ediyor. Ülkenin bağımsızlığını isteyen ya da bunun için savaşıyan sınıflar, işçi sınıfı, köylülük, küçük-burjuvazi ve ulusal-burjuvazinin devrimci kanadıdır. Ulusal kurtuluş hareketinin başını çeken biricik güç proletaryadır.

Kölec ve feodal dönemde halklar dış baskı ve sömürüye karşı bağımsızlık eylemlerine girişiyorlar, dış istilaya karşı direniyorlardı. Ama halkların bütün bağımsızlık hareketleri, ulusal bağımsızlık hareketleridir diye bir koşul yoktur. Bir hareketin ulusal bağımsızlık hareketi olabilmesi için daha önceden bahsettiğimiz gibi, hareketin içinde bir ulusal kesimin olması, önceden bir burjuva sınıfının doğması gerekir. Dünya çapında burjuvazinin ve kapitalizmin gericileşmesi ve feodalizmle ittifaka girmesi, sömürgelerde uluslaşma sürecini değiştiriyor. Daha doğru bir deyimle; sömürgelerde uluslaşma için artık bir burjuva sınıfının varlığı, koşulu ortadan kalkıyor. Yine de halkların bağımsızlık hareketi mevcuttur. Bu anlamda bağımsızlık süreci içerisinde eski aşiret düzeni ve feodal yapı dağıtılarak, burjuva gelişme yolları tıkanıyor. Bunun yerine konulan bağımsız, demokratik, ekonomik ve siyasal yapı, yani halk diktatörlüğü altında, sömürge halkları ulus haline geliyorlar. Sonuç olarak; sömürge halklarının ulusal bağımsızlık hareketi, vatan olan bir ulusun ya da önce uluslaşan, ama sonradan üzerinde ulusal baskı kurulan bir ulusun, bu ulusal boyunduruğa karşı savaşıma girdiği bir ulusal bağımsızlık hareketi değildir.

Ezilen ulusların bağımsızlık hareketi ile sömürge halkların bağımsızlık hareketi arasındaki fark nedir? Ezilen uluslarda daha ön-

ce ulus haline gelinmiş, ama sonradan herhangi bir nedenle aynı ulus üzerinde ulusal baskı tesis edilmişti. Ezilen ulusun burjuvazisi, köylülüğü ve kısmen de işçi sınıfını yedeğine alarak, pazara kendisinin sahip olması istemiyle, ezen ulusun burjuvazisine karşı bağımsızlık hareketine başvurur. Ulusun oluşmasında belirleyici rol oynayan pazardır. Ulusun oluşmasında, ticaret burjuvazisinin yararı vardır. Sınıf ile ulus arasındaki objektif bağ da buradan ortaya çıkar. Şöyle der Lenin: *“Bu ulusal bağların yaratılması, burjuva ilişkilerinin yaratılmasından başka bir şey değildir.”* Kapitalizmin yükseliş döneminde doğan bu uluslara *“burjuva uluslar”* denir. Ama daha önce uluslaşmamış ve giderek emperyalizmin ve onun işbirlikçisi olan komprador-burjuvazi ile toprak ağalarının tahakkümü altında olan halkların yürüttüğü ulusal kurtuluş hareketi, bir burjuva ulusal hareketi değildir. Ezilen uluslar sorunu ile sömürgelerin kurtuluşu sorunu arasındaki ayrım üzerinde, Türkiye solunun Kürdistan meselesindeki yanlış yorum ve tutumunu açıklığa kavuşturmak için özellikle durmak gerekir. Türkiye solu tarafından Kürdistan sorunu, bir ezilen ulus sorunu olarak konmakta, burjuvazinin, işbirlikçi-burjuvazinin ya da milli burjuvazinin pazarına sahip çıkması ve kendi milli devletini kurması biçiminde yorumlanmaktadır. Sorunun bu tür konusu, yanlış bakış açısı, onları Kürtçülük propagandası yapıldığı iddiasına ve yoldaşlara *“burjuva milliyetçileri”* yakıştırmasının takılmasına götürecektir. Bu hatalı görüşlere karşı mücadele ise, Kürdistan sorununun marksizm-leninizmin yol gösterici ışığında doğru bir tahlili ile mümkündür.

Ezilen ulusun bağımsızlık hareketi veya burjuva ulusal hareketi, tarihin belli bir döneminde ortaya çıkar. Emperyalizmin henüz var olmadığı serbest rekabetçi kapitalizminin son dönemlerinde, Doğu Avrupa, İrlanda dahil, Balkanlar’daki ulusal kurtuluş hareketleri bunun tipik örnekleridir. Bu hareketler milli baskıyı sürdüren uluslara karşı, ezilen ulusun burjuvazisinin yürüttüğü hareketlerdir. Batı Avrupa’da merkezi devletlerin teşekkülü, ulusların ulusal devletler kurması biçiminde olduğu halde, Doğu Avrupa ülkelerindeki merkezileşme, ulusal devletin kurulmasından öncedir. Doğu Avru-

pa'da Moğol ve Türk istilalarına karşı birçok halkı kapsamına alan merkezi imparatorluklar içinde kapitalizmin girişiyle birlikte önce hakim milliyet uluslaşmakta ve devlete damgasını vurarak askeri ve siyasi olarak örgütlenmektedir. İmparatorluk bünyesinde yer alan diğer milliyetlerin uluslaşması ise biraz daha geç olmaktadır. Bu oluşum sürecinden sonradır ki, ezen ulus-ezilen ulus kavramları ortaya çıkar. Hakim ulusun devlet mekanizmasına ve pazarına sahip olma gibi siyasal ve ekonomik alanda avantajlı durumu sözkonusudur. Ezilen ulus ya da daha sonra uluslaşma, milliyetin burjuvazisi, özellikle ticaret burjuvazisi, kendi pazarına sahip olma, ulusal devletini ve kendi milli ekonomisini kurma hakkından yoksundur. Sömürünün en büyük kesimi, ezen ulusun burjuvazisine gitmekte ve bu iki burjuva sınıfı arasında bir savaşa yol açmaktadır. Stalin'in "*ulusal savaş, burjuva sınıfları arasındaki bir savaştır*" dediği durum budur. Yine Stalin'in "*Marksizm ve Ulusal Sorun*" broşüründe tahlil ettiği ülkeler; Rusya, Avusturya-Macaristan, Balkanlar ve İrlanda'dır. 1917 Ekim Devrimi'ne kadar bu böyle devam eder. 19. yüzyılın son dönemlerini hatırlayalım; kapitalizm henüz serbest rekabetçi dönemindedir. Avrupa'nın doğusu ile İrlanda'ya sömürge bir biçimde değil, iç olgu veya iç olguya benzer bir biçimde girmektedir. Balkanlar'daki durum da aynıdır. Yabancı kapitalizm olmadığı için, sömürgeleşme olgusu da yoktur. 19. yüzyılda Avrupa çapında tüm halklar uluslaşıyor, ama yukarıda da söylediğimiz gibi bir kesim devlete hakim olup, ezen ulus, bir kesim de imparatorluğun tahakkümü altında kalarak ezilen ulus olmaktadır. Doğal olarak ezilen ulusun burjuvazisi daha çok sömürü için kendi ulusal pazarına gereksinme duyacak ve ulusal mücadele başlayacaktır. Aynı yüzyılda iki ulusun hakim sınıfları arasında başlayan bu savaş, ezilen ulusun burjuvazisi lehine desteklenmesi gereken ilerici bir savaştır. Komünist partileri tarafından da desteklenen bu ulusal kurtuluş hareketine proletaryanın önderlik edebilme koşulları yoktur. 1917 Ekim Devrimi'ne kadar proletaryanın ulusal kurtuluş hareketlerinde hegemonya kurması mümkün değildir. Proletarya ancak kendi demokratik hakları ve sosyalist devrim

için mücadele edebilecektir. Ekim Devrimi'yle birlikte proletaryanın sömürgeci devrimde hegemonya çağı gelmiş ve Ekim Devrimi ulusların kurtulması için büyük imkanlar yaratmış, tutulacak doğru yolları açmıştır. Kısacası iki burjuva sınıfı arasında bir savaşıma yol açması kaçınılmaz olan ezen-ezilen ulus sorunu, Doğu Avrupa'ya özgü bir sorundur. Sermaye ve emperyalizme karşı olması, kendi ülkesinde sermayenin ve milli kapitalizmin geliştirilmesini amaç edinmesine rağmen sonuçlanması iyi bir şeydir. Devletin bir iç sorunu olan ve tarih açısından Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'na kadar Doğu Avrupa'yı ve İrlanda'yı ilgilendiren ezilen ulus sorunu işte böyledir.

Sömürgeler sorununa gelince; Avrupa kapitalizmi dünya çapında sömürgeciliği geliştirerek, feodal ilişkileri uykuya terkeder. Böyle toplumlarda feodal beyler, komprador-burjuvazi ve işbirlikçi-burjuvazinin ittifakı biçiminde bir rejim belirir veya böyle bir ekonomik ve sosyal statü oluşur. Bu ülkelerde burjuvazinin emperyalizm ile işbirliğine gitmesi ve oluşan statünün burjuvazinin önderliğinde, bir ulusal kurtuluş hareketinin yollarının tıkanması, siyasi bağımsızlığın elde edilmesine engel değildir. Ama siyasi bağımsızlık, ekonomik bağımsızlığı getirmeyince, ulusal kurtuluş hareketinin tamamen gerçekleştiği söylenemez. Bağımsız bir ekonomi ve bağımsız bir ulusal kültür gerçekleştirilemez. Ancak siyasi bağımsızlığı elde etme anlamında ulusal sorun halledilebilmiştir.

Avrupa dışında kalan ülkelerde emperyalizmin bir işbirlikçi-burjuvazi yaratması, işbirlikçi-burjuvazinin feodal güçlerle ittifakı ve genelde emperyalizmle ittifak; sömürge sorununu ya da sömürgelerde bağımsızlık eylemleri sorununu gündeme getirir. Aynı zamanda sömürgelerde komünistlerin tavrını da gündeme getirir. Komünistler kendi ülkelerinde bir burjuva ulusal kurtuluş hareketi istemezler, ancak kendilerinin damgasını taşıyan bir hareketten yanadırlar. Komünistler *“sömürge ulusun da bir burjuvazisi vardır, bu burjuvazi kendi pazarına sahip olmak istiyor, ilerici olduğu için destekleyelim”* diyebilirler mi? Türkiye solunun ve özellikle *“milli meselede en ileri giden siyaset”* diye bahsedilen TİKKO'nun ve

Kürt milliyetçilerinin görüşleri böyledir. Gerçekler bunun tam tersidir. Çünkü burjuva uluslar çağı artık kapanmış, yeni bir çağ, proletarya devrimleri ve ulusal kurtuluş hareketleri çağı açılmıştır. Sömürgelerdeki devrim sorunu, Komünist Enternasyonal tarafından olsun, Stalin'in son konuşma ve yazılarında olsun açıkça ifade edilmiştir: *“Komünist Enternasyonal'in II. Kongre'sinin, Çin ve Hindistan'daki devrimi konu alan Ek Tezler'inde, bu ülkedeki yabancı egemenliğin toplumsal yaşamın gelişmesini durmadan engellediği ve bu nedenle sömürgelerdeki devrimin ilk adımının yabancı kapitalizmin yıkılması olması gerektiği açıkça söylenir.”*

Mao Zedung; sömürge ülkenin devrimcilerinin marksist-leninist bir partiye, bu partinin örgütlemesi gereken bir halk ordusuna ve yine bu partinin önderliğinde kurulması gereken bir milli birleşik cepheyi yaratmaları gerektiğini ve bunların devrimin temel sorunları olduğunu söyler. Evet, bütün bu pratik sonuçlar ortadadır. Ulusal kurtuluş hareketlerinin pratik sonuçları ortadadır. Ulusal kurtuluş hareketlerinin pratik deneyimleri ortadadır. Kendi ülkelerinde devrim gerçekleştirmiş olan komünistlerden ya da komünist partilerinden hiçbiri *“bizim milli burjuvamız pazar savaşımı veriyor, kendi devletini kurmak için savaşım veriyor. Biz de onun yedeğinde bir burjuva cumhuriyetinin yaratılması için savaşalım”* demediler. Burjuvazinin ve feodal beylerin, emperyalistlerle kesin işbirliğine giderek ulusa ve ülkeye ihanet ettiklerini ve devrimin hedefi olduklarını, bunların ulusal kurtuluşunu, ülkenin bağımsızlığını getirmeyeceklerini, tarihi açıdan bu yüce görevin artık proletaryanın omuzlarına bindiğini gördüler. Lenin ve Stalin'den kaynaklanarak marksizmi, anlayışları ve sömürge ülkeye uygulayışları Ho Chi Minh'te de, Mao Zedung'da da böyledir. Bu büyük önderler sonuçta kendi ülkelerini tam bağımsızlığa götürüyorlar. Ama Türkiye solu ve Kürt milliyetçileri ne getiriyorlar bellidir. Sanki 1917 Ekim öncesini yaşıyoruz. Sanki bizim bir milli burjuvamız vardır ve bu burjuvazi kendi pazarına sahip olmak için savaşım veriyor. *“Kentlerde, köylerde burjuvazi harıl harıl bağımsız Kürdistan için çalışırken, varolan bir-iki komüniste düşen görev de burjuva-*

zinin bu eylemini desteklemektir” denilerek sorun bu şekilde konulamaz. Sorunun bu şekilde konuluğu diyalektiğin en temel ilkelelerinden birini, *“belli bir tarihi anda herhangi bir soruna getirilen bir çözümin, başka bir tarihi anda yanlış olabileceği gerçeği”*ni gözardı etmektir. Lenin daha 1920’lerde *“komünistlerin, sömürgelelerin ve geri kalmış ülkelerin burjuva demokratlarıyla geçici bir ittifak kurmaları gerektiğini, ama onlarla kaynaşmamaları, en ilkel biçimde olsa da proleter hareketin bağımsızlığını bağnazlıkla korumaları”* lazım geldiğini söyler. Stalin’in Çin Devrimi üzerine yazıları, sömürge ve sömürgeyel devrim üzerine çok iyi bir tahlildir.

Bu konulara bakıldığında ve Ekim Devrimi’nin dünya çapında önemi anlaşıldığında, sömürge ülke sorunu ve bu sorun karşısında komünistlerin görevlerinin ne olduğu görülecektir. Komünistlerin görevi; pazar için savaşım verecek olan bir burjuvazinin doğacağı güne kadar ellerini kavuşturup beklemek değil, önce milli devrim, giderek demokratik ve sosyalist devrimi gerçekleştirmektir. Marksizm-leninizmin sömürgelerde uygulanması böyledir ve yapılan da budur. Yukarıda da değindiğimiz gibi, ezilen ulus sorunu, tarihin belli bir aşamasında Doğu Avrupa’ya özgü bir sorundur. Sömürgele sorunu ise, Avrupa kapitalizminin ulusal sınırlardan taşarak emperyalist aşamaya geçmesi ve dünyanın diğer ülkelerini yarı-sömürge ve sömürgeler biçiminde kendi hakimiyeti altına almasıyla ortaya çıkar. Ayrım açık-seçiktir. Bu konuda bir teorik yetersizlik sözkonusu olamaz. Marksizm-leninizmin sömürgelere uygulanışı ve sömürge devriminin somut pratiği ile teorik olarak marksizm-leninizm, bu ayrımı göremeyenlerin ne kadar saf olduğunun delilidir. Görmek istemeyenler için bir diyeceğimiz yok. Marksizm-leninizmin evrensel gerçeği, yaşayan ruhu, somut şartların somut tahlilidir. Sosyal-şovenizm ve onun yardakçıları, ulusal inkarcılar, zaman ve mekanı dikkate almazlar. Mekan açasından Avrupa’nın doğusu için geçerli olan durum dünya için genelleştirilir, zaman açasından kapitalizmin iç olgu biçiminde geliştiği rekabetçi dönem, sömürgeler için de geçerli kılınır. Ne saflık (!) Her iki açıdan marksizm-leninizm ile alakaları olmadığı gibi, uygulama alanı da

yoktur. Ne pazarı için savaşılan bir burjuvazi, ne de bu burjuvazinin kendi devletini kurmak için savaşıma istemi... Ulusal bağımsızlık bayrağını “*geminin bordasından denize atar*” bir burjuvaziden bunları beklemek hamhayaldir. Sosyal-şovenizm, varlığı mümkün olmayan bir Kürt milli hareketini desteklemekte, işe komünistler karışınca, “*Kürtçülük yapılıyor*” yaygarasını koparmaktadır. Diline bu kelimeyi pelesenk edenlerin, ağızlarında sakız gibi çiğneyerek papağanca tekrarlayanların burjuvazinin yedeğine düştükleri açıktır. Bu kişilere verilecek cevap, Türk sömürgecilerine verilecek cevaptan farklı olmayacaktır.

Bağımsızlık hareketleri açıklanmaya çalışıldı. Tam bağımsızlık hareketlerine değinildi. Ezilen ulusun burjuvazisinin öncülüğünde ulusal kurtuluş hareketleri mümkündür. Sömürge ülkelerde işbirlikçi-burjuvazi gelişmişse, bu sınıfın böyle bir sınıfsal gelişimi sözkonusu değilse, ülke sömürge ve feodal bir ülkeyse, feodal sınıfın öncülüğünde bağımsızlık hareketleri de olabilir. Ama sömürgeciliğe karşı girişilen bu mücadeleyi demin dediğimiz türden yorumlamak gerekir.

Ulusal kurtuluş hareketi içinde aşiretler, halklar, o ülkede yaşayan hakim ulus fertleri yer alabilir. Hatta “*bunların tümü bağımsızlık eyleminin temel güçleridir*” denebilir. O halde harekete “*Kürt milli hareketi*” demek, sadece belli bir tabakayı Kürt ulusuna mal etmek, sömürgeci devrime uygun düşmemektedir. Ülkede yaşayan milliyeti ne olursa olsun tüm halk, hatta aşiret ve kabileler, ulusal bağımsızlık eylemi içinde yer alacaklardır. Tarihi materyalizmin ışığında dünyaya bakışımıza burada son verirken, anlatılanların rehberliğinde Kürdistan somutuna geçebiliriz.

Kürdistan

Tarihi materyalizmin yol göstericiliğinde, tarihi süreç içinde sömürgeciliği incelediğimiz gibi Kürdistan’ın tarihi geçmişini de inceleyerek, marksist yorumumuza geçebiliriz. Günümüz Kürdistan’ındaki sömürgeciliği anlamak için, kısacası içinde bulunduğu durumunu anlamak için tarihe bir göz atacağız.

Bizce pek önemli olmayan, ama yine de tartışılan konu Kürtlerin varlığı-yokluğu meselesidir. Önemli olan Kürt halkı olgusu, bu halktan yoksul insanların coğrafi bir alan olan Kürdistan üzerinde yaşamasıdır. Kürtlerin varlığını ya da yokluğunu tartışmak komünistlere düşen bir görev olmamalıdır. Kürtlerin varlığı-yokluğu sorununu tartışmaya sunmak, çöküp giden sınıfların ya da henüz cılız olan veya doğmadan ölen Kürt burjuva aydınlarının bakış açısıdır. Bu burjuva aydınları, kendi sınıfsal konumlarını bütün Kürdistan'a ve Kürtlere mal ederek tartışadursunlar. Komünistler kendi sınıflarının varlığını-yokluğunu tartışacak, tarihe yaklaşımları varlıklarını ispat için değil, içinde yaşanılan anı yaşamak için olacaktır. Kürdistan'ın bu geri yapısı üzerinde komünistler devrim yapacak, ne kötü koşullar, ne de herhangi bir güç buna asla engel olmayacaktır.

Tarihçilerin araştırmasına göre; Kürtler Hint-Avrupalı bir halktır. Ya da Hint-Avrupa familyasındandır. Gruplar sosyal birer gerçektirler. Hint-Avrupalı bir halk grubudur. Bunun gibi Afrikalılar, Sami Araplar ve Moğollar da bir grup oluşturmaktadırlar. Kürtler de bu sosyal gerçeklerin içindedir. Faşizmin savunduğu saf ırk teorisinden ayrı olarak, coğrafi koşulların sonucu halkların bölünmesi gibi bir olgu da mevcuttur. Örneğin siyah rengin ortaya çıkışı doğa durumu ile açıklandığı gibi, yine sarı ırkın ortaya çıkışı da coğrafi koşullarla izah edilecektir. Bunlar bir ferde üstünlükler sağlayan özellikler olamaz. “*Siyah ya da sarılar geri zekalı, beyazlar ileri zekalıdır*” denilemez. Bunun için faşizmin “*üstün ırk, geri ırk*” biçiminde ayırımıyla bu bölünmeler açıklanamaz, tersine coğrafi etkenlerin sonucu meydana gelen bir değişme gözü ile bakılmalıdır. Bir gerçek olan ırk tipolojisinin ve insanların bu açıdan değişmelerinin üzerinde konuya biraz daha açıklık getireceği için duruyoruz. Hindistan'da ve kısmen de bugünkü Avrupa'da yaşayanların dahil olduğu Hint-Avrupa dil grubu vardır ve Kürtler bu dil grubunun içinde tanıtılmaktadır. Türkler ise Moğol, Ural-Altay dil grubunda yer alırlar. Tipoloji ve dillerinin oluşumu birbirinden ayrıdır. Daha değişik bir ırklaşma ve değişik bir kavim olmaları nedeniyle Türk-

lerin Hint-Avrupa dil grubu ve tipolojisiyle ya da bizimle kesinlikle bir ilgisi yoktur.

Bazı tarihçiler M.Ö. 2000 yıllarında Hint-Avrupa grubundan olan halkların bir kısmının Kafkasya'dan ve Hazar Denizi'nin doğusundan gelip, boğazlardan geçerek güneye indiklerini yazar. Neden indiklerini, hangi ekonomik nedenlerle yerlerini terk ettiklerini tahlil etmeye gerek yoktur. Ama daha çok nüfusun artması ve üretimin gelişmesi göçlerini zorunlu kılmış olsa gerektir. İşte bu tarihlerde bahsedilen halklardan Kürtlerin ataları olan Medler bugünkü Kuzeybatı İran'a, Persler ise Güneydoğu İran'a yerleşeceklerdir. Daha verimli olan Kuzeybatı topraklarını, güçlü durumda bulunan Medler Perslerin elinden almış ve daha güçsüz durumda olan Pers kabilelerini verimsiz Güneydoğu topraklarına doğru sürmüşlerdir. M.Ö. 1000 yıllarında Medlerin aynı yerde güçlü durumunu korudukları ve Asurlularla sürekli savaş içinde oldukları belirtilmektedir. M.Ö. 1000 yılları dolaylarında başlayan savaş, 7. yıla kadar devam eder ve 612 yılında Asurların kesin yenilgisi ile sonuçlanır. Med İmparatoru Keyaksar komutasındaki ordu, Asurların başkenti Ninova'ya girer ve şehir yakılıp yıkılır. Asur egemenliği yıkılınca ardından tekrar kuzeye çıkarılır.

M.Ö. 1000 yıllarında Van gölü çevresinde, Van merkez olmak üzere güçlü bir uygarlık yaratan ve 600 yıllarına kadar gelen Urartular yaşamaktadır. Urartu Uygarlığı'nı da yıkan Medler, Batı Anadolu'ya doğru yürüyerek Lidya Krallığı ile savaşa tutuşurlar, ama kesin yenilme ya da yenme durumları sözkonusu değildir. M.Ö. 585 yılında varılan anlaşma ile Kızılırmak sınır kabul edilerek tekrar eski yerlerine döneceklerdir. Tahminen M.Ö. 700 ile 612 yıllarında bir şeflik ya da devletçik kurmuş olan Medler, bir ordu oluşturmuş, savaşmayı ve Asurluların içinde erimeyi öğrenmişlerdir. Kendi dinleri Mazdek ve kendi kültürlerini yaratmış, bağımsızlık bilinçlerini Asurlara karşı mücadele içinde geliştirmiş ve bunda başarılı olmuşlardır. Medlerin bir aşiret konfederasyonu veya bir kölecî devleti oluşturmaları da mümkündür. M.Ö. 612 ile 550 yılları arasında varlığını sürdüren bu devletçikler, Kürdistan'ın ta-

mamı üzerinde egemenliklerini kurmayı becermişlerdir. Bundan çıkarılan sonuç şu; M.Ö. 550 senesinde Medlerin Persler tarafından yıkıldığı ana kadar başka bir kavmin istilası yoktu veya varolan askeri istilalar yenilgiye uğratılmaktadır. Medler tarihte Mezopotamya ve bugünkü Kürdistan topraklarına damgasını vuran, dil ve kültürlerini buraya en çok hakim kılan ve aynı toprakları kendileri için yurtlaştıran bir halktır. Medlerin Hint-Avrupa familyası ve grubundan olması, bugünkü Kürtçe'nin aynı dil grubuna girmesi ve dil ile dil gramer yapısındaki benzerlik, Kürdistan üzerinde bir halkın tam egemen olmayışı... Bütün bunlara dayanarak denilebilir ki; bugünkü Kürtlerin dayandıkları ve Kürtleşmeye veya Kürt miliyetinin ortaya çıkmasına esas olarak damgasını vuran Medlerdir.

İlk Kürt kavmi ve Kürtlerin orijinleri öğrenildikten hemen sonra Kürdistan'ın tarihine geçilebilir. M.Ö. 550 yıllarında Medlerin Persler tarafından yıkılışı ilginçtir. Herodot tarihinde Medlerin Perslerden ayrı oldukları, Medlerin Perslerden daha güçlü ve ihtisamlı bir durumda buldukları ayrıntılı bir biçimde konulmuştur. Medler kendilerine **“ARİ”** demektedirler. Aryanlar ateşten olan halk anlamına gelir. Tarihte Zerdüştlük olarak bilinen dinden olan Kürtler (Medler), odun yakıp ateşe tapınmaktadırlar. Persler ise ayrı bir kavim olarak değerlendirilmektedirler. Persler o zaman israfa düşkün biri olan Med kralını yenerler. Ve Medler üzerinde hakimiyetlerini kurarlar. Hızla yayılan Persler, Mısır'dan Hindistan'a kadar varan topraklar üzerinde yaşayan bütün insanları egemenlik altına alacaklardır. Tarihi Herodot'a göre egemenlik altına alınan kavimlerin sayısı 22'yi bulmaktadır. Kavimleri derecelendiren Herodot, birinci dereceden kavim olarak Persleri, ikinci dereceden olarak da Medleri gösterir. Perslerin egemenliği altında da Medler M.Ö. 500-400 yıllarında birkaç güçlü isyana girişerek başkaldırıcaklar, özellikle Med güçleri çeşitli entrikalar düşünecek, ama Pers egemenliğini yıkmaları mümkün olmayacaktır. Bugün Irak'ta kalan Kürdistan'da ve Batı İran'da, Zagros dağlarında Medler, Pers egemenliğinden kurtulmak için ayaklanacaklar, ama ayaklanmaların tümü amansızca bastırılacaktır.

Denilebilir ki, bu dönemde hakim güçlere karşı direnen Kürtlerin, direnme süreci içinde gelişmeleri sözkonusudur. Özellikle Pers egemenliği altında ikinci dereceden vatandaş olmaları nedeniyle, kendi dil ve kültürlerini geliştirebildiklerini ve Kürdistan toprakları üzerinde yayılmaları sonucu daha önce varolan halkları Medleştirdiklerini veya Kürtleştirdiklerini söyleyebiliriz.

Daha önce de bir yığın halk vardı. Fakat Medler bunların hepsini kendi dil ve kültürleri içinde eritiyorlardı. Bu konuda Pers İmparatorluğu'nun yıkılışını da söyleyebiliriz. Bu arada Büyük İskender'in Bitlis'e kadar uzanan bir istilasını vardı -Bitlis kalesi İskender döneminden kalmıştır. Bu istila Kuzey Irak'a kadar uzanıyordu. Ne var ki, İskender'in istilasını Kürdistan'da epeyce zararlara yol açıyordu. İskender Kürtlerle karşılaşmasında Kürtlerin bir kısmını (aşiret reislerini) kendisine bağımlı kılıyor, bir kısmını ise gönüllü olarak yardıma alıyordu. Bu istila M.Ö. 330 yıllarında olmuştur. Bu istiladan sonra Pers İmparatorluğu ve Anadolu'daki imparatorluklar yıkıldı. Ve bundan hemen sonra İskender öldü. Bu imparatorluğun yerine birtakım küçük krallıklar kuruldu, fakat bu küçük krallıklar Kürdistan'a tamamen hakim olamadılar. Kürtlerin bir kısmı bu arada bağımsız olarak yaşayabiliyorlardı. Bunlar özellikle dağlık alanlardaki Kürtlerdi. Bu konuda Anabasis ve Ksenofon'un Kürtlerle ilgili olan kitapları okunabilir.

Kürtlerin ataları, onlara bir bütünlük veren Karduklardır. O dönemde bunların gerek Perslere, gerek Yunanlara karşı olan mücadelesi, bugünkü mücadelelere benziyordu. 1938'de Dersim'de yapılan direnişler, Koçgiri, Ağrı vs. direnişleri, savaşma tarzları ve dağlardaki hakimiyetleri ile birbirine benzeyen Kürtler, yabancı kralların otoritelerini kabullenmeyip bağımsız yaşamak istiyorlardı. Tıpkı Osmanlıların otoritesini tanımadıkları gibi... Dağlık bölgelerde bağımsız olarak yaşayanların iyi ok ve çok iyi sapan kullandıkları bilinir. Bunların dağlık bölgelerde yaşamalarının nedeni, işgalci kuvvetlerdi. Bu kuvvetlerin geri çekilmesiyle bunlar tekrar ovalık yerlere iniyorlardı. İstila başlayınca dağlara çekilme, işgalciler gidince ovalara geri dönme Kürdistan'da tipik bir du-

rumdur. Bu süreç içinde ovalık yerlerde yaşayanların işbirlikçi nitelikleri gelişirken, dağlık bölgelerde yaşayanların bağımsız olma nitelikleri geliyordu. İskender dönemindeki durum kısaca budur.

Bunlardan sonra Kürdistan'da Ermenilerin yayılmalarını görüyoruz. Kürtlerle Ermenilerin birlikte yaşadıkları dönem M.Ö. 1000 yıllarıdır. Ermeniler M.Ö. 6. yüzyıllarda ortaya çıkarak bugünkü Ağrı ve Kars yörelerine yerleştiler. Tarih, Ermeni halkından böyle bahseder. Ermeniler zaman içinde güçlenerek Güney Kürdistan'a kadar inip buraları kendi hakimiyetleri altına aldılar. M.Ö. 50-60 yıllarına kadar devam ettikten sonra Ermeni Krallığı'nın Roma İmparatorluğu'na yenilmesi ile son buldu. Bu konuda Mehmet Emin'in tarihi, yol göstericidir.

Ermenilerin yenilmesinden sonra Kürdistan'da Romalıların hakimiyeti başladı. Bu arada İran'da Pers devleti kuruldu. Bu devlet belli bir dönem Romalılarla mücadele ettikten sonra İran'da yenildiler. Bu yenilgiden sonra M.Ö. 261 yıllarında yeni bir Pers kraliyeti olan Sasaniler ortaya çıkıyor. Bu tarihten sonra Sasanilerle Romalılar korunç savaşlara başlarlar ve bu savaşlar M.Ö. 250 yıllarından M.S. 650 yıllarına kadar devam eder. Yani Arap hakimiyetinin kuruluşu, Pers ve Sasanilerin yıkılışı, Bizanslıların Anadolu içine sürüklenmeleri bu döneme rastlar. Romalılarla Sasaniler arasında başlayan uzun süreli savaşlar, Kürdistan toprakları üzerinde oldu. Bu savaşlarda bazen Dicle, bazen Fırat sınır kesiliyor, bu sınır sürekli olarak değişiyordu. Bugün Kürdistan'da Romalılardan kalma bir sürü tarihi eser görmekteyiz. Kürdistan üzerinde yapılan bu savaşlar egemenlik ve hegemonya savaşlarıdır. Dicle ve Fırat başlı başına bir hegemonya sınırdır.

Bu dönemde Kürtler uzun süre Sasanilerin egemenliği altında kalıyorlar ve devlet içinde eşit derecede temsil ediliyorlardı. Kürt hakim güçlerinin, aşiret şeflerinin, devlet içinde nüfus sahibi olmaları, Kürt halkının gelişmesine yardımcı oluyordu. Sasani ve Romalıların egemenlikleri altında sürekli olarak direniyorlardı. Bu direnmeler olmasaydı Kürtler Sasani egemenliği altında ve devlet içinde eşit derecede nüfus sahibi olamazlardı.

Yine bu dönemde Kürtlerin bir kısmı dağlık alanlarda yaşarken, bir kısmı da ovalık yerlerde yaşıyorlardı. Ovalık yerlerde yaşayanlar daha sonra Kürdistan'da feodalizmin belkemiğini oluşturacaklardı. Mezopotamya'da güçlü Kürt beylikleri oluşacaktı. Arapların hakimiyetinden itibaren ovalık yerlerde Kürt feodalizmi oluşmuştu. Dağlarda ise ufak çaplı üretim olduğu için aşiretler yaşayacaktır ve bunlar bağımsız aşiretlerdir.

Daha sonra 642 yıllarında Arapların istilası başladı. Bu tarihte Araplar Hilvan'a kadar ilerlediler. Buradan Kars'a, hatta Kafkasya'ya kadar geçtiler. Arap istilası, iç değişmeler sonucu zayıf olan Bizans ve Sasaniler karşısında tarihin belli bir döneminde son derece ilerici bir güç, feodal bir güç, yeni bir güçtür. Adeta Muhammed yeni bir devrim yapmıştır. Yeni bir devrimin de örgütlediği iyi bir ideolojiye sahip, istilacı ve güçlü bir devlet vardır. Bu ideolojinin etkisi altına girenler, korkunç birer savaşçı olarak girdikleri ülkeleri dağıtıyorlardı. Kuzey Afrika'dan Kürdistan'a ve Kafkasya'ya kadar her alan 300-400 sene Arap egemenliği altına girdi. Tabii ki bu egemenlik alanlarından biri de Kürdistan'dı. Kürdistan'da Arap egemenliği altında İslamlığın bir ideoloji olarak Kürtlere hakim kılınması durumu ortaya çıktı. Kürtler müslüman olmaya zorlandı. Bundan önce Kürtlerin dini olan ateşe tapma gibi birtakım inançların (ki bunlara Yezidi Kürtler diyorlar) yerini İslam ideolojisi aldı. Bunun sonucu olarak bazı Kürtler müslümanlığı kabullenirken, bazıları bunu kabullenmedi. Kısa zamanda İslamlık etkili ve güçlü bir ideoloji haline geldi. Kürtlerin eski bağımsızlık iddiaları silinerek milli nitelikleri, bu ümmet ideolojisi karşısında zayıflayarak, Kürtler arasına mezhep bölünmesi gibi ideolojiler yerleştirildi.

İslam ideolojisinin gelişmesinden sonra başlangıçta mezhep bölünmesi ilerici bir şeydi, fakat daha sonra gericileşti. İslam ideolojisinin gelişmesi karşısında müslümanlığı kabul etmeyen Alevi halk, geleneklerini koruyup müslümanlığa karşı direndi. Aleviliği daha çok dağlık alanlarda yaşayanlar kabul etmiştir. Sünniler ovalık yerlerde boylar halinde yaşıyorlardı. Bu bölünme başlangıçta

ilerici olmasına rağmen, sonradan gericileşerek Kürtleri güçlü bir milliyet olarak birleştirmiyor, tam tersine sanki iki milliyetmiş gibi ayırıyor. Alevi Kürt, Sünni Kürt diye bir ayrımı geliştirerek, insanları milliyetinden yabancılaştırdığı için İslamlık gerici bir ideolojidir. Fakat diğer yandan Arap hakimiyeti Kürdistan'daki feodalizmi geliştirmiştir. Özellikle Mezopotamya'da feodalizmi Arap hakimiyetiyle açıklayabiliriz. Bugünkü Kürt beyleri bile kendilerini Araplara dayandırıyorlar. Bazı yerlerdeki Kürt beyleri ise “*Ali'den geldik, Muaviye'den geldik, Halit'ten geldik*” gibi sözlerle hemen kendisini Muhammed'e dayandırıyorlar. Bu da Arap hakimiyeti altında odaklaştırıldıklarını gösterir. M.S. 650-950 yılları Kürdistan'da feodalizmin gelişme yıllardır. Başka bir deyişle dağlık alanlarda aşiretlerin yaşantılarını bağımsız olarak sürdürme dönemidir. Kürtler bu dönemde sınıflaşmaya tutuldular, fakat bu, yabancıların hakimiyetleri altında bir sınıflaşma oldu ve işbirlikçi beyler oluştu. Bu durum M.S. 1000 yıllarına kadar devam etti.

M.S. 1000 yıllarından itibaren Arap egemenliği zayıfladı. Bunun nedeni bir yandan yerli halkların direnmesi, bir yandan Kürtlerin İran'a girmesi, diğer yandan da Kuzey Afrika halklarının savaşmasıdır. İçten içe Arap egemenliği sarsılıyor ve işte Kürtler bundan faydalanarak biraz durumlarını düzeltiyorlar. Kürt beyleri gelişerek devlet haline geliyorlardı ve çeşitli feodal devletçikler oluşturuyorlardı. Bunun nedeni de şudur; kuzeyde Bizans'ın zayıf düşmesi, Malatya'nın girişine kadar çekilmesidir. Ve Arap egemenliği altında da olsa Kürtlerin biraz gelişmesi sözkonusudur. Araplar nüfus olarak Arabistan'da bulunuyorlardı. Bizanslıların çekildikleri yerlere Kürtler yerleştiler. Bundan başka bir de Ermenilerin Hıristiyanlığı kabul etmeleri vardır. Ermeniler müslümanlığı kabul etmedikleri için İslam'ın bir hedefi durumuna geldiler. Ermenilere karşı Kürtlerin kuzeye doğru yayılmaları, mesela Kars'a kadar Kürtlerin yayılması, Hıristiyan Ermenilere karşı bir savaştır. M.S. 1000 yıllarında henüz Kürdistan'da bir Kürt varlığı yoktu. Ama Türkler İran içlerine kadar girmiş, İran beyliklerini ele geçirmişlerdi. Kendileri Selçuklu Devleti'ni oluşturarak İran'ın hakim imparatorluğu, Ortadoğu'nun hakim kesi-

mi durumuna dönüşüyorlar. Türkler Melikşah zamanında Kürdistan'ı istila etmeye başladılar ve hatta Araplardan devralınan imparatorluk otoritesi bunların eline geçti ve bunlar Kürdistan'ı ayrı bir eyalet olarak oluşturdular.

İlk defa “*Kürdistan*” kelimesinin ortaya çıkışı Melikşah zamanındadır. Melikşah Diyarbakır'dan başlayıp Van'a ve hatta Kirmanşah'a kadar giden bir Kürt eyaleti oluşturdu. Melikşah, Alparslan'ın oğludur. 1071 tarihinde başa geçti. Kürdistan kelimesi M.S. 1000 yıllarında ortaya çıktı. Bir de Kürt kelimesinin orijinine bakmak gerekir. Bu kelime M.S. 650 yıllarında ortaya çıkıyor ve bu kelimeye tarihte ilk defa Arap egemenliği döneminde rastlıyoruz. Ayrıca M.Ö. 400 yıllarında bir Kürdiyan ülkesi vardır. Kürdiyan, “*Kürtlerin memleketi*” anlamına geliyor. Kürt ve Kürdistan kelimelerinin ortaya çıkışında bu durum da bize yol gösterici oluyor.

Arap egemenliği yıkıldıktan ve yerine Selçuklu-Türk egemenliği yerleştikten sonra Kürdistan'daki durum biraz daha değişecektir. Kürdistan Arap hakimiyetinden ziyade Türk hakimiyeti altına girecektir. Dil, kültür, şehlik, ağalık, mezhepçilik alanında, yine sosyolojik ve dini alanlarda Arap hakimiyeti devam edecek, siyasi alanı ise Türk hakimiyeti dolduracaktır. Böylelikle Kürtler dini alanda Araplara, siyasi alanda ise Türklere bağımlı duruma geleceklerdir. Daha önceleri oluşturdukları dil ve kültürlerini bir yandan Arapça'nın Arap kültürü altında yitirirken, siyasi alanda da Türklerin egemenliği altında dağılacaklar ya da zayıflayacaklardır. Halbuki daha önceleri bir Mervani İmparatorluğu'nun kurulduğunu görüyoruz. Urfa'dan, Van'a kadar uzanan bu devlet yüz sene yaşamıştır. Bunun yanında Eyyübiler vardır. Ve diğer yanda, şurada-burada bağımsız olan bir yığın Kürt beylikleri vardır. Fakat Selçuklu egemenliğine geçtikçe bunlar da ortadan kalktı. Yalnız Selçuklu egemenliği tek bir imparatorluk altında gerçekleşmedi, bir yandan Akkoyunlar, bir yandan Karakoyunlar, bir yandan da Artukoğulları gibi beylikler oluştu. Bu beyliklerin diğer bir özelliği de bunların sadece Kürdistan'da üretilen değerlerden pay alma-

larıdır. Kürtler topraklarını Türkmen kabilelerine vermediler, başka bir deyişle topraklarını terk etmediler.

Ama Anadolu'da durum böyle değildi. Türkler İç Anadolu'da toprağa yerleşerek devlete hakim oldular. Şehirlere hakim olmalarına karşın Kürdistan'a hakim olmadılar, kendi milliyetlerine Kürdistan'ı hakim kılamıyorlardı. Kürdistan'daki güçlü milliyet anlayışı, güçlü bir dil ve kültürün olması Türk hakimiyetini önce sosyal, sonra dil ve kültür alanında mahkum etti. Türklerin, Kürdistan üzerinde siyasi bir hakimiyeti vardı. Onların bu siyasi hakimiyetini daha sonraları savaş alanında da görüyoruz. Feodal kaynaklı siyasi hakimiyetten kapitalist kaynaklı siyasi hakimiyete ve Kürt beylikleri ile işbirlikçi otonomi ilişkilerinden giderek Kürdistan'ın tepeden tırnağa askeri işgaline geçilecektir. Daha sonra Kürt dilinin bünyesine de Türkçe'nin yerleştirilmesi, kültürümüzün ve şehirlerin adeta Türkleştirilmesi olayı da devam edecek ve asimilasyon çok büyük bir hızla gelişecek, neredeyse bir Kürt milliyetinin yok olma durumu yaratılacaktır. Bütün bunlardan şu sonuç çıkar; Türk hakimiyeti Ortadoğu'da 1100 yıllarından itibaren gelişmeye, aynı tarihlerde Anadolu'da da yayılmaya başladı. Bu yayılma Kürdistan'a kadar genişlemesiyle birlikte kesin bir hakimiyet kurulamadı. 1260 yılında Kürdistan üzerinde Moğol istilası başladı, Kürdistan yakılıp yıkıldı. Orta Asya'dan kopup gelen bu yabancı askeri örgüt, İran'a, Arabistan'a ve Anadolu'ya kadar yayılıp bulduklarına el koyup, tekrar geri dönüp gittiler. Moğol istilası Kürdistan'daki mevcut yapıyı tahrip etti. Kürtler, ovalık yerleri terk edip dağlara çekilmeye mecbur edildiler. Bu durum en azından 50-100 sene Kürtlerin gerilemesine yol açtı.

Moğol istilasından sonra Kürdistan üzerinde Timur'un önderliğinde gelişen işgali görüyoruz. Bütün Kürdistan kentleri Timur tarafından işgal edildi. Kürtler yine dağlara çekilip direndiler ve yer yer de teslim oldular. Teslimiyeti kabul edenlerde zamanla uşaklık duyularının geliştiği ve bu durumu da özellikle beylerin yaşadığını görüyoruz. Örneğin bir Bitlis beylerinin Timur'un yanına gitmeleri, ondan aman dilemeleri, hediyeler göndermeleri gibi. 1400

yılındaki olaylar kısaca böyle gelişti. 1500 yılına girildiğinde yeni bir devletin ortaya çıktığını görüyoruz. Alevi mezhebine dayanan Safevi devletinin ortaya çıkışını görüyoruz. Ayrıca Osmanlı devleti yavaş yavaş gelişerek Kürdistan'a doğru yayılmaya başladı. Bu dönemde İran'da bazı Kürt beylerini görüyoruz. Bunlar İran'da Uzun Hasan'la ilişkilerini düzeltmeye çalıştılar. Anlaşamayınca Yavuz mektup yazıp Şah İsmail'e karşı savaşa girerlerse kendilerini destekleyeceklerini bildirdi. Asya'da yayılma emeli içinde olan Osmanlı İmparatorluğu, buradaki İpek ve Baharat yollarını eline geçirmek istiyordu ve Kürdistan'ın ele geçmesini de Uzun Hasan'ın yenilgisinde görüyordu. Nemrut İmparatorluğu'nu bu emellerini gerçekleştirmede engel gördüklerinden, bu imparatorluğun yenilmesini şart görüyorlardı. Zaten mevcut yollara sahip olduktan sonra büyük oranda artık değerlere el koyabileceklerdi. İşte bütün bu nedenlerden dolayı Osmanlı İmparatorluğu savaşa girdi. Zaten Kürtler de Şah İsmail ile anlaşamıyorlardı. Uzun Hasan, Yavuz'un da desteğini alarak 1514'te Çaldıran Savaşı'nda Şah İsmail'i yendi. Bu arada Sünnilik mezhebini de bayrak durumuna getirdi. Kürt beylerinin ayrılması da bu dönemden itibaren başladı. Bugün hâlâ İran'a olan bağımlılık bu dönemden gelmektedir. Yavuz, yayılmasını Sünnilik maskesi altında yürüttü. Uzun Hasan ise yayılmasını Alevilik maskesi altında yürüttü. Bu yayılmalar ve çatışmalar Kürdistan üzerinde meydana geldi ve Kürdistan'a büyük zararlar getirdi. 1514'lerdeki durum da budur. Bundan sonraki dönemde Kanuni Sultan Süleyman ortaya çıktı. Kürdistan'a geçerek Bağdat'a kadar uzandı. Bu arada zaman zaman Kürt beyleriyle anlaşıyor, bazen de çatışıyordu. Daha sonra Bağdat, Murat tarafından tekrar işgal edildi. Osmanlılarla İranlılar arasında bir savaş çıktı, anlaşma yapılarak Osmanlı-İran sınırı belirlendi. 1639'da Kasr-ı Şirin Antlaşması'yla çizilen bu sınır, Kürdistan'ın statüsünü belirledi. Yani 1500-1800 yılları arasındaki dönemde Safevi İran İmparatorluğu ile Türk Osmanlı İmparatorluğu arasında çatışmalar oldu. Türkler daha çok Osmanlılar tarafında yer alıyorlardı. Kürtler daha çok bu iki güç arasında yedek güç durumundaydılar. Osmanlılar ve İranlı-

lar Kürtleri birbirlerine karşı kullanıyorlardı. Ve mezhep çelişkisi bu dönemde keskinleştiriliyordu. Günümüzde hâlâ bu çelişkilerin kalıntılarını görebiliyoruz. 1800 yıllarına kadarki bu durum, Yavuz dönemindeki durumdan pek farklı değildir. Yine dağlara Osmanlı zulmünden dolayı kaçıp yerleşmeler oluyordu. Ovalık yerlerde kalan Sünni Kürt beyleri ise feodalizmi geliştirdiler. Bu dönem de kısaca böyle özetlenebilir. 1800 yıllarından sonra yeni bir güç belirlendi.

Gelişen bu Avrupa kapitalizmi karşısında Osmanlılar tutunamadılar. 17. ve 18. yüzyıllara kadar Avrupalılara karşı bağımsızlıklarını koruyabildiler, ama 18. yüzyıldan itibaren sanayi devrimine aşmasına giren Avrupa kapitalizmi, mal ihracı açısından olsun, askeri açıdan olsun Osmanlı İmparatorluğu'nu yarı-sömürge statüsüne koydu. 1840 yıllarından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nu yarı-sömürge durumuna getirdi. Böyle bir durumun zorunlu sonucu olarak Osmanlılar talandan elde ettikleri gelirlerden oldular ve orduları zayıf düştü. Fakat ayakta durmaları gerekiyordu, bunun için de güçlü bir askeri ordu kurmaları ve bu nedenle para ve vergi bulmaları gerekiyordu. Çalışmalara başlayarak mecburi askerliğe dayanan bir kanun çıkardılar. Eskiden varolan Yeniçeri, sürekli bir ordu, askeri bir meslekti. 18 yaşına gelindiğinde ölünceye kadar askerlik yapma durumu vardı. İşte varolan bu askeri sistem kaldırılarak yerine yeni bir askeri sistem getirildi. Bunun içinde nüfusa ihtiyaç duyuyorlardı. Eski Yeniçeriler Avrupalılardan oluşuyordu. Fakat artık bunu da yapamıyor, Hıristiyanlara güvenemiyorlar ve müslüman asker istiyorlardı. Böylece karşılarında Anadolu ve Kürdistan kalıyordu. Ermeniler Hıristiyan oldukları için bunlardan yararlanamadılar. Geriye müslüman olan Kürtler ve Türkler kalıyorlardı. Zaten Türkler devlet içindeydiler ve bu nedenle de orduya daha çok Kürtler alındı. 1800 yılına kadar Kürtler Osmanlı ordusuna giremiyorlardı, asker değildiler. Hatta 1850 yıllarına kadar böyle devam etti. Moltke'nin hatıralarında şuna rastlıyoruz: *“İki gerekçeyle Kürdistan'a sefer yapılmıştır: Birincisi, Kürtleri asker yapmak için, ikincisi vergi toplamak için. Fakat Kürtler sürekli*

olarak bu duruma karşı direniyorlardı. Yabancıların girdikleri tüm yerlerdeki Kürtler dağlara kaçıyorlar, bunların geride bıraktıkları servetlerine ise el koyuyorlar ve geride kalanları zorla asker yapıyorlardı. Nizip Savaşı'nda savaşımların üçte ikisi Kürttü. Savaş alanında Kürtler, çoğu savaşı bırakıp gidiyorlardı." 1850 yılından itibaren Kürtler askere alındı, ama yüzde doksanı kaçıyor. Aynı durum bugün için de geçerlidir, ama kaçma oranı yüzde bire düşmüştür. Kürtlerin askere alınmaları, yabancılaştırılmaları ve uşaklık ruhuna alıştırmaları 127 seneyi bulmuştur. Sömürgeci ülkeye askerlik yapma, onun ordu kaynağını oluşturma, özellikle erkekleri köleliğe alıştırmaya en açık zemindir. Hiçbir sömürgeci askere gitme oranı Kürdistan'daki kadar çok değildir. Bunun en açık örneği Kıbrıs savaşıdır ki, savaşçıların çoğunu Kürtler oluşturuyordu. Bu durumu yaratan da sömürgeciliktir. Türk sömürgeciliği bu süreç içerisinde Kürdistan'da böyle bir durum yaratabilmiştir. Süreç içinde Kürtler buna alıştırılmış ve boyun eğdirilmiştir. Mesela İngilizler sömürgelerinden asker derliyorlardı, ama bunu sadece savaş esnasında yapıyorlar ve ardından tekrar serbest bırakıyorlardı. Askere alınan sömürge halklar İngiliz zulmünü daha yakından tanıma fırsatını bularak, ülkelerine döndüklerinde ayaklanıyorlardı. Ama Kürdistan'daki durum böyle değildi. 140 seneden beri Kürtler sürekli olarak Osmanlı ordusunda, daha sonra da Türk ordusunda askerlik yapmaktadırlar. Adeta ordunun belkemiğini oluşturacak niteliktedirler. Bu, diğer sömürgelerde olmayan bir durumdur. Hiçbir sömürgeci ülkede ordunun yüzde ellisini sömürge halk meydana getirmiyor, ordunun vurucu gücünü oluşturmuyorlar. Fakat Kürtler sömürgeci güçlerin vurucu gücünü, yine savaşlarda en önde düşmanla savaşımların temelini Kürtler oluşturmaktadırlar. Bu durumun başlangıç yılı 1830, gelişme yılı 1850-1900'dür.

İşte bu yıllar bu durumun doruk noktasına ulaştığı yıllardır. Bu seferberlik yıllarında adeta Kürdistan boşaltılmış durumdadır. Güçlü bir hareketin doğmamasının, Kürdistan'ın bu kadar yok olmaya doğru gitmesinin nedeni de budur. Askeri alanda Türklerin

Kürtleri kendilerine bağımlı kılmak için yaptıkları savaşları çok güçlüdür. Bilhassa 19. yüzyılda çıkan isyanların nedeni bu zorla askerleştirmedir. Türkler bu süreç içinde çok başarılı olmuşlardır. Kürtler bayağı askerliğe alıştırmış ve bu arada “*Asker Mehmet*” felsefesini de geliştirmişlerdir. Bu durum ordu içerisinde bir sömürge taktiğidir. 1938’de Dersim’de mecburi askerlik yoktu. Daha sonra bunların askere gitmeleri 1830 yıllarından 1930 yılına kadar olan yüzyıllık süre içerisinde oldu. Bu süre içerisinde bütün Kürtler askere gitmeye mecbur edildiler. Ve böylelikle Kürdistan gençliğinin en verimli çağı, sömürgecilerin ordusunda geçmekte, kendisine her türlü uşaklık ideolojisi öğretilmektedir. Kürdistan gençliği kendi ülkesine döndüğünde rahatlıkla uşaklık yapabilmektedir. Bunun tek nedeni askerde öğretilenler değildir, ama orduda gördüğü eğitim, aldığı ideoloji, uzun zaman gençliği uşaklık etmeye itmektedir. Askerde Kürtlere uygulanan baskı, zulüm, dayak, engizisyon, küfür onları insanlıktan çıkararak böyle bir duruma getirmektedir.

Osmanlıların, daha sonra da Türklerin, Kürtleri askerleştirmelerinden başka, bir de Kürtlerden ağır şartlar altında vergi almaları vardı. Eskiden Osmanlıların düzeni Miri-Arazi düzeniydi. Belli bir toprak parçası, bir askeri sipahi veya feodale veriliyor, bu askeri sipahi veya feodal, bu toprak üzerinde belli bir miktar asker besliyor ve bu askerler savaş sırasında Osmanlılara yardıma gidiyorlardı. Fakat bu sistem 1830’larda ortadan kaldırıldı. Ve tüm Osmanlı ülkesinde tek bir vergi sistemi uygulandı. O zaman Kürdistan’da henüz böyle bir vergi verme yoktu. Kürt beyleri belli rantlara sahipti ve Osmanlılara vergi vermiyorlardı, fakat zaman zaman Osmanlılara hediyeler gönderiyorlardı. Askeri alanda da zaman zaman kendi hakimiyetleri altındaki köylüleri Osmanlı ordusuna gönderiyorlardı. Özellikle Bağdat ve Tebriz fethedilecekse gidiyorlardı. Bunlardan başka Kürdistan’da sömürgecilikte somut bir uygulama yoktur. Vergilendirme durumu da kısaca böyle olmuştur. Bu konuda Nikitin şöyle yazar: “*Kürtler ovalık yerlerde üretim yapmıyorlar, çünkü üretim yaptıklarında ardından Osmanlılar ge-*

lip bütün ürünleri ellerinden alıyorlar.” Bu nedenle büyük çoğunluk dağlara çekiliyor. Askerlik ve tarım alanında sürekli dağlara çekilme görülüyordu. 19. yüzyıldaki durum da böyle olmuştur.

19. yüzyıldaki direnmelerin nedeni de bu gerçeklerden kaynaklanır, yani Osmanlıların her yönden gelen baskılarına karşı direnmedir. Osmanlıların angarya ve baskılarına karşı direnmedir. Canlarını korumak ve varlıklarını devam ettirmek için mücadele ediyorlardı. Bunlar direnme hareketleridir. Bu konuda ‘19. yüzyılda Kürdistan Üzerinde Mücadele’ kitabı okunabilir. Bu dönemde Kürdistan’da bir ulusal kurtuluş hareketi olmamıştır. 19. yüzyıldaki hareketlere ulusal kurtuluş hareketleri denilmiştir. Fakat bu yanlıştır. Çünkü bu dönemde dünya çapında gelişen kapitalizmin durumu ortadadır. Ayrıca feodal Osmanlı hakimiyeti altındaki Kürdistan’da kapitalizmin gelişmesi sözkonusu değildir. Kürdistan’da böyle bir kapitalizm gelişseydi, Kürtlerin Osmanlıları yenmesi gerekirdi. Kürdistan’da mevcut olan bugünkü kapitalizm bir iç olgu değildir. Çünkü hâlâ Kürdistan’da feodalizm güçlüdür ve feodaller Kürdistan efendileri durumundadırlar. Kentlerde de feodal işbirliğini devam ettirmektedirler. Bu durum da gösteriyor ki, o dönemdeki hareketler ulusal kurtuluş hareketleri değildir. Maddi alanda bir burjuva sınıfının ortaya çıkmadığı veya modern sınıfların henüz oluşmadığı o dönemdeki Kürdistan’daki ulusal hareketlerden bahsedilmez. Feodallerin ve aşiretçiliğin olduğu, serflerin bulunduğu bir durumda varolan hareketler, bir direnme hareketleri olabilir ancak. Varlığını devam ettirme hareketleridir. Ama daha sonra gelişecek olan zemin ve imkan hazırlama anlamından dolayı bağımsızlık hareketleridir de. Daha çok direnme hareketleri niteliğini taşıyan bu hareketler, zaman zaman bağımsızlık hareketlerine dönüşmüşlerdir. Örneğin Übeydullah ve Bedirhan Bey’in hareketleri gibi. Ama tam bir sonuç elde edilmeden yenilgiye uğrattılıyor. Batı’da kapitalizm tarafından sıkıştırılan Osmanlılar, para ve askeri ihtiyaçlarından dolayı Kürdistan’a yükleniyorlardı. Bütün bu direnmelerin nedeni de buydu. Bu durum Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılışına kadar devam etti.

İranlıların egemenliği altında bulunan Kürtlerin durumu da aşağı-yukarı böyle. Ayrıca orada fazla bir Kürt nüfusu da yoktu. Kürdistan'ın daha büyük bir kesimi (Irak ve Suriye'deki Kürdistan'ın da Osmanlı egemenliği altında olduğunu düşünürsek, Kürdistan'ın büyük bir parçasının burada olduğunu görürüz) buradadır. Bu parça üzerindeki tahliller, Kürdistan'ın bütünü için geçerlidir veya bu konudaki yöntem genel bir yöntem haline getirilebilir. Osmanlıların egemenliği altındaki Kürtlerin durumu kısaca böyle değerlendirilebilir.

Şimdi modern klasik Türk sömürgeciliği veya Türk burjuvazisine dayanan sömürgeciliğin gelişim yıllarına geçmeden önce, hemen bir Türk milliyetçiliğini kabataslak akla getirelim. 1850'li yıllar Namık Kemallerin, Şinasilerin açığa çıktığı yıllardır. Bunlar Türk milliyetçiliğini, emperyalizmin bir kenti olan Paris'te geliştiriyorlar. Fransızlara uşaklık, Fransız kültürüne özenme, Batı'yı olduğu gibi taklit etme. Namık Kemal'in milliyetçiliği öğrendiği Batı emperyalizminin etkisi altında olan bir okul. Paris belki bir zaman için dünya gericiliğinin merkezini teşkil etmekteydi. Ve Paris birtakım Türk milliyetçisini de yetiştirdi. Bunlar ilk önce birtakım gazete çıkarıp, daha sonra 1890 yıllarında da örgütlenmeye giriştiler. Bu örgütlenme daha ziyade ordu içinde oldu. İlk burjuvalaşma ve milliyetçileşme ordu içinde başladı. Son milliyetçi durum hâlâ ordu içindedir. Türk ulusu için; *“baştan sona ordunun yarattığı bir ulustur”* diyebiliriz. Türk burjuvazisi için de; *“baştan günümüze kadar ordunun çelik çemberleri arasında oluşmuş bir burjuvazidir”* diyebiliriz. Böylesi uluslar son derece güçlü, despot ve sömürgeci olurlar.

Ordudan doğan ulus nedir? Ordu tamamen bir milliyetçiliğin kaynağıdır. Daha evvelki kurumlar ve harp okulları hep milliyetçiliğin olduğu okullardır. Daha sonraki subaylar hep burjuvalaşan unsurlardır. Türk ulusuna ve daha sonra oluşan burjuvaziye sınırları çizen bir Türk ordusu vardır. Feodal ordu da olsa, burjuva ruhlu bir ordu da olsa Misak-ı Milli'yi çizmiştir. Buna daha sonraları tekrar değineceğiz.

1890'larda ordu içinde İttihat ve Terakki özellikle Selanik'te örgütlendi. Selanik'te, Balkanlar'da, giderek İstanbul'da güçlü bir İttihat-i Terakki grubu oluştu. Bu milliyetçilik, emperyalizmden bağımsız bir milliyetçilik değil, tam tersine emperyalizmin beşiği olan Paris'te öğrenilen bir milliyetçiliktir. Böyle emperyalist aşamaya gelindiğinde, burjuva milliyetçiliği özellikle şövenleşip ilhakçı ve sömürgeci oluyordu. Ve Türk milliyetçilerinin öğrendiği milliyetçilik böyle bir milliyetçiliktir. Yine imparatorlukları ve bu imparatorlukların bünyesindeki halkların mücadelesi, imparatorluktan kopma durumları vardı. O halde bu milliyetçilik iki şeyle uğraşıyordu; bir yandan Türkleri ulus haline getirme çabası, diğer yandan da imparatorluğun dağılmasını önleme gayretleri. Bu milliyetçilik iki alanda da gerici dir. Çünkü geliştiği çağda emperyalizmden etkilenmiştir. Çağı açısından gerici olduğu gibi, hedefleri ve istikametleri açısından da gerici dir. Bir defa başkaldıran halklara karşı, dağılan imparatorluğu ayakta tutmak, bu halkların uluslaşmasını önlemek istiyorlardı. Bundan dolayı bu milliyetçilik, hedef ve kaynağı açısından gerici olacaktır. Daha sonra gelecek olan, devletleşen ve uluslaşan Mustafa Kemal milliyetçiliği, şöven, gerici ve son derece bağnaz olacaktır.

Türk milliyetçiliği, İttihat ve Terakki içinde partileşti. Bu arada Kürt milliyetçiliği de doğmasına rağmen partileşemedi. Sınıf yapısı gereği çok zayıf olduğundan dolayı ordu içinde de gelişemedi. Zaten bir Kürt ordusu da yoktu, dolayısıyla maddi temeli böyle zayıf olan milliyetçilik yıkılmak zorunda kaldı. Ama Türk milliyetçiliği özellikle Türk subaylarının olduğu devleti elinde bulunduruyordu. Bu Türk subayları şayet imparatorluk dağılırsa maaş alamayacaklarından, rahat yaşayamayacaklarından, nasıl subay ve paşa olacaklarından (bir de başlangıçta '*paşa paşa*' diye büyütülüyor) korktukları için korkunç milliyetçi oluyorlar, ister faşist olsun, ister oligarşik olsun ve ne olursa olsun bir devleti kurmak zorundadırlar. Çünkü yaratmasalar yaşamayacaklardır. Paşaların mücadele temeli işte buydu.

Türk burjuvazisi çok zayıftı ve emperyalizmle bütünleşmek ar-

zusundaydı. İşbirlikçi-burjuvazisi İngiliz mandacılığını istiyordu. Milliyetçi paşalar bu zamanda partiye de hakim oldular ve İttihat Terakki, Enver ve Mustafa Kemal kanadı olarak ikiye bölündü. Turan milliyetçiliği gelişmediği halde, kemalist milliyetçiliği gelişerek devlete hakim duruma geldi. Turancılığın bugünkü temsilciliğini yapan da Türkeş'tir. Ama bugün Türkiye'ye damgasını vuran Türkeş milliyetçiliği değil, kemalist milliyetçiliğidir. Biz Mustafa Kemal diktatörlüğünün faşist bir diktatörlük mü, oligarşik bir diktatörlük mü olduğunu tahlil etmeyeceğiz. Bildiğimiz kadarıyla bu ırkçı-şoven bir diktatörlüktür. Turan milliyetçiliği bütün dünya Türklüğü, Mustafa Kemal milliyetçiliği ise Misak-ı Milli Türklüğüdür. Fakat eğer hakim olabilseydi Turan milliyetçiliği, bizim açımızdan daha elverişli olacaktı. Ama devlete Mustafa Kemal milliyetçiliğinin hakim olması, Misak-ı Milli sınırları içinde devleti boğmaya çalışması ve Misak-ı Milli sınırları içinde bir Türk dil ve kültürünün yaratılması aynı zamanda Kürtlerin yok edilmişlerinin fermanıydı.

Daha önce dedik ki, bu ideoloji önce Paris'te ortaya çıktı. Biraz şekillendi, sonra gazeteler vasıtasıyla yayıldı. Kültürel alanda görüldü ve daha sonra partileşerek 1876'da Meşrutiyet'le imparatorluğa ortak olmaya başladı. 1914'lerde ise tamamen imparatorluğa hakim oldular. Enver kanadı tamamen tasfiye edildi. Asya'da olanı doğup bitmesine rağmen, Anadolu'da kalan biraz daha gerçekçi ve akılcıydı. Dünyadaki durumdan yararlanarak, Kürtleri ümmet ideolojisi ile kandırıp Yunan sömürgeciliğine karşı başarılı bir savaş verdi. Genç Türkiye Cumhuriyeti böylece yaratılmış oldu. Bu konuda şu denilebilir; güçlü bir Türk burjuvazisi olmadığı halde güçlü bir Türk milliyetçiliği vardı ve bu ideoloji güçlü bir Türk devleti ortaya çıkarıyordu. Alt yapısı zayıf olduğu için çok güçlü bir siyasi yapı doğdu. Buradaki üst yapının etkisi alt yapının üzerinde çok kuvvetlidir. Türk burjuvazisi daha çok üst yapı kurumlarına dayanarak, Sultan'ın ihanetini fırsat bildiler. Bu arada Enver Paşa da öldü ve savaş içerisinde Sultan'ın adamları kalmadı. Mustafa Kemal meydanı dümdüz buldu, kendisi o dönemlerde,

1918 ve 1920'lere kadar fazla özelliği olmayan, başkalarının eli ni öpen bir paşadır. Fakat daha sonraları ilahlaşmış elverişli iç ve dış durumu birleştirerek, kendisinin önderlik ettiği güçlerle Misak-ı Milli sınırlarını çizerek ve Türklerin ilk burjuva devletini yaratır. Bu katıksız Fransa'ya özenmiş burjuva cumhuriyet, 1923'lerde Lozan Antlaşması'nın imzalanmasıyla ilan ediliyor. Mustafa Kemal demokratik devrim yapma girişimlerine girmedi, sadece sömürgeci burjuvazinin çıkarlarına yönelik birtakım reformlar yaptı (şapka, harf vs. devrimi). Bunlar özünde devrim değil birtakım reformlardır. Daha çok milli ticaret burjuvazisinin önderliğine geçen bir harekettir bu. Bizim için önemli olan bunların Kürdistan'da izledikleri politikadır. Biz bu girişi Türk burjuvazisinin sömürgeci niteliğini kavrayabilmek açısından yaptık. Bu milliyetçiliğin pek o kadar fazla tarihi önemi yoktur. İlerici ve anti-emperyalist bir özelliği de yoktur, tam tersine ilhakçı olma özelliği vardır. İmparatorluğun bünyesinde kalan en son yer Kürdistan'dır. Bunun için de en son Kürdistan'ın Misak-ı Milli sınırları içinde kalması, bu ideolojinin ilhakçı niteliğini göstermektedir. Ama demokrat veya anti-emperyalist olsaydı, Kürtler üzerine bu kadar gaddarca yürümeyecekti. Bu kemalist hareketin gerici yönüdür. Özellikle Türk ulusu için çok az ilerici yönü vardır. Kürt halkına ise tamamen zor, zulüm, gericilik ve sömürden başka bir şey getirmemiştir. Konuyu 1928'lerde bu şekilde noktalayabiliriz.

1925 yıllarına gelince, bu yıllarda Türk burjuvazisi özellikle Kürdistan hakkındaki politikasını geliştirme safhasındadır. Bu dönemde Türk burjuvazisi, bunların temsilcileri olan Mustafa Kemaller, İnönüler ve Çakmaklar Kürdistan'a nasıl hükümran olacaklarının, merkezi otorite dedikleri pratiklerini nasıl Misak-ı Milli sınırları içinde, en ücre köşeye kadar götüreceklarının hesabını yapmaktadırlar. Kürdistan'ın parçalanışında büyük etken olan Mosul sorunu ise hâlâ halledilmemiştir (buna daha sonra tekrar değineceğiz). Ortada bir Kürdistan problemi vardır. Bir İngiliz konsolosunun yazdıklarına göre; 1924'lerde bir Kürt Kongresi toplanıyor. Kürtlerin ise hâlâ güçlü kabileleri, beyleri ve aşiretleri olduğu

gibi yerindedir. Türk sömürgeciliğinin Kürdistan üzerinde o kadar gelişme durumu yoktur, ama gelişmesi gerekiyor. Türk burjuvazisi, amacı tek bir pazar ve tek bir ulus yaratmak olan Misak-ı Milli sınırlarını çizmiş durumdadır. Mustafa Kemal'in kendisi de bunun ilk öğretmenliğini yapmaktadır. Bunun için de birtakım planlar hazırlanıyor. Ve bu planlar teslim olmayan Kürt beylerinin teslim olmasını, otonomi şartlarında yaşayan Kürt beylerinin uşaklaştırılmasını, Türk dilinin hakim kılınmasını, her tarafa okulların yayılması vasıtasıyla Kürtçe'nin yasaklanmasını içeriyordu. Bunun için de Kürdistan'da güçlü işbirlikçiler, hainler ve bunun aydınları olacaktı. Türk sömürgecileri birdenbire değil, güçlü plan ve programlar hazırlayarak Kürdistan'a adım adım yayılmaya çalışıyorlardı. İşte bir Ağrı, bir Dersim, bir Şeyh Said, bir Koçgiri İsyanı, hep bu planın uygulama alanıydılar. Aslında Kürdistan'da Türk burjuvazisine karşı bir ulusal kurtuluş hareketi gelişmemiştir. Osmanlılar döneminde askeri ve vergi alanında gelişen yayılma, cumhuriyet döneminde de devam ediyordu. Ve bu yayılma en ücra köşeye kadar yapılacaktı. Kürdistan, Türkiye'nin bölünmez bir parçası olacak, öyle ki böyle bir ülke anayasada ifadesini bulacaktı. Kürdistan için konulan bu madde, dünyanın hiçbir anayasasında ve hiçbir sömürgecinde görülmemiştir. Kim bu birleşmeye karşı çıkarsa anayasanın kendisine tanıtacağı ceza idamdır. Evet, Türk burjuvazisinin Kürdistan üzerinde uyguladığı siyaset böyleydi. Demin saydığımız isyanların karşılığı, tamamiyle yakıp yıkmaya, toptan katliamlar, Kürtlerin batıya sürülmeleri ve mecburi iskanlar oluyor, bunların yerine iskan alanında dil, ordu alanlarında Türk sömürgeciliği getiriliyordu. Fakat bütün bunlara rağmen Osmanlı orduları olduğu halde Kürdistan köylerinde karakollara rastlanmıyor. Örneğin bir Dersim'de ilk defa karakolun yapılması karşılığında, bir direnme getiriyordu.

Kürdistan'ın her tarafının askeri açıdan işgali, ancak 1925'lerden sonra tamamlanabildi. Fakat sömürgecilik her zaman askeri alandaki işgalciliği geliştirmek çabasıdır. Buna karşı hâlâ hal-kın direnmesini görmekteyiz. Bildiğimiz kadarıyla Ağrı'nın Zilan

kesiminde, bazı karakollar kurulamamaktadır. Fakat ilkel direnme de artık son dönemlerini yaşamaktadır.

İç otonomi dediğimiz olgu, beylerin Kürt nüfusu üzerinde etkili olması, Kürtlerin Kürtlüğünü inkar etmesi ve kendini Türk vatan-daşı olarak görmesidir. Kısaca serflik ve aşiret bağlarının yerini Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığının almasıdır. Bunun için de, Kürt beylerinin hakimiyetinin parçalanması gereklidir. Ve 1940 yıllarına kadarki durum böyledir.

1940’larda askeri işgalin yanında bir de siyasi hakimiyet geliştiri-liyor. Siyasi hakimiyet valiliklerin, kaymakamlıkların, muhtarlık-ların ve nahiyelerin oluşturulması demektir. Bu da zorunlu olarak Kürdistan’da güçlü bir muhbir ve işbirlikçi takımının ortaya çık-masını getirecektir. Dikkat edersek Kürdistan’da işbirlikçi hain sı-nıfın ortaya çıkış süreci, Kürdistan’daki otonominin parçalanması, ulusal hain nitelikli sınıf ve tabakaların empoze edilmesi veya monte edilmesiyle oluyordu. Kısaca siyasi gelişme, bunların yara-tıcısı durumundadır.

1940’lara kadar asimilasyon Kürdistan’ın toplumsal yapısına girmiş değildir. Türk burjuvazisinin diğer bir icadı da Kürdistan’a okullar yapmaktı ve bu işe de Dersim’de başlanıyordu. Amaçları; kültür itibarıyla zayıf olan Dersim’i, okullar açarak devlet içine al-mak, ulusal geleneklerini ve ulusal direnişlerini ortadan kaldır-maktı. Ve bu politika giderek Kürdistan’ın her tarafına hakim kı-lındı (bu politika günümüzde de devam etmekte). Kürdistan’ın ne-resine gidilirse gidilsin, her kentinde bir yatılı bölge okulu veya bir karakol göze çarpmaktadır. Çünkü bir toplum dil ve kültür olarak imha edilirse, o toplumun sömürüye açık tutulması ve sömürülme-si son derece basitleşir. Ve bu ezeli bir sömürge politikasıdır. Onlar da dünya çapında öğrendikleri politikayı Kürdistan’a uygulayıp geliştirmişlerdir. Bu politika günümüzde de geliştirilerek devam etmektedir. Askeri işgalin yanında, bir de asimilasyon büyük bir hızla gelişmekte ve özellikle Kürt gençliği üzerinde en büyük teh-likelerden biri durumuna gelmektedir.

Gençliğin Türk dili ve kültürü ile yetişmesi, ayrıca Türk dili ve

kültürünün de emperyalizmin ürünü olan bir burjuva kültürünün etkisi altında olması, gençlik arasında bir lümpen tabakanın, hatta insan bile denilmeyecek bir yığın mahlukun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca kentlerde beliren bu yoz aydın takımı da Türk sömürgeci asimilasyon politikasının ürünüdür.

Kürdistan üzerindeki diğer bir sömürgecilik alanı da ekonomik alandır. Türk burjuvazisi, 1950'lerden itibaren gelişerek, daha çok mal üretip emperyalizmle daha sıkı ilişkiler içine giriyordu. Kendisi için ucuz iş gücü ve pazar gerekiyordu. Ve artık Kürdistan'da ekonomik yönden yürümenin zamanı da gelmişti. 1960'lı yıllarda Kürdistan'da güçlü bir ekonomik sömürgecilik geliştiriliyordu. Maden çıkarma, yol yapma, baraj yapma ve bir de traktörün girmesi, insanları Kürdistan'dan ayrılmak zorunda bırakıyordu. Böylece Kürdistan'ın eski tarımsal ekonomisi tamamiyle yıkılıyor, bütün ülke zenginliklerine el konuluyor ve en ufak bir sanayileşme hareketinde bulunulmuyordu. Bunun yanında, zaten yokluk içinde olan Kürtlerde yoğun bir nüfus artışı geliyordu. Kıra traktörün girmesi özellikle Kürt feodallerinin, tamamiyle uşaklığı seçmeleri, Kürt köylüsünün de cumhuriyete bağlı olması veya cumhuriyetin ağır etkisi altında olması, Kürtler arasında İstanbul'dan Avrupa'ya kadar yoğun bir göç hareketini doğuruyordu. Zaten Kürdistan'ın güçsüz kalışının en büyük etkenlerinden biri de buydu. Bunların bir sonucu olarak Kürdistan'daki üretim güçleri gelişmiyor, tam tersine tahrip oluyor ve insanın gelişmesi de durduruluyordu. Kürdistan'da yollar yapıldıysa, buna '*hizmet*' diyordu. Barajlar yapıldıysa, '*onların enerji ihtiyacını karşılamak için*'di. Yine madenler, onlar ve emperyalistler için gerekiyordu. Ekonomik sömürgecilik hızla gelişerek günümüze kadar böyle geldi. Hatta bugünkü sömürgecilik esas olarak ekonomik alanda devam ediyor. Çünkü askeri işgal artık tamamlanmıştır, siyasi bir Kürt işbirlikçi takımı oluşturulmuştur. Kültürel alanda ise biraz devam etmekle birlikte bu da tamamlanmıştır diyebiliriz. Fakat ekonomik alandaki sömürgecilik hızla devam etmektedir. Bu politika 10. ve 20. yıllarda büyük bir gelişim sağlayarak, denilebilir ki Kürdistan'daki binlerce

yıllık işgal ve istilalar tarihi bu son 20-25 yıllık tarihten daha az tahribat yapmıştır. Bir kere toplumsal yapısını tamamiyle çözmüş, yerine komprador karakterli bir işbirlikçi burjuvazi çıkarmış, feodalleri uşaklaştırmıştır. Bunlara göre, kendilerinin yaratıcısı Türk devletidir ve bu devleti korumak için de her türlü fedakarlığı yapacaklardır. İşte bu uşaklığın temeli sömürgeciliktir. Bu kadar bağımlılık, bu kadar uşaklığı, bu kadar uşaklık da bu kadar ajanlığı ve muhbirliği getirir. Bu da Kürdistan'ın çok karanlık bir dönemde kalmasını veya ulusal kurtuluşumuzun çok geri olmasını getirecektir. Sömürgeciliğin ekonomik alandaki gelişmesinin durumunu da böylece noktalayabiliriz.

Kürdistan, 1921 yılında Fransız hükümeti ile Mustafa Kemal'in yaptığı Ankara Antlaşması sonucu emperyalistler ve sömürgeciler arasında bölünmüştür. İngilizlerin 1923'te Musul meselesini halletmesinden sonra 1923 yılında Irak Kürdistan'ıyla Türkiye Kürdistan'ı arasındaki sınır çizilmiştir. Bu sınır da Türk sömürgecileri ile İngiliz emperyalistleri arasındaki antlaşmadan doğmuştur. Yani Kürdistan'ın siyasi olarak bölünmesi de sömürgecilerle emperyalistlerin aralarındaki anlaşmaların bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Artık her parça bu dönemden sonra ayrı bir tarihi yaşam içine girmektedir. Kürdistan'ın yüzde yetmişbeşi Türkiye'de kaldığı için biz daha çok buranın tarihine değindik. Ama bu durum İran, Irak ve Suriye Kürtlerinin başına da gelmiştir. Irak'taki 1974 yıllarını biz 1938'lere benzetebiliriz. Yalnız Irak Kürdistan'ında bir örgütlenme sözkonusu olduğundan, tabii ki milli bilinç biraz daha canlanacak, fakat sonuçta Arap burjuvazisi ile kemalist burjuvazinin, CHP ile BAAS'ın hedefleri hemen hemen aynıdır. Aradaki tek fark oradaki Kürtlerin Arap değil, yabancı sayılmalarıdır.

İran'da ise; İran Şahı bugün Kürt feodalleriyle güçlü bir ittifak kurmuştur. Ordu ve devlet bunlardan bir hayli destek almaktadır. Tabii ki bu durumda İran Kürtleri, kapkara bir rejim altında yaşamakta ve İran Kürdistan'ında güçlü bir serflik hâlâ ayakta tutulmaktadır. İlerde Kürdistan'ın kaderini belirleyecek olan şey Türki-

ye ve Irak Kürdistan'ında verilecek olan mücadele ile İran'da gelişecek olan kapitalizm ve kapitalizme karşı İran halklarının vereceği mücadele olacaktır.

Geçmişte Kürdistan'da sömürgeciliğe karşı birtakım direnmeler olmuştur. Burjuva nitelikli Kürt Teali Cemiyetleri ortaya çıkmıştır. Bu DDKD, DDKO'nun özelliği neyse, o günkü Kürt Teali Cemiyeti'nin özelliği de odur. Kürt Teali Cemiyeti önce İstanbul'da kurulmuş, daha sonra bir şubesi de Diyarbakır'da açılmıştır, ama sonuç değişmemiştir. O zaman dünya halkları ulusal kurtuluş mücadelelerinin gerekçelerini hazırlarken, Kürtler de Türklerle ittifakı, Türk hükümetiyle anlaşma yollarını arıyorlardı. Yani Kürtlerin siyasi bir güç veya bağımsız bir ordu yaratma durumları yoktu. Kısaca bu cemiyetlerin talepleri bağımsızlık değil, otonomiydi.

Daha sonra Irak'ta KDP adı altında gelişen Kürt milliyetçiliğini görüyoruz. Bunun Türkiye'de yansımaları mevcut. Diğer yandan Kürdistan'da 1950-60'lardan itibaren gelişen bir küçük-burjuva tabakası ve bunlar arasında olan birtakım gruplaşmalar var. Örneğin Şivan parti olduğunu söylüyor. Ayrıca özellikle devlet içinde yer alan Kürtlerin (doktor, avukat ve biraz da orta köylüler) aralarında yaptıkları bir küçük-burjuva milliyetçi örgütlenmesini görmekteyiz. Bunların amacı, Kürdistan'da bir orta-burjuva yaratmaktır ki, onların giriştikleri hareketler artık şanslarını yitirmiştir. Kısaca bunlar revizyonizme sarılarak gelişme çabasındalar, ama revizyonizmin onlara vereceği fazla bir şey yoktur, doğmadan önce ölme mahkumdurlar.

Ayrıca Kürdistan'ın somutundan kaynaklanarak veya Kürdistan'daki bu geri yapıya bir tepki olarak değil de, bugün Kürt hakim sınıflarının Türk hakim sınıflarına yaptıkları uşaklık gibi sosyal-şovenizmin uşaklığını yapan gruplaşmalar da var. Sosyal-şovenizmin uşaklığını yapmakla Türk sömürgecilerinin uşaklığını yapmak arasında direkt değil de dolaylı bir bağ var. Üst planda onların yaptıklarını, geri planda bunlar yapmaktadırlar. Bunlar Kürdistan'da anti-sömürgeci bir eğilimle ortaya çıkmaktadırlar. Bunların "*iki süper devlet*" dedikleri şey tepeden tırnağa her şeyiyle Türklerle it-

tifaktır. Zaten onlara biçim veren ideoloji, Kürdistan somutundan kaynaklanan bir ideoloji değil, işbirlikçi nitelikte Türkiye somutunda sosyal-şoven tezlerden kaynaklanan ve yanlış hedefler gösteren bir ideolojidir. Bunların varacakları sonuç; ya bir özeleştiriyile kendilerini temizlemeleri, namuslu ve dürüst kişiler olmaları veya tamamen onlarla birleşmeleri, uzlaşmaları, tabii ki Kürdistan'da gelişecek hareketin hedefleri olmalarıdır.

Bu arada bizim şu andaki çabalarımıza değinmek gerekecek (buna ileride daha da geniş olarak değineceğiz). Marksizmi öğrenmek, Kürdistan'ı tanımak, gençler arasında çalışma yapmak, kadrolaşma ve yurtseverlerle konuşmak gibi yapmak istediğimiz birtakım uğraşlar var.

Fakat bu ilkel ve cılız bir çalışma, başlangıç aşamasında olan bir çalışmadır. Bu, marksist bir parti, bir ordu ve bir cephe de yaratabilir. Bunun şartlarını, bugün verilecek güçlü bir ideolojik mücadele, bunun güçlü ideolojisini ve kadrolarını hazırlama, cesur olma, taviz vermeme, uzlaşmama, kısaca tamamen devrimci olma yaratacaktır. Bu da ancak yürütülecek çalışmalarla ortaya çıkar. Bunun sonucu bilimsel sosyalizme göre kurtuluştur. Ama fedakarlık çok, mücadele büyük ve zor olacaktır. Bütün bunlar maddi sosyalizmin bir gereğidir.

Buraya kadar dünya çapında sömürgecilik tahlilinin ortaya konulması, bunun Kürdistan'daki somutlaşması, Kürdistan'daki sömürgeciliğin gelişmesi ve bugünkü Kürdistan'ın durumunu izah için elimize son derece güçlü araçlar vermektedir. Bugünkü Kürdistan'ın durumu birdenbire ortaya çıkmadı. Dünya çapındaki gelişmeler ve gelişmelerin Kürdistan'daki yansımaları, bugünkü geri bir ülke olan yoksul ve üretici güçlerin tahrip edildiği bir Kürdistan'ın ortaya çıkmasına yol açtı. Ayrıca yine bu açıklamalar, Kürdistan'daki kapkaranlık bir dönemin izah tarzı ve ulusal kurtuluş hareketlerinin çok cılız olmasının tarihi şartlarıdır. Biz daha çok bu tarihi şartları meydana getirdiği bugünkü Kürdistan'ı tahlil etmeliyiz. Ve bugünkü Kürdistan'ın sosyo-ekonomik yapısını, Kürdistan'daki proleterlerin önderlik edeceği bir ulusal kurtuluş hare-

ketinin maddi şartlarının olup olmadığı üzerinde durmalıyız.

Kapitalist sömürgeciliğin Kürdistan'da gelişmediği dönemlerde, modern bir ulusal kurtuluş hareketinin şartları yoktu. 1960-70 yıllarında Türkiye Kürdistan'ında emperyalizme bağımlı bir Türk kapitalizminin gelişimi vardır. Osmanlı Türk İmparatorluğu'nun, ikinci olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürdistan üzerindeki politikaları, ulusal kurtuluş hareketinin maddi şartlarını ortadan kaldırdı. Gerek Cumhuriyet ve gerekse imparatorluk politikası, Kürdistan'daki feodalleri beslemek, birbirleriyle çarpıştırmak, Kürdistan'daki aşiret ve mezhep çelişkilerini sürekli korumak, ayakta tutmak ve hatta geliştirmek için çalışmıştır. Bunda amaç; Kürdistan'da bir burjuva sınıfının ve proletaryanın ortaya çıkışını engellemektir. Burjuvazinin ve proletaryanın olmadığı ülke, ulus durumuna geçemez. Ve böyle bir harekete önderlik edecek burjuva, proletarya ve küçük-burjuva milliyetçileri yoktur. Sadece birkaç feodal aşiret önderi vardır ki, 20. yüzyılda bunların görevi devrim yapmak değil, sömürgeciler ve emperyalizmle uzlaşmaktır. Nitekim Kürdistan tarihinde bunların yaptıkları da budur.

Diğer taraftan Kürdistan'da serf veya aşiret üyesi olarak bir köylülük vardır. Bunlar da ulusal kurtuluş hareketine önderlik edemezler. Çünkü bunlara dıştan bilinç götürecek aydınlar veya bu bilinci alacak bir proletarya henüz oluşmuş değildir. O halde kim kurtaracaktır bunları? Bir başka ulusun devrimcileri mi? Bu durumda Komal'ın "*neden Stalin Mahabat'ta, Şeyh Sait'te ve diğer isyanlarda bize yardım etmedi?*" gibi bir görüşü vardır. Oysa devrim ihraç edilmez. Herhalde Stalin, sosyalistleri Asya'dan Kürdistan'a uçurtmayacak veya böyle bir şeyi zorla ortaya çıkarmayacaktır. Stalin'in beklediği şey Kürdistan'da kendiliğinden bir komünist hareketin doğması ve onların buna destek olmasıydı. Zaten doğrusu da budur. Çünkü devrim, her ülkenin iç şartlarının bir ürünüdür.

Kürdistan'da feodal aşiret yapısının parçalanış yılları 1950'lerden sonradır. Emperyalizmin dünya çapında pazar ihtiyacının artması ve bunun yanında Türk burjuvazisinin de pazar ihtiyacının artması sonucu kapitalizm zorunlu olarak Kürdistan'a girmiş ve

modern bir aydın tabakası ortaya çıkmıştır. Bütün bunların da asimilasyonun etkisi altında ortaya çıktığını ve asimilasyonun amacının da aydınları ulusal inkarcı durumuna getirmek olduğunu biliyoruz. Fakat yine de modern bir ulusal kurtuluş hareketinin önderleri veya öncü güçleri bunların arasından çıkacaktır. Ekonomik plandaki gelişme 1960'lerden sonra olduğu için, bu yıllara kadar Kürdistan'da ulusal kurtuluş için örgüt kuracak güç yoktur. Fransız sömürgeciliği, kapitalizmi Vietnam'a 1890-1900 yıllarında, İngiliz emperyalizmi ise Hindistan'a 19. yüzyılda egemen kılıyor. Elbette ki sömürgeci kapitalizmin böyle erken girdiği ülkelerde ulusal kurtuluş hareketleri daha erken gelişecektir. Aynı durum Portekiz sömürgeleri için de geçerlidir. Oraya sömürgeci Portekiz kapitalizminin girmesi, iç ve toplumsal yapının dağılması veya proletaryanın, aydınların ortaya çıkması 1950'ler civarında olmuştur. İşte bu şartların temelinde Gine, Mozambik gibi ülkelerde modern bir ulusal kurtuluş hareketleri başlamıştır.

Türk sömürgeciliğinin geri bir sömürgecilik olması, Osmanlı döneminde Türk kapitalizminin olmayışı, cumhuriyet döneminde ise çok zayıf ve emperyalizme bağımlı olması, kapitalizmin hemen Kürdistan'a yansımaları önlemiştir. İşte Türkiye'nin bu yeni yapısı, Kürdistan'ın da çok geri olmasını zorlamıştır. Türk burjuvazisi 1950'lerden sonra özellikle DP döneminde, ABD'den gelen sermaye ihracı ve bunun işbirlikçi bir burjuvazi yetiştirmesi, Türkiye'de bir sanayileşmenin kurulması, ayrıca emperyalizmin pazar ihtiyacının artması sonucundadır ki; Kürdistan'da ulusal kurtuluş hareketinin maddi şartları doğdu. Artık Kürdistan'da modern bir ulusal kurtuluş hareketi geliştirilebilir. Ve 1950'lerde yapamayacağımız ulusal kurtuluş hareketini, şimdi yapabiliriz. Bu, aynı zamanda Kürdistan'da modern sınıfların, yani burjuvazinin, proletaryanın ve aydınların ortaya çıkması demektir. Bunların çıkışıyla birlikte hareket için hazırlığın yapılabileceğini, böyle bir mücadeleyi geliştirmek için de; örgütlenme, ideolojik çalışma ve uluslaşmanın kaçınılmaz olacağını adeta determinist bir anlayışla söyleyebiliriz.

Kürdistan'da meydana gelen bu sınıf yapısını biraz daha açmamız gerekmektedir. Bu sınıflaşma açık sömürgeciliğin, askeri, politik ve kültürel hakimiyeti altındaki bir sınıflaşmadır. Yani sözkonusu olan, feodallerin sömügcilerle işbirliği içine girmeleri ve burjuvalaşmalarıdır. Bu çok gerici bir burjuvalaşma türüdür. Almanya'da Bismark dönemindeki burjuvalaşma bu tip bir burjuvalaşmadır ki, o dönemde ona bile gerici deniliyordu. O halde bizimki bunun yanında hayli hayli gerici durumdadır. Böylesi ulusal burjuva olamaz, tam tersine ulusal inkarcı ve ulusal ihanetçi oldukları gibi, varolan ulusal değerlere de tamamen ters düşerler. Bu burjuvalar işbirlikçi değil, daha çok komprador niteliktedir. Çünkü Kürdistan'da bir Kürt sermayesinin yerine daha çok Türk emperyalist mallarının alınıp satılması ve hammaddelerin buradan oraya alınıp taşınması vardır. İşte burada aracı durumda olan bir kompradorlaşmadan bahsedebiliriz. Bunlar sömürgecilerle tek tek işbirliğine gittiklerinden dolayı, kendileri için bir sınıf değildirler. Her vilayette ve hatta her semtinde ayrı ayrı komprador nitelikli burjuvalar vardır. Ayrıca Kürdistan'da bunların birbirlerine karşı habersiz olan politik temsilcileri de mevcuttur. Şu sorulabilir; bu tip nitelikteki bir komprador-burjuvazinin ortaya çıkışı, işbirlikçi-burjuvazinin durumunu nasıl akla getirecektir? Bu konuda, Kürdistan'da bir işbirlikçi-burjuvazi veya Kürdistan'da feodallerin işbirlikçi olabilme durumları var mıdır? Feodallerin daha çok komprador nitelikli burjuvalar olduğuna yukarıda değindik.

Diğer bir gelişme ise emperyalizmin Kürdistan'daki madenlere sahip çıkma isteğidir. Kürdistan'daki baraj, petrol, rafineri ve maden çıkarma şirketleri emperyalist şirketlerdir. Peki o halde yabancı şirketlerin hakim olduğu yerlerde Kürt işbirlikçi-burjuva sınıfının olduğunu söyleyebilir miyiz? Kesinlikle söyleyemeyiz. Kürtlere, ancak o çıkardıkları maden, baraj, petrol alanlarında sürümlerine karşılık biraz arazi parası verilmektedir. Diğer yandan Türk burjuvazisinin Kürdistan'da, örneğin Elazığ'da, Antep'te, Malatya'da sanayileşme şartları mevcuttur. Elazığ, Malatya, Erzurum gibi yerleri de aynı yurt toprakları olarak değerlendirebilecek-

lerini söylüyorlar. Bundan toprak ağaları birkaç hisse senedini oluşturacak kadar pay almalarına rağmen, yine hakimiyet Türk burjuvazisininindir. Toprak ağaları en gerici sınıftır. Bu unsurlar, artık Türkes faşizmini besleyecek kadar gelişmiş, 200.000-300.000 karşılığında Kürdistan'da ülkücü ocaklarını kurmuşlardır. Kürdistan'daki ağaların durumu budur. Bunların siyasi plandaki yansımalarına geçmeden önce proleterleşmeyi incelemek gerekir.

Proleterleşmeyi geliştiren iç-dış etkenler vardır. Dış etkenler, Türk sömürgeciliğinin Kürdistan'daki uygulamasıdır. Bunlar bütün üretim güçlerini tahrip etmekte, dağlardaki madenleri alıp götürmekte, emek üzerinde bir göç politikası uygulamakta, kısaca Kürdistan'daki insanın yaşaması için gerekli olan maddi yaşam koşullarını ortadan kaldırmaktadır. Bu gerekçelerden kalkarak, Kürdistan'daki artan nüfusun ve köylülüğün kırlardan kentlere doğru boşalmasını emecek bir yapı yoktur. Veya bu iş gücünü emecek bir sanayileşmeye imkan verilmemiştir. Diğer taraftan, emperyalizm ve Türk burjuvazisinin pazar ihtiyaçları ve feodallerin tam uşaklaşmaları sonucu traktörlerin de köylere girmesiyle, işsiz proleterlerin ortaya çıkma durumları vardır. Ama işsize proleter denilir mi? Eğer proleterleşmenin ölçütü emeğini pazarda serbestçe satmaksa, bu anlamda Kürdistan'da çok güçlü bir proleterleşme vardır; ama proleterleşmenin ölçütü, bir sanayi kentinde ve yahut bir fabrikada çalışmaksa, bu anlamda Kürdistan'daki proleterleşme çok zayıftır. Ama bizce köyde, nüfusun koşarak emeğini satar hale gelmesi, Kürdistan'da çok hızlı bir proleterleşmenin olduğunu göstermektedir. Veya bu hareket sömürgeciliğin ağır etkisi altında meydana gelen proleterleşme hareketidir. Daha başlangıçtan beri ulusal etkenler sonucu açık işgal, asimilasyon ve göç etkeni altında olan bir proleterleşmedir. Bunlar da Kürdistan'daki proleteryanın zayıf taraflarını oluşturmaktadır.

Köylülüğe gelince; köylülük, Kürdistan nüfusunun adeta belke miği durumundadır. Toprakta üretimin yapılmayışı ve bir sanayileşmenin olmayışı köylülerin hızla topraktan kopmasını, köy nüfusunun azalmasını getirmiştir. Her köy, nüfusunun 2-3 katını dışarı-

ya ihraç etmiş ve her köy 3-4 misli büyümüştür. Fakat bu büyüme kendi çevresinde değil, sömürgeci ülkeye ve metropollere emek ihraç ederek olmuştur. Bunun da köylüler üzerinde olan etkisi olumsuzdur. Gerek sömürge ve gerekse metropol ülkedeki işçiler, aynı zamanda bir üst yapı kurumu olan, feodal ideolojinin de etkisi altında olduklarından, bu tip nüfusun köyle olan ilişkisi de olumsuz yönde olacaktır. Bunlar geçici bir süre için ulusal inkarcı duruma düşeceklerdir. Aslında kendi emeği ve ülke gerçekleri karşısında yabancılaşması, bu inkarcılığı getirmektedir. Ama bir bilinçlenme ile bu inkarcılık da ortadan kalkacaktır.

Köylülük nüfusu, Kürdistan'ın temel gücünü teşkil etmektedir. Nüfus sayımını kesin olarak bilmiyoruz, ama bu Türkiye için % 60 olduğuna göre, biz Kürdistan için % 90'a rahatlıkla çıkarabiliriz. Kürdistan'ın geriye kalan nüfusunun % 5'ini feodal-işbirlikçi, komprador-burjuvazi, % 5'ini de aydın-gençlik ve küçük-burjuvaziler oluşturmaktadır.

Kentleşme, sömürgeci ekonominin ortaya çıkardığı bir olgudur. Türk ve emperyalist pazarlarda üretilen malların Kürdistan'a taşıtıllarak Kürt köylüsüne satılması ve Kürdistan'daki malların da oraya taşınmasında aracılık eden komprador-burjuvazinin yerleştiği alanlar, kentlerdir. Diğer taraftan, asimilasyon amacıyla kurulan okullarda yoğunlaşan gençlik de kent nüfusunun diğer bir kısmını oluşturmaktadır. Ayrıca buralarda birazcık da proletaryadan sözedilebilir. Bunların hepsi de sömürgecilerin veya ekonomilerinin ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı, son derece gerici, kapitalizmin ihtiyaçlarına değil, feodal döneme göre bir kentleşmedir ki; bu yapının değiştirilmesi sömürge yapı altında düşünülemez.

Kürdistan'daki aydınların ortaya çıkışı, modern ve en önemli bir olgudur. Sömürgecilerin bir aydın tabakası yaratmalarındaki amaç; gençleri, halka önderlik edebilecek kişileri asimile ederek, bunların ilerideki direnme imkanlarını şimdiden ortadan kaldırmaktır. Ama sömürgecilerin unuttukları bir nokta var; onlar gençleri asimile de etseler, özlerine yabancı da kılsalar, tamamen Türkleşirseler de, ülkenin bağımsızlığı için savaşacak önderler çıkar. Bu, bütün sömür-

gelerde böyledir ve böyle olacaktır. Örneğin, Portekiz sömürgeleri; Portekizce konuşurlardı, ama bu onların Portekiz sömürgeciliğine karşı amansız bir kurtuluş mücadelesi geliştirmelerini engelleyemedi. Türkler, Kürtleri asimile edebilirler, ama bunların kendi ülke gerçeklerini ve kendi tarihlerini öğrenmelerini, Türk lisaniyla da olsa bir devrim yapmalarını artık önleyemezler. Kısaca onlar bu dil, kültürle, bir ulusu yok etmek istemişti, fakat bu silahın geri tepme zamanı gelmiştir. Sömürgeciler, artık okullarını açamamakta, tam tersine kapatmaktadırlar. Mücadele biraz daha gelişirse eğitime tamamen son verecekleri bir gerçektir. Ama bizim için artık sosyalizmi öğrenen bir kadronun yetişmesi yeterlidir. Nasıl ki, burjuvazi proletaryayı yaratır ve sonra proleterler onların mezar kazıcıları olurlarsa; sömürgeciliğin ulusal inkarcı olarak yarattığı aydınlar da onların mezar kazıcıları olacaktır. Özellikle, sömürgecilere karşı ilk direnme yıllarında bunların durumu belirleyicidir. Kürdistan'daki sosyal gelişmeyi de böylelikle noktalayabiliriz. Bu sosyal gelişme, geri bir sosyal gelişme, geri bir sınıflaşmadır. Yani burjuvalaşmak, aydın olmak ve bir anlamda modern bir proleter olmak bile Türkleşmeyle mümkündür. Şimdi de Kürdistan'daki direnme tarihine geçelim.

Kürdistan'da gerek köleci, gerek feodal dönemde, gerekse kapitalizmin başlangıç aşamasında olsun birtakım direnmeler vardır. Bu direnmelere topyekün bir halk, bir aşiret veya feodallerin kendileri katılabilir ve bunların hepsi genelde direnmez. Biz direnme derken, sadece silahla olan bir gerçekleşmeyi anlamayalım. Eğer bir halk kendi geleneklerine sarılıyor, dilini kullanıyorsa ve kendi kültürünü yaşatabiliyorsa; bu da bir direnmedir. Ama yine direnmenin en üst biçimi silahlı direnmedir ki, Kürdistan'da bu da görülmüştür. Kürtler zaman zaman dağlara, zaman zaman ovalara çekilmiş, ama hiçbir zaman yaşadığı toprakları bırakmamıştır. Şüphesiz ki, bunlar örgütsüz olan ve kendiliğinden gelen ilkel direnmelerdir. Kısaca feodallerin önderlik ettikleri hareketler bir ayaklanmadır. Bu ayaklanmalar, ulusal kurtuluş hareketleri için bir başlangıç da olabilir veya hemen yenilebilir de; bunları ilerici mi,

yoksa gerici mi diye değerlendirmemiz için bunların kendi programını, kendi ideolojisini ve kendi sınıfsal temellerini ortaya koymaları gerekir. Örneğin, 20 tane feodalin başkaldırmasına biz hemen “*ilerici midir, yoksa gerici midir*” diyemeyiz, ama bunlar ideolojisi ve örgütlenmesini oluşturur ve belli bir sınıf temelinde gelişirlerse, biz ancak o zaman bu yorumu yapabiliriz. İşte bu ayrımı şimdi, 20. yüzyılda yine Kürdistan için de yapabiliriz.

Dünyada emperyalist cephe ve bu cephenin karşısında yer alan ulusal kurtuluş hareketleri ve sosyalist cephe vardır. Bazı sömürgelerde emperyalizmle, bazılarında ise sosyalizm ile bütünleşen hareketler doğmakta, bazen de denge durumu konularak, ne emperyalizm, ne sosyalizm, sadece bir milli burjuva yaratılmak istenmektedir. Ama çağımızın çetin şartları karşısında, bu milli burjuva hareketler artık yok denecek kadar azalmıştır. Bir taraftan kesin sosyalizme gitmeyi amaçlayan proletarya önderliğindeki ulusal kurtuluş hareketleri, öte yandan proletaryanın elinden önderliği almak veya hareketi emperyalizmle uzlaştırmak için çabalayan gerici işbirlikçi burjuvazinin ve feodallerin sahte hareketleri; Angola’daki veya HindiÇin’deki durumu bununla açıklayabiliriz. Bunlar bağımsızlık hareketleri değildir. Genelde ulusun kurtuluşu sözkonusu olduğu halde, bu kurtuluşun içinde yer alan hakim güçlerin emperyalizme sapma durumları vardır. Kürdistan’da gelişecek hareketler de ya sosyalizmi amaç edinecek, ya da emperyalizmin ve sömürgeciliğin lehine gelişecektir; yani kesin ayrım budur.

Milli burjuvaziye gelince; milli burjuvazi biraz anti-emperyalist, biraz anti-proleter olmasına rağmen bağımsız bir ülke yaratır. Kürdistan’da böyle bir burjuvazinin varlığını görmemekteyiz.

Bütün bu yazdıklarımızın ışığında geçmişte Kürdistan üzerinde meydana gelen hareketlere bir ad verebiliriz. Şeyh Said türü isyanlar veyahut o dönemdeki ayaklanmaların hiçbiri başarıya ulaşmazdı. Bunlar ne otonomi, ne de bağımsızlık elde edebilirlerdi. Bunların mantığı yenilgi, halka zulüm ve sömürü getirme mantığıdır. Bu hareketler ayaklanmadır. O dönemde sömürgecilik gelişme olgusu içindeydi. Halkın talepleri ve istekleri, feodallerin sınıf çı-

karları ile çatışması sonucunda birtakım ayaklanmalar oldu. Bu hareketlerde ilerici olan öge halkın direnmesi, gerici olan öge ise feodallerin ihaneti, teslimiyeti ve önderliğidir. Eğer feodaller bir örgüt oluşturabilselerdi, muhtemelen emperyalizmle birleşeceklerdi. O zaman bir işbirlikçi Kürt rejimi de doğabilecekti, fakat bu olmadı. Bunun için hareketi İngilizlerin egemenliği altında gelişen bir hareket olarak göstermek doğru değildir. Bu söylediklerimiz diğer isyanlar için de geçerlidir. Belki bir Ağrı, bir Dersim, bir Şeyh Said hareketleri gelişirlerken bağımsızlığı amaçlıyorlardı, ama henüz böyle bir duruma varmadan, daha ayaklanma safhasında bastırılmıştır. Temelde bir örgütlenme olmadığı gibi, bir ulusal kurtuluş mücadelesi, gerilla veya halk savaşı biçiminde gelişemedi. Eski tipte ayaklanmalar, feodallere özgü savaş yöntemleri, bu hareketleri izah etmemiz için yeterlidir. Biz komünistler yaşamış olsaydık, böyle bir hareketi desteklemez, bunun yerine değişik mücadele yöntemleri geliştirirdik. Yani ulusal kurtuluş mücadelesi içinde komünist çekirdekler, parti, halk ordusu ve bir cephe oluştururduk. Zaten ister ayaklanma, ister savaş ve isterse barış dönemi olsun, komünistlerin bu hareket karşısındaki politikası budur. Hareketin emperyalizmle bütünleşmek ve sömürgecilikle uzlaşmak isteyen yanını keser, hareketi tam bağımsızlık haline dönüştürürdük. Yani bir ayaklanmayı ulusal kurtuluş hareketine döndürebilirdik. Bu konuda bizden tavır istendiği için bunlara değindik; aslında bu da yanlıştır. Bu, burjuva milliyetçilerin ve sosyal şovenlerin suni bir sorun yaratma meselesinden kaynaklanmaktadır. Biz şimdi sömürgeci tarihini işleyip günümüzde nasıl şekillendiğini açıklayalım.

Günümüzde de Kürdistan hakkında sosyal-şovenlerin ve burjuva-milliyetçilerin tezleri mevcuttur. Sosyal-şoven ve burjuva-milliyetçi örgütlenmeleri Kürdistan'da da görmektediriz. Bu örgütlenmeler burjuva, küçük-burjuva ve feodal-burjuva ideolojilerinin yol açtığı birtakım örgütlenmelerdir. Günümüz dünyasında, dünyanın en ufak adasında bile meydana gelen bir olay, dünya ilerici güçler cephesi ile emperyalist cephenin karşı karşıya gelmesi demektir.

Yani bu ufacık noktada bile emperyalizmden yana tavır alanlar ile emperyalizme karşı tavır alanlar diye, iki güç ortaya çıkacaktır. Bu iki gücün mücadelesi dünya çapındaki mücadeleden ayrılamaz. Muhakkak ki, ya bunlara dayanacak, ya da ilerici güçlerin ittifakını arayacaktır. Bu ittifak burjuva önderliğini değil, proletarya önderliğini gerektirecektir. Çünkü ilerici güçler, gerici güçlerle ittifak kuramazlar. Zaten bu ittifakın alternatifi de emperyalist sömürgeci güçlerdir. Öyleyse ülkemizde sömürge bir alan olduğuna göre doğal olan bir hareket, ya tamamen emperyalizmi, kapitalizmi, feodalizmi ve sömürgeciliği hedef alacak, ya da onun güdümünde bir hareket olacaktır. Madem ki, dünyada bu iki güç çarpışıyor, bunların Kürdistan üzerinde politik yansıması da olacaktır. Diyelim ki, bizim kuracağımız cephe de bunların bir örgütü de gelip yer alabilir veya Roberto tipi bir örgütlenme Kürdistan'da ortaya çıkabilir. Biz bunlarla belli birtakım şeyler de yapabiliriz. Ama bunların ezilmesi gerektiği ve her an emperyalizmle, sömürgecilikle birleşebileceklerini de biliriz. O halde somutta bu örgütler nasıl ortaya çıkmaktadırlar? Bunların ortaya çıkmalarını belirleyen, Kürdistan'ın sınıf yapısı ve emperyalist sistem içinde kalacaklarıdır. Örneğin, KDP'ye yön veren sınıflar bellidir. Özellikle yenilgiden sonra hepsi sosyalist kesilmişlerdir. Fakat sınıf yapıları gereği bunların yolları sömürgecilerle ve emperyalistlerle uzlaşmaktan geçer. Daha önce sömürgecilerin ortaya çıkardığı ve son derece ulusal inkarcı bir temelden gelişen komprador-burjuvaziden söz etmiştik. Şu halde bunların doğuracağı ulusal hareketler tamamen bağımsızlığa varabilir mi? Elbetteki varamaz. Bunların istemi otonomi veya özerklik olacaktır. Ama tamamen anti-emperyalist ve anti-sömürgecilik olmayacaktır. Çünkü bunlara biçim veren maddi şartlar Türkiye Cumhuriyeti'nin ta kendisidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin yani Misak-ı Milli sınırı kalktığı an, bunlar da sınıf olarak ortadan kalkacaklardır. Bugün küçük-burjuva yönün çok ağır bastığı KDP, DDKD, DDKO ve Şivancılar denilen örgütler her ne kadar amaçlarının sosyalizm olduğunu söylerlerse söylesinler, sınıf yapıları gereği bunlar komünist olamazlar. Küçük-burjuvazinin

niteliği radikal bir demokrat olmalarına bile yetmemektedir. Bunlar sosyalizmi de, revizyonizmi de kendilerine destek yapmak istiyorlar. Revizyonizm kendilerine biraz yardım etmekle birlikte, kesinlikle Kürdistan için getireceği fazla bir şey olamaz. Kısaca bunların ulusal kurtuluş hareketindeki yeri sosyalist güçlerin yanı olmalıdır.

Ayrıca Kürdistan’da, son dünya komünist hareket eğilimlerinin Kürdistan’a yansması olan revizyonist ve oportünist yansımaları görüyoruz. Bunların Kürdistan’daki somutlaşması oldukça zayıf ve yetersizdir. İşte Kawa ve Özgürlük Yolu böyle bir politikayı geliştirmek istiyorlar. Bunlar Kürdistan’daki özgül ile devrim yapmaya gidecekleri yerde, biri Sovyet, diğeri Çin ile uğraşmaktadır. Birisi Türkiye ile birlikte demokratik bir Türkiye, diğeri ise üçüncü dünya ülkelerinin birliği tezinden kaynaklanarak. Türkiye ile işbirliği yapar, Sovyetler’e karşı çıkma tezini getirmektedirler. Bu grup doğduğu günden beri ikidebir Donkişot gibi yel değirmenlerine saldırarak, Sovyetler deyip Kürdistan kelimesini hiç kullanmamaktadır. Onlar için önemli olan, Kürdistan’ı kurtarmak değil, Donkişotluk yapmaktır. Bunların Türk sömürgeciliğine karşı mücadele diye bir yöntemleri yoktur.

Revizyonizmin yedeğinde gelişen Özgürlük Yolu’nun da yapmak istediği; revizyonistlerinden faydalanarak, Türk proletaryasıyla birlikte önce demokratik, sonra milli devrimi yapmaktır. İşte böyle anti-marksist, dünya devrim anlayışına sığmayan birtakım tezlerle, sözde halk için mücadele ediyorlar. Aslında bunlar sınıf konumu gereği namuslu görünmeye çalışıyorlar. Ulusal kurtuluş hareketinde bunların yanı, devrimci güçlerin yanı değildir. Bunlar hareketi bu aşamada sapmaya uğratmak isteyen eğilimler ve namuslu olmayan gruplaşmalardır. Sınıf temelleri komprador ve küçük-burjuva sınıf temelinin aynıdır. Örnek verirsek, Özgürlük Yolu’na yön veren, feodalizme karşı biraz çelişkili olan küçük-burjuvalar, bazı yerlerde (Ağrı gibi) feodalleri, bazı yerlerde avukatları ve doktorları bünyesine alıyorlar. Kawa ise Kürt hakim güçlerinin, sosyalizm içindeki uzantısından başka bir şey değildir. Şivan daha

çok radikal bir küçük-burjuva ideolojisiyle yola çıkıyor. Fakat günümüzde Kürdistan'da küçük-burjuvaların yapacağı fazla bir şey yoktur.

Kürdistan'da bu gruplaşmaların dışında bir de sosyal-şoven gruplaşmaları görmekteyiz. Öncelikle bu sosyal-şovenizm nasıl yola çıktı, nasıl şekil buldu ve nasıl güçlendi? Eğer Türk sömürgeciliği Kürdistan'ı hakimiyeti altına almasaydı, biz ne Ankara veya İstanbul'a giderek sosyal-şoven tezleri öğrenirdik, ne de sosyal-şovenler Kürdistan'a gelirdi. Ama Kürdistan'da Türk sömürgeciliğinin, Türk dilinin, kültürünün ve ulusal inkarcılığın gelişmesi, sosyal-şovenizmin maddi şartlarını yarattı.

İkinci olarak şiddetle kemalizmden kaynaklanan, geçmişten beri revizyonizmin ağır etkisi altında olan, hiçbir zaman Misak-ı Milli sınırlarını aşmayan, Kürdistan tarihini hiçbir zaman ağzına almamış ve Kürtlerden öcü gibi korkan ve başlangıçta sosyal-şoven olan komünist bir hareket mevcut. Türkiye'de 19...lere bir tepki olarak doğan komünist hareket, revizyonizmin sosyal-şoven yönünü yıkamadı. Revizyonizm, oportünizm, sosyal-şovenizm, yeni ve eski komünistlerin ortak programı oldu. Sosyal-şovenizm, sömürge ülkedeki partiyi ve ulusal kurtuluş mücadelesini reddeder. Devrimi, sömürge ülkeye ihraç etmeyi düşünür. "*Her şey bizimledir*" der. Sosyal-şovenizm, katıksız bir milliyetçilik, sömürgeciliğin reddi ve katıksız bir ulusal ilhakçılıktır. Bizi ilgilendiren işin laf kısmı değil, maddi kısmıdır. Bunlar sözde sömürgeciliği kabul ederlerken, örgütlenmede sinsi sinsi ücra köşelere kadar, inkarcı tezlerini örgütlemeye çalışıyorlar. Eskiye nazaran birtakım ilerici çıkışlar olmasına rağmen henüz bu sosyal-şoven tezler aşılmadı. Çünkü maddi şartları yok ve hâlâ Kürdistan'da kentlerde, ulusal inkarcılığın ve metropol kentlerine Kürt gençliğinin akışı sözkonudur. Evet, sosyal-şovenlerin hakimiyetine giren bu unsurlar, adeta yerli bir ulusal inkarcı olarak karşımıza çıkıp, kendi kabuğunu beğenmeyen kaplumbağa gibi, Kürt toplumunu ve Kürdistan'ı beğenmiyorlar. Onlar sömürgeciliğin ikinci, üçüncü yerde uşaklığını yapıyorlar. Yani sosyal-şovenler Türk sömürgeciliğinin uşaklığını

yaparken, bunlar da sosyal-şovenlerin uşaklığını yapıyorlar. Bugün sosyal-şoven ideoloji, çeşitli örgütlerce temsil edilmektedir. Revizyonist kamp da, oportünist kamp da sosyal-şovendir. Onlara göre Türkiye bir bütündür, mücadelemiz, stratejimiz ve taktiğimiz aynıdır. Ve bu proleter enternasyonalizmidir; ama belli ki, bu sosyal-şovenizm teorisidir. Ulusal kurtuluş mücadelesi gelişmedikçe, bunların gelişecek maddi şartları vardır. Bu maddi şartların ortadan kalkışı, ancak ulusal kurtuluş mücadelesiyle mümkündür. Sömürgecilere ve işbirlikçilerine vuracağımız darbeyi, bunların sözcüleri olan sosyal-şovenlere de vuracağız. Yani sömürgeciliğe karşı verilecek mücadele, bunlara karşı verilecek olan mücadeleden geçer. Bugün sosyal-şovenlere karşı yürüttüğümüz mücadele, yarın sömürgecilerle açık açığa yürüteceğimiz mücadelenin temelidir. Çünkü sosyal-şovenlere karşı yürütülmeyecek bir mücadele, kolay kolay anti-sömürgeci bir mücadeleye dönüştürülemez. İdeolojik alanda sömürgeciliği yenilgiye uğratmayan bir hareket, yarın askeri ve siyasi alanda başarıya ulaşamaz. Zaten sosyal-şovenlere karşı verilen mücadelenin önemi buradan kaynaklanmaktadır. Güçlü bir siyasi kurtuluş hareketi geliştirmek için bunların tasfiye edilmesi gerekir.

Bugün bizim sosyal-şovenlerle olan mücadelemiz, ulusal kurtuluş için olan mücadelemiz biçiminde somutlaşmaktadır. Bazı gruplar Kürdistan'ın sömürge oluşunu ve hatta örgütlenebileceğini getiriyorlar, ama bunlar sözde kalmaktadır. Onlar fırsat buldukça ülkenin her yanında sosyal-şoven, ulusal ilhakçı politikalarını örgütleyiyorlar. Eğer bu burjuva milliyetçilerin durumu buysa, bizim durumumuz nedir? Bizi nasıl bir gelişme bekliyor? Biz hangi maddi şartların ürünüyüz? Hangi sınıflardan kaynaklandık ve neye tepki olarak doğduk?

Bizim sömürgeci ülke kentlerinde okuma-yazma, yani aydın olma, Türk sömürgeci devlet yapısı içinde yeralma durumumuz vardır. Kimimiz işçi sınıfından, çoğumuz Kürdistan köylülüğünden, yarı-köylülükten ve lümpenlikten geliyorduk. Kısaca sınıf temelimiz istikrarlı bir sınıf temeli değildir. Zaten Kürdistan'da istikrarlı

bir sosyal yapı da yoktur. Fakat güçlü bir sömürgecilik ve feodalizmden zarar gören ve bunun yaptığı etkilerden kaçınmak isteyen ve buna karşı isyan eden insanlar topluluğu olduğumuz da açıktır. Başlangıçta hiç olmazsa nefret eden bir zihniyette olduğumuz halde, bunu bir sınıf, ideolojik veya örgütsel temele oturtamadığımız da bir gerçektir.

Bütün bunlara rağmen nasıl oluyor da Kürdistan'da sömürgeciliğin ve asimilasyonun hızla geliştiği, Kürt gençliğinin metropollelere kaçmak zorunda bırakıldığı bir dönemde ortaya çıkıyoruz?

Bu sömürgeci ülke kentlerinde, sosyal-şoven tezler oldukça ağırlıktadır. Hakim ulusun tarihi ve kültürü sevilmiş, ülkemize yabancılaştırılmışız. Varolan sosyalizm ise bize sosyal-şovenizm biçiminde yaklaşmaktadır. Şu halde başlangıçta bizim nefretten veya ulusal özlemimizden başka bir özelliğimiz olmayacaktır. 1970'lerdeki durum böyledir. Kin var ama bunun bilimsel-ideolojik temeli henüz yoktur. Tabii ki, biraz evrim gösterilecektir. Sosyal-şovenizm yüzü açılmaya çalışılacak veyahut dünya pratikleri ve marksizmin gerçekten klasiklerinden öğrenilmesi bizim gözümüzü açacaktı. Bizi aydınlatan marksist teori dünya pratiği ve bir de ülkemizin durumu tahlil edildikçe, biz vaziyeti yavaş yavaş anlayacaktık. Ve bütün bunlar bizi gruplaşmaya götürerek, bir aydın gruplaşması ve hareketi yaratacaktı. Daha çok köylülük ve yoksul köylülükten gelmemize rağmen, geldikleri sınıflardan biraz bağımsız olan burjuva ve küçük-burjuva sınıflardan gelen, sosyalizme ve Kürdistan'a ilgi duyan namuslu aydınlar da vardır. Bu süreç içinde onların da bizimle birleşmeleri, yoğunlaşmaları sözkonusudur. Ayrıca bizim ortaya çıkışımızı engelleyen, bize biçim veren şartlar da bulunmaktadır. Sosyal-şoven ve burjuva milliyetçilerinin engellemeleri yanında, Kürdistan'ın çok geri bir yapısının oluşu, maddi koşullarımızın zorluğu, ideolojik plandaki yetersizliğimiz, Kürdistan tarihi hakkındaki bilgilerimizin ilköllüğü, sosyalizmi ancak Türkçe'ye çevrildikten sonra (bunun da ancak 1973 ve 1975'lerde mümkün oluşu) öğrenmemiz karşısında yurtsever aydın Kürdistan hareketi ne kadar gelişebilir? Biz bir ulusal kurtuluş hareketi için-

de doğmadık. Direnme, örgütlenme nedir, adam nasıl vurulur, ideoloji nasıl örgütlenir ve örgüt nasıl kurulur bilmiyorduk. Tam tersine şunun-bunun kuyruğunda gezen aydınlardık. Başlangıç yıllarımız, tamamen zorluklarla geçen mücadele yıllarımız olmuştur. Bu kadar olumsuzluklarla uğraşa uğraşa, yerine olumlu gelişmeleri getirdikçe bilgisizliğimiz bilgiye, ideolojik yetersizliğimiz daha yeterli ideolojiye dönüştü. Sosyal-şovenlere karşı mücadelemiz bizi yurtsever, burjuva milliyetçiliğine karşı mücadelemiz bizi marksist ve enternasyonalist yaptı. Bütün bunların birleşmesi, bizim marksist devrimci niteliğimizi biraz daha geliştirdi. Ama dört dörtlük kadrolar yetiştirdiğimizi, tamamen bir komünist gelişme ve örgütlenme yarattığımızı da iddia etmiyoruz. Yalnız bu aşamanın başlangıcındayız.

Böyle bir gruplaşma demin saydığımız engeller arasında nereye varacaktı? İlk olarak bu gruplaşma hareketi ülkenin siyasi stratejisini saptayacak, elbette bu saptama da Kürdistan tarihinin ve bugünkü somut yapısının tahliline geçecektir. Bu da bizi Kürdistan hakkında marksistlerin ve yurtseverlerin gruplaşabilecekleri bir parti ve cephe programına götürecektir. İkinci olarak, bu çalışmalar yurtsever gençlik hareketleri yaratmak zorundadır. Yani sadece komünist kadro veya gençlik yaratmakla kalmayacak, asimile etme amacıyla yapılan, okullarda oluşan ve sayıları yüzbinlere ulaşan gençlerin, aydınlara yurtsever hareketini de geliştirecektir. Zaten bu aşamadaki görevimiz, komünistlerin önderlik edeceği yurtsever bir gençlik hareketi yaratmaktır. Yurtsever gençlik hareketi ne kadar gelişirse, Kürdistan'da marksizmin de o kadar gelişmesi sözkonusudur. İkisi birbirine bağlıdır. Yurtsever gençlik olmadan komünistler ortaya çıkamaz. Bunların bir mücadelesi olmazsa yurtseverlik gelişemez, gelişmeyince de marksizm gelişmez. Yani ülkenin somut koşullarından kopuk, ülkenin bağımsızlığını hedeflemeyen bir marksizme, marksizm yerine uşaklık, sosyal-şovenizm veya burjuva ideolojisi de denilebilir. Bunlara karşı henüz bir cephe programımız oluşmamıştır, fakat bunun mücadelesinin hazırlığını vermekteyiz. Önümüzdeki görevler bunlardır.

Bu görevler yerine getirilmedikçe bir ulusal kurtuluş cephesi yaratılmayacağı gibi halk güçleri, milis ve gerilla birimleri de ortaya çıkamaz. Bunlar ortaya çıkmadıkça, ulusal bağımsızlık mücadelesi verilemez. Yani Kürdistan'daki devrim sorununun çözümlenmesi yukarıda saydığımız şartlara bağlıdır. Bizi bekleyen acil görevler bunlardır; bir yandan komünist parti ideolojisinin yaratılması, öte yandan Kürt gençliğinin büyük bir kesimini aktif, militan bir örgütlenmeye sokacak bir hareketin başlatılması.

Yurtsever gençlik hareketi, faşistleştirme çabalarına karşı feodal gericiliğe, din ideolojisine, mezhep ayrıcalığına ve sosyal-şovenlere karşı savaşıacaktır. Marksizmin Kürdistan'a taşınması, adeta bir motor gücü, işlevi görerek ulusal kurtuluş hareketinin önder gücü olacaktır. Bu koşullar gelişmedikçe, güçlü bir komünist partisinin yaratılması olanak dışıdır. Fakat bunlar düz bir çizgi şeklinde değil, çeşitli eylemlerle birlikte gelişecektir. Ve bütün bunlar bizi bu sürece hazırlayacaktır. Biz daha ilk andan itibaren ideolojik mücadelenin savaş içinde olacağını veya kendimizi savunmamızdan, maddi yaşamımızı elde edinceye kadar her şeyin silahla olabileceğine inanıyoruz. Yani bizim savaş veya barış içinde miyiz diye bir ayırım yapmamız saçmalık olur. Bizim hayat şartlarımız zaten büyük ölçüde savaş şartlarıdır. Ve bu şartlarda hem ideolojiyi, hem de örgütlenmemizi oluşturacağız. Yani bir evrim-devrim ayrımı içine girmiyoruz. Çünkü Kürdistan gibi ülkelerde bu tip tartışmalar yapmak saçmalaktır. Biz komünizmi şu anda da, savaş anında da öğrenebiliriz. Zaten bugünkü durum da savaştan farklı değildir. Hatta savaşın bizim için daha rahat yaşama koşulları yarattığının da bilincindeyiz. Yani ideolojik mücadelenin örgütlenmesinden partisine kadarki durumu hep böyle eylem içerisinde gerçekleştirebiliriz. Biz iç gelişmemize, kadrolaşmamıza, ideolojimizin somutlaşmasına ve örgütlenmemizin doğuşuna bakarız. Bütün bunları eylem için de yaparız. Veya bunları güçlü eylemler yaratmak için yaparız. Zaten Kürdistan'daki tahliller, ilk etapta Kürdistan'ın ilk objektif durumunun açık işgal olduğunu, sınıflaşmanın kötü olduğunu, bir an önce devrimin subjektif şartlarının hazırlanması ge-

rektiğini, savaşın uzun vadeli bir savaş ve direnme hareketleri biçiminde, ufak gerilla birimleri halinde ve direnme savaşları olacağını göstermektedir.

Kürt aydınlarını, yurtsever gençlerle ve hatta bu aşamada olmuş olan komünistlerini bekleyen bu tarihi görev, önemli ve belirleyicidir. Bu önem, Kürdistan tarihinde gelmiş geçmiş bütün ihanetlere karşı, gericiliğe, yerli gericiliğe, sömürüye, dış talana, dış sömürüye karşı cephe alacakları bir hareketin nüveleri olmalarından gelmektedir.

Geçmişte birtakım direnmeler ve ayaklanmalar olmasına rağmen yurtsever, aydın ve gençlik hareketi, komünist gruplaşma hareketi doğmamıştır. Bunun acısını ve sancılı dönemini çekiyoruz. Bu yıllar aynı zamanda aydınların tarihi rolünü tayin edici şansın olmasıdır. Bu rol oynanmadığı müddetçe Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesi olmayacaktır. Sonuç ya bitiş, ya da feodallerin birtakım sömürgecilerle gittikleri pazarlıklar olacaktır, örneğin parlamento. Bunlar bugünkü görevleri her ne kadar erken kavrar ve bu görevleri ne kadar erken yerine getirirlerse, tarihi sürece girmemiz ve yeni bir tarih yaratmamız o kadar mümkün hale gelecektir. Aydınların tarihi rollerini gerçekleştirmeleri için birdenbire silahlı birimlerle dağlara çıkmalarını istemiyoruz. Çünkü tarihi rollerini gerçekleştirmekle birlikte, yeni bir sürece, ulusal kurtuluş sürecine gireceğiz.

İLK DEFA YAZIYA GEÇİRİLEN PKK DOĞUŞUNUN DÜŞÜNSËL TEMELLERİ (1975-76)

Ulusal Hareket

Doğuşundan günümüze kadar ulusal hareketleri iki aşamada incelemek gerekir:

1- Burjuva demokratik devrimin bir parçası olarak ulusal hareketler bu dönemde;

a) Feodalizme karşı kapitalizmin zaferinden 1870'lerde Alman birliğinin sağlanmasına;

b) 1870'lerden Ekim İhtilali'ne kadar olmak üzere ikiye ayrılır.

2- Proletarya devriminin bir parçası olarak ulusal hareketler bu dönemde; Ekim İhtilali'nden günümüze kadarki dönemi kapsar. Birinci aşamada ulusal hareketlerin temel karakterleri olarak; ulu-

sal sermayeyi güçlendirmesi, yeni ulusal devletleri ortaya çıkarması, ulusal eşitsizlikleri arttırması, sömürgeler meselesi ile birleşerek alanını son derece genişletmesi gösterilebilir. İkinci aşamadaki ulusal hareketlerin özellikleri olarak da; emperyalizme karşı sosyalist bloku oluşturmasını, sömürgelerin emperyalizme karşı Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin geliştirilmesini, sermayenin geriletilmesini ve hareketin hegemonyasının proletaryaya geçmesini gösterebiliriz.

Burjuva Devrimlerinin Bir Parçası Olarak Ulusal Hareketler

a) Kapitalizmin feodalizme karşı zaferinden, Alman birliğinin sağlandığı 1870'lere kadarki dönem:

Batı'da burjuva demokratik devrimlerinin zaferle sonuçlanması, aynı zamanda İngiliz, Fransız, İtalyan ve Almanların ulus olarak şekillenmesine yolaçtı. Ulusal hareket, burjuva milliyetçiliği bayrağı altında, kapitalizmin ihtiyaçlarını en iyi karşılayan ulusal devletlerin doğmasını amaçlamaktaydı. Burjuvazi böyle bir devlette dil ve kültür birliğini, pazar birliği etrafında sağlayarak sömürüye en müsait ortamı oluşturdu. Bu amacın önünde genellikle feodalizm engel olarak durmaktadır. Onun için hareketlerin amacı demokratik cumhuriyetlerin kurulmasıdır. Bu amaç gerçekleştiği oranda ulusal hareketler durulur. 1870'lere kadar İrlanda dışında Batı'da ulusal devletlerin oluşumu tamamlandığı için milli baskı, dolayısıyla milli hareket de yoktu. Burjuvazi, meselenin altından yüzünün akı ile çıkmıştır. Bu dönemin milli hareketlerini Stalin şöyle ortaya koyar:

“Feodalizmin tasfiye ve kapitalizmin gelişme süreci aynı zamanda insanların uluslar biçiminde kuruluş sürecidir de. Örneğin, Batı Avrupa'da bu böyledir. İngilizler, Fransızlar, Almanlar, İtalyanlar ve bunun gibileri feodal parçalanmayı yenen kapitalizmin muzaffer yürüyüşü sırasında, ulus olarak oluşmuşlardır. Ama ulusların oluşması, aynı zamanda onların bağımsız ulusal devletler

durumuna dönüşmeleri anlamına da geliyordu. İngiliz, Fransız ulusları ve öbür uluslar, aynı zamanda İngiliz vb. devletleridir. Bu sürecin dışında kalmış bulunan İrlanda, genel tabloda hiçbir şeyi değiştirmez.” (Ulusal Sorun ve Sömürgeci Sorun, syf. 16) Batı’da feodal parçalanmaya karşı ulusal hareketlerin ideolojisi olarak milliyetçilik, ulusal devletlerin kurulmasına kadar tarihte ilerici bir rol oynamıştır. Bu devletler kuruluş dönemini tamamlayıp içte işçi sınıfı, dışta başka ulusları baskı altına almaya başladığında, burjuva milliyetçiliği gerici bir rol yüklenir. Bu dönemde Batı’da durum böyleyken Doğu’da tersi bir durum sözkonusudur. Uluslar henüz oluşum halindedirler. Daha önceden Türk-Moğol istilalarına karşı kurulmuş çok milliyetli imparatorluklar vardır. Siyasal olarak en çok gelişmiş milli imparatorluğa egemendir. Kapitalizm, Batı’dan Doğu’ya doğru ticaret ve ulaştırma yolları ile gelişir. Bununla birlikte milliyetler yavaş yavaş uluslaşırlar. İmparatorluğa egemen milliyet daha erken uluslaşarak hakim ulus haline gelir. Diğer milliyetler uluslaşma yolunda kendi devletlerini kuramamışlardır. Ayrılımları sözkonusudur. Bu noktada milli hareketler başlamıştır. Hedef kendi pazarını ve devletini yaratmak ve bu çerçeve içinde işçisi ve köylüsünü tek başına sömürmektir. Ama karşılarında ezen bir ulus ve bu ulusun egemen olduğu bir devlet vardır. Ulusal devletlerini kurmada geç kalmışlardır.

Bu aşamayı Stalin şöyle anlatır: *“Savaşım, uygunca söylemek gerekirse; toptan uluslar arasında değil, ama egemen uluslar ile ezilen ulusların egemen sınıfları arasında başladı ve alevlendi. Savaşım genel olarak, ya ezilen ulusun kentli küçük-burjuvazisi tarafından, egemen ulusun büyük burjuvazisine karşı; ya ezen ulusun kırsal burjuvazisi tarafından egemen ulusun büyük toprak sahiplerine karşı, ya da ezilen ulusların tüm ulusal burjuvazisi tarafından egemen ulusun egemen soyluluğuna karşı yürütülmüştür. Pazar (genç burjuvazi için ana sorun), bu genç burjuvazisinin ereği emtiasını sürmek ve bir başka milliyetin burjuvazisi ile rekabetten zaffer kazanmış olarak çıkmaktır. Kendi öz ulusal pazarını sağlama bağlama isteğinin nedeni budur. Pazar, burjuvazinin milliyetçiliği*

öğrendiği ilk okuldur. Ezilen ulusun dört bir yandan sıkıştırılan burjuvazisi elbette harekete geçer. Kendi halkına başvurur. Ve kendi sorununu bütün halkın sorunuymuş gibi göstererek avaz avaz ‘vatani’ yardıma çağırmaya başlar. Kendi yurttaşları arasından kendisi için ‘vatan’ yararına bir ordu toplar. Ve halk çağrılara her zaman kayıtsız kalmaz. Onun bayrağı yöresinde toplanır. Yukarıdan gelen baskı onu da ezer ve onda da hoşnutsuzluk uyandırır. Ulusal hareket işte böyle başlar. Ulusal hareketin gücü, ulusun geniş katmanlarının proletarya ile köylülüğün bu harekete katılma derecesine bağlıdır. Proletaryanın burjuva ulusalçılığı bayrağı altında sıraya girip giremeyeceği, sınıf çelişkilerinin gelişmesi, proletaryanın bilinç ve örgütlenme derecesine bağlıdır. Bilinçli proletaryanın kendi denemiş bayrağı vardır. Ve onun için burjuvazinin bayrağı altında sıraya girmenin hiçbir gereği yoktur. Köylülere gelince; onların ulusal harekete katılmaları her şeyden önce baskının niteliğine bağlıdır. Eğer baskı, İrlanda’da olduğu gibi toprak çıkarlarına zarar veriyorsa, büyük köylü yığınları hemen ulusal hareket bayrağı altında sıraya girerler. Ulusal hareketin biçimleri ve özgünlüğü özet olarak budur. Bu söylenenlerden açıkça yükselen kapitalizm koşullarındaki ulusal savaşımın, burjuva sınıfların kendi aralarındaki savaşımın olduğu sonucu ortaya çıkar. Bazen burjuvazi proletaryayı da ulusal hareket içine sürükleme başarısını gösterir ve o zaman ulusal savaşım görünüşte, ama sadece görünüşte, bir “genel halk hareketi” niteliğini kazanır. Özünde ulusal savaşım her zaman burjuva nitelikte, sadece burjuvazi için yararlı ve istenir olarak kalır.” (Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu, syf. 17, 18, 19, 20)

Batı’nın ulusal baskısız tek uluslu devletlerine karşılık, Doğu’nun çok uluslu devletleri, milli baskının yurdu olmuşlardır. Burjuvazi, Doğu’da ulusal sorunun altından kalkamamıştır. Stalin, bütün bu dönemlerin genel değerlendirmesini şöyle yapar: “Demek ki, birinci dönem, böylece kapitalizmin şafağında milliyetlerin ortaya çıkması ile belirlenmiştir. Ve Batı Avrupa’da salt ulusla baskısı devletler doğarken; Doğu Avrupa’da, başta daha gelişmiş bir tek

ulus ve egemen ulusa, önce siyasal sonra da iktisadi bakımdan bağımlı, daha az gelişmiş başka uluslar ile birlikte çok uluslu devletlerin doğmaları da dikkat edilecek noktadır. Doğu'nun bu çok uluslu devletleri, ulusal çatışmaları, ulusal hareketleri, ulusal sorunu ve sorunun çeşitli çözüm biçimini ortaya çıkarmış bulunan ulusal baskının yurdu olmuşlardır.” (Ulusal Sorun ve Sömürgele Sorunu, syf. 60)

Bu dönemdeki milli hareketler karşısında
proletarya partisinin görevi

“Milli hareket burjuvazinin hareketidir” diye proletarya bu harekete ilgisiz kalmamıştır. Kendi gelişmesi ve örgütlenmesini kolaylaştırdığı ölçüde bu hareketlerle ilgilenmiştir. İrlanda bunun en açık örneğini vermektedir. Karl Marks bu soruna ilgisiz kalmamıştır; konu ile ilgili görüşlerini şöyle belirtmiştir: “İngiliz işçilerinin, fabyancılığı destekleyen bu gösteri yürüyüşünün yapılması için elimden geleni yaptım. Ben İrlanda'nın İngiltere'den ayrılmasının olanaksız olduğunu düşünerek, şimdi bunun kaçınılmaz olduğuna inanıyorum. Her ne kadar ayrılmadan sonra federasyonun gelmesi muhtemelse de, benim kanımca onlar bildirilerinde ayrı bir madde halinde birliğe karşı çıkmalıdır. (Yani İrlanda'nın bağımsızlığını savunmalıdırlar.) Kısaca 1783'de olanı sadece daha demokratik ve o zaman koşullarına uygun hale getirmektir. Bu bir İngiliz partisinin programına konabilecek olan biricik legal ve bu yüzden de tek mümkün olan İrlanda kurtuluşu talebi biçimidir. İki ülke arasında sırf kişisel birliğin devam edemeyeceğini ileride tecrübe göstermelidir.

İrlandalıların muhtaç oldukları şunlardır:

- 1- Kendi hükümetleri ve İngiltere'den bağımsızlık,*
- 2- Bir tarım devrimi.*

İrlanda tarihi bize, bir ulusun başka bir ulusu boyunduruk altına almasının ne büyük bir felaket olduğunu gösterir. İngiltere'nin bütün kötülüklerinin kökeni İrlanda'ya varır. Henüz Kromvel dönemini inceleyemedim, ama şu kadarı benim için kesindir; eğer İr-

landa'da askeri yönetim kurmak ve orada yeni bir aristokrasi yaratmak zorunluluğu olmasaydı, İngiltere'de tarihi gelişme başka türlü olurdu. İrlanda rejiminin, İngiliz işçi sınıfının gelişip güçlenmesi ile devrilmesinin mümkün olacağına uzun zaman inandım. Bu görüşü "The New York Tribune"de her zaman ifade etmişimdir. Sorunu daha derinliğine inceleyince şimdi bunun tam tersine inanmaktayım. İrlanda'dan kurtulmadığı sürece İngiliz işçi sınıfı hiçbir zaman herhangi bir başarı gösteremeyecektir. İngiltere'de İngiliz gericiliğinin kökleri; İrlanda'nın boyunduruk altında tutulmasıdır." (Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, syf. 103, 104, 106)

Görülüyor ki, Karl Marks milli sorunda günümüz için de canlılığını koruyan görüşlerini, İrlanda sorunu ile açıklarken; ezen ulus işçi sınıfı hareketinin başarısının, ezilen ulusun ayrılmasından geçtiğini, militarizmin ve şovenizmin kaynağını bu bağımlılıktan aldığını, ezen ulus işçilerinin, ezilen ulusun ayrılmasına yönelik mücadelelerinin kendi öz kurtuluşları için gerekli olduğunu özellikle vurgulamaktadır. Engels, Almanya'nın ulusal birliğinin sağlanmasında işçi sınıfının tavrını şöyle koyar: "Mutlak olarak kesin olan bir şey varsa o da partimizin ve işçi sınıfının egemen duruma, ancak demokratik cumhuriyet şekli altında gelebilecekleridir. Hatta demokratik cumhuriyet, büyük Fransız Devrimi örneğinin gösterdiği gibi proletarya iktidarının özgül biçimidir... Almanya'nın ulusal birliğinin gerçekleşmesi için küçük devletlere bölünmeye son vermelidir. Bavyera'nın ve Würtemberg'in özel hakları devam ettiği sürece, örneğin Thüringen'in haritası bugünkü yürekler acısı durumu muhafaza ettiği sürece, varın Alman toplumunu devrim yoluyla değiştirin. Öte yandan özgül olarak Prusyalı zihniyetin Almanya'ya ezmesine son vermesi için Prusya ortadan kalkmalıdır ve özerk eyaletlere bölünmelidir. Küçük devletlere bölünme ve Prusya zihniyeti; işte Almanya'nın içine hapsedilmiş bulunduğu çelişkinin iki yönü. Bunlardan biri, ötekini haklı göstermek için her zaman kanıt olarak ileri sürülecektir. □ Bunun yerine ne konmalı? Benim görüşüme göre proletarya, bölünmez tek bir cumhuriyetten gayri bir biçimde yararlanır." (Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştiri-

risi, syf. 108, 109)

“... Demokratların içinde en aşırı uçta bulunanlar; sadece bir federatif cumhuriyet için içlerini çekmeye cesaret edebilirlerken, proleter devrimcilerin tek ve bölünmez bir Alman Cumhuriyeti'nin kurulmasının zorunluluğunu ilan etmesi...” (Almanya'da Devrim ve Karşı Devrim, syf. 68)

Bu parçalardan çıkarılacak biricik yorum şudur: Proletarya, mensup olduğu ulus bölünüp parçalanmışsa, görev olarak önüne “tek ve bölünmez demokratik cumhuriyet” şiarını koyar. Yine Engels, ulusal bağımsızlık ve proleter enternasyonalizmi arasındaki ilişkiyi şöyle koyar: “Her ulusun bağımsızlığı ve birliği sağlanmaksızın, ne proletaryanın uluslararası birliği, ne de ortak amaçlara ulaşabilmek için bu ulusların barışçıl ve bilinçli işbirliği sağlanabilir. 1848'den önceki siyasi koşullarda İtalyan, Macar, Alman, Polonyalı ve Rus işçilerinin uluslararası bir eylemini düşünmeye çalışın.” (Komünist Manifesto-1893 tarihli, İtalyanca baskıya önsöz'den)

Ulusal bağımsızlığın her sınıftan çok proletaryayı ilgilendirmesi gerektiğini de Engels şöyle belirtir: “Soylular Polonya'nın bağımsızlığını koruma ve yeniden kazanma mücadelesini vermek için çok güçsüzdüler. Burjuvaziye ise bu bağımsızlık bugün en asgarisinden ilgilendirmemektedir. Oysa Avrupa uluslarının uyumlu bir işbirliği için bu bağımsızlık şarttır. Bağımsızlık, artık sadece genç Polonya proletaryası tarafından kazanılabilir. Ve ancak onun himayesinde güvenle korunabilir. Çünkü bizzat Polonya işçileri için olduğu kadar geri kalan Avrupa işçileri için de bu bağımsızlık gereklidir.” (Komünist Manifesto-1892 tarihli Polonya baskıya önsöz'den)

Bütün bu aktarmalar proletaryanın milli hareketlerin dışında kalamayacağını, ‘bağımsız ve demokratik cumhuriyet’ şiarını diğer sınıflardan daha fazla savunması gerektiğini, milli bağımsızlığın onun sınıfsal gelişmesi ve örgütlenmesi için zorunlu olduğunu gösterir.

b- 1870'lerden Ekim Devrimi'ne kadar milli hareketler

Bu dönem kapitalizmin olgunlaştığı, rekabetçilikten tekelliliğe

dönüştüğü yılları kapsar. İçteki pazar darlığı ve giderek düşen kâr oranları, sermayeyi dışa açılmaya zorlar. Ayrıca büyük bir ham-madde ve ucuz işgücü sıkıntısı vardır. Bu sıkıntıların giderilmesi ancak yeni topraklar ve ülkelerin ilhaki ile mümkündür. Kapitaliz-min eşitsiz gelişme kanunu, elde edilen yeni pazarlar üzerindeki savaşı kızıştırmaktadır. Her emperyalist ülke içteki gücü oranında sömürgelerden pay istemektedir. Bu amacını gerçekleştirmek için de silahlanmaktadır. İşte bu nedenler, Batı'nın eski tek uluslu devletlerini çok uluslu sömürgeci devletler şekline sokuyor. Bu da beraberinde bir yığın ulusal eşitsizlik ve baskı biçimini ortaya çıkarır. Eskinin ulusal baskısız devletleri, çok uluslu sömürgeci devletlere döndükten sonra ulusal eşitsizlik ve baskının kaynağını oluşturmaktadırlar. Kapitalizm, emperyalizm aşamasına ulaşmakla, eski baskı biçimlerine yenilerini eklemektedir. Ulusal baskı azalmamış, tersine derinliğine ve genişliğine artmıştır. Böylece Batı'da burjuvazinin sermaye ihracına yenilmesi ve bunun doğurduğu yeni ilhaklar; Avrupa'nın bir avuç medeni ulusuna özgü baskı ve eşitsizlikleri, sömürgeleri de kapsayacak şekilde genişletiyor ve ulusal sorunu sömürgeler sorununa bağlıyor. Milli sorun renk, kıta, kültür farkı gözetmeden, bütün halkların emperyalizmden kopma sorununa dönüşüyor. Artık ulusal hareketler bir devletin iç sorunu olmaktan çıkıp sermayeyi tehdit eden hareketlere dönüşür. Bu dönemde Batı'da burjuvazi, dünya çapında bir yığın ulusal baskı ve eşitsizliklerin kaynağı haline geliyor. Emperyalist savaş öncesi ve sonrasında Batı'nın eski tek uluslu devletleri yeni ilhaklarla sömürgeci karakterlerini geliştirirken, Doğu'nun eski çok uluslu devletleri parçalanıyor, yerine ulusal baskı ve eşitsizliği barındırmayan, Sovyet Rusya ile bünyelerinde azınlık milliyetleri barındıran, dışarıdan emperyalizmin bağımlılığı altına giren yeni birçok devletler ortaya çıkıyor. Burjuva toplum yapısının bağrındaki gizli çelişkileri sonuna kadar açığa çıkaran emperyalist savaş, galip devletlerin sömürgelerinde kaynaşmaya yol açarken, eskinin çok uluslu imparatorluklarının dağılması ile ortaya çıkan burjuva karakterli ulusal devletlerin de barış içinde bir arada yaşayamayacağını gösterir. Yi-

ne emperyalist savaş bünyesinde ne egemen, ne ezilen ulus, ne anayurt, ne sömürge bulunan Sovyet Rusya'yı ortaya çıkardı. Bu dönemin sonuna geldiğimizde dünya çapında meydana gelen değişiklikle, kapitalizm ulusal baskı ve eşitsizlikleri ortadan kaldırması bir yana, tersine kaynağı haline geldi. Sosyalizmin ise, her türlü ulusal baskı ve eşitsizliğin kaldırılmasında maddi bir temel yarattığını gösterdi. Yine burjuvazi ulusal sorun altında boğulurken, proletarya ulusları özgürlüğe götürecektir tek sınıf olduğunu kanıtladı. Ulusal baskı ve buna karşı verilen ulusal hareketlerin bu ikinci dönemini Stalin şöyle belirtiyor: *"Ulusal baskının gelişmesinin ve ona karşı savaşım araçlarının ikinci dönemi, kapitalizmin mahreç, hammadde, yakıt ve ucuz bir işgücü peşinde, sermaye ihracı ve büyük demir ve deniz yollarını güvenlik altına alma savaşını içinde, ulusal devletler çerçevesinden çıktığı, yakın ve uzak komşular zararına, kendi ülkesini genişlettiği, emperyalizmin belirme dönemine bağlanır. Bu ikinci dönemde Batı'nın eski ulusal devletleri İngiltere, İtalya, Fransa ulusal devletler olmaktan çıkarlar. Yani ellerine yeni topraklar geçirip böylece önce Avrupa'nın Doğu'sunda varılan, o aynı ulusal ve sömürge baskı için bir alan oluşturarak, çok uluslu devletler durumuna dönüşürler.*

Bu dönem Avrupa'nın Doğu'sunda egemenlik altındaki ulusların (Çekler, Polonyalılar, Ukraynalılar) emperyalist savaştan sonra eski çok uluslu burjuva devletlerin dağılması ve büyük devletlerce egemenlik altına alınmış yeni ulusal devletlerin kurulmasına yol açan, uyanış ve gelişmeleri ile belirlenmiştir." (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 60, 61)

Bu iki dönemin ortak ve farklı yanlarını belirtirken, ulusal sorunun nasıl sömürgeler sorunu ile kaynaştığını da şöyle belirtir: *"İlk iki dönemin ortak bir özelliği var, bu özellik de şu: Bu dönemde milliyetler, baskı ve sömürüye uğramışlardır. Bunun sonucu ulusal savaşım yürürlükte ve ulusal sorun da çözülmemiş olarak kalmış, ama aralarında bir de ayırım vardır ve o da şudur; birinci dönemde ulusal sorun ayrı ayrı alınmış, çok uluslu devletler çerçevesinden çıkarılmıştır. Ve sadece az sayıdaki Avrupa milliyetleri kapsar.*

Oysa ikinci dönemde ulusal sorun, devletlerin iç sorunu olmaktan çok, birkaç devleti ilgilendiren sorun durumuna girerek, bütün haklarından yararlanamayan milliyetleri boyunduruk altında tutmak, Avrupa dışındaki yeni halklar ve aşiretleri kendi etkileri altına almak isteyen emperyalist devletler arasındaki genel savaş sorunu durumuna dönüşmüştür. Böylece, eskiden sade kültürlü ülkelerde bir önem taşıyan ulusal sorun, bu dönemde yalıtık niteliğini yitirir ve genel sömürgeler sorunu ile kaynaşır.” (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 62)

Bu ikinci dönem bittiğinde, ulusal sorunun karmaşık tablosunu yine, Stalin şöyle çizer: “Savaş sonrası dönem; ulusal düşmanlığın, eşitsizliğin, baskının, çatışmaların, savaşların, uygar ülkeler uluslarının birbirlerine karşı olduğu kadar, bütün haklarından yararlanamayan halklara karşı da, emperyalist acımasızlıklarının dokunaklı tablosunu açığa vurur. Bir yandan; bütün bağımlı ve bağımsız, gerçekte tamamen bağımlı ulusal devletler, yığınlarını ezen ve sömüren birkaç büyük devlet ve bu güçlerin ulusal devletinin sömürü tekeli için kendi aralarındaki savaşları, öte yandan, bağımlı ve bağımsız ulusal devletlerin, büyük güçlerin dayanılmaz baskısına karşı savaşmaları, ulusal devletlerin, kendi ulusal topraklarını genişletmek için kendi aralarındaki savaşları, son olarak da; sömürgelerin, büyük güçlere karşı kurtuluş hareketlerinin pekişmesi ve bu güçlerin içinde olduğu kadar, genel kural olarak da aralarında bir dizi ulusal azınlık bulunan ulusal devletler içinde de ulusal çatışmaların kızışması; işte bu emperyalist savaş sırasında bırakılmış bulunan dünya tablosudur. Ulusal sorunun çözümünde burjuva toplumun tamamen iflase uğradığı ortaya çıkmıştır.” (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 259)

Bu dönemin ulusal hareketleri karşısında
proletaryanın tavrı

Kapitalizmin yükselen şartlarında ulusal hareketler, hâlâ burjuva sınıfları arasında bir rekabet savaşı görünümündedirler. Ezilen

ulus burjuvazisi harekete öncülük etmektedir. Burjuva milliyetçiliği gelişen proletarya hareketini bölüp güçsüz düşürmek için milli sloganlar ardına gizlenmektedir. Örneğin Rusya'da gelişen proletarya öncülüğündeki devrimci hareket, büyük Rus şovenizmi ile ezilen ulus milliyetçiliği tarafından, sürekli olarak parçalanmak istemektedir. Gündemdeki proletarya devriminin zaferi için her ulustan işçilerin tek partide birleşmeleri gerekir. Ayrıca milli hareketin öncülüğünü her sınıftan burjuva yapmaktadır. Milli hareket, demokratik hareketin bir parçası durumundadır. Temel mesele milli sorunun ivedi çözümü değil, demokrasinin zaferi ve buna bağlı olarak milli sorunun çözümüdür.

Henüz ezilen uluslarda ve sömürgelerde proletaryanın hegemonyası şartları doğmamıştır. Öncülük için Ekim Devrimi'nin zaferi gereklidir. Yine bu dönemde, ezilen ulus burjuvazisinin bütün yeteneksizliğine ve kaypaklığına rağmen başında yer aldığı milli hareketlerin haklı yanları vardır. Proletaryanın kendi öz kurtuluşu için bundan yararlanması gerekir. İşte özellikle Rusya'da milli sorun karşısında proletaryanın tavrı, bu tarihi ve somut şartlar gözönünde bulundurularak tespit edilir. Bu tavrın temelinde ikili bir görev yatmaktadır. Bu görevler bir yandan hakim ulusun her türlü ulusal ayrıcalıklarına karşı çıkarken, öte yandan proletaryanın birliğini savunmaktır. Bu ikili görevden birincisi; ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesini (kendi bağımsız devletini kurma hakkı da dahil olmak üzere) sonuna kadar savunmak, ikincisi; proletarya birliğini her türlü burjuva milliyetçiliğine karşı muhafaza etmek. Ezen ulus devrimcileri, sürekli olarak ulusların ayrılması konusunda propaganda ve ajitasyon yapmak, ezilen ulus devrimcileri ise eşit temeller üzerinde ulusların birliğini savunmak zorundadır. Lenin, bu konuda şöyle diyor: *“Böyle bir durum, Rusya proletaryasının karşısına iki yönlü ya da daha doğrusu iki yanlı bir görev koymaktadır. Birincisi; her türlü burjuva milliyetçiliğine karşı ve özellikle Rus milliyetçiliğine karşı mücadele etmek, sadece genel olarak bütün ulusların tam hak eşitliğini tanımakla yetinmemek, ama aynı zamanda bağımsız devlet kurmada da hak eşitliği, yani*

ulusların kendi kaderlerini tayin etme, ayrılma, hak eşitliğini tanıma ve ikincisi; özellikle bütün ulusların herhangi bir biçimdeki burjuva milliyetçiliğine karşı başarı ile mücadele edebilmek için bugünkü durum karşımıza proleter mücadelesini ve proleter örgütlerini koruma görevini, ulusal tecrit doğrultusunda, burjuva çabalarına rağmen, bu örgütleri uluslararası birlik içinde toplama görevini koymaktadır.” (Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı, syf. 123)

Kısaca milli sorun henüz sömürgeler sorununa bağlanmadan önceki dönemde proletaryanın tavrı budur.

2- Proletarya devrimlerinin bir parçası olarak ulusal hareketler

a) Milli sorunun sömürgeler sorununa dönüşmesi:

Milli sorunun sömürgeler sorununa dönüştüğünü daha önce kısaca belirtmiştik. Ancak öneminden ötürü konumu biraz daha açmak gerekir. Emperyalist aşamaya gelmeden önce de Avrupa'nın bir yığın sömürgesi vardı. Fakat buralarda halkların yaşadığı ve bu halkların kendi kendilerini yönetebilecekleri Batılı sömürgecilerin aklından bile geçmiyordu. Sömürge halkları, sadece karın tokluğuna çalıştırılacak, köleleştirilecek bir insan hammadde-si olarak değerlendiriliyordu. İnsanlar en korkunç metodlarla avlanıyor, gemilere doldurulup Avrupa ve Amerika'ya köle olarak gönderiliyordu. Bu durumda Avrupa'nın medeni uluslarını ilgilendiren, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı ilkesi, elbette bu “vahşi” halkları kapsamına almayacaktı. Emperyalist aşamaya geldiğimizde, sömürgelere meta ihracı yanında sermaye ihracı da başlar. Metropol ülkeler, çeşitli ilişkiler yanında, sömürgeye bir de bu yolla giriyorlardı. Sömürge toplumuna giren sermaye, büyük değişikliklere yol açtı, onları yeniden tarih sahnesine çekti. Emperyalizm ve sömürgeleri karşı karşıya getirecek olan hareketlerin maddi temeli, böylece atılmış oluyordu. Eski-den sermayenin yedek gücü durumunda olan sömürgeler, serma-

yeye karşı çıktıkları ölçüde, işçi sınıfının bağlaştığı haline geldiler. Burjuvazinin yürüttüğü savaşların yedek ordusunu oluşturan sömürge halklarının, emperyalizme karşı yürüttükleri yürüyüş ve direnme hareketleri, sosyalist hareketin bir parçası haline geldi. Lenin, bu süreci şöyle belirtir: “Eskiden sömürgelerle, Avrupa halkları (hiç değilse bunların büyük çoğunluğu) arasındaki iktisadi hak, sömürgelerin meta değişimine katılmakla birlikte, henüz kapitalist üretime katılmamış olmalarıydı. Emperyalizm bütün bunları değiştirdi. Emperyalizmin belli başlı niteliği, sermaye ihracıdır. Kapitalist üretim, Avrupa finans kapitaline bağımlılıktan kurtulması olanaksız hale gelen sömürgelerde, gittikçe artan bir hızla kök salmaktadır. Genel kural olarak, askeri bakımdan olsun, genişleme bakımından olsun, sömürgelerin ayrılması ancak sosyalizm ile gerçekleşebilir. Kapitalist düzende bu ancak istisnai olarak ya da sömürge de olsun, metropolde olsun bir dizi devrimler ya da ayaklanmalar pahasına olabilir.” (Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı, syf. 179-180)

Emperyalist paylaşım savaşı ve bu savaşım sonunda ortaya çıkan Ekim Devrimi milli sorunu, Batı'nın gelişmiş uluslarına has bir sorun olmaktan çıkarak, Doğu'nun sömürge halklarının kurtuluş meselesine kesinlikle bağladı. Milli soruna eksi tip burjuva kalıplarla yaklaşma yöntemleri geçerliliğini yitirdi. Örneğin, milli sorunun sadece uygar halkları ilgilendirdiği, özerklik hakları ile yetinmek gerektiği. Hukuki formülasyonlar veya reformist anlayışlarla meselenin çözülebileceği şeklindeki görüşler iflas etti. Savaş dönemi boyunca aşağı yukarı bütün halklar siyah-beyaz-sarı ırklar birbirine karıştı. Ve birbirlerinden çok şey öğrendiler. Şurada-burada emperyalizmin dayanılmaz zulmüne karşı bir sürü isyanlar patlak verdi. Nitekim Ekim Devrimi, emperyalist zincirden ilk halkayı koparıyor, ilk gediği açıyordu. Bununla Batı'nın işçi sınıfı ile Doğu'nun sömürge halklarının kurtuluş mesajını iletliyordu. Elbette sömürge halkları bu çağrıya kulaklarını tıkamayacaklar, direnişe geçeceklerdi. Tarihte ilk defa sömürgeciliğe başkaldıran Anadolu halkları, öncülük daha hareketin başından işbirliğine yat-

kın bir sınıfın (ticaret burjuvazisi hizmetindeki Osmanlı paşaları) elinde olmasına rağmen zafere ulaştı. Bu hareket aynı zamanda bütün İslam halkları çevresine toplamış, onları da başkaldırmaya hazırlamıştı. Stalin milli sorunun, sömürge sorununa hangi tarihsel olaylarla bağlandığını açıkça koymaktadır: “*Ulusal sorunun, genel sömürge sorun durumuna gelmesi; tarihsel bir rastlantı değildir, bu gelişme ilk olarak emperyalist savaş sırasında, savaşçı güçlerin emperyalist gruplarının ordu birliklerini oluşturmak için gerekli isyanları sağladıkları, sömürgeye başvurma zorunda kaldıkları gerçeği ile açıklanır. Bu sürecin, emperyalistlerin bu geri kalmış sömürge halklarına kaçınılmaz çağrıda bulunmaları sürecinin, bu halkları ve aşiretleri kurtuluş savaşının yoluna sokmaktan geri bırakacağına kuşku yoktur. Sonra ulusal sorunun genişlemesi, bütün yeryüzünü önce küçük kıvılcıklar, daha sonra kurtuluş hareketi alevi ile tutuşturan genel sömürge sorunu durumuna getiren ikinci etken de, emperyalist grupların Türkiye’yi paylaşma ve devlet olarak varlığına son verme girişimleridir. Müslüman halklar arasında, en gelişmiş devlet olan Türkiye buna katlanamazdı. Savaş bayrağını kaldırıp emperyalizme karşı Doğu halklarını kendi yörelerinde topladı. Üçüncü etken, emperyalizme karşı savaşı bir dizi başarı kazanan ve doğal olarak Doğu’nun ezilen halklarını esinleyen, onları savaşmaya yönelten, böylece onların İrlanda’dan Hindistan’a kadar ezilen halkların ortak cephesini kurmalarını sağlayan, Sovyetik Rusya’nın ortaya çıkışıdır.*” (Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu syf. 62-63)

b) Milli hareketlerin proletarya devrimlerinin bir parçası haline gelişi

Bu geçişte 1905 ve 1917 devrimlerinin tarihi rolü; daha 1905 burjuva demokratik devriminde Lenin iki taktikte, burjuvazinin çarlıkla uzlaşacağını, proletaryanın ise devrimde öncü güç olarak yerini alması gerektiği tezini işlemişti. Rus liberal burjuvazisi; proletarya ile devrimi ilerleteceğine, çarlıkla işbirliği yaparak, reformist taleplerle yetinmiş, güvenilmez bir müttefik olduğunu gös-

termiştir. İşçi sınıfının kendisine yeni müttefikler araması, Ekim Devrimi'nde köylülükle sağlanan ittifaklar, burjuvazinin bu gerici uzlaşıcı karakteri karşısında zorunlu hale geldi.

Eğer proletarya sosyalizme varmak istiyorsa, burjuvazinin yapmaktan vazgeçtiği demokratik devrimi, yeni müttefikleri ile hegemonyası altında sonuna kadar sürdürmesi gerekir. “*Burjuva devrimidir*” diye, proletaryanın öncü rolünü yerine getirmekten geri durmayacağı, bu aşamayı atlayarak sosyalist devrimi gerçekleştiremeyeceği, leninist kesintisiz devrim teorisinin özünü oluşturur. Lenin'in marksist devrim teorisine yaptığı katkıların başında bu gelir. Nitekim Şubat Burjuva Demokratik Devrimi'nde proletaryanın köylülükle gerçekleştirdiği iktidar, bu evreyi kısa sürede tamamlamasını ve Ekim Sosyalist Devrimi'ne geçmesini olanaklı kıldı. Bu devrimler şu olguları açık seçik ortaya koyar: Burjuvazi, demokratik devrimi öncü güç olarak sonuna dek sürdüremez. O her zaman kendi sağındaki gericilerle uzlaşma taraftarıdır. Küçük-burjuvazi de büyük ölçüde bu uzlaşma içinde yerini aramıştır. Devrimi sonuna kadar götüreceği güç işçi sınıfı ve köylülüktür. Burjuvazi, feodalizme karşı kendi öz görevine ihanet ederken, proletarya kendi öz devrimi için bu görevi yerine getirmek zorunda kaldı. Köylülük, burjuvazinin yedek gücü olmaktan çıkıp proletaryanın yedek gücü haline geldi. Ekim Devrimi'nde olduğu gibi ulusal devrimde de burjuvazinin konumu aynıdır. Ezilen uluslar çarlık Rusya'sından kurtulurken, kendi burjuvazileri tarafından emperyalizmin güdümü altına sokuluyorlardı. Eski bağımlılık ilişkilerinin yerini yeni bağımlılık ilişkileri alıyordu. Burjuvazi demokratik devrimde son bir gericiliğe teslim olurken, milli kurtuluşa da emperyalizme teslim oluyordu. Nasıl ki, demokratik devrimin tam başarısı için proletarya hegemonyası zorunlu ise, Ekim Devrimi'nden sonra ezilen ulusların tam bağımsızlığı için de proletaryanın hegemonyası zorunlu hale gelmiştir. Ezilen ulusların kurtuluş mücadelesinde burjuvazinin teslimiyetçi karakteri, Rusya'da ve Türk milli kurtuluş hareketinde belirginleşmiştir.

Ekim Devrimi sonucu Rusya'da kendi kaderlerini tayin hakkına

sahip çıkan ezilen uluslar burjuvazisi, proletarya devrimi karşısında, emperyalizmi imdada çağırdılar. Başlarında oldukları gerici iktidarları vasıtasıyla, Rusya'daki muzaffer devrimi boğmaya çalıştılar. İç savaşta, emperyalizmle ve Rus gericiliği ile birleştiler. Bu ezilen ulusların tam bağımsızlık için emperyalizme karşı Rus proletaryası ile ittifaklarını zorunlu bir hale getirmiştir. Nitekim daha sonraki gelişmeler bunu kanıtladı. Bütün uluslar SSCB'de birleştiler. Türk milli kurtuluş hareketinde ise daha savaşın içinde emperyalizmle sağlanan işbirliği, devrimi olduğu yerde bıraktı. Proletarya ise kurtuluşa öncü rol oynayamadığı için ne feodalizme, ne de emperyalizme karşı başarılı bir mücadele verildi. Milli demokratik devrimin tam zaferi için proletarya hegemonyasının zorunluluğu, bu örnekle de açıkça görüldü. Şubat ve Ekim devrimleri burjuvazinin bu tutucu ve gerici karakterini ortaya çıkarırken, diğer yandan proletaryanın öncülüğünün ezilen ulusların kurtuluş mücadelesi için en büyük teminat olduğunu, bu somut örnekler vasıtası ile kanıtladı. Yine bu devrimler, milli baskının tam olarak ortadan kaldırılması ve küçük ulusların bağımsızlıklarını koruyabilmesi için emekçi sınıfların iktidarının şart olduğunu gösterdi. Ezilen ulusun başında burjuvazi buldukça, bağımsızlığın tam olarak sağlanamayacağı, işçi ve köylülerin çıkarının, bunların kurduğu hükümetler tarafından korunmayacağı, tam bağımsızlık ve sınıf çıkarlarının sağlama bağlanabilmesi için emekçilerin kendi iktidarlarını kurması gerektiğini Stalin şöyle ifade eder: *“Ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı, çevre bölgelerin ulusal burjuvazilerinin iktidarı ele almaları ve kendi öz ulusal devletlerini kurmak için Şubat devriminden yararlanma biçiminde yorumlanıyordu. Devrimin daha sonraki gelişmesi yukarıda belirtilen burjuva kurumları (devlet aygıtlarının) hesaplarına girmiyordu ve giremezdi de. Ve maskesini atıp gerçek yüzüyle birleşen bir emperyalizmin çarlığın yerine geçtiği ve bu emperyalizmin milliyetler için daha güçlü ve daha tehlikeli bir düşman olduğu, yeni bir ulusal baskının temeli olduğu gözden kaçırılıyordu. Bütün ulusu temsil eden kurumlar, dıştan gelen darbeler karşısında olduğu gibi, iç patlamalar karşısında da*

savunmasız kalıyorlardı. Yeni doğan ulusal devletler, daha çiçek açmadan solup kuruyorlardı. Bu durumda ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakları, eski burjuva demokratik yorumu bir hayal oluyor. Devrimci anlamını yitiriyordu. Besbelli ki, bu koşullarda ulusal baskının ortadan kaldırılması ve küçük alwal devletlerinin bağımsız duruma getirilmesi sözkonusu bile olamaz. Ezilen milliyetlerin emekçi yığınlarının kurtuluşunun, ulusal baskının ortadan kaldırılması, emperyalizm ile bağları koparmadan, kendi ulusal burjuvazisini devirmeden ve emekçi yığınların kendilerinin iktidarını gerçekleştirmeden düşünülemez. açık-seçik belli oluyordu. (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 38, 39, 40)

Ekim Devrimi'nin Rusya'nın merkezinden çevreye doğru yayılması ve iç çelişkilerin keskinleşmesi karşısında daha önce kurulan ulusal hükümetlerin emperyalizmle nasıl bütünleştiğini Stalin şöyle anlatır: "Merkezde muzaffer olan devrim, zorunlu olarak ülkenin en ücra köşelerine kadar yayılacaktır. Ve gerçekten de Kuzey'den gelen devrim dalgası, daha ilk günlerinde çevre bölgeleri birbiri ardından kaplayarak bütün Rusya'yı sardı. Ama oralarda Ekim Devrimi'nden önce kurulmuş olan ulusal şuralar ve bölgesel hükümetler barajına çarptı. Gerçek şu ki; bu ulusal hükümetler, sosyalist devrimin lafını bile duymak istemiyorlardı. Burjuva niteliği taşıdıkları için eski burjuva dünyayı yıkmayı hiç de istemiyorlardı. Tam tersine eski burjuva düzeni korumak ve sağlamlaştırmak için bütün güçlerini harcamayı görev sayıyorlardı. Ülkenin çevre bölgelerindeki hükümetlerin savaşı, burjuva ve karşı-devrimin sosyalizme karşı savaşıdır. Ve şu anda da öyledir. Halkın bağlı bulunduğu ulusal bayrağın kullanılması, halk yığınlarını aldatmak, ulusal burjuvazinin karşı-devrimci planlarını maskeleyen içindir. Ama ulusal ve bölgesel hükümetlerin giriştikleri savaş, eşit olmayan bir savaştır. İki yandan; dıştan Sovyet iktidarı tarafından ve içten kendi öz işçi ve köylüleri tarafından saldırıya uğrayan ulusal hükümetler, daha ilk çatışmalarda bozgun halinde gerilediler. Tam bir yenilgiye uğrayan ulusal hükümetler, kendi işçi ve köylülerine karşı Batı'nın emperyalistleri, bütün dünyada küçük ulus-

ların kıdemli sömürücülerini ve zalimlerini yardıma çağırarak zorunda kaldılar. O zaman herkes için açık seçik belli oldu ki, ulusal burjuvazi kendi halkını ulusal baskıdan kurtarma peşinde değildi, o halkın kendi alın terinden kârlar elde etme özgürlüğü ayrıcalıklarını ve sermayelerini koruma özgürlüğü peşindeydi. O zaman bütün açıklığı ile anlaşıldı ki, emperyalizm ile bağları koparmadan, ezilen yığınlarının eline geçmeden, ezilen ulusların burjuvazi-si devrilmeden emekçi ulusların kurtuluşu düşünülemez.” (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 41, 42, 43)

Ekim Devrimi bir yandan Rusya’da ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesinin burjuvazi yorumuna son verirken, diğer yandan dünya çapında ulusal sorunu, yarı-sömürge ve sömürge halkların emperyalizme karşı kurtuluş mücadelesi sorunu haline getirdi. Stalin, özet olarak Ekim Devrimi’nin dünyaca önemini şöyle belirtir:

“1- Ulusal sorunu, ulusal boyunduruğa karşı savaş gibi özel bir sorun olmaktan çıkararak; ezilen halkların, sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin, emperyalist sömürüden kurtuluşu, genel sorunu haline getirerek bunun alanını genişletmiştir.

2- Bu kurtuluşun gerçekleşebilmesi için büyük olanaklara yaramış ve gerçek yolları açmıştır. Ve böylelikle Batı’nın ve Doğu’nun ezilen halklarının kurtuluşunu geniş ölçüde kolaylaştırmıştır. Onları emperyalizme karşı muzaffer savaşın ortak yoluna getirmiştir.

3- Batı’nın proleterlerinden, Rusya Devrimi aracılığı ile Doğu’nun ezilen halklarına kadar varan, dünya emperyalizmine karşı yeni bir devrimler cephesi kurarak, sosyalist Batı ile köleleştirilmiş Doğu arasına köprü kurmuştur.” (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 46, 47)

Görülüyor ki, Ekim Devrimi milli sorunu sömürgeler sorununa bağlarken, aynı zamanda milli hareketleri burjuva devrimlerinin bir parçası olmaktan çıkarıp proletarya devrimlerinin bir parçası haline getirdi.

Ekim Devrimi’nden sonra milli sorunu, hâlâ burjuva devrimlerinin bir parçası olarak değerlendiren; milli hareketleri, burjuva sı-

nıfları arası pazar için bir rekabet kavgası olarak koyan, böylece ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesine, burjuva yorumlar kazandırmak isteyenlere, Stalin şu görüşleri ile karşı çıkar: “*Ve böylece, ‘bütün iktidar ulusal burjuvaziye!’ sloganı ile ulusların kendi kaderlerini serbestçe tayin etme hakkı konusundaki eski burjuva kavramının maskesini devrimin bizzat seyri düşürdü. Ve bu kavram bir kenara atıldı. ‘Bütün iktidar ezilen ulusların emekçi yığınlarının!’ sloganı ile ulusların kendi kaderlerini serbestçe tayin etme hakkı konusundaki sosyalist kavram, bütün uygulama haklarını ve olanaklarını kazanmış oldu. Böylece Ekim Devrimi, eski burjuva ulusal kurtuluş hareketlerine son vererek, ezilen ulusların işçi ve köylülerinin her türlü baskıya karşı ve bu arada ulusal baskıya karşı, kendi burjuvazilerinin iktidarlarına karşı ve yabancı burjuvaziye, genel olarak emperyalizme karşı yeni sosyalist bir hareketin çağını aşmış oldu. Ama ulusal hareketin toplumsal anlam ve önemini, çeşitli milliyetler burjuvazisinin rekabet savaşımını gören bir adamın ulusal sorunu aslında, bir köylü sorunu olarak düşünemeyeceği de inkar edilemez. Bugün ulusal sorunun özü sömürgeler ve bağımlı milliyetler, halk yığınlarının mali sömürüye karşı bu sömürgeler ve milliyetlerin, egemen milliyetin emperyalist burjuvazisi tarafından siyasal köleleştirilmesi ve kültürel kişiliksizleştirmesine karşı savaştır... Burada asıl bir milliyet burjuvazisinin bir başka milliyet burjuvazisini rekabet savaşında yenmesi ya da yenebilmesi olgusunun değil, ama egemen milliyetin emperyalist grubunun temel yığınları ve her şeyden önce de sömürge ve bağımlı ülkeler, köylü yığınlarını sömürüp ezmesi ve onları ezip sömürürken, böylece onları emperyalizme karşı savaşa sürükleyip proleter devrimin müteffikleri durumuna getirme olgusunun sözkonusu olduğu açıktır. Eğer ulusal hareketin anlamı ve önemi çeşitli milliyetlerin burjuvazileri arasındaki rekabet savaşlarına indirgenirse, ulusal sorun eninde sonunda bir köylü sorunu olarak düşünülemez. Ve tersine, eğer ulusal sorun eninde sonunda bir köylü sorunu olarak düşünülürse, ulusal hareketin toplumsal anlam ve önemi çeşitli milliyetler burjuvazileri arasındaki rekabet*

savaşında görülemez. Bu iki formülasyon arasına eşit işareti koymak, kesinlikle olanaksızdır.” (Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu, syf. 44-160)

Stalin milli sorunda, Ekim Devrimi öncesi ve sonrası arasında bir ayırım yapmayan, milli hareketi hep burjuva sınıfları arasında bir hareket olarak koyan Yugoslav Semiç’le aralarında doğan polemikten ötürü konuya yeniden eğilmek zorunda kalır: “Semiç arkadaş, Stalin’in 1912 sonlarında yazılmış ‘Marksizm Ve Milli Mesele’ broşürünün bir parçasına atıfta bulunuyor. O parçada ‘ulusal savaş burjuva sınıflarının kendi aralarındaki bir savaştır’ denir. Böyle yapmakla anlaşılan ulusal sorunu, toplumsal anlam ve önemini belli tarihsel koşullar içinde belirlemeye yönelerek, kendi formülünün doğruluğuna benzetmede bulunmak istiyor. Ama Stalin’in broşürü, emperyalist savaştan önce ulusal sorunun, henüz marksistlerin gözünde dünya çapında bir sorun olmadığı ve marksistlerin ulusların kaderlerinin özgürce belirleme hakkına ilişkin temel istemleri; proleter devrimin bir parçası olarak değil, ama burjuva demokratik devriminin bir parçası olarak düşünüldüğü sıra yazılmıştır. O günden bu yana uluslararası durumun köklü bir biçimde değiştiğini, bir yandan savaş, bir yandan da Rusya’daki Ekim Devrimi’nin ulusal sorunu burjuva demokratik devriminin bir parçası durumundan proleter sosyalist devrimin bir parçası durumuna dönüştürdüklerini görmemek gülünç olur. Lenin 1916 Ekimi’nde ‘ulusların kaderlerini tayin hakkının, tayini üzerine bir tartışmanın özeti’ adlı makalesinde ulusal sorunun, halkların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme hakkına ilişkin, ana sorunun genel demokratik hareketin bir parçası olmaktan çıktığını, daha şimdiden sosyalist genel proleter devrimi bütünleyen parçası durumuna gelmiş bulunduğunu söylüyordu. Lenin’in olsun, Rus komünizminin öbür temsilcilerinin olsun, ulusal sorunun üzerine daha sonraki yazarlarının sözünü bile etmiyor. Yeni tarihsel durum gereğince, yeni bir çağ; proleter dünya devrimi çağına girmiş bulunduğumuz şu anda Semiç arkadaşın, Stalin’in Rusya’da demokratik devrim döneminde yazılmış broşürünün filanca parçasına atıfta bulunma-

sının ne anlamı olabilir? Sadece şu anlamı olabilir ki, Semiç arkadaş, diyalektiğin ilkel kurallarını çiğneyerek ve belli bir tarihsel durumda rolü olan bir belirlemenin, başka bir tarihsel durumda yanlış olabileceği gerçeğini gözönünde tutmaksızın, yer ve zaman dışında canlı tarihsel durum ile her türlü bağlılık dışında alıntılar yapıyor. Yugoslav komisyonundaki konuşmamda ulusal sorunun; Rus Bolşevikleri tarafından konuş biçiminde, iki aşamanın ayırılması gerektiğini söylemiştim. Burjuva demokratik devriminin sözkonusu olduğu ve ulusal sorunun genel demokratik hareketin bir parçası olarak düşünüldüğü, Ekim öncesi aşama ile artık proleter devrimin bütünleyici parçası durumuna gelmiş bulunduğu Ekim aşamasıdır. Bu ayrımın çok büyük bir önem taşıdığını kanıtlamaya pek gerek yok sanırım. Korkarım ki, Semiç arkadaş ulusal sorunun konuş biçimindeki iki aşama arasında varolan bu ayrımın anlam ve önemini henüz kavramamış.” (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 161, 162)

Sonuç olarak Ekim Devrimi’nden sonra milli hareketlerin burjuva milli hareketleri olarak ele alınamayacağı, sömürgelerde bir devrim meselesi olarak konulması gerektiğini, yukarıdaki alıntılardan açıkça izlemektediriz.

c) Sömürgelerde Devrim

1- Devrimin objektif şartları

Proletarya devrimleri çağında, dünyanın her tarafında devrimin objektif şartları vardır. Ama bu şartların olgunluk düzeyleri ülkeden ülkeye değişmektedir. Bağımsız gelişmiş bir kapitalist ülkede devrimin objektif şartlarının olgunluk düzeyi ekonomik, siyasi buhranların ortaya çıkmasına bağlıdır. Bu krizler ortaya çıkmadan, evrim sürecinden sıcak mücadele sürecine girilemez. Krizler ya kapitalist alemin iç özelliğinden ortaya çıkar, ya da devrimci inisiyatif tarafından bizzat yaratılır. Bu süreç gerçekleştirilmeden devrim başlanamaz. Başlansa dahi başarısızlığa uğrayacağı bellidir. Yarı-sömürgelerde devrimin objektif şartlarının olgunluk düzeyi, ülkedeki emperyalizm ve işbirlikçilerinin varlığından ötürü biraz

daha gelişmiştir. Görünürde emperyalizmin açık bir işgali yoktur. Yerli egemen sınıfların işbirlikçi yönetimleri vardır. Emperyalizm ekonomik, siyasi ve kültürel alanlardaki nüfusunu, bunlar vasıtası ile sürdürmektedir. Ülke “*gizli işgal*” espirisi içindedir. Ülkedeki siyasi, ekonomik konjonktür kapitalist alemden şiddetle etkilenir. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki bir bunalım, etkisini bu ülkelerde daha şiddetli duyurur. Halk kitlelerinin içinde bulunduğu yaşama düzeyi pek iç açıcı olmamakla birlikte, tüketim ve montaj sanayi alanlarında sağlanan birtakım gelişmelerde nisbeten elverişli duruma getirilebilmektedir. Kapitalist yöntemlerle de olsa ülkedeki üretim güçleri gelişebilir.

İşte bu durumlar devrimin objektif şartlarının olgunluk düzeyine de yansımaktadır. Kısa süreli de olsa devrim için bir evrim sürecinin (demokratik mücadeleler, ajitasyon ve propaganda) gerekliliğine yol açmaktadır. Devrimci kriz anı ya kapitalizmin iç gelişmesi ya da bilinçli bir müdahale ile oluşabilir. Ama bu kriz anı gelmeden, devrimin sıcak savaş anına geçilemez. Sömürge ülkelerde ise devrimin objektif şartları her zaman yetemez olgunluk düzeyindedir. Ülke her alanda işgal altındadır. Askeri işgal kitlelere nefes aldırılmazken, halk dayanılmaz hayat şartları altında kıvrınmaktadır. Ekonomik kaynaklar talan edilmektedir. Üretici güçlerin gelişmesine imkan verilmemektedir. Siyasi alanda işbirlikçilerin kukla bir hükümeti bile yoktur. Ülke işgal karşısında her alanda savunmasızdır. İşsizlik, açlık, hastalık, gelecekte duyulan kuşku halkı bunaltımıştır. Halkın işgalci düzene karşı büyük bir güvensizliği vardır. Her an ayaklanabilirler. Bütün bu durumlar, bu ülkelerdeki devrimin objektif şartlarının her zaman olgunluk düzeyinde olduğunu gösterir. Yani devrimci krizlere gerek yoktur. Zaten kriz anlarından daha kötü anlar, işgal yönetimi altında yaşanmaktadır. Açık işgal en büyük krizdir. “*Devrim için elverişli anı bekleme*” diye bir sorun yoktur. Sömürgeci ülkede ve dünya dengesindeki değişmeler önemli olmakla birlikte, bu durumu değiştirecek ağırlıkta değildirler. Tali bir öneme sahiptirler.

2- Devrimin karakteri ve görevleri

Sömürgelerdeki devrim, sosyalist bir devrim değil, burjuva demokratik türden bir devrimdir. Ancak burjuvazi öncülüğünde yönetilen klasik bir burjuva demokratik devrim değil, sosyalist devrimin bir parçası olarak gelişen ve proletaryanın hegemonyası altında tam zafere ulaşan milli demokratik bir devrimdir. Sömürgelerdeki devrimin ilk adımı budur. Bu da marksist-leninist kesintisiz devrim teorisinin sömürgelere uygulanan biçimidir. Milli demokratik devrim sömürgelerde, leninist devrim teorisini oluşturur. Devrimin milli yanı uzun bir süre hakim yan olarak gelişir. Bu dönem, işgal sona erinceye kadar sürer. İşgal ülkenin bütün hayatında etkisini duyurduğu için ancak uzun bir mücadele sonucu ortadan kaldırılabilir. İşgalci orduların temizlenebilmesi için halkın halk ordusunda örgütlenmesi ve uygun bir savaş vermesi gerekir. Bu zor görevler, sömürgelerdeki devrimin en önemli yanının milli kurtuluş olduğunu gösterir. Bu temel adım atılmadan sömürgelerde herhangi bir gelişmenin sağlanması ve devrimin ilerletilmesi olanaksızdır. Devrimin demokratik yanı, milli kurtuluşun ihtiyaçlarına göre önem kazanmaktadır. Milli kurtuluş güçlü köylü orduları gerektirir. Bunun için ise köylülüğün demokratik taleplerinin sağlanması, tefeci ve toprak ağalarının sömürsünün ortadan kaldırılması lazımdır. Devrimin demokratik yanı gerçekleştirilmeden, köylünün bu talepleri karşılanamaz. Böyle olunca, köylülük milli kurtuluş ordusuna çekilemez. Kısaca devrimin milli yanı ile demokratik yanı iç içedir. Başlangıçta milli yan ağır basar, ancak bu yanın güçlenmesi için demokratik yanının gelişmesi gerekir. Bu süreçler birbirini besler, büyütür. Sömürge ve yarı-sömürgelerdeki devrimin bu karakterini Mao şöyle belirtir: *“Ancak bugünkü Çin’de burjuva demokratik devrim, şimdi artık devri geçmiş olan eski genel türde değil, yeni özel türde bir burjuva demokratik devrimdir. Biz bu yeni türe, yeni demokratik devrim diyoruz. Ve bu tür, Çin’de olduğu gibi, bütün diğer sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gelişmektedir. Bu yeni demokratik devrim geniş halk kitlelerinin, proletaryanın önderliği altında, anti-emperyalist, anti-feodal*

bir devrimdir. Çin toplumu sosyalizmde ancak böyle bir devrim ile ilerleyebilir; başka bir yol yoktur. Yeni demokratik devrim, Çin'de emperyalistlerin, hainlerin ve gericilerin egemenliğini devirmesi, ama kapitalizmin, anti-emperyalist, anti-feodal mücadeleye katkıda bulunabilecek, herhangi bir kesimini yok etmemesi bakımından da sosyalist devrimden ayrılır.” (Halk Demokrasisi, syf. 59, 60)

Devrimin ikili görevi hakkında Mao şunları belirtir: *“Bu aşamada emperyalizm ve feodal toprak ağası, Çin Devrimi'nin başlıca düşmanları olduğuna göre; devrimin halihazırdaki görevi nelerdir? Hiç şüphesiz ana görevler bu iki düşmana vurmak; ilk ve önde gelen görev emperyalizmi devirmek için milli devrim olmak üzere, emperyalist zulmü yıkmak için bir milli devrim ve feodal toprak ağası zulmünü yıkmak için de bir demokratik devrim yapmaktır. Bu iki büyük görev içiçedir. Emperyalist egemenlik yıkılmadan, feodal toprak ağası sınıfının egemenliğine son verilemez. Çünkü emperyalizm onun ana desteğidir. Tersine feodal toprak ağası sınıfını yıkmaları için mücadelelerinde köylülere yardım etmeden, emperyalist egemenliği yıkacak güçlü devrimci müfrezeler inşa etmek mümkün değildir. Çünkü feodal toprak ağası devrimin ana hedefidir. Bu nedenle iki temel görev; milli devrim ve demokratik devrim, aynı zamanda hem ayrı, hem birleşiktir.” (Halk Demokrasisi, syf. 46, 47)*

3- Milli kurtuluştta sınıfların mevzilenmesi

Sömürgelerdeki devrimde sınıfların mevzilenmesi, sorunun aydınlatılması, başarılı bir milli kurtuluş hareketi için zorunludur. Sömürgelerde herkesi yurtsever olarak görmek, farklı iktisadi çıkarları olanlara, sınıfların milli kurtuluştaki rollerini aynı göstermek son derece sakıncalıdır. Burjuva milliyetçiliğinin bir proleter yurtseverliği ile bir işbirlikçinin sahte yurtseverliğini birbirine karıştırmaması, kendi sınıf çıkarları açısından bir anlam taşıyabilir. Ama emekçi sınıflara öncülük için ortaya çıkan devrimciler açısından sınıfların iktisadi özü ve bu öze dayalı milli kurtuluşçu yanlarının açıkça aydınlığa çıkarılması gerekir. Sömürge toplumunun sınıf

tahlili yapılmalı ve sınıfların devrimdeki yeri belirlenmelidir. Bu yapılmadıkça devrim gerçekleşemeyeceği bilinmelidir. Bazı sahte yurtseverler, “*milli kurtuluşta sınıf farkını ortaya koymayalım, önemli olan yurtseverliktir, cepheyi bölmeyelim*” deyip bu sorunu atlatırlar. Böylelikle de sınıf çıkarlarını maskelerler. Sınıfların devrimdeki rolü, devrimden zarar görüp görmemeleri ile yakından ilgilidir. Maddi temellerin devrimdeki rollerini de belirler. “*Demokratik ve sosyalist devrimlerde başrolü ezilen sınıflar oynar, milli devrimde bu rolü bütün sınıflar oynayabilir*” demek son derece yanlıştır. Günümüzde milli kurtuluştan en çok ezilen sınıflar yararlanır. Milli kurtuluş olmadan sınıfsal kurtuluşlar imkansızdır.

Toprak ağaları ve komprador burjuvazi

Sömürgeci ülkenin burjuvazisi ile asker-sivil bürokratlara sıkı bağlarla bağlı olan sınıfların başında, toprak ağaları ile aracı-tefecî, komprador tüccarlar gelir. Bu sınıflar sömürgecilerle olan ilişkileri sayesinde ayakta dururlar. Sömürgeciler çeşitli amaçlarla bunları suni olarak ayakta tutarlar. Günümüzde üretim araçları ve kültürün gelişmesinde hiçbir rolleri yoktur. Toplum için hiçbir yararı bulunmayan gereksiz bir yığın oluştururlar. Bu sınıflar bütün güçlerini sömürgecilerden alırlar. Onların desteği olmadan birgün ayakta duramazlar.

Toprak ağaları; sömürgecilerin kırdaki sosyal temelini oluştururlar. Köylülük üzerine uyguladıkları insafsız, ekonomik-politik ve dinsel baskılardan ötürü sömürgecilerin vazgeçemeyecekleri bir kesimi oluştururlar. Bunlar kıra hakim oldukça sömürgeciler rahat uyuyabilirler. Sömürgeciler orduları ile zaptedemedikleri halk yığınlarının etkisini, bunların din, aşiret, feodal kurumları vasıtası ile durdurabilirler. Bunların varlığı kendilerinin en az orduları kadar gereklidir.

Aracı-tefecî komprador kesim, düpedüz sömürgeciliğin yetiştirdiği bir kesimdir. Kültürü ile, ekonomik çıkarları ile sömürgecilerle içli dışlıdır. Onların kentteki sosyal temelini oluştururlar. Fa-

şist ve gerici kurumların baş destekleyicisidirler. Sömürgeciliğin ortadan kalkması ile bunların maddi varlığının gerekçesi de ortadan kalkar. Toplum için rolleri, toprak ağaları için anlatılanlarla aynıdır. Bu sınıfsal konum, toprak ağaları ve komprador burjuvaziyi milli kurtuluşun itici gücü değil, hedefi haline getirir. İçlerinden fert olarak yurtseverler çıkabilir. Ama bu istisnalar onların sınıf karakterlerini asla değiştirmez. Çoğu milli kurtuluştta sömürgecilerle el ele verip yurtseverleri arkadan vururlar. Barış dönemindeki (köleci geçmiş) sömürücü ve afyonlaştırıcı rollerini, devrim döneminde ihbarcılığa, kundakçılığa ve sahte yurtseverliğe döndürür. Temsil ettikleri din, aşiret ve feodal kurumlarını kolaylıkla milliyetçi örgütlere dönüştürürler.

Devrimin olgunlaşan meyvelerini bu sahte örgütleri vasıtası ile toplamak isterler. Bir yandan sömürgecilerle en gizli ve karanlık ilişkileri sürdürürken, öte yandan kitlelerin karşısına, milli kurtuluşun kahramanları pozu ile çıkarlar. Yine bir yandan sömürgeciliğin kuvvetli ordularının medeni vasıflarının propagandası ile kitlelere güvensizlik ve uyduluğu aşılarken, öte yandan onları maceracı olarak adlandırdıkları milli kurtuluşçulardan tecrit etme yoluna giderler. Böylece geçmişin en büyük iç dayanakları olan bu sınıflar, devrim döneminde de en ciddi engeller haline gelirler.

Orta sınıflar

Sömürgecilerin uşak olarak kendilerine yukarıda özleri ortaya konan sınıfları tercih etmeleri, orta sınıfların gelişmesini çok zorlaştırır. Orta sınıfların gelişmesi için ülkenin feodalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadele içinde olması ve bu mücadelenin belli oranlarda başarılı geçmesi, örneğin yarı-sömürge koşullarına varması ile mümkündür. Ülke tepeden tırnağa kadar işgal altındayken, millici yanları olan orta sınıfların ortaya çıkması çok zordur. Sınıfsal gelişmeleri için ülke kaynakları ve pazardan pay almaları gerekir. Bu da sömürgeci burjuvazi ile savaşmalarını gerektirir. Bu savaşa başarılı oldukları oranda toplumda etkin bir somut ha-

line gelebilirler. Ülkeyi klasik sömürgecilikten kurtarıp yarı-sömürge koşullarına dönüştürdüklerinde iktidarı etkileyen en önemli sınıf olabilirler. Sınıfsal gelişmeleri için klasik sömürgeciliğin elverişsiz koşulları, onları devrimde ikili bir görünüme büründürür. Milli kurtuluşçulardan yana tavır almalarının nedeni ülke kaynaklarına ve pazarlarına sahip çıkma isteklerinden ileri gelir. Diğer yandan bu isteklerinin asgari oranla karşılanması bile onları sömürgecilerle işbirliğine götürür. Ayrıca emekçi sınıfların iktidar tehlikesi, onları en elverişsiz koşullarda sömürgecilerle anlaşmaya iter. Kısaca sömürgeciler ve işbirlikçileri ile emekçi sınıflar hakkında tarihi ve somut koşullar gözönüne getirilerek yorum yapılmalıdır. Günün koşulları içinde iç ve dış denge gözönüne alınıp fert, grup ve tabaka olarak rollerini ayrı veya yurtsever olarak ilan etmemek, kendilerini gerçek yurtseverler olarak gösterdikleri oranda saflara almak, hatta gerekirse ufak bazı tavizler karşısında onları kazanmak bile gerekir. Bu sınıflar ve devrimdeki rolleri hakkında önyargılı olmamak, somut şartların somut tahlilini yaparak durumlarını aydınlatmak en doğru yöntemdir.

fehîr küçük-burjuvazisi ve aydınlar

Bu kesim esnaf, küçük tüccarlar, zanaatkarlar, serbest meslek sahipleri ve aydınlardan oluşmaktadır. Milli burjuvaziye nazaran daha ilerici bir rol oynarlar. Gelişmeleri sömürgeciler ve işbirlikçilerinden görürler ve onlar tarafından önlenir. Sınıfsal konumları gereği milli kurtuluşun itici güçlerindedirler. Esnaf, zanaatkar ve serbest meslek sahipleri kent nüfusunun önemli bir oranını oluştururlar, ekseriya kendi emekleri ile geçinirler. Çok az sayıda işçi çalıştırırlar. Bir kısmının küçük işletmeleri, sömürgeci burjuvazinin büyük işletmeleri karşısında yıkılmaktadır. Gelecekte zanaat kolları ortadan kalkmaktadır. Bunları himaye edebilir hiçbir kuruluş yoktur. Sömürgeci çark bunları daha çok hal-ka yaklaştırmakta, proleterleşmeye zorlamaktadır. Bu sınıfın dünya görüşü, genellikle güncel çıkarları tarafından belirlenir.

Uzun vadeli bir hesapları yoktur. Olayları geniş bir perspektif içinde ele alamazlar. Daima güçlüden yana tavır alma eğilimindedirler. Bu dünya görüşleri, maddi temellerinin hızla değişmesinden ileri gelmektedir. İstikrarlı bir ekonomik hayatları olmadığı için istikrarlı bir görüş ve tavırları da yoktur. Bu sınıfın istikrarsız maddi yaşam koşulları ve bundan kaynaklanan dünya görüşleri, devrimci örgütlenme ve mücadeleye de bu niteliği ile yansır. Örgütlenmede disiplinli ve istikrarlı bir yapıya sahip olamazlar. Sürekli eğitilmeleri gerekir. Kaypak ve ferdi davranışları ağır basar. İlkesiz bir çalışmaları vardır. Onların bu niteliği kendilerini ya burjuvazinin ya da proletaryanın örgütlenmesine götürür. Kendi başlarına bağımsızca örgütlenme ve planlı hareket etme yetenekleri yoktur. Gösterişe ve provokasyona açıktırlar. Sömürgecilerle mücadele yöntemleri; demokratik birtakım dernekler kurmak, bu dernekler vasıtası ile miting ve gösteri yapmaktır. Başlangıçta sağladıkları birtakım gelişmeler, onları cesaretlendirir. Nerede ise bu yolla her türlü hakka sahip olabileceklerine bile inanırlar. Tabii bu sadece bir yanılgıdır. İşgalci güçlerin sert dipçikleri ile karşılaştıklarında akılları başlarına gelir. Ama o zaman iş işten geçer. Bir yığın kitleyi de katliama sürüklemiş olurlar. Provokatif nitelikleri de burada yatmaktadır. İşte bu nitelikleri gözönüne getirilerek bu kesime inisiyatif verilmemeli, proleter politikasının amaçlarına tabi kılmak için eğitilmelidir.

Aydınlara gelince, bunlar da sömürgecilerin işbirlikçilerinden zarar görmektedir. İşsizlik ve geçimlerini sağlayamama endişesi içindedirler. Dengeli bir maddi yaşamları yoktur. Öğrenci olanlar parasızlıktan okuyamamakta, bunalım içinde yaşamaktadırlar. Bilinçli oldukları için bu durumlarının nedenlerini doğru tespit ederler ve hakim sınıflara karşı tavır alırlar. Milli kurtuluşun ilk öncüleri çoğunlukla bunlardan çıkar. Özellikle yoksul kesimlerden gelenlerden, milli kurtuluşu başından sonuna kadar göğüsleyecek epeyce kadro çıkar. Devrimci teori ve örgütlenmeyi kitlelere başlangıçta bunlar götürürler. Bunların entellektüel çabaları olmadan kitleler örgütlenemez. Kitle mücadelesine atılmaya kadar hayli

kararsız ve zikzaklı adımlar atarlar. Bireysel düşünce ve hareket planları ağır basar. Fakat çıkarlarını halk çıkarları ile birleştirdiklerinde gerçek halk öncüleri durumuna yükselirler. Eksiklerini de kitle mücadelesi içinde giderirler.

Köylülük

Sömürge ülkedeki nüfusun en büyük kesimini köylülük oluşturur. Toplumun adeta gövdesi gibidirler. Sömürge toplumu, aşağı yukarı köylülük ile eşanlamlıdır. Kapitalist sömürgeciliğin gelişmesi ile beraber köylülükte de farklılaşma olur. Bu taktirde orta ve yoksul köylülük belirgin olmamakla beraber ortaya çıkarlar. Dünya görüşlerinde ve davranışlarında pek değişiklik olmaz. Tarih içinde sömürgeciler ve feodal işbirlikçilerinden en çok çekenler köylülerdir. İki yönlü boyunduruk, sömürge köylüsünü bir mengene gibi sıkıştırmakta, yaşamı onlara zehir etmektedir. Köylü “*feodalite ve aracı-tefeciden kurtulayım*” derken, sömürgecilerin insafsız duvarına çarpmaktadırlar. Köylülük, sınıflı toplumun başından beri vardır. Doğadan bir toprak parçası kopararak bütün uğraşını buraya verir, doğa ile içli dışlıdır. Toplumsal yanı fazla gelişmemiştir. Dağınık kırsal yaşantısı onda adeta hayvanlaştırıcı etkiler yapmaktadır. Bu tesadüfi yaşantı köylülüğün dünya görüşüne de yansımakta, şüpheli ve kaderci bir kültürün doğmasına yol açmaktadır. Doğaya bağlılığı onun dini düşünceye bağlı kalmasını kılar, doğaüstü olan inançları, onları kendi güçlerinden habersiz bırakır. Bu şartlar altında köylülüğün kendi kendisini örgütlemesi ve mücadeleye katılması zordur. Modern bir sınıfın öncülüğüne ihtiyaç gösterirler. Bu sınıflar burjuvazi veya proletaryadır. Ancak sömürgeelerde burjuvazinin devrimci barutu kalmadığı ya da ilericiliği tarihe karıştığı için köylülüğü örgütleyemez. Gelişecek köylü hareketinin kendisini aşacağından ve düzeni değiştireceğinden, değiştirerek onları örgütsüz bırakacağından korkar.

Proletarya ise genç ve az gelişmiş olmasına rağmen çağının en ilerici inisiyatiflerini sonuna kadar kullanabilecek durumdadır. Proletarya köylülükle ittifak sağlamadan, sömürge ve yarı-sömür-

gelerde devrim yapamaz. Leninizmin en gelişmiş yanlarından birisi de işçi sınıfı ve köylülük arasındaki ittifakı gerçekleştirmiş olmasıdır. Sömürgelelerdeki milli-demokratik devrim, proletaryanın ideolojik-politik öncülüğü altında köylülüğün temel güç olması koşulu ile zafere ulaşmaktadır. Milli kurtuluşa köylülüğün talepleri yansıtılmadıkça başarı mümkün değildir.

Proletarya

Sömürge koşullarında nitelik ve nicelik itibarı ile zayıf da olsa bir proletarya oluşmaktadır. Bu oluşum milli burjuvazinin karşısı olmaktan ziyade, sömürgeci devlet işletmelerinde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle sömürge burjuvazisinden daha fazla gelişmiş bir işçi sınıfı vardır. Nitelikçe sanayi işçilerinden hayli farklıdır. Köylülükle ilişkileri sıkıdır. Çoğunlukla köyde bir evi, bir tarlası, birkaç hayvanı bulunmaktadır. Bu durum onları köylülüğe bağlar ve aralarındaki ittifakı kolaylaştırır. Ülkede sanayi geliştirilmediği için çoğu göçmen işçi durumundadır. Devamlı bir işte çalışma imkanları yoktur. Çoğunlukla mevsimlik işçi olduklarından sendikalaşmaları zordur. Toprağa traktörün girmesi ile kırdan büyük bir boşalma olmakta, bu da sayıca proletaryayı giderek attırmakta, büyük bölümün işsiz kalmalarına yol açmaktadır. Çelişkileri, sömürgeci ilişkiler içinde bulunanlardır. Bu ilişkiler bir yandan onları işsiz bırakmakta veya düşük ücretle çalışmalarına yol açmakta, diğer yandan sınıfsal gelişmelerini durdurmaktadır. Bu ilişkiler, aynı zamanda üzerlerindeki sınıfsal ve ulusal baskıyı yoğunlaştırmaktadır. Milli kurtuluştaki önemi, çağın en ilerici sınıfı olmalarından ileri gelir. Milli demokratik devrimin en zor görevlerinin üstesinden gelmesi, ilerici ve örgütlenmeye en yatkın ideolojik ve politik yapısı, en gelişmiş bir sınıf olmasından ötürüdür. Bütün yurtsever ve sınıf tabakalarının çıkarlarını milli kurtuluşa dengeleyebilirler. Ve onlara öncülük etme gücünü de bu niteliklerinden almaktadırlar. Bundan dolayı sayı ve nitelikçe gelişmesi önemli değildir.

Lümpenler

Sömürgelerde bir tortu tabakadan da sözedilebilir. Genel olarak, “*serseriler veya lümpenler*” diye adlandırılan bu tabaka, sömürgelerde meydana gelen işsizler yığınlarının gayrimeşru yollara başvurmak zorunda kalan bir bölümüdür. Böylece gangsterler, dilenciler, haydutlar, hayat kadınları şeklinde sayıları epey kabarık olan bir istikrarsız tabaka oluşur. Bunların büyük bir kısmını polisin ve faşist örgütlerin kullanması için elverişlidirler. Ancak içlerinde cesur ve mert olanları da vardır. Ne var ki, düzensiz ve lümpen yaşamları onlar hakkında kaygılara yol açmaktadır ve hemen yararlanılabilecek unsurlar olmaktan çıkarmaktadır. Eğer üzerlerinde sabırla durulup eğitilmelerine yardımcı olunursa, mücadeleye çekilmeleri ve etkin bir güç haline getirilmeleri mümkündür. Bunları “*serseri veya lümpendir*” diye gereksiz görmemek gerekir. Ancak yapıcı olmaktan çok, yıkıcı olan unsurlara karşı dikkatli olunmalıdır. Bunlara dostça yaklaşılmalı, polise ve faşist kuruluşlara yem olmaları önlenmelidir.

4- Sömürgelerde proleter örgütlenme sorunu

Milli sorunun henüz Avrupa'nın medeni uluslarına has olarak düşünüldüğü dönemlerde, sömürgelerde devrim ve devrimde proletaryanın örgütlenme meselesi gündemde değildir. Teorik olarak ulusal meselenin kapsamına alınmayan sömürgelerde elbette devrim ve devrimde proletaryanın örgütlenme meselesi unutulacaktır. Bu unutulmada objektif şartların yetersizliği de etkili bir rol oynar. Fazla gelişmiş bir işçi yoktur ve sayıca çok yetersizdir. İşçi hareketin odak noktasının Avrupa'da olması ve hareket içinde ikinci enternasyonalde sosyal-şovenizmin hakim olması da sömürgeler meselesini unutturan başka bir etken olmuştur. İkinci enternasyonal önlemleri, özellikle savaş sırasında vatanın savunması adı altında ilhakları savunuyor, sömürgeleri anavatanın doğal parçaları sayıyorlardı. İkinci enternasyonale karşı yoğun bir eleştiri içinde oluşan Bolşevikler, emperyalist paylaşım savaşını Rusya'da iç sa-

vaşa dönüştürüp Ekim Devrimi'ni gerçekleştirmekle bu duruma son verdiler. Sömürgeler de dahil olmak üzere, bütün ezilen ulusların ve halkların kendi kaderlerini serbestçe tayin edebileceklerini hem teoride, hem de Rusya'daki pratikte göstermişlerdir. Ekim Devrimi'nden sonra milli sorunun sömürgeler sorununa bağlanması, sömürgelerdeki devrim ve devrimde proletaryanın hegemonyası çağını da açtı. İşçi sınıfı hareketinin Ekim Devrimi vasıtası ile Doğu'daki ulusal kurtuluş hareketlerine bağlanması, sömürgelerde proleter örgütlenmenin acilliğini ortaya koydu. Ekim Devrimi ile sömürgelerde devrim ve devrimde proletaryanın hegemonyası çağının geldiğini Stalin şöyle belirtir: *"Ekim Devrimi yeni bir çağ, dünyanın ezilen ülkelerine, köylülük ile ittifak halinde proletaryanın yönetimi altında sömürgesel devrimler çağını açmıştır. Sömürgeler ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş devrimleri çağı, bu ülkeler proletaryasının uyanış çağı ve bu proletaryanın devrimdeki hegemonyası haline gelmiştir."* (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 194, 195)

Doğu'daki ulusal kurtuluş hareketlerinin giderek güçlenmesi, hareket içinde proletaryanın etkin olarak kendini duyurması, Stalin'in bu görüşlerini doğrulamaktadır. Hareket içinde reformist ve pasifist bir tutum içine giren burjuva önderliğine karşılık, proletaryanın sonuna kadar bağımsızlıktan yana, devrimci ve aktif tavrı, öncülükte güvenilebilecek yegane sınıf olduğunu halk yığınlarına göstermiştir. Çin Komünist Partisi, Vietnam İşçi Partisi, Arnavutluk Emek Partisi gibi partiler sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde milli kurtuluşu tam olarak gerçekleştirerek, bunu pratikte ispatlamış oldular. Ayrıca burjuvazinin giderek emperyalizmle işbirliğine girmesi, proletarya öncülüğünün gerekliliğini ispatlamakla kalmayıp milli kurtuluş için onu adeta zorunlu hale getirir. Sömürge ve bağımlı ülkelerde, komünistlerin görevlerine ilişkin olarak Stalin şöyle der: *"Devrimi ileriye götürmek ve kapitalist bakımdan gelişmiş, sömürge, bağımlı ülkelerin tam bağımsızlığını elde etmek; uzlaştırıcı, ulusal burjuvazi tecrit edilmedikçe, devrimci küçük burjuva yığınları, bu burjuvazinin etkisinden kurtulmadıkça,*

proletarya hegemonyası gerçekleşmedikçe, işçi sınıfının ileri öğeleri bağımsız bir komünist parti biçiminde örgütlenmedikçe olanaksız bir şeydir. Onu (işbirlikçi millî burjuvazi) parçalamak için, uzlaşıcı ulusal burjuvazinin ihanetini ortaya çıkararak, emekçi yığınları onun etkisinden kurtararak ve proletarya hegemonyasını gerçekleştirmek için zorunlu koşullar; sistemli bir biçimde hazırlanarak, bu ulusal burjuvaziye karşı ateşi yoğunlaştırmak gerekir. Başka bir deyişle Hindistan gibi sömürgelerde burjuvazi ile sözcülerini, bu onur yerinden adım adım uzaklaştırarak, proletaryayı kurtuluş hareketinin önderi rolüne hazırlamak gerekir. 'Komünist partinin bağımsızlığı' bu ülkelerde komünizmin ileri öğelerinin temel sloganı olmalıdır. Çünkü proletarya hegemonyası ancak komünist parti tarafından hazırlanıp gerçekleştirilebilir. İşçi sınıfının en iyi öğelerini komünizme kazanmak ve bağımsız komünist partileri kurmak..." (Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf. 148, 149-151)

Bütün bu açıklamalarda sömürge ve bağımlı ülkelerde komünistlerin görevlerinin ne olduğu ortaya çıkmaktadır. Komünizmin en iyi öğelerini bağımsız bir komünist partisinde birleştirmek, uzlaşıcı ulusal burjuvaziyi millî hareket içinde tecrit etmek, proletarya hegemonyasını gerçekleştirmek, buna rağmen sömürge ve bağımlı ülke komünistlerinin ayrı olarak örgütlenmeyeceklerini, örgütlendikleri taktirde işçi sınıfı birliğini parçalayacaklarını, halklar arasında düşmanlık edeceğini söyleyen komünistler için Stalin'in sözleri, yoruma ihtiyaç göstermeyecek kadar açık bir cevap teşkil etmektedir.

5- Cephe sorunu

Bu başlık altında cephenin anlam ve muhtevası, sorunun hangi koşullarda ortaya çıktığı, bunun karşısında komünistlerin görevi, millî burjuvaziye karşı tavrın ne olacağı gibi konular işlenmelidir.

Cephe deyince; çıkarları ülkenin bağımsız kılınmasında birleşen, sınıf ve tabakaların eylem yanı ağır basan örgütlerinin oluş-

turduğu bir siyasi topluluktur. Bağımsızlığın kazanılması ile, cephe yerini bir veya birkaç sınıfın iktidara hakim olan partileri ile muhalefette mücadelesine devam eden partilere bırakır. Cephenin muhtevasını işçiler, köylüler, aydınlar, şehir küçük-burjuvazisi, milli burjuvazinin devrimci tavrı meydana getirir. Bu sınıf ve tabakaların oluşturduğu devrimci-yurtsever cephe ile işbirlikçi burjuvazinin, sömürgecilerle gizli anlaşmalar sonucu kurduğu sahte karşı-devrimci cepheyi birbirine karıştırmamak gerekir. Sömürgeciler yaklaşan sonlarını geciktirmek için ajan örgütler aracılığı ile devrimci maskelere bürünmüş örgütler oluşturup, hatta bunlarla pazarlığa bile oturarak kitleleri bunların kuyruğuna takma aldatmacasına dahi başvururlar. Bu son iki durumu çeşitli şartlar altında gözlemek ve bunların hain yüzlerini teşhir etmek gerekir.

Cephe sorunu her zaman ortaya çıkmaz, eğer ortada milli kurtuluş için proleter örgütler oluşturulmamışsa cepheden bahsetmek saçmalaktır. Bu dönemdeki görev, milli kurtuluş için seçkin kadrolar oluşturmak, devrimci hareketin teorisini öğrenmek, kitlelerin etrafında birleşebilecekleri gerekçeleri belirtilmiş bir cephe programını uygulamak, proletaryanın parti program ve taktiğini belirlemek, asgari örgütlenmeyi gerçekleştirmektir. Bu görevler yerine getirilmeden cephe sorununu ortaya çıkarmak, oluşan proleter kadroları sağ bir çizgiye, yani burjuva kuyrukçuluğuna itmek olacaktır. Komünist öğeler asgari olarak örgütlenmeden bu sorunu gündeme getiremezler. Her şeyden önce kendilerini bir güç haline getirmeleri ve bu güçle cephe sorunu üzerine inmeleri gerekir. Ülkenin bağımsızlığı için çeşitli militan örgütler oluştuğunda cephe sorunu ilkeleri ile birlikte gündeme getirilir. Bu getiriliş masa başında değil, eylem alanında olur. Böylelikle gerçek yurtseverlerle sahte yurtseverler birbirinden ayrılmış olur.

Ucuz cephe çığırtkanlıklarına kanmamak gerekir. Cephe, eyleme her an hazır olan ve bu işin günlük pratiği içinde bulunan unsurların yürütebileceği bir görevdir. Komünistleri en çok uğraştıran meselelerden birisi de cepheye ilişkin görevleridir. Cephenin kuruluşunda, yönetiminde, uzlaşıcı kesimlerle mücadelesinde, büyük problemler-

le karşı karşıya kalırlar. Vakitsiz ve dikkatsiz atılan adımlar sonlarının gelmesine bile sebep olabilir. Onun için özellikle bu konuda son derece dikkatli olmaları gerekir. Ülkenin somut koşulları, sınıfların mevzilenmesi, düşmanın içinde bulunduğu durum, bu görevlerin yerine getirilmesinde gözönüne getirilmelidir. Eğer iç ve dış koşullar uygunsa ve asgari bir örgütlenme sağlanmışsa, komünistlerin cephe oluşturması zorunlu olduğu gibi bir görevdir de. Bu durumda komünistler örgütleri etrafında, işçileri, köylüleri ve milli burjuvazinin yurtsever kesimleri birleştirebilir. Hedefe en doğru yoldan gidebilecek pratik adımları uygulamaya sokabilirler. Bu koşullarda atılacak adımlar, büyük zararlar getirmez; tam tersine giderek güçlenen bir milli hareket oluştururlar. Eğer daha önceden kurulmuş, gerçekten yurtsever bir cephe varsa, komünistler bu durum karşısında, bazı kriterleri gözönüne getirerek tavır alırlar. Bu cephe reformist değil, devrimci ise komünistlerin kitleleri örgütlemesine engel teşkil etmiyorsa, komünistlerin yönetim biçimini zorlaştırmıyorsa, ajitasyon ve propaganda çalışmasını önlemiyorsa, tavır olumlu olmalıdır. Yani komünistler bütün güçleri ile böyle bir hareket içinde yer almalı, hatta geliştirmelidir. Kendi yönetimlerini bu oluşum içinde de hakim kılmalıdır. Cephenin karmaşık yapısı içinde proletaryanın ideolojik-politik mücadelesini sonuna dek sürdürebilmelidirler. Eğer yukarıda saydığımız nitelikler yoksa, böyle bir cepheye katılmaz, tersine tecrit edilir. Zira bu olumsuz nitelikleri ile böyle bir cephe olsa olsa işbirlikçilerin milli kurtuluş yolunda diktikleri bir engeldir.

Cephe meselesinde diğer önemli bir sorun da milli burjuvazinin rolü ve komünistlerin bu sınıfa ilişkin tavrı meselesidir. Bu konuda da dikkatli olunmazsa burjuva kuyrukçuluğu anlamında bir sağ sapma veya milli burjuvazinin tüm unsurlarının işbirlikçi olduğu ve dolayısıyla cephe içine sokulmaması gerektiği biçimindeki bir sol sapma ile karşılaşmak mümkündür. Yapılması gereken ülkenin tarihi ve somut şartları içinde böyle bir sınıfın varlığının devrimci ve uzlaşıcı yanları ile ortaya çıkarılması, gerçek gücünün bilinmesidir. Bunlar bilindikten sonra işbirlikçi kesimi teşhir ve tecrit etme, devrimci kanadı ile ittifak kurma komünistlerin görevi olmalı-

dır. Ama genellikle yurtseverlik adı altında ortaya çıkan burjuvazinin teslimiyetçi-reformist yanındır ve devrimci yanı çok zayıf kalmaktadır. Bu sınıf cepheye güç katmaktan ziyade, kendisi cephe sırtından güçlenmek istemektedir. Milli yanı, sağladığı birtakım ufak tavizler karşısında işbirlikçi yanına dönüşebilir. Bu konuda hata yapmamak için değişen güncel şartlar içinde durumu yeniden ele almak, somut şartlarda değişiklik varsa eski durumu değiştirmek, yeni şartların ışığında politika tespit etmek en doğru yöntemdir. Dogmatik, kalıplaşmış yargılarla, bu konuya yaklaşmamak gerekir. Gerek cephenin oluşturulması sırasında, gerekse cephe içinde sömürge ve bağımlı ülke komünistlerinin görevi ve milli burjuvaziye karşı tavırları konusunda Stalin şöyle der: “1- İşçi sınıfının en iyi öğeleri, komünizmi kazanmak ve bağımsız komünist partileri kurmak.

2- Uzlaşık ulusal burjuvazi ile emperyalizm blokuna karşı işçilerin, köylülerin ve devrimci aydınların ulusal devrimci bir blokunu kurmak.

3- Bu blok içinde proletarya hegemonyasını sağlamak.

4- Kentsel ve kırsal küçük-burjuvaziyi, uzlaşıcı ulusal burjuvazinin etkisinden kurtarmak için savaş vermek.

5- Kurtuluş hareketinin, ileri ülkeler proleter hareketi ile ittifakını sağlamak.

Sonuç olarak; komünistler milli kurtuluştta en zor görevlerin kendilerini beklediğini bilmeli, zamanı geldiğinde en militan örgütler kurmaktan çekinmemelidirler. Ancak burjuvazinin proleter unsurları saflarında eritmek için ortaya attığı sahte cepheleşme oyunlarına gelmemelidir.”

6- Temel örgütlenme ve mücadele biçimi

Sömürge koşullarının hakim olduğu bir ülkede çelişkilerin çözümünde kurulacak temel örgütlenme ve mücadele araçları, bu koşulların bulunmadığı ülkelere nazaran farklıdır. Farklı çelişik yapılar, çözümlenmek için farklı araçlar gerektirir. Bir çelişkinin çö-

zümü için kullanılması doğru olan bir araç, farklı türde bir çelişkinin çözümlenmesinde kullanılamaz. Sömürgelerde güçlü bir işgal ordusu vardır.

İç ve dış gerici güçlerin en güçlü dayanağı bu ordudur. Ordu hepsinin çıkarlarının beğcisidir. Sömürge halkın üzerinde uygulanan diğer baskı türleri, işgal ordusunun kurduğu baskı yanında çok zayıf kalır. Hakim sınıflar, işte kendi istekleri ile sınıf sömürüsüne ve baskısına son vermedikleri gibi, sömürgelerinde de talan ve işgale kendi istekleri ile son vermezler. Onları ülkeden çıkaracak tek güç halkın direncidir. Tepeden tırnağa kadar zora dayanan sömürgecilik ancak tepeden tırnağa kadar halkın zor kullanarak örgütlenmesi ile ortadan kaldırılabılır. Burjuvazinin askeri örgütlenme ve savaş planları; klasik ordular ve düzenli savaştır. Halktan derlediği insanları kendi disiplin kuralları içinde örgütler, yönetimlerine de en güvenilir adamlarını getirir. Bu ordu tamamen burjuva ideolojisine şartlandırılmış olup hakim sınıfların ortak çıkarlarını korur. Hiçbir sömürücü sınıf ordudan vazgeçemez. Onun saygınlığını sarsacak bir davranışta bulunamaz. Tersine en seçkin örgüt olarak kutsar. Halk ise tarihin en eski dönemlerinden beri örgütsüz bırakılmış, ayaklanma ve isyanlar biçimindeki birtakım direnişler de kanlı biçimde bastırılmıştır.

Kapitalist dönemdeki sömürgeci ek olarak halkın düşüncesini çeşitli demagojik araçlarla çarpıtmış, kendi öz gücünden şüpheye düşürmüştür. Halk geleneksel feodal, aşiret ve din kurumları tarafından parçalandığı gibi, modern burjuva örgütlerle, bu yapılarla uzlaşarak parçalanmayı derinleştirir. Kurtuluş öncesi halkın örgütlenme düzeyi böyledir. Kurtuluş öncesinde sömürgeci burjuvazi örgütlenmesinin zirvesindedir. Haksız bir politikayı bu örgütlenmesi vasıtası ile sürdürmektedir. Halk ise örgütlenmenin başlangıcındadır. Ve haklı bir mücadeleyi yürütmektedir. Bu yanlar karşılaştırıldığında giderek güçlenecek olanın halk, güçten düşecek olanın ise sömürgeciler olacağı açıktır. Örgütsüz dönemde halk ancak birtakım ayaklanmalar yapabilir ve düzenli ordular bu ayaklanmaları kolayca bastırır. Ne zaman ki, devrimci teori tarafından yolu

aydınlanan kitleler bilinçli örgütlenme ve mücadelelere başlarlarsa, o zaman durum değişir. Devrimci teori ve fikirler halka aktarıldığında maddi bir güç haline gelirler. Halkın ideolojik, politik ve askeri örgütlerini oluşturmada klavuz rolü oynarlar. Başlangıçta sömürgecilikte temel yöntemin “zor” olduğunun kavranılmasından ötürü, birtakım demokratik örgütler kurulur. Bunlar vasıtası ile birtakım taleplerde bulunulur. Sömürgeciler önceleri buna ses çıkarmaz, gelişmenin yönünü tespit etmeye çalışırlar. Bu istekler giderek gösteriler, miting ve direnişlere yol açınca sömürgecilerin gerçek yüzleri açığa çıkar. Kitlelerin haklı istekleri zorla bastırılır. O zaman devrimcilerle halk, sömürgecilerin terörünü, devrimci şiddetten başka araçla yok edemeyeceklerinin farkına varırlar. Bu ise kendi öz örgütlerinin oluşturulmasını gerektirir. “*Örgütsüz bir halk köle bir halktır.*”

Kurtuluş için kendi ordularını yaratmaktan başka çareleri yoktur. İşte halk ordusu, halk savaşı kavramının özü burada yatmaktadır. Daha önce kurulan demokratik ve siyasi kurtuluştaki ordu örgütlenmesi için bir hazırlık safhası oluşturulur. Ciddi siyasi ve yığın örgütleri olmadan askeri örgütlenmenin gerçekleştirilmesi düşünülemez. Siyasi kuruluşların öncülüğünde kurulmayan askeri örgütler, maceracı gruplar olmaktan ileri gidemezler. Askeri örgütlenmeye mutlaka bir siyasi çizginin önderlik etmesi gerekir. Askeri örgütlenmeye geçmeden evvel savaş için gönüllü insanlarla, silah olarak ilkel araçlardan başka bir şey yoktur. Bu durumda halk ordusu nasıl ortaya çıkıyor? Yoktan varedilebiliyor. Bu cevabı halkın savaşa cesaret etmesi, bunun için de kendi sorununun özgücünü haklı davası için seferber etmesinde yatar. Nasıl ki, burjuvazi sınıfı olarak mücadele için düzenli orduların cephe savaşını gerektiriyorsa, halkın içinde bulunduğu koşullar da mücadele yöntemi olarak gerilla savaşını ortaya çıkarır. Hakim sınıflar başka bir savaş yöntemini benimseyemezler. Bu onların yapısına aykırıdır. Bu ordu ile ancak düzenli savaş yapılabilir. Bu da ancak başlarında sıkı bir komanda zinciri olursa mümkün olur. Bu durum zora dayanan disiplinin doğal sonucudur. Halk ta başlangıçta gerilla biçiminden baş-

ka türlü savaşamaz. Oluşturduğu bütün güçleri burjuvazinin düzenli ordularla ve onun bir cephe savaşına karşı sürerse, yokoluşunu kendi eliyle hazırlamış olur. Yetersiz insan ve malzeme kaynağı, gerilla yöntemlerine göre kullanılırsa başarılı olabilir. Yine nasıl ki, burjuvazi savaş zamanının bütün ekonomik, sosyal ve siyasal örgütlenmelerini askeri örgütlenmeye tabi kılıyorsa, halk da savaş zamanında bütün ekonomik imkanları, kitle kuruluşları ve siyasi örgütleri ile ordusunun hizmetine tabi olur. Yediden yetmişe kadar halk tarafından desteklenen bir ordu yaratılmadan, sömürgeciliğin aldedildiği görülmemiştir. Dünya halklarının kurtuluş pratiğinden, temel mücadele yöntem ve araçları olarak kısaca çıkarılacak sonuçlar bunlardır.

“Örgütlenme için temel araç ordu, mücadele için temel yöntem gerilla savaşdır.”

7- Dış denge ve coğrafi koşullar sorunu

Bu konuyu, yenilgilerinin nedenini, bu şartların elverişsizliğinde arayan görüşlerin geçersizliğini kanıtlamak için ele almak gerekir. Dışta denge koşulları ve coğrafi koşullar, sömürgelerdeki devrim meselesinde tayin edici bir rol oynamazlar. Tali bir önemleri vardır. Eğer böyle olmasaydı Rusya’da sosyalizm kurulamazdı. Çünkü bütün emperyalist dünya karşısındaydı. Yine böyle olmasaydı, Filistin halkı savaş veremezdi. Çünkü savaşabilmek için dağları hiç de elverişli değildi. Coğrafi koşullar deyince; ülkenin arazi durumu, dost-düşman ülkelere yakınlık ve ikmal yolları gibi durumlar akla gelir. Bu şartlar elverişli ise birtakım olanaklar sağlayacağı açıktır. Ama bu koşulların elverişsizliği, milli kurtuluşu derinden etkileyecek nedenler olarak gösterilemez. Bu koşulları elverişli olan bazı ülkelerde başarısız kalmış birtakım mücadeleler görüldüğü gibi, bu koşulları elverişsiz olan bazı ülkelerde de başarılı olmuş mücadelelerinden birçok örnek gösterilebilir. *“Coğrafi koşullar elverişsizdir”* diye bir halk sonuna kadar köleliğe razı olmaz. Dünya dengesi meselesine gelince; günümüz için doğru teş-

his yapıldığında son derece olumlu bir etken oluşturmaktadır. Birkaç emperyalist mihrakla, bunların kuklası işbirlikçi yönetimler dışında, bütün dünya halkları sömürgeciliğe karşı bir tavır içindedirler.

Güçlü bir sosyalist blok, geniş bir sömürge halklar cephesi ve kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketi, milli kurtuluş hareketinin yanında yer almakla beraber, eğer sözde birtakım ulusal güçler dünya halklarının bu desteğini sağlamamışlarsa, bunun nedenini, kendi gerici sınıf özlerinde ve bu öze dayanan gerici yönetimlerinde aramalıdır. Günümüzde dünya halklarının desteklemediği hareketler istisnaidir. Bu tür istisnaları da dünya kamuoyunda yeteri kadar propaganda ve ajitasyon yapamayan, destek için uluslararası kuruluşlarda faaliyet göstermeyen örgütlerin başında bulunduğu hareketler oluşturur. Elbette emperyalizme ve gericiliğe karşı mücadelede somut adımlar atamamış bir hareketi, ilerici dünya kamuoyu desteklemez. Hele hele emperyalist sistem içinde destek arayarak, işbirlikçi niteliklerini açıkça ortaya koyan güçlerin desteklenmesini istemek, milli kurtuluş hareketinin özüne de aykırıdır. Dünya halklarının bu tür güçleri desteklemesi bir yana, ilerici yollarından bile kuşku duyarlar. Emekçi sınıfların öncülüğünde yürütülen milli kurtuluş hareketleri ve dünya halklarının desteği küçümsenmeyecek kadar büyüktür. Milli kurtuluş için son derece önemli olan olumlu dünya dengesini, kendi gerici özleri gereği farklı göstermek isteyen görüşleri ciddiye almamak gerekir

PKK Kuruluş Kongresi Konuşmaları (1978)

Siyasi Değerlendirme

Mücadelemiz açısından 1970'ler Türkiye'sini hatırlarsak; ulusal bilincin tamamen olmadığı veya çok cılız olduğu, sosyalizmin bir öğreti olarak benimsenmesinin ve bunun bir ülke pratiğine aktarılmasının düşünülmediği bir dönemde, biz yola çıktık. O dönemdeki koşullar, bizim güçlü bir toplantıyla, ülkemizin kurtuluş meselelerine eğilmemizi olanaksız kılıyordu. Yine o dönemlerde biz, ülkemiz üzerinde ne tür bir baskı olduğunu kavrayamıyorduk, bu baskının oluşturduğu ilişkileri bilmiyorduk. Son derece cılız bir tarzda, bir ülke meselemiz, bir ulus meselemiz olduğunu tahlil ediyorduk. Bu konuda soyut tarzda bazı düşünceler kafamıza takılmıştı, ama yeteri kadar tahlil yoktu. Ayrıca bu tahlillerin ışığında yeteri kadar kadrolaşma hiç yoktu. Biz bu şartlarda, çok ilkel tarzda mücadelenin şekillendirilmesini; hakim ulus koşullarında, oranın yığın olarak gençliğine hakim olan burjuva ideolojisinin ortamında bir mücadele grubu olarak ortaya çıkmayı düşünebilirdik veya bazı ilkeleri aklımıza getirebilirdik. Bundan başka bir şey yapamaz-

dık. Özellikle Şu sorun arkadaşların kafasına sık sık takılır: Başlar-ken niye daha ciddi bir teşkilatlanma ve niye daha ciddi bir prog-ramla yola çıkamadık? Evet, bu nedenlerden dolayı ıkamazdık. O dönemde genelde bütün hakim ulus aydınları üzerinde de yoğun olan burjuva etkiler ve yine buna bağlı olarak asimilasyondan ge-irilmiŐ ve ayrıca hakim ulus burjuvazisinin etkisinde olan bizler fazla bir Şey yapamazdık. Üzerimizde geliştirilen baskılar, gelişti-rilen her türlü eritme politikaları, bizim böyle güçlü bir atılım yap-mamızı engelliyordu.

Bugün, o günkü Şartlarda ortaya ıkıŐımıza mutlaka eleştiriler getirilmelidir. O Şartlarda ortaya çıkış, aslında bugünkü yapımızı da ŐartlandırmıŐtır. Bugünkü konumumuzu az-çok anlamak aısın-dan, o günlerin ortaya çıkışının tarihi, somut koşullarını mutlaka anlamak gerekir. Bunları kavramadan, Kürdistan'a sosyalizmin na-sıl taŐıyılacaĐını, Kürdistan'da sosyalizmin nasıl belli bir rgtlen-meye, belli bir pratiğe uygulanacağını anlayamayız. Diyalektiğin bir gereğiydi bizim orada ortaya çıkıŐımız; ne tesadüftür, ne de birkaç dahi adamın veya birkaç uyanık adamın ortaya çıkması ile izah edilebilir. Böyle değildir. Tamamen ülkenin uzun bir tarihi geçmiş içerisinde belli bir baskı ve sömürü mekanizmasının altın-da bizim orada ortaya çıkıŐımız tutulmasının doğal bir sonucudur. Tamamen tarihi gelişmelere uygun, dünya çapındaki gelişmelere uygun bir durumdur.

Bu yolda ortaya çıkarken, bilindiği gibi daha çok hakim ulus Őovenizminden ve devrimci saflar arasındaki sosyal-Őovenizmden çok etkilendik veya bunlardan etkilenmekle birlikte, bunlara aşırı tepkilerde bulunarak, bu konuda onları en sert biçimde eleŐtirerek, marksizmi yeniden ve kendi ülkemiz koşullarına, doğru bir Şekilde taŐırmaya çalıŐtık. Bu konuda -dört sene uĐraŐıldı aslında, bu unutulmamalıdır. Sosyal-Şovenizmin teorik alanda mahkum edil-mesi, mahkum edildikten sonra Kürdistan'da çok sayıda grubun ortaya çıkması tesadüflere bağlanamaz. Bu konuda bizim yoğun bir Şekilde geliştirdiğimiz mücadele ile özellikle Kürdistan'daki gençlik üzerinde çok güçlü bir baskı oluşturan böyle bir ideolojiyi

eleştirmemiz ve giderek teşhir, deşifre etmemiz, Kürt aydınlarında veyahut Kürdistan’da devrim yapmak, bütün Kürdistan için görüş geliştirmek isteyen gruplarda, sosyal-şovenizmin biraz kırılmasını getirdi ve daha çok Kürdistan için hareketler yaratma, örgütler yaratma, ideolojiler yaratma dönemi başlatıldı.

Biz, gerçi bu çalışmayı bir dergiyle, güçlü bir ajitasyon ve propagandayla yapmadık; biz böyle bir çalışmayı daha çok sözlü propagandayla, çok küçük öğrenci birimlerinde, masa başı toplantılarında, derneklerde, lokallerde yapıyorduk. Ama bu da bir görevdir. Çünkü Türkiye devrimci hareketinin o andaki şartları gözönüne getirilirse, onların da daha çok derneklere, okullara kapandığı, lokallerde buldukları gerçeği hatırlanırsa, bizim bunları eleştirmemiz ve kendi ideolojik bagajımızı burada doldurmamız en doğal bir gelişmeydi. Ve dikkat edilirse (arkadaşların çoğu bu sürece tanıklıktır) biz burada sosyal-şovenizmi, şovenizmi az-çok aşarak ülkenin tarihine, ülkenin somutuna yaraşabilmeyi gerçekleştirdik veya bu konuda belli bir gelişme sürecine girdik. Ve aynı zamanda da ülkeye yavaş yavaş yayılmaya başladık. Eğer biz ideolojik alanda, hakim ulusun metropol bölgelerinde, daha önemli eğitim-kültür merkezlerinde böyle bir gelişmeyi başarmasaydık, eminiz ki, ne biz ülke koşullarına yeniden bir dönüş yapardık veya bu ülkede bir devrim sorununu kendimize hedef olarak görebilirdik, ne de bugün burada olan ana gruplar, yerel gruplar ortaya çıkabilirdi.

Bunun mutlaka bir ideolojik temeli vardır ve bu ideolojik temelde, daha çok hakim ulus milliyetçiliğinin en güçlü biçimi olan kemalizm ve bunun sol saflar, devrimci saflar içerisindeki biçimi olan sosyal-şovenizm iyice teşhir edildikten ve hakim ulus alanında, burjuvazinin egemenlik alanında fazla bir şey bulamayacağımızı, bu eleştiriler sonucunda kavradıktan sonra, biz ülkeye dönme gerekliliğini somut olarak daha netleştirdik. Bu temelde ilerici güçlere ve halkın sosyal, kültürel, siyasal alanda gelişmesine yeniden alan yaratmak, gelişme alanı yaratmak için ülkeye dönmekten başka bir çaremizin kalmadığını, iyi yürekli ve halkın çıkarlarına bağlı, dürüst unsurlara anlatabildik. Ve küçük burjuva çıkarlarını,

şahsi problemlerini yenebilenler, şahsi endişelerini bir yana bırakabilenler, insanlığına bağlı olanlar, proleter enternasyonalizme ve yurtseverliğe duydukları inançtan ötürü ülke şartlarına geldiler.

Tabii ki bu ülke şartlarına girişle birlikte, yerel hakim güçlerden kaynaklanan bazı ideolojik fikirlerle karşılaşacağımız ve bunlarla bir tartışma, çatışma ortamına gireceğimiz bekleniyordu. Biz daha ilk ortaya çıktığımızda, kendimize ilke olan bir görev saptamıştık: Birincisi; hakim ulustan kaynaklanan şovenizmin, sosyal-şovenizmin, ideolojik alanda sıkı bir eleştirisi, ikincisi; baskılar altında bunlarla sıkı ilişki içinde olan ve daha çok hakim ulusun şartlarında, onun sömürgecilik politikaları doğrultusunda oluşan yerel burjuva (ister komprador, ister küçük burjuva güçlerden kaynaklanan) bazı reformist milliyetçi akımların olabileceğini ve iki akımın da mutlaka deşifre edilmesinin, teşhir edilmesinin, maskesinin düşürülmesinin gerekliliğidir. Bunları ortaya çıkan bu grubun önüne en önemli ideolojik görevler olarak koymuştuk ve aslında bugünkü pratik ve bugünkü gelmiş olduğumuz seviye, bizim ideolojik alanda hedeflerimizi bu şekilde saptamamızın ne derece zor olduğunu bize göstermiştir. Gerçekten o anın en önemli ideolojik hedefleri, bu iki akım olabilirdi. Marksistlerin karşılmasına alabilecekleri, elbette ki bu iki akım olacaktı.

Bu iki akımın çeşitli versiyonları, çeşitli biçimleri olacaktır. Biz ayırım yapmadık zaten; sosyal-şovenizm kaç grup tarafından temsil edilir, reformist milliyetçilik, teslimiyetçi-milliyetçilik kaç grup tarafından temsil edilir, dünyayı nasıl anlarlar, kaç böleler, bunları hiç ciddiye almadık ve onların asıl temeli bu olmalı, yani bir yandan yerel şartlar, hakim ulusun şartları ve bir de ezilen ulusun yerel şartları bunlara biçim veriyor, bir yandan da bunlar biçimlerini örtbas etmek için şu veya bu konuda uluslararası kalıpları kendilerine temel alıyorlardı. Ama onlar temel alıyorlar diye biz “*falan grup sağlam marksisttir*” demedik hiçbir zaman. Daha çok onları yerel çıkarları, temsil ettikleri ulusun veya bu ulusların burjuva egemen güçlerinin çıkarları doğrultusunda ele aldık ve yine geliştirdikleri görüşlerin, ideolojilerin, daha çok bu sınıflara hizmet et-

tiği şeklinde ele aldık ve eleştirdik. Bu eleştiri bize son derece büyük bir g kazandırdı.

Biraz dikkat edilirse, o dönemde aslında biz,değil böyle binlerce, onbinlerce bir güç haline gelme, beş-on kişi bile biraraya gele-miyorduk. Bir yandan yerel gericiiliğin oradaki temsilcileri, öte yandan hakim ulusun, burjuvazisinin temsilcileri, bize düşüncede bile yaşama hakkı tanımıyorlardı. Ve bizim de tabii ki kültürel ge-rililiğimiz, dünyadaki ağdaş düşünce biçimlerine varamayışımız, bizi büyük bir sıkıntı içinde bırakıyordu. Ama dediğim gibi, yara-lar bu şekilde doğru saptanınca ve bir de marksizmin n kaynak-larından, esas kaynaklarından aktarma ilkesini kendimize temel alınca, bir gelişmenin olmaması mümkün değildir. Ne derecede yalnız olursa olsun, ne derecede az olursa olsun, kendilerine by-le doğru, tarihi, somut hedefleri tespit eden bir mücadele grubu-nun mutlaka gelişeceği, orada şekilleneceği ve mutlaka ülkede nderliği ele alacağı açıktı. Bizim o zamanki inancımız buydu. Bugün gelişen pratik de bizim ne kadar haklı olduğumuzu daha çok arkadaşlara göstermiştir. Demek ki sosyal-şovenizmle mca-delemiz bizi ülkeye götürdü. Aynı zamanda ülkedeki yerel-hakim güçlerle, burjuva, küçük-burjuva, feodal kesimlerle, bunların tem-silcileriyle yaptığımız ideolojik, örgütsel, eylemsel mücadelemiz bizi halkla birleştirdi. Yine bunlar hakkındaki bazı hamhayalleri-mizi (fazla değildir bunlar) geri çekti. Bunlar hakkındaki tespitle-rimizin doğruluğunu ortaya koydu.

Biz hakim ulus koşullarından ayrılırken “*bölücülük yapıyor, proletarya safları bölünüyor, proleter enternasyonalizme ters dav-ranılıyor*” deniliyordu. Buraya geldiğimizde de “*siz yurtseverleri bliyorsunuz, siz halkı birbirine kırdırđyorsunuz, siz halkı parça-lara ayırđyorsunuz, siz blcsnz, siz halkın başına en büyük be-lasınız*” denilmişti. Evet, bu konuda da şaşırmadık. Bunu diyenle-rin hem ulusun, hem halkın gelişmesinin önünde en büyük engel olduğunu görmüş ve bunlara yklenmemiz gerektiği sonucunu, dünya halklarının pratiğinden çıkar mıştık ve bunda biz haklı ık-tık. Yerel gerici güçlere karşı, onların ideolojik alandaki temsilcile-

rine karşı (beş-on tane grup olmalarına rağmen arkalarında son derece maddi destek, geniş sosyal bir destek olmasına rağmen) böyle bir mücadele yürütüp kısa bir sürede yenilgiye uğratarak, onları çok çok gerimizde bıraktık. Onlara önemli darbeler vurarak ülkemizin büyük bir bölümü üzerinde, hiç olmazsa ideolojik alanda bir denetim, bir etki kurabildik.

Biz burada sosyal-şovenizmin ideolojik özüne girmeyeceğiz. Keza yine yerel gericiğin temsil ettiği ideolojinin özünü deşmeyeceğiz. Biz bu konuları daha çok program bölümünde ele alırız veya program zaten bu konudaki görüşlerimizi ele almıştır. Orada değinmeyi daha çok gerekli görüyoruz. Daha çok işlemek istediğimiz husus; iki önemli ideolojik hedef doğrultusunda bizim geliştirdiğimiz pratikleri biraz daha yakından görmektir.

Biz bu konuda yani teorik olarak bazı belirlemeleri ortaya çıkarıp bunu bir ideolojik mücadele aracı haline getirdikten sonra, tabii ki bir yerde ülkenin pratiğiyle kaynaşma, ülkede kendimize bir pratik hazırlama ile yüzyüze geldik. Halbuki ülkede yüzyıllardan beri ihanetin, alçaklığın, uşaklığın, soysuzluğun oluşturduğu kaypak, ikiyüzlü bir yapı vardı. Bu yapıların bir yerde yurtseverlikle dolu olan, bizim halkın çıkarlarına bağlılıkla dolu olan bir yığın iyi niyetli amaçlarımıza, davranışlarımıza ters düşeceği, bunlarla büyük çatışmalara gireceğimiz ve hatta ağır kayıplarla da, bazen aşırı bir sertlikle bunların üzerine gideceğimiz açıktır. Kısaca, ortadaki son derece karanlık olan alanda veya son derece dikenli, son derece insanlıktan, yurtseverlikten nasibini almamış bu alanda, taktik olarak bazı hataların da yapılabileceği, bazı aşırı ilişkiler ve hatta bazı korkulu anların da yaşanabileceği açıktır.

Bir devrimci düşünceyi teoride inşa etmekle veya bir örgütlenmeyi, mücadeleyi teoride inşa etmekle, bunu pratikte gerçekleştirmek iki ayrı safhadır veya iki önemli çalışma alanıdır. Teoride marksizmi yaratabilmek, teoride marksizmi ülkeye uygulayabilmek önemli bir görevdir; biz bunun zorluğunu, bu konudaki çabaların ağırlığını, bu konuda atılan adımların ne dereceye kadar önemli olduğunu inkar etmiyoruz. Bunu tümüyle gösterdik. Ama

öte yandan, aynı şekilde ülkedeki pratiğin de çok zor olacağını, bu konuda büyük güçlüklerle karşılaşılacağını da inkar etmiyoruz. Nitekim pratikte bulunan arkadaşların durumu buna tanıktır. Teoride son derece iyi gelişen arkadaşlarımız, pratikte adeta çuvalladılar veya teoride son derece zayıf olan bazı arkadaşlar, pratikte başarılı olabildiler. Bu nereden ileri gelir? Bu, teori-pratik kopukluğundan veya teori ile pratiğin aynı şey olmadığını, birbirini etkilediğini, fakat iki ayrı alan olduğunu iyi anlamamaktan doğuyor. Teoride son derece doğru çözümlenmeler, insanı birdenbire başarılı, ihtilalci eylemlere götüremez. Eğer pratiğin gerektirdiği şeyler yapılmazsa, pratik çalışmaların bizden istediği tedbirler, örgütler, elverişli taktikler bulunmazsa, bu iş için eğitim, uzmanlık yaratılmazsa, o teorinin gerekli kıldığı mücadeleyi, bizden istediği mücadeleyi bir türlü yaratamayız. Demek ki, teoride güçlü olan yapımızın pratikte aksaması, pratikte bizi son derece güç durumlarda bırakması, aslında buradan ileri geliyor. Arkadaşlar teoride çözümledikleri bir davayı, pratikte de çözdüklerini sanıyorlar. Teoride inandıkları bazı görüşlerin, adeta örgütsüz ve mücadelesiz gerçekleşeceğini sanıyorlardı. Bu bir yerde marksizmin ilk doğduğu andaki durumuna benziyordu; “*sosyalizmi konuşalım, öğrenelim, sosyalizm kurulur*” diyorlardı. Başlangıçta böyle bir durum vardı. Bizimkiler de salt “*milli meseleyi, ulusal meseleyi öğrenelim*” yaklaşımı içindeydiler, sanki onunla kurtulunacakmış gibi... Bazı arkadaşlar zaten bunu itiraf ettiler; “*ulusal sorunu iyi konuşmakla, ulusal sorunu çeşitli güçlere karşı iyi savunmakla, biz sandık ki, devrim olacak*” ve bu dereceye kadar subjektivizm içine itilebilmiştir.

Öte yandan bazı arkadaşlar da kendilerini aşırı bir pratiğe vererek, devrimin olabileceğini, bir-iki güçlü silahlı eylem veya bir-iki eylem koyarak ülkede devrimi yapabileceklerini sanmışlardı. Bu arkadaşlar da belirli ölçülerde moral bozukluğuna uğramışlardı. Yani bunlar da bir subjektivizm hatasının kurbanı olmuşlardı. “*Niye olmuyor? Bu kadar çabaladık, canımızı verdik, ama niye devrim hâlâ olmadı?*” Bunlar da devrim için güçlü bir teorik inşanın

gerekli olduğunu, güçlü bir örgütlenmenin gerekli olduğunu kavrayamadılar. Birkaç dar pratikle, ilerisini göremeyen pratikle, ülkeyi kurtarabileceklerini sandılar. Tabii ki, bu onlarda biraz inançsızlık yaratabildi, tabii ki kendilerini yenileyemezlerse ve diyelim zamanında kendilerini yenileyemedilerse, bunlarda bir çözülme de beklenebilirdi. Aynı şey teoride çok gelişen kişiler için de geçerlidir. Kendi teorilerinin doğruluğunun, pratikte uygulanması için gereken pratik çalışmaları yapamamışlarsa, pratiğin apayrı bir uzmanlık işi olduğunu kavrayamamışlarsa, bunların da biraz moralinin bozulması, bunun inançsızlığa dönüşmesi ve hatta çözülmesi mümkündür.

Çok sınırlı da olsa, bu nedenlerden ötürü yani teori-pratiğin kopukluğundan ötürü veya bu iki alan arasındaki ilişkilerin doğru kavranmamasından ötürü, bazılarında ihanete varacak kadar durumlar olmuş, çok az da olsa (diyelim bazı unsurlarda) bazılarında biraz inançsızlık olabilmış veya moralsizlik olmuştur. Bu durum bazılarında bir durgunluğa, bazılarında ise bir gelişmeye yol açmıştır. Teori-pratik kendisini arkadaşların önüne koydukça, bunlar marksizmi yaratıcı bir biçimde kavramada iddialı oldukları için, sorunların altına girme ve o sorunlara belli çözümler getirme imkanı sağlandıkça bu arkadaşlar güçlenmiştir ve giderek ülkemizin mücadelesinin önderliği sürecine girmişlerdir. Bu da sorunu doğru kavrayanlar, soruna doğru çözüm getirenler için sözkonusudur. Tabii ki biz bu alanda da belli bir gelişme içindeyiz. Demek ki demin saydığımız iki nedenden ötürü fazla şu durumlara kapılmayın; “*teori niye pratiğe iyi aktarılamadı*” veya “*pratikte niye bizde güçlü bir kurtuluş hareketi yaratmadı*” gibi sorunlar bizim için fazla önem taşımaz. Biz bu düşünce, anlayış içerisinde olanların hatalarını görebiliyoruz, daha çok subjektif hatalar olduğunu görebiliyoruz. Devrim konusunu hem teoride, hem pratikte veya karşılıklı olarak birbirini nasıl etkilediklerini iyi kavrayamadıklarına bağlıyoruz. Tabii ki bunun arkasında bazı sosyal motiflerin ve bazı küçük burjuva anlayışların olduğunu da söyleyebiliriz.

Bu süreçte söylenmesi gereken bazı şeyler daha vardır; sadece

mücadelede tamamen başarısızlığa uğrayıp da bir köşede kalanlar için değil, öte yandan mücadele içinde bulunmakla birlikte, durgunlaşma olayından veya son derece yaratıcılık denen husustan geri kalma olayından da bahsedebiliriz. Marksizmin teorisini az çok bilebilme veya bunu ulusal soruna uygulayabilmede biraz gelişmenin, ülkede devrim yapmayla eş anlama gelmediği kavranıldığı zaman, daha çok sistemli bir teorik düşünce ve daha çok ülkenin koşullarını açıklamaya yönelik bir kavram, düşünce bütününe yönelmesi gerekirken, bu konuda biraz durgunlaşma ve yine bu teorinin güç kazanabilmesi için pratikte geri kalma, pratik ilişkilere fazla işlerlik kazandıramama, bizim arkadaş çevremizde veya grupsal çalışmamızda bazı bölgelerde durgunluğa yol açabilmiştir. Uzun süreli veya kısa süreli de olsa durgunluklara yol açabilmiştir, ama bu sorunun iyi kavranıldığı, iyi ortaya konulduğu alanlarda hızlı gelişmeler olabilir. Biz bir yerde fazla gelişmeyi, bir yerde durgunlaşmayı demek ki burada aramalıyız. Teori-pratik bütünlüğü içinde yeralan arkadaşlar, sorumlu kişiler, bu bağı iyi çözemedikleri ve kuramadıkları için bölgelerinde, yerel gruplarında bunu güçlü bir şekilde temsil edemedikleri için belli ölçülerde gelişmemeye yol açmışlardır, ama bu bağı çok iyi kuran arkadaşlar da kendi bölgelerinde güçlü bir gelişme sağlamışlardır. Yani demek ki subjektivizm hatasına düşmeyen, bu konuda ister teoride, ister pratik alanda mücadele şartlarının, bu zorluklarının üstüne gitmede inatçı olan arkadaşlar gelişmeyi sağlayabilmişlerdir ve mücadelemizi bugüne getirmede katkıda bulunmuşlardır.

Bugün mücadelemiz, özellikle ideolojik alanda önemli görevleri başarmıştır. İdeolojik alanda sosyal-şovenizm kesinlikle teşhir edilmiştir, hakim ulus devrimciliği açısından da eskisi kadar tanınamayan bir biçime yöneltilebilmiştir. Yerel gericilikten kaynaklanan reformist, uzlaşmacı görüşler yeteri kadar teşhir edilmiştir ve bunların da belli ölçülerde yenilgiye uğratılma durumları vardır. Bu durumlar onları biraz daha marksizme yöneltmek zorunda bırakmıştır, yani eskiden kaba olan oportünizmlerini günümüzde biraz daha ilkel, incelterek, biraz da yontarak yeni biçimler altında karşımıza çıkartma-

larına yol açmıştır. Tabii ki bu, ideolojik mücadelede bizim önümüze yeni görevler koyar. Daha incelenmiş oportünizm biçimlerine karşı vereceğimiz mücadele, kaba yöntemlerle verdiğimiz mücadelenin, ideolojide ve bununla mücadele yöntemlerinde biraz daha biçim değişikliğine uğramasıyla olacaktır ki, mutlaka inceleyerek (inceleme anlamında ve bir merkezi örgütlenme anlamında söylüyorum) kaba mücadele biçimleriyle değil, daha çok sözlü veya rakibinle adeta feodal biçime göre savaşıma değil, biraz daha modern usule göre ideolojik mücadele, modern usule göre savaş yapma görevini önümüze koymuştur.

Sosyal-şovenizme karşı ideolojik görevler, mücadele bu dönemde de bitmemiştir. Keza reformist burjuva kesime, burjuvazinin temsilcilerine karşı da ideolojik mücadelemiz bitmemiştir. Ve yine bunlara karşı pratik mücadele, pratikte silahlı mücadeleye varana dek ilkelerimiz bitmemiştir, ortaya atacağımız mücadele biçimleri vardır ve bunları bu koşullarda arayıp bulmak gerekecektir. Eski mücadele yöntemlerimiz yerine, yeni mücadele yöntemlerini geliştirmemiz, oportünizmin eski biçimlerini arama yerine, yeni oportünizm biçimlerini aramamız, araştırmamız gerekecektir. Dediğim gibi bugün daha gelişmiş şartlar, koşullar altında ideolojik görevlerimiz ortaya çıkacaktır. Önemlidir, bu ideolojik alandaki başarılarımız önemlidir. Bunların, mücadele ettiğimiz grupları yenilgiye uğratması ve bu güçlerin yeni biçim değişiklikleriyle, yeni oportünist biçimlerle karşımıza çıkmaları önemli bir olgudur. Bu mutlaka görülebilmeli ve bu yeni biçimlere karşı bizim de yeni biçimlerle mücadele yöntemimiz anlaşılabilir. Arkadaşlar bu konuda görüşlerini, önerilerini geliştirebilmeliler. Bütün bu ideolojik mücadelelerimizin sonucunda, aslında daha sağlam bir dünya görüşüne, ülke hakkında daha sağlam bir girişe vardık ve ayrıca görüşlerimiz geliştikçe, siyasal ve ideolojik, giderek örgütsel alanda daha berrek görevlerimiz ortaya çıktı.

Biz bu süreç içerisinde ideolojik alanda verdiğimiz mücadeleler sonucunda, nasıl bir dünyayı tahlil ettik, dünyayı nasıl görebildik, dünyadaki durumu nasıl kavrayabildik? Dikkat edilirse bu konuda

önemli gelişmeler, önemli değişimler geçirmişiz. İlk başta dünyayı feodal bir tarzda kavıyorduk. Unutmayalım, daha çok çocukken tam bir ‘*gavur-İslam*’ biçiminde bir dünya anlayışımız vardı, daha da geliştiğimizde bir küçük-burjuva anlayışımız oldu. Yani “*her şey Türkiye’dir*” veya “*Türkler dünyanın en büyük ulusudur.*” Hayır, bu böyle değil. Bu ideolojik kapsam içinde geliştiğimizde dünyayı adeta göremiyorduk, başka dünyaların olabileceğine, başka halkların da gelişebileceğine inanmıyorduk. Ne varsa önümüzde, burjuvazinin koyduğu şeylerdi. Marksizmle temas kurmadan önceki dünya anlayışlarımız bunlardı. Dikkat ederseniz daha sonra Batı’nın üstünlüğünü, kapitalist dünyanın üstünlüğünü kabul etmiştik. Belli ölçülerde henüz sosyalizmi tam tanımadığımız süreçlerde, biraz daha bilgilerimiz geliştikçe, kapitalist alanı, emperyalist alanı (NATO’sunu, Avrupa’sını) her şeyin en büyük gücü olarak görüyor ve kendimizi de son derece güçsüz, geri, şekilsiz topluluklar biçiminde algılıyorduk. Kendi şartlarımızda bir kompleksi yaşama, ama düşmanların gücünü alabildiğine abartma vardı. Bütün bunlar bizde kişiliği ortadan kaldırmıştı; ulusal kişilik kalmamıştı, bireysel düzeyde bile savunabileceğimiz bir kişilik yoktu. Tamamen geçmişten kaçma, yerel şartlardan kaçma, kişiliksizliği örtbas etmek için sahte biçimlere bürünme ve böylece emperyalizmin, sömürgeciliğin bir maşası olma yolundaydık.

Yine bu durumları doyurucu görmedik, bu dünya anlayışlarını doyurucu görmedik. Daha değişik dünyaların olabileceğine dair umudumuzu muhafaza ettik. O zaman aslında biz (özellikle bilimsel alanda) biraz daha gelişmemiz gerektiğini anladık veya daha çok bilimde, özellikle toplumsal bilimlerde ilerlememiz gerektiğini kavradık. Çünkü insanlık özelemlerimiz için, içinden geldiğimiz halk toplulukları için hiçbir şey elde edemeyeceğimiz açıktı. İşte bütün bunlar daha çok bilime, özellikle toplumsal bilime yöneltti. Toplumsal bilimlerdeki gelişmemiz sosyalizme, sosyalizme yönelmesiyle birlikte ulusal soruna yöneltti. Bütün bunlar bizi nereye yöneltti? Bir çağ anlayışına! Bütün bu gelişmeler sürecinde biz çağ anlayışımızı biraz somutlaştırdık, biraz daha gerçeğe uygun

bir biçime kavuşturduk.

Bu da daha çok programda dile getirilmiştir; program taslağında çağ anlayışı, çağın dayandığı uygarlık gelişimi anlatılmıştır. Ayrıca bugün böyle bir çağda ve bu çağın dayandığı uygarlık süreci içerisinde ülke olarak, halk olarak varlığımızın nerede, nasıl başladığı, tarihi süreç içerisinde nasıl geliştiği ortaya konulmuştur. Günümüzde de yerimizin ne olduğu, hangi son siyasal, ekonomik baskılar karşısında durduğumuz belirtilmeye çalışılmıştır.

Ben yine bu konudaki düşüncelerimi daha çok o bölümde anlatmak istiyorum veya program konusunda bir özet bilgi verirken, orada yine açıklamayı gerekli görüyorum. Bunu o bölüme bırakmayı düşünüyorum. Yine dünya yorumu, dünyanın içinde ülkemizin yorumu, bunların önümüze serdiği siyasal, ideolojik ve daha çok örgütsel görevleri tüzük bölümünde o konuda ileri süreceğiz. Tüzük kuralları konuşulurken örgütsel görevlerden bahsetmeyi düşünüyoruz. Keza siyasal görevlerimiz de, yeni programın görevler bölümü gözden geçirilirse, orada bazı maddeler halinde geliştirilmiştir. Bunlara bir açıklık getirirken, siyasal görevlerimizi açıklayabiliriz. Burada şu kadarını söyleme gereğini gözönüne getirebiliriz:

Çağımız hakkında bugün çarpıcı bazı düşünceler vardır. Bu konuda özellikle son zamanlarda ‘*üç dünya,*’ ‘*bloksuz ülkeler,*’ ‘*az gelişmiş ülkeler,*’ ‘*kalkınma sürecinde olan ülkeler*’ gibi bazı kavramlarla dünya aldatılmaya çalışılıyor. Bu kavramların sahteliği anlaşılmalıdır. Aslında dünya halklarının kurtuluş mücadelesini gerçek temellerden kopartmak, bunları sahte temellere oturtmak; emperyalizmin daha çok sömürüsüne imkan verecek biçimde ve emperyalizmin baskısını gizlemek amacıyla bu kavramların türetildiğini bilmek durumundayız. Büyük devlet şovenizmi, emperyalizmin çıkarları, milliyetçilik, dünyayı “*bloksuz ülkeler, az gelişmiş ülkeler, gelişme sürecinde olan ülkeler, yeni ekonomik düzenlemeler*” gibi fikirler altında tahlil etmeye götürüyor. Ama bunlar halkların ne bağımsızlık, ne demokrasi, ne sosyalizm çıkarlarını dile getirmektedirler. Bu tip dünya anlayışları, emperyalizmin, ister

sosyalist ülkelerde olsun, ister emperyalizmle mücadele sürecindeki ülkelerde olsun, oradaki özellikle revizyonist görüşlerin eseri olabilir. Diğer arada kalmış ülkelerin de daha çok burjuvazisinin, özellikle ulusal burjuva iddiasında olan, yeni bir sanayi kalkınmasını yaratmak isteyen burjuva güçlerin ve bunların sözcülüğünü yapan aydınların görüşleri olabilir.

Kesinlikle bu görüşlerin ne dünya proleter enternasyonalizmiyle, ne halkların bağımsızlık, demokrasi mücadelesiyle ilişkisi vardır. Özellikle Lenin zamanında, Stalin döneminde bu tip kavramlar yoktu. Dünya, devrimci bir şekilde Sosyalist Sovyetler Birliği'yle, sosyalizm sürecine giren Sovyetler Birliği'yle, ona karşı '*kutsal*' bir ittifak kuran emperyalist ülkeler biçiminde ayrılmıştı. Sosyalist ülkeler bir yandan emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketliliğiyle güçlü ittifaklarını geliştirirken, öte yandan sömürge halkların sınıfsal kurtuluş mücadeleleriyle güçlü bir ittifak kurmuşlardı ve neredeyse tek bir cephe halinde emperyalist güçlere karşı savaş veriyorlardı. Merkezinde Sovyetler Birliği'nin yer aldığı ve bir yandan dünya işçi sınıfı hareketi, öte yandan sömürgelerin ulusal kurtuluş hareketleriyle bir bütün teşkil edildiği bu cephe, özellikle Ekim Devrimi'yle birlikte gelişti, Sovyetler Birliği'nde sosyalist inşanın gelişmesiyle birlikte bu cephe daha da pekişti. Bu cephenin gelişmesiyle; İkinci Emperyalist Dünya Savaşı'nda emperyalist kampın büyük bir yenilgiye uğramasına, dünyada sosyalist ülkelerin sayısının artmasına ve sosyalist kampın gelişmesine, yine bu sosyalist kampın gelişmesi temelinde (merkezinde Sovyetler'in yer aldığı) dünya işçi sınıfı hareketinin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin daha da gelişmesine tanık olduk.

Savaştan önce özellikle III. Enternasyonal'in oluşturduğu bu cephe, II. Dünya Savaşı'nda son derece olumlu örneklerini gösterebilmiştir. Demokrasi ve ulusal kurtuluş cephesini, faşist kampa karşı başarıya götürmüştür. Ve bu anlayış dünya halklarının büyük bir bölümüne bağımsızlık ve özgürlük getirmiştir. Böyle bir çağ; bir yandan emperyalizm ve onun çeşitli ülkelerdeki feodal, işbirlikçi burjuvaziyle kurduğu ittifaklar veya bazı yerel ve bölgesel

paktlar (ki emperyalistlerle işbirlikçiler biraraya geliyor, onlar da bir kamp oluşturabiliyorlardı, örneğin, bir Birleşik Cemiyet-i Akvam vardı) oluşturulabiliyordu ama, öte yandan buna karşı Sovyetler Birliği önderliğinde, Stalin önderliğinde de dünya halklarının birleşik cephesi... Ve demin söylediğim gibi İkinci Emperyalist Savaş'ta zafere gidilmesiyle, ne dereceye kadar doğru bir çağ anlayışı olduğunu kanıtlamıştır.

Sosyalizmin ustalarından Lenin'in emperyalizm hakkındaki tahlillerine, ulusal sorun hakkındaki görüşlerine somutluk kazandırdığı 1916'lı, 1914'lü yıllar, böyle bir gelişmeyi veya dünyada böyle bir kamplaşmayı haber vermektedir. Ekim Devrimi'yle birlikte bu kamplaşma, teoride bir gerçek olmaktan çıkıyor, giderek pratikte somutluk kazanıyor. Sovyetler'de sosyalist inşanın da gelişmesiyle herkesin görebildiği bir gerçek haline gelebiliyor. Yine İkinci Emperyalist Savaş'tan sonra sosyalizmin, ulusal kurtuluş hareketlerinin ve demokrasinin zaferiyle, artık hiçbir kimsenin inkar edemeyeceği bir çağ şekillenmesi ortaya çıktı. Teoride ustaların yıllarca geliştirdikleri düşüncelerin, pratikte de anlam kazandığını ve artık emperyalist kampın tamamen bir çekilme, kendini ayakta tutmak için yeni birtakım düzenlemelere girme dönemine girdiğini, ama öte yandan dünya halklarının mücadelesinin, özellikle ulusal kurtuluş hareketlerinin, bu temelde çığ gibi büyüdüğünü gördük. Böyle bir çağın, çağ değerlendirmesinin anlaşılmayacak bir yanı veya bugünkü sahte birkaç çağ anlayışıyla değiştirilmesinin imkanı yoktur.

Ustaların son derece berrak bir şekilde ortaya serdikleri dünya durumu, yine bu sağlam teorik görüşler doğrultusunda, dünya halklarının çok yükseklere varan kurtuluş mücadeleleri; biraz dünyayı anlamaya istekli olan, biraz dünya halklarının kurtuluş mücadelesine ilgi duyan, anlamakta dürüst davranan, buna biraz ilgi ve sempati duyan herkeste belirgin bir çağ anlayışı oluşturabilmiştir. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya halklarının büyük bir kesimi için böyle bir çağ, sadece teoride bir sorun olmaktan çıkmış, maddi bir kurtuluş sorunu haline gelmiş ve bu alanda dünya

halkları büyük mücadele örneklerini vermişlerdir. Bu, aynı zamanda dünya halklarının ulusal kurtuluş örgütlerinin hızla gelişmesine yol açmış, yeni bir savaşın çıkmasına, yeni bir dünya komünist enternasyonale gerek kalmadan, nüfusu ne kadar az (bizim gibi), halk güçleri ne dereceye kadar yoksul, yine üretim araçları ne kadar geri olursa olsun, bütün bunlara bakmaksızın, yeni bir dünya savaşı beklemeksizin, bunların ulusal kurtuluş sürecine atılabilmemesinin ve bu çağda özellikle elverişli uluslararası koşulların, bu mücadelede başarıya ulaşmasının maddi temellerini oluşturduğunu, hiçbir ön şartın, hiçbir kayıtlamanın böyle bir kurtuluş mücadelesinden alıkoymayacağını göstermiştir diyoruz.

Bu durum, bu şekilde gelişirken; dünya halklarının, özellikle sosyalizmin büyük önderlerinin görüşleri doğrultusunda, sosyalist inşayı geliştirmelerinin, bunu dünya halklarına bir örnek olarak sunmalarının, dünya halklarının etkin birleşik cephe hareketlerini yaratmalarının, emperyalistlerde ve işbirlikçilerinde yeni düzenlemeler getireceği ve bunun da ilk olarak ideolojik alanda başlatılacağı açıktır. Bugün bu çağ anlayışlarının bu kadar fazla olması ve bu çağ anlayışlarının günümüzde dünya halklarının devrimini ciddi bir şekilde engellemesi tesadüflere bağlanmamalı, daha çok günümüzün bünyesinde aranması gerekiyor. İster revizyonist, ister emperyalist, ister milliyetçi düzeyde olsun, bu tip ideolojilerin bugünkü durumlarını anlamak açısından, dünyanın bugünkü konumunu bilmekte büyük yarar var. Çoğu arkadaşı şaşırıktan, çoğu arkadaşın bakış açısını karartan bugünkü dünya durumunu görebilmeleri ve özellikle dünyayı son derece ters gösteren ideolojik kargaşa ortamında, yollarını aydınlatarak yürüyebilmeleri için, bu arkadaşların bugünkü dünyanın durumuna iyi bakmaları gerekiyor.

Bugünkü dünya nasıl bir dünyadır? Evet, bugünkü dünya, aslında ustaların Ekim Devrimi'nden beri, yani Lenin'in daha önceden çizdiği dünyadan farklı bir dünya değildir. Emperyalizmin varlığını sürdürdüğü, emperyalizme bağımlı olarak, ulusal baskılarını yeni biçimler altında sürdürdüğü, yine Ekim Devrimi'ne bağlı olan inşanın geliştiği, güçlendiği, sosyalist inşanın temelinde ulusal

kurtuluş hareketlerinin ve işçi sınıfı hareketlerinin geliştiği bir çağdır. Sosyalizm, kazandığı cepheleri kaybetmemiştir, bugünkü cepheleri olduğu gibi korumaktadır. Evet, bugün bu cephelerde bazı bozguncu hareketler var; bazı bozguncu davranışlara, bazı oportünist, kaypak ve döneke davranışlara rastlamak mümkündür. Dünyaya halkları, sosyalist ülkelerin merkezini teşkil ettiği ve ulusal kurtuluş hareketlerinin, işçi sınıfı hareketlerinin güçlü bir bağla birbirine bağlandıkları (bu bağlar organize olmayabilir, bunu unutmamalıyız) direkt bir cephe veya direkt bir enternasyonal biçimde biraraya gelmemiş olabilirler, ama maddi bir gerçek olarak birbirlerini emperyalizme karşı destekledikleri, burjuvazinin baskı ve sömürüsüne belli oranlarda engeller diktiğini inkar edemeyiz. Bu ülkelerin yöneticileri emperyalizmle ne kadar ilişki kurarlarsa kursunlar, onlarla ne dereceye kadar işbirlikçiler biçiminde ilişkilerini geliştirirlerse geliştirsinler, yine de böyle bir maddi bağ birliği vardır ve ya dünya halklarının bugünkü emperyalizme karşı konumu bunu göstermektedir.

Bizim şüphemiz şu değildir; yani bu kadar ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişimi, bu kadar işçi sınıfı hareketlerinin kazanımı ile sosyalist inşada bu kadar güçlenmiş bir dünyadan geri döneceğimize ve tekrardan emperyalizmin yükseldiği, emperyalizmin dünyaya çapında yeniden diktatörlüğünü kurduğu bir çağa döneceğimize veya böyle bir çağın yeniden yaratılacağına inanmayız. Böyle bir anlayışı dünya görüşümüze, marksizm-leninizme ters görüyoruz. Biz tarihte esas olarak kısa şartlı diktatörlüğün olabileceğini, yani tarihi gelişmenin bir düzgün hat halinde gelişmeyeceğini, bazen geriye gidebileceğini, fakat geriye gitmenin daha ileriye bir hız yapmak için olabileceğini, yine tarihte bazı dönemlerde durgunluğun olabileceğini, fakat durgunluktan yeni bir dünyanın filiz güçlerinin çıkabileceğini savunan bir görüşün taraftarıyız. Geriye dönüşler veya bir yayın gerilmesi gibi geriye biraz çekilme, mutlaka ileriye doğru büyük bir sıçrama yapmak içindir. Durgunluk varsa-yıldığı bazı alanlarda da yeni filiz güçlerin ortaya çıkabileceğini, yani durgunluk şartlarında yeni, taze güçlerin oluştuğunu ve bu ta-

ze güçlerin eski durgunluğu kat be kat aşan hızlı bir ilerleme içine gireceğini savunan bir tarih görüşüne veya tarihi materyalist anlayışa sahibiz. Biz bu görüşümüzü marksizmi kavradığımız andan itibaren öğrendik ve olduğu gibi muhafaza ediyoruz.

Çağımızda özellikle teknolojinin çok gelişmişliğinden bahseden, atom bombasının çok çeşitli biçimlerde her gün yeni bir biçiminin yaratıldığını; atom, hidrojen, nitrojen, nötron bombalarıyla tehdit altında tutulan bir dünya olduğunu ve bu yüzden de halkların olduğu gibi yerinde durması gerektiğini savunan görüşler de vardır. Ayrıca Birleşmiş Milletler’de her gün yeni düzenlemelerin tartışıldığı ve bu yeni düzenlemelerin ışığında halklara biraz daha arpalık verileceği, bazı olanakların daha sağlanacağı savunuluyor ve bunu da ciddi ciddi devlet adamlarının, hükümet başkanlarının, her türden burjuva bilim adamlarının tartıştığını görüyoruz. Bunların boyuna-posuna bakıp neredeyse dünya halkları için ciddi şeyler vaad edeceklermiş gibi veya bu vaadleri gerçekleştirecekmiş gibi davranıyorlar. Bütün bunlar beyhude veya boş davranışlardır, boş görüşlerdir. Bunlardan dünya halklarının bekleyebileceği bir kazanç yoktur. Burjuva bilim adamları üniversitelerde yeni düzenler hakkında, “*az gelişmiş, kalkınmakta olan, ikinci dünyalar, üçüncü dünyalar*” hakkında istedikleri kadar yeni görüş geliştirebilirler, cilt cilt kitaplar oluştursunlar, bu konuda siyasal düzenlemeler, politik örgütler oluştursunlar, bunun dünya halklarına kazandıracığı hiçbir somut katkı yoktur. Dünya halklarından hiçbir somut katkı bekleyemezler. Belirleyici olan -demin söylediğim gibi- dünya halklarının yeni bir savaş beklemeyen, güçlerin azlığına ve çokluğuna, yeni olup olmadığına bakmadan anında bir kurtuluş sürecine atılmalarıdır. Çağ böyle bir çağdır! Dünya halklarının kurtuluşuna açılması gerektiğini sürekli bizden isteyen bir çağdır veya dünya halklarının daha önce olduğu gibi bugün de daha güçlü olan bir kurtuluş çağıdır.

Dünya tarihinde dünya halkları açısından bu kadar elverişli koşulların bulunduğu bir başka dönemi biz hatırlamıyoruz. Dünya halkları açısından hiçbir dönemde bu kadar elverişli koşul biraraya

gelememiştir. Özellikle ulusal baskıdan kurtulmak için hiçbir dönemde bugünkü kadar elverişli şartlar olmamıştır. Görüşlerinin iyi bir özümsemesiyle anlaşılacaktır ki Lenin, sosyalizme bile gidişi dünya halklarının bugünkü ulusal kurtuluş mücadelelerine derinden bağlamaktadır. Bir sosyalist ülkenin varlığını, işçi sınıfı hareketlerinin gerekliliğini inkar etmiyoruz, ama sosyalist dünyaya giden yolun da ağırlıklı olarak bugünkü emperyalizme karşı halkların kurtuluş mücadelesinden geçtiğini yadsımıyoruz. Lenin'in görüşlerinin özünden, dünyada sosyalist inşanın tamamlanmasının, dünya çapında sosyalist sistemin kurulmasının, daha çok emperyalizme karşı cephelerde verilecek savaşımlardan geçtiğini çıkarabiliriz.

Bağımlı sömürge halkların, yeni sömürge halkların emperyalizme karşı verecekleri mücadelede ağırlıklı olarak sosyalist inşa temeldir veya sosyalist inşa üzerinde bu hareketler yükselir. İşçi sınıfı hareketleri de gereklidir, ama ağırlıklı olarak sosyalizmi yaklaştıracak, sosyalizmi dünya çapında bir olgu haline getirecek çağımızın, günümüzün can alıcı sorunu, can alıcı mücadelesi, bu halkların kurtuluş mücadelesidir. Bunlar daha çok neticeyi tayin edecektir. Sosyalizmin dünya çapında bir gerçek haline gelmesini bu mücadeleler belirleyecek, tayin edecektir. Ama hangi temelde? Sosyalist ülkelerin gelişmesi, işçi sınıfı hareketlerinin varlığını sürdürmesi temeline. Bu temelde ağırlıklı olarak halkların mücadelesi, çağımızı emperyalizm ve proleter devrimler çağı olmaktan çıkarıp bir sosyalist sistem haline getirecektir. Yalnız bu çağ hakkında da ne fazla aşırı hamhayal içinde olmak gerekir, ne de böyle bir anlayışın çok çok gerisinde olup inançsızlığa düşmek gerekir.

Marksizmin yaratıcı ustalarından öğrenebildiğimiz kadarıyla, çağımızdaki mücadelelerin gelişim sürecinden anlayabildiğimiz kadarıyla; dünya halklarının kurtuluş cephesi, eğer opotünistler, revizyonistler tarafından engellenmezse, bunun o kadar uzun boyulu bir tarihi süreç içerisinde yerine getirilecek bir görev olmadığını, bir yerde burjuvazinin feodalizme karşı kazandığı zaferden daha erken bir dönemde kazanılabileceğini rahatlıkla söyleyebil-

riz. Başlarda dünya devrimi (tabii ki rekabetçi çağa bağlı olarak) belki de bir sene içinde gerçekleşecek bir olgu gibi geliyordu. “Avrupa’da burjuvaziyi yenersek, orada burjuvazinin kalelerini fethedersek, biz devrimi sömürgelere de taşıyoruz. Teknolojik yardım, kültürel yardım yapar, orayı da sosyalizme götürebiliriz” diyorlardı. Evet, daha kısa bir sürede sosyalist dünyaya varmayı düşünüyorlardı.

Lenin, emperyalist çağda biraz daha bu anlayışı değiştirdi ve emperyalist çağa uydurarak; emperyalizme karşı mücadelenin daha uygun olabileceğini ve bir yığın milli kurtuluş mücadelelerinin verilmesi gerektiğini, ancak milli kurtuluş hareketlerinin ve sosyalist ülkelerin elele vermesiyle, işçi sınıfı hareketlerinin elele vermesiyle sosyalist düzenin kurulabileceğini savunuyordu. O da, mesela 1920’lerde neredeyse bir Avrupa’da devrim olabileceğinin ve Avrupa’daki devrimin de neredeyse bir dünya devriminin temeli haline gelebileceğini veya dünya devriminin 1920’lerde önemli ölçüde halledilebileceğini, bu konuda önemli bir aşamanın katedileceğini düşünüyordu. Keza Stalin’de de böyledir. Stalin’de emperyalizmin ömrünü fazla uzatacağına, hele hele bütün sosyalist ülkelerin geriye dönüş yapacağına ve yeniden emperyalist çağın yükseleceğine dair en ufak bir kısıtlı biçimde de olsa bir düşünce yoktur. Tutarlı bir anti-emperyalist olarak, emperyalizme karşı halkların sürekli uyanık ve sürekli mücadele içinde olmasıyla, proletarya partileri önderliğinde sömürgelerin devrime kalkmasıyla ve Sovyetler’in etkin yardımıyla, emperyalizmin ömrünün çok kısaltılabileceğine, diyelim bir yüz senede, bir elli senede emperyalizmin çözüleceğine inanmaktadır. Evet, bu görüşleri savunanlar, dünya halklarının mücadelesine hem teoride, hem pratikte yol veren ustalardır.

Peki biz bundan sonra ne gördük? Bundan sonra neredeyse emperyalizm dünya halklarını tekrar bir barışa kavuşturacak, neredeyse emperyalizm yeniden bir çağ başlatacak, neredeyse yeni ekonomik düzenlerle dünya halklarına yeni bir gelişme olanakları tanyacakmış gibi bir ton safsatayla karşı karşıya geldik. Tabii ki,

bütün bu görüşlerin biraz etkin olmasıyla, dünya halklarının kurtuluş cephesinde belli bir duraklamanın olması veya bu cephelerin içten içe parçalanması, bu cephelerin parçalanmasıyla birlikte dünya halklarında bir umutsuzluk yaşanması, bu umutsuzluğun da komünist saflarda yarattığı bölünmeler, parçalanmalar ve giderek kurtuluş mücadelelerinin seviyesinin düşmesi; evet, bu sonuçları görebildik. Son onbeş-yirmi senede emperyalizmin kendini içte restore etmesi, özellikle Amerika önderliğinde dünya emperyalizminin kapitalizmi tekrar restore etmesi, yeni sömürgeciliği geliştirilmesi, birleşik askeri örgütlenmeler yaratması, ekonomik örgütlenmeler yaratması, örneğin Dünya Bankası, IMF, AET, NATO, CENTO, SEATO gibi örgütlerin ortaya çıkması yaşandı. Hem ekonomik, hem politik, hem askeri düzeyde bu tip örgütlerin ortaya çıkması, kesinlikle ABD önderliğinde emperyalizmin kendini restore etmesidir. Emperyalizmin kendini restore etmesiyle birlikte dünya sosyalist hareketine karşı başlattığı bir saldırı bile vardır, bu da inkar edilemez.

Bütün bunların sonucu ve tabii ki dünya çapında kapitalizmin güçlü olması, önemli oranda gücünü muhafaza etmesi, sosyalist ülkelerde özellikle üst yapıda hâlâ eski toplumdaki kalma anlayışların, geleneklerin, insan yapısının varlığını sürdürmesi ve yine sosyalist ülkelerde, sosyalist inşaada işlenen bazı bürokratik hatalar sonucu; dünya komünist hareketi içinde, ister sosyalist ülkelerde, ister devrim yapmayan partilerde, ülkelerinde devrim yapmamış komünist partilerde, dünya halklarına, proleter enternasyonalizme uygun olarak yardım meselesi ve giderek sosyalist ülkeleri emperyalizme karşı nasıl ele almaları gerektiği gibi konularda, revizyonist olarak nitelendireceğimiz, marksizmden sapma olarak nitelendireceğimiz bazı görüşlerin doğmasına yol açmıştır. Ve bugün bu görüşlerin dünya çapında etkinlik kazanmasından da bahsedebiliriz. Adeta şöyle oluyor: Dünya çapında büyük bir hız kazanan; emperyalizme karşı, özellikle de eski dünyanın bütün kalıntılarına karşı, büyük bir hız kazanan dünya devrimci hareketi, adeta bu hızdan biraz sarsıldı veya aşırı hız onun sağda-solda böyle bazı ka-

nalların içine düşmesine yol açtı. Şimdi bunun sarsıntısı geçirilmektedir veya dünya devriminin geçirdiği bu sarsıntılar her ülkenin özgün koşullarına göre yaşanmaktadır.

* .....

PROGRAM

Türk burjuvazisi, feodalizmin bağrında oluşurken, feodalizm de bir yandan özellikle devlet aygıtı içerisinde kendisine bir alan hazırlarken, öte yandan feodal sömürgeci yöntemlerine ek olarak kapitalizmin de sömürgeci yöntemlerini benimsiyor ve bütün bu yöntemleri birbirine karıştırarak, karmaşık bir şekilde, dörtyüz-beşyüz yıllık feodal baskı sistemi yetmiyormuş gibi bir de modern kapitalizmin bütün silahlarını kuşanarak, daha da yoğunlaştırıp geliştirerek, bir baskı ameliyesine girişmiştir. Hatta program bununla da aslında yetinmiyor; tarihi temelleri biraz daha da derine inmiştir. Feodal dönemdeki baskıları sadece Türk feodallerine has olarak ele almamıştır, bugünkü Kürdistan'ın yapısının şekillenmesinde Arap feodalizminin de etkilerini araştırmaya çalışmıştır. Bu konuda da doyurucu, inandırıcı kanıtlar ileriye sürebilmiştir. Bununla da yetinmemiştir, köleci çağda Kürt kabilelerinin doğuşunu, aşiret haline gelişini, bugünkü topraklarına yerleşimini vermeye çalışmıştır. Tümüyle bunda bilimsel sosyalizme sadık kalmaya çalışmıştır. Bütün bunlar belki artı bir bilgi olarak gelebilir, ama öyle değildir aslında. Feodal baskıyı anlamak için çağa yönelmiş ve bugünkü çağı anlamak, bugünkü ulusal baskı sistemini anlamak için de, feodal dönemde geliştirilen baskı -özellikle Kürdistan'da hâlâ yoğun bir şekilde feodalizm yaşandığı için- tarihte feodal dönemin bütün özellikleri kavnilmaya çalışılarak, Kürdistan tarihinde, Kürdistan'daki bütün olguların anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu şekilde devam edegelen program, dediğimiz gibi bütün ağırlığını I. Emperyalist Savaş'tan sonraki Kürdistan'ın yeniden bölüştürülmesine vermiştir. Çünkü günümüzü en yakından ilgilendiren veya günümüz Kürdistan'ının şekillenmesinde en yakın etkisi veya en be-

lirleyici etkisi olan, Arap yayılması döneminde geliştirilen baskı, feodal baskı biçimleri, feodal kültür biçimleri değildir. Daha çok I. Emperyalist Savaş'tan sonra (keza aynı dönemdeki baskı, Türk sultanlarının baskısı mutlaka etkilemiştir, bugünün oluşmasında onun da katkısı hayli fazladır) Kürdistan üzerinde bir yandan yerel feodallerin, bir yandan genç Türk burjuvazisinin, diğer yandan İngiliz-Fransız emperyalizminin, karşılıklı savaşması sonucunda Kürdistan'ın bugünkü statüsü tayin edilmiştir. Program bunları izah etmeye ve bu konuda sistemli görüşler geliştirmeye çalışmaktadır.

Programın en belirgin özelliği, I. Emperyalist Savaşı'ndan sonra Kürdistan'ın emperyalistlerce ve onunla uzlaşan sömürgeci güçlerle nasıl parçalandığını ve bu parçalanmanın nasıl haksız olduğunu ve emperyalizmin-sömürgeciliğin Kürdistan'daki halk yığınlarının çıkarlarını nasıl görmemezlikten geldiğini, onlara en ufak bir gelişme yolu tanımadığını, onların varlıklarını bile tanımaya yanaşmadığını işlemesidir. Emperyalistler ve sömürgeciler o dönemde bu ülkenin adını ve bu ülkede yoğun olarak yaşayan halkın varlığını tanımakla birlikte, bu halka en ufak bir siyasal ve ekonomik gelişme yolu tanımamışlar ve tümüyle bunları kendi pençeleri arasında parçalamayı, kendi pençeleri arasında tutarak iliklerine kadar sömürmeyi temel ilke haline getirmişlerdir. Bu konuda zaman zaman birbirlerine karşı savaşmışlar, zaman zaman da birbirleriyle anlaşmışlardır. İngilizlerle özellikle Türk burjuvazisinin şiddetli çatışmaları ve uzlaşmaları olmuştur. Lozan'da bu böyledir, Sevr'de bu böyledir, daha sonra 1925'te Musul meselesinde bu böyledir. Bütün bunlar Kürdistan'ın yakın tarihinde cereyan eden ve bugünkü Kürdistan'ın şekillenmesine yol açan tarihi önemde olaylardır.

Evet, oldu bitti gibi görünen bu yakın tarihi geçmişe, biz hiçbir zaman böyle bakamayız. Başkalarınca bir tarihi geçmiş olarak, tarihi bir kalıntı konusu olarak ele alınan bu görev, bizim için son derece can alıcı, son derece yakın siyasal sonuçları olan ve bugünkü yaşantımızı çok yakından ilgilendiren tarihi, siyasal nitelikte olay-

lardır. Biz kendimizi, bu tarihi, siyasi olayların çizdiği bir Kürdistan'ı kabul etmeme gibi bir durumla karşı karşıya buluyoruz. Emperyalistler, sömürgeciler ve feodallerin bazen savaşarak, bazen uzlaşarak çizdikleri bir Kürdistan statüsü, bizim için kabul edilecek bir statü değildir. Bizim için üzerinde gelişmenin olacağı, partinin, halkın üzerinde özgürce gelişeceği bir statü değildir, bir halkın siyasal, ekonomik, kültürel gelişmesini bağımsızca sağlayacağı bir statü değildir. Tam tersine, bu statünün aşılması olayında, geçmişte yapılan çeşitli anlaşmalar ve hâlâ da varlığını sürdüren bu hukuki anlaşmalar sonucu kurulan siyasi rejimleri, bu siyasi rejimlerin gerçekleştirdiği talana varana dek geliştirilen ekonomik sömürü kurumlarını kabul etmemiz mümkün değildir; kabul ettiğimiz oranda da bu ülkede yaşayan, bu topraklar üzerinde yaşayan halk yığınları açısından özgürlük ve daha gelişmiş bir yaşam vaatmemiz mümkün değildir. Program bu konuda yeteri kadar özen göstermiştir. Mümkün olamayacağını çeşitli şekillerde tahlil geliştirerek, çeşitli alanlarda tahlil geliştirerek belirtmeye çalışmıştır. O halde biz, gerek diğer parçalarda, Kürdistan'ın genelinde uğranılan baskıyı ve o parçaların emperyalistlere, işbirlikçilerine verilmesini; gerek Türkiye'deki parçanın Türkiye'nin siyasi statüsü altına girmesini ve giderek Türk burjuvazisinin bir yemliği, bir çöplüğü durumuna getirilmesini kendimize veri olarak kabul edemeyiz ve ya böyle bir statütüyü kabul edemeyiz.

Program özünde; Misak-ı Milli'yi reddetmektedir. Diğer gruplar için, özellikle gerek reformist örgütler için olsun, yerli reformist, teslimiyetçi örgütler için olsun, gerek sosyal-şoven çizgiler, gruplar için olsun bir veri olarak işlenen Misak-ı Milli'yi hatırlayalım. Misak-ı Milli şudur: Misak-ı Milli, o zamanki Osmanlı askerlerinin ve Osmanlı ordularının kendi güçleriyle ayakta tuttukları toprakların, Mustafa Kemal tarafından veya o zamanki Türk burjuvazisi tarafından Türk ulusuna ulusal sınır olarak gösterilmesidir. Tamamen süngü gücünün belirlediği ve içinde her türlü ulusal ve sınıfsal baskının alabildiğince yaygınlaştığı bir sınır sistemidir. Biz bunu kendimize bir veri olarak kabul etmiyoruz. Böyle bir

Misak-ı Milli sınır tespitini, bu sınırlar üzerinde bir cumhuriyetin inşasını, bu cumhuriyetin üst yapısını teşkil ettiği ekonomik yapıyı, ekonomik temeli, bu temelin sağladığı bütün sosyal, kültürel ilişkileri kabul edemeyiz ve buna karşı bizim mücadelemiz olacaktır. Bunların gelişmenin önünde bir engel olduğunu, gelişmeyi sağlamayan, tamamen bir halkı kapitalist egemenlik süreci içinde daha da yoksullaştıran, daha da kültürsüzleştiren, işsizleştiren ve giderek siyasi gelişme açısından da tamamen en ufak bir olanak tanımayan bir statü olarak anladığımız için ilke olarak karşı çıkılması gerektiğini söylüyor ve bunu da günümüzde en önemli bir siyasi hedef olarak koyuyoruz. Bu daha çok şunun için önemlidir: Sosyal-şoven grupların, yani Türkiye devrimine ilişkin örneğin, bir elli seneden beri boy gösteren TKP için ve daha sonra diğer grupların bu konudaki yargıları gözönüne getirilirse, bizim bu konuda ne derecede önemli bir farklılık içinde olduğumuz anlaşılır. Bizim yerel güçlerimizin sürekli bir otonomi peşinde koştuklarını hatırlarsak; bu otonomi için hiçbir zaman Misak-ı Milli'ye veya I. Emperyalist Savaş içinde çizilen sınırlara karşı çıkmadan, her parçada ayrı ayrı otonomi bölgeleri peşinde koşan bu feodal burjuva karması görüşler ve siyasetlerle olan farkımız belirgin bir şekilde ortaya çıkar. Bu, aynı zamanda Kürdistan'daki proletaryanın tarihi görevini ortaya koymaktadır.

Bu dönemde kapitalist-emperyalist ve sömürgeci güçler tarafından parçalanan ve her parçası üzerinde ayrı ayrı bir yoksullaştırma, talan etme ve kültürsüzleştirme durumuna tanık olmuş bir ülkenin devrimcileri olarak, elli seneden beri, özellikle savaştan beri geliştirilen bütün ideolojik, kurumsal ve uygulama alanındaki baskı ve sömürüyü, bugünkü yoksulluğun, bugünkü dayanılmaz hayat koşullarının biricik nedeni saymaktayız. Biz bunlarda en ufak bir geliştirici yön görememekteyiz, bu baskı ve sömürü sistemi altında ülkemizde hiçbir gelişme olamamıştır. Tarihin, Kürdistan'daki tarihin kaba bir tablosunu çizersek; ilk çağlardan, Sümerlerin burada, Mezopotamya'da uygarlık adımını atmasından bu yana hiçbir zamanda bu dönemdeki kadar bir uygarlık dışında kalma, bir tarih

dışında kalma görülmemiştir. Bugün yaşanan dönem, kişiliksizleşmenin, tarih dışında kalışın, tabii giderek insanlık dışında kalışın doruk noktasıdır.

Program, bu konuda son derece hassas, son derece ilkel açılımlar getirmektedir. Tüm yapıyı kişiliksizleşmiş bir yapı, bütün tarihi tarih dışına atılma olarak, bütün insan ilişkilerini uydu ilişkileri, yurtsever görmeyen ilişkiler olarak ele almaktadır ve tabii ki ilkel halk kültürlerinin tümünün gelişme olanağını bulamadığı, bu alandaki yoksullukların içinde bunalıp kalan bir halkın bugün en parçalı, en geri, en dayanılmaz yoksul dönemini yaşadığını dile getirmektedir. Çağın son derece teknolojinin, bilimin geliştiği bir çağ olmasına karşılık, yine dünya halkları bir yerde sosyalizme doğru yönelirken, sınıfsız topluma doğru yönelirken, en sıcak mücadeleleri verirken, halkımızın tersi bir biçimde çağın dışında kalmış ve çağın hiçbir imkanından ne siyasal, ne ekonomik, ne teknik, ne bilimsel hiçbir alandaki gelişmelerinden nasibini alamamış bir halk olarak, tümüyle bunların dışında kalan bir halk olarak, ne derece bir yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığını, tamamen bir daha bilinmemek üzere günümüzde tam bir tasfiye sürecinde olduğunu vurgulamakta, belirtmekte ve buradan da kalkarak günümüzün acil örgütsel görevlerini ve mücadele biçimlerini koymaya çalışmaktadır.

Baskıların bu yönde gelişmesi, bu baskıların içerikte, yani sosyal muhtevada feodal olması, hatta hatta bütün yapıyı köleci ve ilkel dönemde kalmış bir tortu, bir kalıntı biçiminde ayakta tutması, çağın uluslaştırıcı, geliştirici hiçbir özelliğinin bünyesine katılmaması veya çok sınırlı olarak katılması nedeniyle, bu halkın durumu son derece kötü olarak tasvir edilmekte, son derece gerçeğe uygun olarak tasvir edilmekte ve buradan yola çıkarak devrimin mahiyeti, niteliği ve bu devrimden çıkarı olan güçler, bu devrimin hedefleri, bu devrimin düşmanları ortaya koyulmakta ve bu konuda mücadeleciler unsurların örgütlenme ilkeleri veya kuracakları örgütün nitelikleri belirtilmeye çalışılmaktadır. Programın dayandığı tarihi yapı veya tarihe bakış açısı, bu dayandığı çağın yapısı, bu ve bura-

dan bir halk için çıkardığı sonuçlar bunlar.

Peki bu kadar çağın dışında kalmış, bu kadar tükeniş aşamasında bulunan bir halk için neler getirmektedir? Bir milli kurtuluş mücadelesinin gerekli olduğunu söylemektedir! Gelişmek için, her alanda dirilmek için bir milli kurtuluş! Ki bunun da en yalın anlamı siyasal bir bağımsızlık olabilir, bu halkın yoğun bir şekilde katıldığı siyasal bir bağımsızlık olabilir. Devrimin hedefi budur, en acil hedef budur. Devrimin bir numaralı görevini bu şekilde gündeme koymaktadır.

Buna bağlı olarak milli bağımsızlığın gelişmesini, siyasal bağımsızlığın gelişmesini, siyasal bağımsızlığın içinde feodallerin tasfiye edilmesini şart koşturmaktadır. Feodallerin, kompradorların yaşadığı bir ülkenin bağımsız olamayacağını savunmaktadır. Öte yandan bu ülkede bazı sınıfların oluştuğunu, ulusal gruplardan bazılarının, ulusal bağımsızlıktan yarar göremeyeceğini, tarihi açıdan bunların içeriğinin artık boşaltıldığını belirtmektedir. Tarihin bunlar için öngördüğü kader, ulus konusunda bir şey söylememe, bir ulusal kimlik edinememe veya hakim ulusun içinde erime biçimidir.

Gençlik için, köylüler için, işçiler için ve bütün emekçi halk yığınları için de şunu getirmektedir: Yeniden bir dünya kurulmalıdır ve bunun yolu da ulusal bağımsızlıktan, ülkenin bağımsızlığından geçmektedir. Bütün insanlara verebileceğimiz desteğin, hatta en yakın komşu olarak yaşadığı halklara en yakın desteğin, buradaki bir bağımsızlık mücadelesinden geçeceğini ve aynı şekilde dünya halklarına karşı da bir fayda sağlamanın, dünya halklarına karşı bir görev olarak yerine getirmenin yolunun da bir bağımsızlık mücadelesinin yükselmesi olduğunu söylemektedir. Ve bunda en çok çıkarıcı olan sınıf ve tabakaları; işçiler, köylüler, gençlik, aydın kesimler ve diğer emekçi unsurlar ve yurtseverliğini koruyabilen çeşitli feodal, burjuva kesimler içindeki güçler olarak dile getirmektedir.

Düşman olarak da feodal kurum ve grupların hepsini, ilkel, aşiretçi, aileci, kan davacı, mezhepçi ne kadar oluşum varsa hepsini hedef almakta ve yine bütün bunları ayakta tutan, ulusal baskı ve

bu ulusal baskıyı uygulayan Türk burjuvazisini ve bugün bu Türk burjuvazisinin en azılı temsilcisi olan faşizmi bir numaralı hedef olarak mücadelenin önüne dikmektedir.

Bu şekilde dayandığı temelleri ortaya koyan ve mücadelede dayanacağı güçleri, gerçekleştireceği görevleri dile getiren bir program, uzun vadeli bir mücadele yöntemini öngörmektedir. Yani bu ilkelerin ancak uzun vadeli bir halk savaşıyla, çağımızda bütün yoksul halkların kullanmış oldukları bir savaş yöntemiyle yaşam bulacağını, onların savaştığı yöntemle savaşılması ve yine onların mücadele taktiklerini kullanmak gerektiğini ve tabii ki bu süreçte çeşitli örgütlerin, ittifakların kurulabileceğini söylemektedir.

Sonuç olarak da, bütün bu çabaların bir demokratik halk hükümetini yaratması gerektiğini nitelemektedir. Demokratik halk hükümeti, bugünkü sömürgeci baskıların tasfiye edilmesi ve feodal baskının tasfiye edilmesi sonucunda kurulacak tek siyasi alternatiftir. Bundan başka bir siyasi alternatif düşünülemez, en devrimci kararlar böyle bir hükümet döneminde uygulanabilir. Ülkedeki toprağın adil dağıtımı, ülkedeki halkın geniş bir kültür seferberliğine, eğitim seferberliğine girişi, ülkedeki halkın kendine yeniden gelmesi, adeta yeniden dirilmesi, komşu halklarla eşit ve özgür bir temelde yeniden birlik kurması, dünya insanlık kültüründen nasibini alması, dünyadaki bilimin ve teknolojinin ürünlerinden yararlanabilmesi ve bütün bunlardan, gerici üretim araçlarından, son derece gelişmiş üretim araçlarını yaratabilmesi bu şekilde mümkün olacaktır. Bunlar hem siyasi olan, hem de pratik olan, en acil araç olan böyle bir aygıt, siyasal aygıt ihtiyacı göstermektedir.

Kısaca bu kadar örgütlenme, bu kadar mücadele, bu kadar savaş ile giderek böyle bir aygıt yaratılırsa, Kürdistan'daki halk yığınlarının kaderini, dıştaki ve içteki güçlere karşı savunabilecek böyle bir aygıt geliştirilirse; en başta yerel halkın çıkarlarını savunmak, komşu halkların çıkarlarını savunmak, giderek bütün dünya halklarının çıkarlarını savunmak mümkündür ve böylece dünya halklarının mücadelesine en önemli katkıyı vermiş, bu konuda proleter enternasyonalizmin bize yüklediği görevi de en sağlıklı bir şekilde

yerine getirmiş olacağız. Başka hiçbir gelişme yolunu görememiştir, program bunun dışında ülkede daha da insani olabilecek, daha da yurtseverce olabilecek bir gelişme yolunu tanımamaktadır. Program bunun dışında bütün yolların, bütün alternatiflerin, bütün aygıtların, (kimisi parlamentoya koşar, kimisi daha çok “*yol, fabrika*” der, kimisi de asimiyasyonun hızlandırılmasını ister) ölüme, tükenişe giden yollar olduğunu ilan ediyor.

Demokratik bir halk hükümetinin kurulması şüphesiz çok çetrefil bir sorundur. Ülkenin tümünde birdenbire gerçekleşmez. Bugün bile bir kentte bir devrimci komite kurabilsek, buradaki halkın yerel ihtiyaçlarından tut, halkı dışarıya karşı savunmaya kadar bütün görevlerin hepsini üstlenirsek, bu ne olur? Bu, ileride kurulacak bir hükümetin ufak bir organı olur. Bunun gibi yüz tane yaratsak, iki yüz tane sömürgeci orduya karşı kurtaracağımız bölge yaratsak, tabii ki böyle bir hükümet teorik olmaktan çıkar, pratik canlı bir gerçek haline gelir. Eğer bizim mücadelemiz sürekli kendisine alan yaratırsa, feodallerin etkinliğini, polisin etkinliğini daha çok bölgede kırarsa ve bütün bunların sonucu güçlü gerilla hareketleriyle sömürgeci orduyu işlemez hale getirirse, böyle bir hükümetin dayanacağı bazı aygıtları, ilk komiteleri, ilk konseyleri veya böyle bir hükümetin dayanacağı ilk şekillenmeleri ortaya çıkarabilir. Bütün bu süreçleri yaşamadan, bizim böyle bir halk hükümeti olarak ortaya çıkamayacağımız açıktır; çıkarsak, bu çok soyut, çok hayali bir iş yaptığımız anlamına gelecektir. Ama tabii ki biz bu koşulları yaratırsak da, doğal olarak bizim karşımıza dikilecek hedefin böyle bir hükümet olacağı ve sadece siyasi iktidar aygıtı olarak, bir kurtuluş aygıtı olarak değil, elde edilen ulusal bağımsızlığı savunmada olsun, içteki feodalleri aşmada yani içteki demokrasiyi sağlamada olsun, tek siyasi alternatifin, en elverişli siyasal aracın bu olduğunu ve bu aracın da, uzun vadeli bir halk savaşı süreci içinde yaratılabileceğini söylemiş olmaktadır veya formüle etmektedir.

Halk hükümetinin kurulması en önemli bir görev olarak belirtilmiştir ve daha sonra böyle bir hükümetin önderliğinde girişilecek işler vardır; eğitim alanında, kültürel gelişme alanında, ekonomi-

nin inşa safhasında, sanayinin yeniden inşa safhasında geliştirilecek işler gibi... Ama ekonominin tarım, ticari, mali, bütün bu alanlarda nasıl bir şekillenme yaratacağı, hükümetin o zamanki yıllık kararlarıyla, yıllık programıyla belirlenecektir. Bu konuda programa fazla bir not düşülmesi zaten mümkün değildir. Ve tabii ki bütün bu hükümetin alacağı tedbirlerle giderek bir demokratik halk diktatörlüğünün, yani kısaca bağımsız bir halk cumhuriyetinin bu topraklarda doğması ve kurulmasıyla birlikte; Ortadoğu'da halklar arasında devrimci düşüncenin geliştirilmesinin, siyasal devletlerin, siyasal bir güç haline gelmiş, gerek devrimi gerçekleştirmiş ülkeler olsun, gerek devrimci sosyalist güçler olsun, gerek diğer demokratik yurtsever güçler olsun, bunlar arasında daha sağlıklı, daha eşit, özgür ilişkiler kurulmasının zemini oluşur. Örneğin gerektiğinde bir Sovyet (programa bu düşülmemiştir, ama ikinci ele alıfta belirteceğiz) bölge çapında bir cumhuriyetler birliği yaratmayı, eğer böyle bir siyasal birlik yaratılmazsa bile, hiç olmazsa halkların özgür ve eşit bir temelde biraraya getirilmesini, bütün güçler arasında dayanışmayı, yoğun bir ilişki alış-verişini düzenleyebileceğini ve daha çok halkların çıkarına bunu yapabileceğini belirtmekte ve böyle bir siyasal rejimin bunları yapabileceğini söylemektedir.

Bütün bunlar sonucunda bakıyoruz ki, bir mücadele grubu olarak bugün önümüze aldığımız böyle bir program, bizi ülkenin devrimci, siyasal bir örgütü olmaya götürmektedir. Bu konuda eğer kadrolarımız, çalışma hazırlıklarımız yeterliyse, böyle bir örgütlü güç haline gelmemiz gerektiğini ve siyasi bir güç haline gelen, siyasal mücadeleyi kendine temel bir mücadele olarak alan böyle bir örgütün de, bu hedeflerini gerçekleştirmek için ciddi mücadele, savaş biçimlerine yönelmesi gerektiğini elbette ki program işlemektedir.

Tüm bunlardan sonra söylenebilecek şey; program aslında sosyalist öğretiden yararlanarak, ülke halkının kurtuluşunun biricik yolunu, nereden ve nasıl inşa edileceğini, mümkün olabileceğini belirtmiştir. Program, dünya halklarının bağımsızlık, demokrasi,

sosyalizm doğrultusundaki mücadelelerine büyük bir ittifak güç olarak bakmaktadır. Sosyalist ülkeleri büyük bir müttefik olarak görmektedir. Kendilerini bunların doğal müttefiğı saymaktadır. Dünya işçi ve demokratik halk hareketlerini yine kendilerine en yakın müttefik olarak seçmektedir. İlerici insanlığın bütün kazanımlarını kendisine bir miras olarak devralmaktadır. Ve tüm bu temeller üzerinde ulusal baskıların, feodal baskıların yer etmediğı, yer almayacağı, bunların tamamen tasfiye edilmiş olduğı bir ülkede, insanların normal gelişme yoluna, tarihsel gelişme doğrultusuna girebileceğini ve bu yolda hızlı adımlar atabileceğini, yüzyıllardan beri yaşanan adeta yerinde sayma, adeta gerisin geriye gitme durumunu, büyük adımlarla yok edebileceğini ve hatta kapitalist uygarlığın içinde bulunan bir ülkenin de çok çok ilerisine gidebileceğini ve böylece sosyalist sistemin yandaşı bir ülke haline gelebileceğini, böyle bir ülke haline gelmek için böyle bir programın çizdiği yolun biricik yol olacağını dile getirmektedir.

Yine son olarak; Kürdistan'ın diğer bölümlerinde de parçalanmanın (haksız bir parçalanma, emperyalizmin, sömürgecilerin çıkarları doğrultusunda bir parçalanma olduğı için) süreç içerisinde tasfiye edilmesi ve her parçadaki halkın kendi özgücüne dayanarak bir mücadele vermesi gerektiğini, tarihte haksız bir şekilde bölünen, parçalanan bu yapının, bu sefer daha demokratik bir temelde ve ulusal baskıdan arınmış bir şekilde ve her parçadaki halkın özgürce iradesiyle (ki bunların hepsini sosyalizmin önderliğini gerektiren şeyler olduğı için söylüyoruz) özgürce bir yöntemle biraraya gelebileceğini belirtmekte ve giderek tarih içerisinde yok olmuş bir halk, yok olan bir ülke yerine, sosyalizmin önderliğinde bağımsız, demokratik, giderek sosyalist doğrultuya yönelmiş bir ülkeyi vaa-detmektedir.

Programın özü veya son sözleri bunlardır aslında, ama tüm bunların gerçekleşmesi, tüm bunların içerik kazanması için de, gerektiğinde yüz senelik dışı dışı bir mücadelenin verilmesi gerektiğini, bütün bu yolların zorluklarla dolu olacağını söylemeliyiz. Bu konuda bir hayale kapılmamak gerekir. Program, hele hele barışçıl

mücadele şekilleriyle, böyle bir amaca ulaşılmayacağını daha başından belirtmekte ve en zorlu mücadelelerin, çok kanlı savaşların, çok kanlı mücadele biçimlerinin verileceğini de peşinen kabul etmektedir. Ama bütün bunlarda bir zarar görmemekte, yani çok mücadele olacak, çok kan dökülecek diye en ufacık bir olumsuzluk görmemektedir. Tam tersine akıtılacak kanların, kazanılacak özgülüğün suyu olacağını belirtmektedir.

Programın daha da genişletilmiş bir muhtevası üzerinde bu toplantıda konuşmayı gereksiz görüyorum. Çünkü bu konuda bir açıklama daha yapılmıştır, hepiniz bunu belki okumuşsunuzdur. O açıklamalar, bu programı biraz daha açmakta, biraz daha işlemektedir. Zaten eğer mümkün olursa, önümüzdeki dönemlerde de, özellikle teorik çalışmalara fırsat bulursak, programın daha çok açıklanmasını, daha derinliğine bir araştırma temeline dayanan bir açıklamasını da yapabileceğimizi ve bu konuda daha somut yaklaşımlarla ortaya çıkabileceğimizi rahatlıkla söyleyebilirim. Ama bugünkü şartlarda yaklaşımlarımızda bile söylenen ilkelerin son derece devrimci ilkeler olduğunu, bu ilkelerin reddedilemeyeceğini, tamamen geliştirilebileceğini ve Kürdistan'daki bütün yurtsever-demokratik güçlerin etrafında örgütlenebilecek ilkeler olacağını, nitekim günümüzde de bu ilkelere epey yurtsever bir taban yarattığını, epey gruplaşmaya yol açtığını, epey mücadeleye yol açtığını gördüğümüzü söylemekteyiz. Yine zamanla bu ilkelerin giderek bir orduya kavuşacağını, güçlü halk cephelerine kavuşacağını ve bu programın mutlaka birgün kendi doğal siyasi sonucunu yaratacağını, yani bir demokratik halk hükümeti yaratarak son bulacağını, bunun yerine daha yeni, koşulları dikkate alan, yeni koşulların somut tahliline dayanan ve bu sefer sosyalist inşayı, giderek sınıfsız topluma yönelmeyi amaçlayan bir programın getirilebileceğini gerekli görmektedir; program bu konuda da yeteri kadar hassasiyeti göstermiştir.

Sosyalist aşama için fazla bir şey söylenmemiştir. Çünkü ulusal baskı ve her türlü feodal parçalanmışlık şartlarında sosyalizmi öne sürmek, eğer bilinçli bir ihanet değilse tamamen bir dangalaklıktır

aşlında. Böyle bir şeye düşmemek için de bu tür şeyleri fazla işlemediştir program. Daha ulusal bağımsızlığın, daha demokrasinin en ilkel adımlarını bile atamamış bir halkın önüne, şimdiden bu tip görevlerin konulamayacağını, en yakın hedefler için bile en ciddi bir mücadele ve örgütün gelişmediği bu ortamda daha fazla, daha iddialı programlarla ortaya çıkılamayacağını bilmek durumundayız. Hele hele bazı işbirlikçi gruplar gibi “*Kürdistan’da demokrasi geliyor*” veya “*Kürdistan’da sosyalizmi kuracağız*” demek, ulusal baskının ve feodal ağaların egemenliği altında olan bir yerde, bu tip şeyleri ileri sürmek, bilinçli bir ihanet değilse, olsa olsa bir dangalaklık ürünü, olsa olsa yüreğinde demokrasinin, bağımsızlığın ne olduğunu bilemeyen uşak bir kafanın ürünü olabilir.

Bütün bunlar daha da işlenebilecek konulardır. Program olsun, açıklama broşürü olsun, bütün bunlar bizi daha geniş araştırmalar yapmaya, daha doyurucu tespitler yapmaya adeta çağırılmaktadır. Tabii ki bütün bunlardan nasibini alan arkadaşlar, hassasiyeti olan arkadaşlar, gereken sonuçları çıkaracaklardır ve onlar da programın ilkelini gerçek şekline büründürceklerdir. Ayrıca mücadelenin boy atmasıyla birlikte bu ilkeler somutluk kazanacak, bunlar yine teoride bizi daha verimli sonuçlara götürecektir. Şimdilik programın konuluşu veya bu konudaki taslağın sunuluşu böyledir. Siz de bu konuda kendi görüşlerinizi bildirirseniz iyi olur veya gereklidir, iyi olur değil şarttır.

Mazlum DOĞAN: Benim belirtebileceğim, ekleyeceğim hiçbir şey yok. Hem özüne, hem biçimine katılıyorum. Ancak bir yerde, ‘*devlet mülkiyeti*’ diye son kısımda ... oranında değiştirilmesi uygun olur, onun yerine kamu mülkiyeti biçiminde (...)*

A-4 (Şahin Dönmez): Programda tarih, çağ ve bugünkü ülkenin somutu hakkında getirilen görüşlere olduğu gibi katılıyorum, eklenecek bir şey bulamıyorum.

Bişar (A. Haydar Kaytan): Programa ben de aynen katılıyorum. Önemli olan programın asgari görevlerinin yerine getirilmesi için örgütlenmeyi geliştirmemiz ve bu doğrultuda pratik çabalar

göstermemizdir.

A-1 (Duran Kalkan): Program taslağı, siyasi görüşümüzü ve önümüzdeki asgari görevlerimizi tam olarak koymuş, bütün getirilenlere katılıyorum. Yalnız tarih kısmının biraz üzerinde düşünüyorum, bu konuda arkadaşların açıklamaları tatmin etti, bu haliyle katılıyorum.

Mustafa Karasu: Programa ben de genel olarak katılıyorum. Yalnız bir bölümde, gerektiği anda değişik mücadele biçimlerinin kullanılmayacağı, yani barışçıl mücadelenin kullanılmayacağı ifade ediliyor. (...) Bir de silahlı mücadelenin ilkeleştirilmesi gerekir. Programda nasıl kabul ediliyor? Halk ordusunun inşası biçiminde tabir ediliyor silahlı mücadele. Halk ordusunun inşası, zaten örgütlenmenin bir görevidir. Bunun yanında silahlı mücadeleyi ilke olarak koymak gerekir.

A-2 (Cemil Bayık): Programın genel ilkelerine katılıyorum. Yalnız Kürdistan'ın genel özellikleri sıralanırken "b" şıkkında, emperyalizmin Kürdistan'ı bir yeni sömürge olarak değerlendirmesi ve buna bağlı olarak, dört sömürgeci devletin klasik sömürge statüsü içinde olması görüşüne katılmıyorum. Hiçbir zaman emperyalizmin Kürdistan'da yeni sömürge politikası görülmemiş. Ne ekonomik sömürgeciliği, ne kültürel alandaki sömürgeciliği, ne asker alandaki sömürgeciliği var.

Sosyalizm ve Örgütlenme

Tarihe baktığımızda çok çeşitli ideolojilerin oluştuğunu ve bu ideolojilerin önderlik ettiği bir yığın örgütlenmelerin şekil bulduğunu ve bunların hepsinin çeşitli siyasal organizasyonlara yol açtığını biliyoruz. Ve yine tarihe bakmaya devam edersek, dünyada güçlü bir ideoloji nereden çıkmışsa, hangi dönemde çıkmışsa, o ideolojinin kavradığı insanlar mutlaka çağının devlet güçleriyle, o dönemdeki siyasal güçlerle çatışmışlardır. Eğer o ideolojinin temsil ettiği görüşler çağın ilerisinde ise geri siyasal yapıları parçalayıp yerine yeni siyasal yapılar, yani üst yapılar çıkarabilmişlerdir. Özellikle si-

yasal ideolojiler devlete ilişkin olarak, toplumun gelişmesine ilişkin olarak ortaya çıkan her ideoloji, örgütlendiği ve savaşa soktuğu insanlarla mutlaka bir siyasal gelişmeye yol açmıştır.

Ama yine tarihte şunu da görüyoruz; ne zaman ki bir ideoloji siyasal soruna yönelmemiştir, siyasal devlet meselesine yönelmemiştir, siyasi kurumlara ilişkin olarak benzer örgütlenmeler içine girememiştir, o ideoloji birer tarikat kurumuna dönüşüp giderek bir mezhep haline gelmiş, giderek fosilleşmiş, kalıntı halinde bir düşünce taslağı ve bu sefer tutuculuğun hizmetinde eski, geri yapının, eski siyasal yapının hizmetinde bir din durumuna düşmüşlerdir. Gerçekte, başlangıçta ilerici olan bir ideoloji, eğer siyasi hedefe yönelmemişse, yani bir nolu hedef olarak siyasal çalışmalarını ön plana almamışsa, o ideoloji giderek gerici, siyasal iktidarların emrinde birer din durumuna getirilmiş, halkların afyonlaştırılmasında, uyutulmasında bir din durumuna indirgenmiştir. Bu ideolojilerin tabii ki halkların kurtuluşunda ileriye sürecekleri bir şeyler olmadığı gibi tam tersine onların uyutulmasında ve bunu yüzyıllar boyu yapmasında çok önemli rolleri olmuştur.

Bu konuda Marks şöyle der: “*İktidar veya politikayla uğraşmalı mıdır işçi sınıfı? Evet uğraşmalı, eğer politikayla uğraşmazsa, bunlar ortaçağ Hıristiyanları gibi sadece cenneti hayal edeceklerdir.*” Şunu da ekleyebiliriz: “*Salt bugünkü siyasal iktidar elinde, birer uyutma aracı olarak bunlar görev göreceklerdir.*” Marks bunu niye söylüyor? Sosyalizm için ve kendi öğretisinin başına da böyle bir şeyin gelmemesi için söylüyor. İşçi sınıfının politik mücadeleden alıkonulmaması, bir an önce işçi sınıfının politik mücadeleye yükselmesi ve sosyalistlerin bir an önce siyasal mücadeleye ağırlıklarını koyması gerektiğini, eğer bundan vazgeçilirse Hıristiyanlık gibi bir din olacağını ve bu dinin de halkların afyonla uyutulmasına veya tam bir hayalle yaşamasına yol açacağını, ki bunun da siyasal iktidarlar için en büyük yardımcı veya siyasal iktidarlara çıkarlarını dile getiren gerici bir ütopya olacağını belirtiyor.

Elbette ki biz böyle bir duruma düşmek istemeyiz. Bu kadar ideolojik bir gelişme içinde yüzen kişiler olarak bizlerin, ciddi si-

yasal hedeflere yönelmeden, kendimizi saygıdeğer bir güç haline getiremeyeceğimiz açıktır. Tarihte bunun örnekleri çoktur. Hangi din gösterilmesin ki, bugün siyasal iktidara yönelmemiştir? Yine hangi düşünürü görmeyelim ki, o siyasal sorunu işlememiştir? Hepsi bu konuda düşüncelerinin ağırlık merkezine devleti koymuşlar, buna ilişkin olarak bazı önerilerde bulunabilmişlerdir ve ancak bunlar siyasal bazı gelişmelere yol açabilmişlerdir. Bu tip öğretiler, tarihin gelişmesinde belirli dönemlerde, belirli zamanlarda ilerici bir rol, tayin edici bir rol oynamışlardır. Bütün öğretilerin kaderi böyledir. Hele hele bütün siyasal öğretiler, siyasal soruna yani devlet sorununa yönelme; toplumsal gelişmeyi sağlamak için özellikle o ideolojilerin vaadettiği ‘*cenneti*’ yaratmak için siyasal soruna yönelme, toplumsal gerçeğin en yoğunlaşmış ifadesi olan siyasal devlet gerçeğine yönelme ve bunu çözme, çözüme götürme durumunu bir nolu sorun olarak önlerine koymuşlardır. Bu konuda yoğun çaba harcayanlar, tarihin gelişmesine ve tabii ki halkların gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

Burjuva milliyetçi ideolojinin, feodal ideolojinin, köleci dönemde ortaya çıkan çeşitli ideolojik biçimlerin, hatta daha da geriye gidersek, ilkel komünal toplumun büyücülük biçiminde ortaya çıkardığı düşünce biçimlerinin, toplumların gelişmesinde nasıl siyasi araçlar yarattıklarını ve bu siyasi araçların ekonominin gelişmesinde, üretim güçlerinin gelişmesinde, bilimin gelişmesinde ne derece önemli rol oynamış olduklarını tabii ki, teker teker belirtemeyiz. Ancak bütün bu dönemlerdeki ideolojilerin siyasi üst yapıya yöneldikleri zamanlar çok önemli gelişmeler yarattıklarını ve bu ideolojilerin gerçekten adına ihtilal diyebileceğimiz yegane biçimler olduğunu, ama bunun yanında siyasi iktidara yönelmeyen, siyasi sorunu kendisine temel yapmayan ideolojilerin de gerici siyasal iktidarların emrinde bir uyutma aracı olduklarını, çeşitli tarikat ve mezhep durumuna dönüştürüldüklerini ve bu mezhep durumuna düşürülmüş ideolojilerin de gerçekten halkların ekonomik ve siyasal gelişmelerinde birer köstekleyici bağ durumuna düştüklerini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bunu niçin söylüyoruz? Tabii ki sosyalizmin örgütlenmesinin, komünistlerin, komünist düşüncenin örgütlenmesinin rolünü, yönünü belirtmek açısından söylüyoruz, tarihe bu yönde eğilmek gerektiğini belirtiyoruz. Marks başta da sosyalist öğretinin bir Hıristiyan dini durumuna düşmek, yani tamamen mensuplarını ilkel dünya hayalleriyle aldatmak istemiyorsa, siyasal iktidar meselesine yönelmek zorunda olduğunu belirtiyordu. Biz bu gerçeği kendimiz için bin kat daha vurgulayarak söyleyebiliriz. Kürdistan’da sosyalizm bir ütopya, aydınların elinde bir gevezelik aracı, kültür tartışmasında kullanılacak bir araç haline getirilmek istenmiyorsa, bu öğretiyi siyasal mücadelede bir araç haline veya siyasal mücadeleyi yaratan gerçek bir ideolojik temel haline getirmeliyiz. Evet, kısaca bizim önümüzdeki sosyalizm, ister örgütlenmede, ister mücadelede devlet dışı sorunlarla fazla uğraştırmamalıdır. Salt devlet düzeyinde de değil; siyasal çalışmaları parti düzeyine, bir ulusal cephe düzeyine de indirirsek, bütün bu konuları da kapsamak şartıyla, sosyalizm bizi siyasal ve giderek bunun en yoğunlaşmış ifadesi olan devlet meselesine yöneltmelidir. Sosyalizmin ustaları, sosyalizmin yaratıcıları kendi öğretilerini gerçekten bu şekilde tanımlamışlardır. Bunun proleter devrimcilerin emrinde, siyasal iktidarın zaptedilmesinde bir araç olarak, bir görüş birliği, program temeli sağlayan bir öğreti olarak ele alınması gerektiğini savunmuşlardır. Bunun bir dogma, bir mezhep haline getirilmesini her zaman eleştirmişlerdir.

Neden bunun önemini vurguluyoruz? Şundan dolayı vurguluyoruz; çağımızda feodal ideolojilerin ve burjuva ideolojilerin kaderi bellidir. Feodal ideolojiler, bugünkü siyasal iktidarların bünyesinde ve ister ulusal gelişme, ister demokratik gelişmenin önünde, yine halkların yaşam şartlarını daha da iyileştirecek ulusal ve demokratik mücadelelerin önünde tamamen bir köstek, bir engel durumuna getirilmiştir. Feodal ideolojiler, halkların uyutulmasında, faşizme, gericiliğe götürülmesinde bir araç olarak hizmet görmekteler. Bu ideolojilerin, devrimci iktidarın zaptedilmesinde rolleri şurada kalsın, tam tersine gerici siyasal iktidarların sürdürülmesin-

de önemli görevleri vardır. Bu siyasal iktidarlar, bu ideolojileri iyice kullanmaktadırlar. Emperyalizm ve işbirlikçileri, mezhep çatışmalarında, dinsel görüşlerin ayakta tutulmasında, uluslaşmanın ve demokratik mücadelenin engellenmesinde hep bu ideolojiden yararlanabilmektedirler. Öte yandan burjuva milliyetçiliği günümüzde, özellikle siyasal iktidarın değiştirilmesinde bir araç olarak rol oynuyor. Çeşitli burjuva milliyetçiliği, bir de bunun zıt koşulu olan kozmopolitizm, halkların ulusal bağımsızlık, giderek demokratik iktidar mücadelelerinin örtbas edilmesini sağlamakta ve böyle bir sorunlarının olmadığını göstermek için ne lazımsa onu yapmaktadır. Burjuva milliyetçiliği günümüzde devleti değiştirmek, devleti emekçi sınıfların çıkarları doğrultusunda bir araç haline getirmek için çaba harcamıyor. Tam tersine mevcut gerici diktatörlüklerin, gerici iktidarların savunulmasından, sürdürülmesinden yana, halklar üzerinde baskı ve sömürünün gizlenme kaynağı olan ve burjuvazinin yoğunlaşmış çıkarlarını dile getiren bu aygıtların birkaç reformla değiştirilmesinden, ama daha çok da sürdürülmesinden, muhafazakarca sürdürülmesinden yana bir görev, bir işlev yükümlenmişlerdir. Bu ideolojilerin dünya halklarına bugünkü koşullarda verebilecekleri bir şey yoktur, tam tersine dünya halklarına zararları hayli fazladır.

Tabii ki bu ideolojiler kendiliğinden bu duruma düşmemişlerdir. Bu ideolojilerin bu duruma düşmeleri, sosyalizm gibi dünya halklarının ufuklarını açan, dünya halklarına yeni bir dünya vaadeden bir ideolojinin ortaya çıkmasıyla yakından ilintilidir. Sosyalizm bir ideoloji olarak ortaya çıkmasıyla, gelmiş geçmiş bütün görüşlerin eleştirisini yapmıştır. Adeta bu ideolojilerin ne mal olduğunu ortaya koymuş ve bunlar hakkında kesin hükmünü vermiştir. Nedir bu hüküm? Bunlar geriletici bir engelden başka bir şey değildirler. Peki bunun yanında ne göstermiştir? Halklara sonsuz bir gelişme ufku göstermiştir. Halkların bu ideolojinin klavuzluğunda evreni tespit edebileceklerini, maddeyi büyük değişikliklere uğratabileceklerini, üretim güçlerini, bilimi çok çok geliştirebileceklerini, toplumsal gelişmeyi çok hızlandırabileceklerini göstermiştir. Bilim-

sel bir şekilde nesnel bilgilerin günümüze kadarki yoğunlaşmasını temel alarak, toplumsal pratiklerin tümünü kendisine temel alarak bunu gösterebilmiştir.

Böyle bir ideolojinin ülkede uygulanmasına çalışılırken, bir ütopya olarak sadece reformların gerçekleşmesinde bir araç olarak kullanılmasına ve birtakım kültürel hakların elde edilmesinde, kültürün araştırılmasında bir araç olarak kullanılmasına elbette ki göz yumamayız. Yine devlet dışı konularda bu ideolojinin bu şekilde ele alınmasına karşı olduğumuz gibi, bu ideolojinin böyle gevşek örgütlenmelerle, ihtilalci olmayan yapılarla tehdit edilmesine de karşı durulmuştur. Bu ideolojiye bulaşanların, böyle bir öğretinin yüceliğini kavraması gerektiği ve bu öğretiyi kavramış unsurların da gerçekten farklı bir dünya yaratmakla görevli oldukları; bir mezhepçi klik gibi değil, bir reformist klik gibi değil, halkların gelişmesinin önündeki bütün karanlıkları aydınlatan ve onları sürekli aydınlığa davet eden bir anlayışın temsilcileri olmaları gerektiği ve her şeyden önce de (siyasal iktidarla kıyasıya bir mücadele yaptıkları için) bu siyasal iktidarın elindeki bütün araçların bütün özelliklerini gözönüne getirerek, aynı şekilde çok güçlü bir örgütlenmeyle bir halka yol göstermeleri ve güçlü örgütsel yapılarla bir halkın karşısına çıkmaları gerektiği açıktır. Bu ideolojinin başka türlü örgütlenmesi, başka türlü halkların somut şartlarıyla kaynaştırılması, halklara gitmesi mümkün değildir. Böyle bir ideolojiyle donanmış kadroların gevşek örgütlenmelerle ortaya çıkmalarına, halklara bir siyasal hedef göstermemelerine ve onların birtakım yan, kültürel sorunların aydınlatılmasında, yine ekonomik, demokratik veya sınırlı ulusal bazı hakların elde edilmesinde bir araç olarak soysuzlaştırılmasına, bayağılaştırılmasına elbette ki göz yumamayız. Bir öğretinin kaderi bu şekilde açılırsa veya bir öğreti böyle şeylerle karşılaşarsa, o öğreti gerçekten bir mezhep durumuna düşmüş demektir. Eğer bir öğreti mezhep durumuna düşürülmüşse, bunun yapacağı teşkilatlanma bir klüp veya dernek olmaktan öteye gidemez.

Halkların da son derece yüce amaçları vardır. Onlar hiçbir za-

man geleceğe ilişkin umutlarını yitirmemişlerdir, bunu unutmayalım. Geleceği unutan, gelecek hakkında soylu iddiaları olmayan, iddiaları, gelecek için büyük umutları olmadığı için de günü birlik halinde yaşayan ve “*ne yaparsak bugün yapalım, ne yiyeceksek bugün yiyelim, yarın bizi ilgilendirmez*” diyen sınıfların tavrı değildir halk sınıflarının tavrı. Bir emperyalist sınıfın, bir küçük burjuva sınıfın, bir burjuva sınıfın, feodal sınıfın geleceği yoktur; geleceği olmadığı için bunların umutları da yoktur. Bunlar bu anlamda temel sınıflar oldukları için, elbette ki sosyalizm gibi umut verici bir ideolojiyi benimseyemezler. Bu ideolojinin mezhep durumuna düşürülmesiyle bu sınıfların elinde bir araç olarak kullanılacağı ve araç olarak kullanılmaya başlamasıyla birlikte halkların önünde bir eylem klavuzu değil, tamamen bir safсата toplamı haline geleceği ve böylece bir siyasal oportünizm biçimine bürüneceği açıktır. Kısaca buradaki sosyalist öğretiyi böyle bayağılaşmış, fosilleşmiş biçimlerle teşkil ettiremeyiz, uygulayamayız veya böyle bir öğretiyi günlük, acayip sorunlarla adeta bir çamura batıramayız.

Bu ideolojinin bizden isteyebileceği formasyonu, bir yerde ruh yüceliğini ve halklar önünde sürekli klavuz teşkil etme özelliğini kendi şahsımızda taşımamızdır. Geleceği olmayan sınıfların unsurları, temsilcileri gibi davranılamaz. Aslında bu konuda bazı kavramlar epey bayağılaştığı için, epey kalitesi düştüğü için, bugün sosyalizm sokak gevezeleri ağzında bir ciklet durumuna getirilmiştir. Sosyalizmin önder güçleri ortaya çıktıkları zaman öğretilerine hiçbir zaman bu şekilde bakamazlardı. Ama bugün her soydan burjuvazinin ağzında bir ciklet durumuna getirilmiştir. Hatta ve hatta bizdeki yapı da öyle sosyalizmin yüceliğini bütünüyle kavramış değil, belki çok az unsur bunun bilincindedir veya bu bilinç içinde hareket etmektedir. Biz sosyalizmi, siyasal sorunun çözümlenmesinde daha çok bir eylem klavuzu olarak ele alacağız. Ve eğer böyle ele alacaksak, mutlaka bunun teşkilatlanmasını da bir siyasal iktidar savaşını verecek bir örgüt halinde ele almalıyız. Bu onun için teknik bir sorun değildir veya birtakım basit pratiklerle halledilecek bir iş değildir.

Biz her ne kadar başlangıçta sosyalizmi çiraklar rolünde ele al-

dıysak da, bu bizim her zaman sosyalizmi bu şekilde ele alacağımızı ve çıracak olarak kalacağımızı göstermez. Mutlaka böyle bir öğretinin temsilcisi olarak, böyle bir öğretinin savunucusu olarak, ki bunun en önemli koşulu olan, bulunulan ülkenin siyasal iktidar meselesine uygulayarak mevcut gerici iktidarı parçalamada bir araç olarak, bir eylem klavuzu olarak kullanarak biz üzerimize düşeni yapacağız. Bu açıdan da daha ilk günden beri (tabii ki arkadaşların yetişmeye ihtiyaçları olduğu için) sorunun fazla derinliğini içeremedik, ne bunun pratiğe aktarılmasını ne de teorik gereksinmelerinin nasıl karşılanması gerektiğini fazla işlemedik. Ama gerekliydi veya biz sadece belli bir pratik yaşamak için, arkadaşlara belli ölçülerde kendilerini yetiştirme olanağı tanımak için böyle yaptık.

Bu kadar yetişecek ve pratik faaliyette bulanacaklar, adeta temsilcilik rolüne çıkacaklar, ama öte yandan hâlâ ilkel, örgütsüz yığın durumunda kalacaklar, bu sosyalizm açısından affedilmez bir durumdur. Bu ideolojiye saygımız varsa, bizim açımızdan da bunun bu şekilde sürdürülmesi kesinlikle kabul edilemez. Bu öğretille nereye gideceğiz, bu öğretille biz nasıl örgütleneceğiz? Arkadaşlar eğer böyle bir öğretille saygılılarsa bunu nasıl örgütleyecekler? Bunun siyasal teşkilatlanmasını nasıl yapacaklar? Ustalar bu konuyu nasıl halletmişlerdir, bu konuda neleri yapmışlardır? Bunları bilmeyen kişilerin bugün sosyalist bir önder olarak ortaya çıkması pek mümkün değildir.

Arkadaşlar sosyalistlerin inceliğini, sosyalistlerin ruh yüksekliğini, cesaret, mertlik, bilinç düzeyini, fedakarlık düzeyini iyice idrak edememiş olabilirler, ama şu da unutulmamalıdır ki, böyle bir ideoloji insandan kesinlikle bu tip özellikleri beklemektedir. Bilinçte, cesaretle, sorunların çözümünde bilinçlenmesi ile eşsiz bir insan durumundadır veya örnek bir insan durumundadır. Bu durumu karşılamayan arkadaşların elbette ki sosyalizmin sorunlarını ciddi olarak tartışmaları mümkün değildir. Yığınlarla insanın bugün her türden sosyalizmin sorunlarını tartıştığını görmekteyiz, ama hiç kimse bunu insanlığın istediği bir biçime kavuşturamıyor,

insanlığın istediği mücadeleyi çözemiyor, göğüsleyemiyor.

Sosyalizmin kaderi şu şekilde ele alınamaz: Bir ülke ki her bakımdan sömürü ve baskı altında ezilecek, ama böyle bir sosyalizm bu sorunlarla ilgilenmeyecek veya bu sorunların kıyısında, kenarında gezerek gününü gün etmeye çalışacak! Dünyada her türlü ideoloji böyle davranabilir, ama sosyalizm hiçbir zaman bu şekilde davranamaz. Sosyalizm bu durumda yaşayan halkların saflarına girdiği zaman, adeta bir dinamit kutusu gibidir. Sürekli patlamalarla, sürekli o toplumda irin olan şeyleri patlatmakla kendisine yol açar. Bırakalım sosyalizmi, tarihte hatırlarsak bir müslümanlık ideolojisinin doğduğu şartları, müslümanlık bile doğarken yarattığı patlamalar, onun yol açtığı savaşlar ne kadar çoktur. Bugün bile baktığımızda bizi hayretler içinde bırakan ne kadar siyasal eylem gerçekleştirmiştir. En beğenmediğimiz bilgi, “*din*” diye nitelendirdiğimiz ideolojiler bile tarihte ne kadar siyasal savaşıma girmişlerdir, ne kadar insanı peşlerinde sürüklemişlerdir, ne kadar halkları ayaklandırmışlardır. Hem sosyalizmin en yüce, en ilerici bir ideoloji olduğunu söyleyeceğiz, hem de bu ideoloji yıllarca bizim ülke, halk saflarında çalışacak ve hiçbir ciddi saptamaya, ciddi çatışmaya yol açmayacaktır. Bu sosyalizm olamaz veya bu şekildeki bir sosyalizm, sosyalizm değil, başka bir şeydir; bir mezheptir veya sosyalizmin bir karikatürüdür.

Arkadaşlar sosyalist olmakta kararlılırsa, sosyalist olarak yaşamakta iddialırsa, bütün geri yönlerini gözönüne getirmek, sosyalizmin gerektirdiği örgütlenmeleri, mücadeleleri kabullenmek zorundadırlar. İnsanlar bilinç ister, insanlar fedakarlık ister, insanlar cesaret ister, bunu götürebilecekleri kadar götürmek zorundadırlar. Eğer bunu götüremiyorlarsa, mutlaka onların çözülecekleri ve sosyalizmin bunların elinde bir mezhep durumuna düşeceği açıktır. İşte bu açıdan bu ülkede sosyalizmin yüceliğini her zaman en önpanda tutmalıyız. Sosyalizmi, bilimsel sosyalizmi savunan bir grup olarak, bunun siyasal sorunlara uygulanmasında, savaş, örgütlenme, mücadele taktikleri meselesine uygulanmasında en temiz veya en doğru bir şekilde kavramalıyız. Bu konuda sosyalizmin bizden

isteyebileceği bütün hususları yerine getirmeliyiz. Bu hususlardan bir tanesi örgütlenmedir. Daha ilk doğduğu günlerde, mesela 1800-1848’li yıllarda halklara yönelik bir Komünist Manifesto çıkıyor; 1864’de bir Komünist Enternasyonal çıkıyor; 1889’larda daha başka yerel partiler çıkıyor. İkinci Enternasyonal, Bolşevik Partisi, Üçüncü Enternasyonal ve çığ gibi gelişen birçok komünist partisi. Yani şunu belirtmek istiyoruz; sosyalist öğretiyi benimseyen unsurlar, daha ilk günlerde -bırakalım beş-on sene sonrasına bırakmayı- daha bu ideolojiyle temasa gelir gelmez bir merkezi örgütlenme yaratmayı, bir merkezi örgüt gibi hareket etmeyi bir ilke olarak benimsemişlerdir.

Bu neden böyledir? Bu ideolojinin özü siyasal iktidarı hedef alıyor, bu ideoloji halkları her türlü baskı, siyasal baskı ve ekonomik sömürden kurtarmak istiyor, bu açıdan daha ilk günden itibaren merkezi olarak örgütlenmek, merkezi olarak örgütlenip uzmanlaşmak zorundadır. Böyle yapmazsa bunun taşıdığı iddia, iddia olmaktan çıkar, bir mezhep durumuna düşmesi gündeme gelir. Ama sosyalizm de bunu kabul etmiyor. Sosyalizmi mezhep durumuna düşürmek isteyen (bunların başlıcaları bir Kautsky, Troçki gibi) birçok revizyoniste karşı verilen sürekli ideolojik mücadelelerle, bu ideolojinin bu ihtilalci özü her zaman korunabilmiştir. Bu ihtilalci özü koruyanlar en erkenden bir siyasal gelişmeye, bir halk savaşına yol açabilmişlerdir. Ama ne zaman ki bunu biçimden, ihtilalci özünden boşaltıp bir lafazanlık, ağızlarında bir sakız haline getirmişlerdir, o zaman da bu ideoloji gerçekten bir oportünizm biçimi olarak halkların mücadelesinin önüne dikilen önemli bir engel haline gelmiştir.

Biz fazla tarihi bir derinliğe, geçmişe sahip değiliz. Tarihi incelenirse beş-altı seneyi geçmez. Ki herkes bilir, bu süreç içerisinde fedakarlıkta, bilinçlenmede, cesur davranmada ülke koşullarımızın da yakından etkisi, ülkedeki geri yapının demin saydığımız özelliklerimizin gelişmesinde belirleyici etkileri vardır. Bu konuda önemli adımlar atabilmiştir, atabildik. Neler attık? Bunu aslında sosyalist inancın bize verdiği hızdan ötürü atabildik; başka hiçbir

şeyle bu izah edilemez. Beş-altı sene bu kadar yoğun bir mücadele içinde geçerken, hiçbir zaman marksizmin merkezi örgütlenme sorununu unutmamak, sosyalistlerin daha ilk günden beri güçlü bir merkezi parti olarak örgütlenmeleri gerektiğini unutmamak. Hiç kimse bu sorunu bir an olsun kafasından çıkarmadı. Mutlaka bunun bir merkezi örgütlenmeye kavuşturulması savunuluyordu, ama içinde bulunduğumuz zor yaşam koşulları bir türlü bizim böyle bir görevi gerçekleştirmemize olanak vermiyordu. Bu görev o gün de vardı, bugün de var. Bugün bu görevi biz daha gelişmiş şartlarda çözmeye karşı karşıya bulunuyoruz. Bunun için böyle bir görev ne aniden ortaya çıkan bir görev olarak karşılanabilir, ne de sosyalizmden beklenmeyen, sosyalizmin beklemediği bir çıkış olarak görülebilir. Tam tersine sosyalizmin özüne ilişkin bir sorun olduğunu, örgütlenmenin sosyalist ideolojinin temel bir sorunu olduğunu, örgütsüz sosyalizmin düşünülemeyeceğini bildiğimiz için bu soruna hiç yabancılık çekmedik, bu soruna hiçbir zaman ürkekçe yaklaşmadık. Gücümüz ölçüsünde bir an önce bunu çözmeye zaruretine inandık.

Beş-altı senelik bir tarihimiz var, belki fazla bir zaman değildir. Ama merkezi bir örgütlenmenin yaratılmasında daha fazla bekletilecek, uzatılacak bir zaman değildir aslında. Eğer daha da uzatırsak bizim entellektüel bir klik durumuna düşme tehlikemiz vardır. Bütün dünya komünist teşkilatlarının tarihi incelenirse, özellikle sömürge ülkelerdeki komünist, hatta hatta ihtilalci, radikal yurtsever teşkilatlanma tarihi incelenirse; bu ülkelerdeki çeşitli mücadele örgütleri, eğer savaşa, sıcak mücadelelere yöneliyorlarsa bu örgütlerin gelişip çelikleştiği, ama eğer yönelmiyorlarsa da bu örgütlerin dağılıp bir aydın klübü haline geldiği, bir oportünizm biçimi halinde görülecektir. Nedir bugün bizim bu süreçteki gelişmemiz? Evet, nitelik olarak, nicelik olarak hayli bir gelişme sağlandı ve böyle bazı pratiklerle de biraz kendini geliştirebildi, ama şu andaki durum nedir? Güçlü pratikler bizden çözüm bekliyor, ama örgütsüzlük yüzünden bu pratiklerle yeteri kadar uğraşılmıyor. Ne yaparsın bu durumda? Eğer ilerlemek istiyorsan, mevcut örgütlen-

meni bir yandan merkezleştiren, öte yandan bu örgütlenmeni sıcak savaş içerisinde adeta kavuracaksın, çelikleştireceksin. Böyle olunca senin sosyalizme karşı olan görevin yerine gelmiş olur veya sen sosyalist bir önder olarak kendini halklara, uluslararası alana kabul ettirirsin. Ama bunu yapmazsan ne olursun? Bir aydın bozuntusu olarak ortaya çıkıp tükenirsin. Biz hiçbir zaman bu kadar çaba harcadığımız, emek harcadığımız bir çalışmanın sonucunu, bu şekilde güdümlenemeyiz. Bu kadar emek harcanan bir çalışma tümüyle yok bile edilse, ancak sıcak bir savaş içerisinde yok edilmesine razıyız. Elbette ki daha gelişmiş olduğu aşamada merkezi örgütsel sorunlarını çözmeden, sıcak mücadele içine girmeden, adeta yüreksizlikten ötürü, dar görüşlülükten ötürü kendi kendisine dağılmasını istemeyiz. Yani biz tüm gücün sıcak savaş içinde yok edilmesine bin defa daha razıyız, ama hiçbir zaman kendi kendine bir dağılmayı kabul etmeyiz. Bunu şerefsizliğin, alçaklığın en aşırı biçimi olarak adlandırırız.

Biraz çağın koşulları, ülkelerin, halkların koşulları gözönüne getirilirse, aslında daha üst düzeyde bir siyasal organizasyon içine girmemizden başka yolumuzun kalmadığı görülecektir. Üst düzeyde bir siyasal organizasyonun içine girmenin de çağın gerçeklerini, ülkenin gerçeklerini temel alan bir siyasal ilkeler bütününden kopuk olamayacağı ve bu ilkelerin gerçekleştirilmesi için de sağlam bir teşkilatlanmanın şart olduğu çok açıktır. Artık sorun, bunun biçimi, illegalitesi, elindeki araçları, önündeki uzmanlık işbölümü, bunların nasıl gerçekleşeceği. Bütün bunlar onların kadrolarının başaracakları işlerdir. Bu biçimlerin bu şekilde olması bizi hiçbir zaman ciddi bir teşkilatlanmaya girişmekten alıkoymaz veya bu biçimsel sorunlar, bizi, sorunu ciddi bir şekilde ele almaktan alıkoymaz. Hiçbir sorunun üzerine yürümedikçe, kendiliğinden çözümlendiği görülmüş değildir. Bütün sorunlar aslında uzun bir olgunlaşma süreci içerisinde çözümlenmişlerdir. Sağlam bir örgüt, uzun bir mücadele pratiği içerisinde ancak gelenekselleşir ve kendi biçimini tamamen kazanabilir, yaratabilir. Ama bu konuda cesaret edilmeyecek, kişiler bu konuda olağanüstü çaba harcamayacak-

lar ve birgün kendilerini dört dörtlük bir örgüt içinde bulacaklar! Olur mu bu? Mümkün değil. Maddenin akışına, maddedeki gelişmenin özüne, diyalektiğin özüne ters bir durum olurdu. Bu olsa olsa metafizik bir düşünce biçimi olarak, idealist bir düşünce biçimi olarak, doğayı idealistçe yorumlamanın bir kalıntısı olarak kafamızda durabilir. Hiçbir zaman gerçekle uyuşmaz.

Demek ki bunlardan bizim aslında çıkaracağımız sonuç şu: Biz sosyalizmi bir öğreti olarak benimsediğimiz andan itibaren bunun gereklerini ya yaparak geliştirecektik ya da bunun gereklerini yerine getirmeden soysuzlaşmış, aydın bozuntuları haline gelecektik. Aslında bugüne kadarki pratiğimizde, bazı hatalar, bazı teoriden ve pratikten kopukluklar, yetersizlikler olmasına rağmen, ortalama olarak sosyalistlerin kabul edebilecekleri bir yaşam stilini geliştirebildik. Sosyalist bir örgütlenmenin muhtevası, biçimi, kazanabilecek bir hammaddeyi oluşturabildik, bu konuda belli bir mesafeyi sağlayabildik. Ama bundan daha ötesini de bu şekilde götürmenin zor olacağını, yani sayı olarak daha fazla artmanın, grup olarak daha fazla çoğalmanın bir anlamı olamayacağını veya bu şekilde sürdürmenin giderek dağılmalara, pasifleşmelere yol açacağını, yine bu şekilde karşımızdaki güçlü engeller karşısında fazla tutunamayacağımızı, bu engeller tarafından özellikle parçalanacağımızı, büyük tehlikeler içinde bırakılacağımızı rahatlıkla söyleyebiliriz.

O halde bu tip tehlikelerden alıkonulmak açısından, güçlü pratik engellerin üstesinden gelebilmemiz açısından, ciddi bir örgütlenmeye yönelmemiz şarttır. Savaş biçimlerinin gelişmesi, hapis-hanede mücadeleler, hapishanelere düşmeler ve giderek çatışmalarda ölmelere varana dek birçok şart, bizden güçlü bir örgütlenme talep ediyor. Bu örgütlenme yaratılamazsa, ağır sorumluluklardan kalkılmazsa yapı çözülür, çözülünce de bu örgüt bir daha kendini kolay kolay bulamaz. Bu açıdan da artık bilincimizi, kişiliğimizi toparlayarak, içinde bulunduğumuz koşulların bütün zor yönlerini bilerek, ama bunun yanında insanoğlunun bütün yeteneklerini çalıştırarak bir sosyalist örgütlenmeye yönelmek zorundayız. “*Aceleyle getirilmiş*” veya “*böyle bir görevin altından kalka-*

mayacağımız” gibi bir düşünce aslında oportünizmdir veya sosyalistin kabul edemeyeceği burjuva anlayışlardır.

Öte yandan bu tip örgüt sorununu adeta bir bilmeceymiş gibi çözümlenmenin de anlamı yoktur aslında. Sosyalizm basit ve sade bir ideolojidir. Evet, biz burada adeta bir bilmeceyi çözüyormuş gibi meseleleri getiriyoruz. Bazı kelimeler üzerinde yine çok açık noktalara ilişkin saatlerce tartışılıyor. Halbuki bunlar son derece gereksiz, hiçbir şey kazandırmayacak tartışmalardır. Sosyalist öğretinin ilkeleri açıktır, bunun teşkilatlanmasının ilkeleri de son derece basit ve detaylıdır. Ama bu biçimin içeriğini doldurmak da çağımızın en ilerici insanının bir işi olabilir. Eğer arkadaşlar iddialı larsa böyle bir yapıyı kazanabilirler. Şunu diyecekler: “*Kürdistan’daki aydının uşaklaşması, kişiliksizliği, siyasal gelişmelerin dışında yaşayışı, yetişmesi, toplumsal gelişmenin az oluşu yüzünden sosyal olmaması, bütün bunların kişilerin durumunu güçleştirebileceği ve bunların fazla mesafe alamayacağı...*” Evet, bunlar bir kader olarak alınırlarsa bu güçlerin yaşamaya da hakları yoktur. Bütün bunlar kader olarak kabul edilecekse daha siyasal mücadeleyi ne diye benimsiyoruz, sosyalizmi ne diye benimsiyoruz?

Tabii ki sosyalist örgütlenmeler sıcak savaş ortamında da barışçıl ortamlar içinde de oluşabilir, büyük uluslar içinde de küçük uluslar içinde de oluşabilir, zengin bir materyalle de zayıf bir materyalle de oluşabilir, çok sayıda kadroyla da az sayıda kadroyla da oluşabilir, güçlü önderlerle de oluşabilir ve bunun yanında sıradan sosyalistler tarafından da oluşturulabilir. Bu konudaki farklar fazla belirleyici değildir, öyle çok güçlü, çok mühim şartlar değildir. Daha çok inanç, fedakarlık, biraz cesaret ve mücadele isteyen bir meseledir. Bu koşulların karşılanmasıyla birlikte rahatlıkla bir sosyalist teşkilat işi yürür. Ama çok kan döker, zorlanır, hemen tutuklanırlar, hemen hapse düşerler, hemen yaralanırlar, aç kalırlar, çok bitkin düşerler, bütün bunlar olabilir. Ama demin saydığım koşullar olursa, bu da bir sosyalist örgütlenmedir veya böylece sosyalist örgütlenme de olur. Fazla uzatamayız, yani eğer biz bu yapıyı daha da bu şekilde götürürsek ne yapacağız? Daha çok grup, daha

çok adam, daha çok kitap okuma, ama örgütlenmede fazla gelişmemeye. Beş-altı senedir daha çok bireysel çabalar harcıyarak bir ton çevre oluşabilir, ama biz bunlarla övünemeyiz. Ortaya çıkan bu ürünlerin çok sınırlı olduğu, ancak belli bir hazırlığı ifade ettiği açıktır. Bizim daha çok bu hazırlık içinde ciddi görevlere hazırlanmış olduğumuz da, daha kalıcı, daha ilerici sonuçlar için hazırlandığımız da açıktır.

Bundan sonraki dönemde uzun süreli geçirilen hazırlığı daha gelişmiş bir yapıya dönüştürmek ve böylece mücadeleyi biraz daha teknik, biraz daha modern bir süreç içine sokmak, fazla zaiyat vermeden, bu kadar insanın enerjisini boşa çar-çur etmeden, herkese belli görevler dayatmak ve mücadeleyi hem toplumsal temel içerisinde, hem görsel arenada daha çok hızlandırmak tarihi bir zorunluluktur. Böyle bir biçim, çağda da en uygun savaş, mücadele, örgüt biçimidir. Ülkedeki halkın da bizden en çok istediği bir çalışma biçimidir. Buna aday olacak arkadaşların bütün kişisel yeteneklerini buna uygun olarak geliştirmeleri, bunun bilinçli öncüler olmaları ve bu konuda kendi özverilerini kullanmaları gerekir. Bu olursa bu işler yürür, niye yürümesin? Fakat olmasa, yani insan kendi özünü bu konuda kullanmazsa, biraz köleşirse, dar görüşlü olursa, tabii ki olmaz, bu sosyalizmde yürüyemeyecektir. Bizim yapımız böyle bir yapı değildir. Arkadaşların inanç düzeyleri, fedakarlık düzeyleri hızlı bir sosyalist teşkilatlanmayı istemektedir. Dökülen kanlara, çekilen sıkıntılara, bu kadar yaşanan acı tecrübelerle karşın, eğer biz hâlâ bir örgütlenmeye yönelemezsek tarih bizi affetmeyecektir.

Sosyalist bir örgütlenmenin bizde zorunlu olduğunu ve bu örgütlenmenin reformist ve gevşek örgütlenmelerle halledilemeyeceğini, sosyalist bir ideolojinin ciddi, siyasal hedeflerle uğraşabileceğini ve bu ciddi siyasal hedefleri de gerçekleştirmek için ciddi bir örgüt, komünist bir örgüt biçimini kazanması gerektiğini rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Bu konuda tartışmanın bile yersiz olduğunu söyleyebiliyoruz. Evet, mutlaka bunun bazı kurallarını geliştireceğiz, ama bununla da tabii ki işler bitmeyecektir. Belli bir kurallar, ilke-

ler sistemine kavuşan bir sosyalist örgütlenmenin önüne çok ciddi pratikler koymasını gerektirdiğini, bir yandan ciddi örgütlenmeler gerçekleştirilmesi, öte yandan diğer örgütlenmelerini sıcak bir savaşla bütünleştirilmesi gerektiğini de eklemeliyiz. Önümüzdeki en önemli örgütsel görevler de bunlardır. Bu görevleri çözmeye, günümüzün veya hareketimizin en acil sorunlarıdır. Arkadaşlara önlerindeki en acil sorun olarak ve asgari bir örgütsel hedef olarak; örgütlenmede özellikle merkezi yapıdan başlamak şartıyla giderek tabana doğru merkezi bir şekilde komiteleşmeyi, komiteleşmesini, çeşitli kitle örgütlerini geliştirerek yürütmeyi, çeşitli savaşçı kadrolarını geliştirerek örgütlenmeyi ve giderek bunu bütün üyelerine benimsetmeyi, böylece ülkedeki siyasal gelişmeler içerisinde, toplumsal gelişmeler içerisinde önder gücünü duyurmayı ve önder bir güç olarak hareket etmeyi belirtebiliriz.

Bu grup pratiğe yöneldiğinde umutlarımızla beraber tedirginliklerimiz, hatta endişelerimiz epey vardı. Öyle bir şey yapılmış ki, hayatımızın büyük bir bölümü bu amaca hepsedilmiştir. Bunlar önemli tabii, bütün komünistler hayatlarını bir davaya adanmışlar, gerçekten adanmışlar. Bunlar, yüzeysel olarak değil, bütün yaşamlarını, sadece gençliklerini ve bazı yanlarını değil, bütün manevi-maddi güçlerini böyle bir davaya adayabilirler. Bu konuda epey örnek vardır. Tabii ki biz de büyük ölçüde bu amaçla kendi kişiliğimizi bir davaya adayabilme cesaretini göstermişiz. Bu kuru bir cesaret değil, bu cesareti yaratan, böyle bir cesarete girişmeyi yaratan birçok toplumsal etken, birçok tarihsel etken de vardır. Bütün bunların bir sentezini yaparak bir dava adamı olmaya karar vermişiz. Bununla birlikte tabii ki mutlaka her davanın yoldaşları vardır, her davanın insanları vardır. Biz de bunları belli sayıda insanlarla yapmaya çalışmışız, ki tarihte hemen hemen bütün kutsal davalar, bütün halkların bağımsızlık ve özgürce gelişmesini dile getiren bütün davalar az-çok seçkin bir yoldaş kitlesi tarafından savunulur. Bunlar en önde yürürler, mücadelenin başında bulunurlar ve tüm hayatlarını bu şekilde örnek olarak ortaya sererler. Tarihte tüm dava adamlarının yaptığını, günümüzde tüm komünistlerin yaptığını bi-

zim yapmamız son derece doğaldır. Bu konuda “*herkes kişisel çıkarlarını düşünüyor, herkes kendi meslekleri icabı devrimcilik yapıyor veya herkes toplumla bağlarını koruyarak devrimcilik yapıyor*” deyip esas ölçülerimizi görmezlikten gelemeyiz. Aslında bu işin ölçülerini anlayıp bu ölçüleri kabul edecektik, bunun gerektirdiği bilinci oluşturacak, bunun bizden beklediği cesareti, fedakarlığı oluşturacak ve tabii bunun yanında yaşama gücünü kendimizde oluşturacaktık.

Eskiden mücadeleye katılımlar bize büyük bir moral verdiği gibi büyük bir güç katacağına, çok önemli dava adamlarının çıkacağına dair inancımızı da güçlendiriyordu. Fakat son dönemlerde durum biraz farklılaştı. Belki binlere varmıştır sempatanlarımız, halkla ilişkilerimiz, belki beş bine yakın güçlü savaşıcı kadro da şu anda çıkabiliriz, fakat eskiden olduğu gibi davaya büyük bir kutsallık derecesinde bakma durumu yok. Bu arkadaşların pratiğine, kendi pratiğimize veya bazı arkadaşların pratiğine yine bakmaya devam ediyoruz. Yaratılan bazı pratikler var ortada, bunlarda bazı kişilerin davranışlarını gözönüne getirdiğimizde, bu tip ilişkileri çok ciddi görme, bu tip ilişkilere alabildiğine değer verme anlayışından uzaklaşıldığını görüyoruz. Bunun sosyalizmden doğduğuna, sosyalizmin toplumun tarihine, toplumun bugünkü hayatına uygulanmasından kaynaklandığına inanmıyoruz. Daha çok toplumun bütün artıklarının, bütün pisliklerinin saflarımızda önemli oranda varlığını korumasından kaynaklandığını söylüyoruz. Gerçekten sosyalizmin hazmedemeyeceği, sosyalist bir otoritenin hazmedemeyeceği bir gerçekliktir. İster sömürgecilikten, isterse eski toplumdan doğan davranışların arkadaşlarda etkin olmasından kaynaklansın, böyle bir pratik içerisinde yer alanların bazı pratiklerinin bu yolda bizi geriletebileceği, tedirgin edebileceği, bu yoldaki yüceliği kavramayacakları ve çok basit hatalar yapabilecekleri, dolayısıyla davanın kutsallık derecesini bozacakları, yüceliğine gölge düşürecekleri inancı uyanıyor. Tabii ki bu da bizi ciddi olarak düşündürüyor.

İnsanlar yaşamlarını bir davanın emrine koyabilirler, tarihte bu-

nun örnekleri çoktur. İnsan soyuna mahsus bir davranıştır. Ama eğer bir davanın içinde yozlaşma veya bir davanın kadrolarında, yoldaşlarında her bakımdan çalışkanlık, bilinç, cesaret, işleri ferah bir şekilde yapma, sorun yaratmama konularında bir yozlaşma, durgunluk, hafiflik veya yeteri kadar zekice hareket etmeme, yani asalaklık diyebileceğimiz şeyler varsa, elbette ki bizim bu yapının içini eşelememiz, bu yapıdaki yanlış eğilimleri, çeşitli davranışları, varsa unsurları, eğilimlerini tespit etmemiz gerekeceği açıktır. Bir gemi düşünelim; çok güçlü dalgaların olduğu okyanuslarda yol alıyor ve o geminin içinde çeşitli fareler var veya sızıntı yapmış. Bazı kanallardan sürekli su akıyor gemiye... Kısaca gemi içindeki bazı şeyler gemiyi şuradan buradan batırmaya çalışıyorlar. Mutlaka bir tehlike var geminin içinde. Bu gemi okyanuslarda ilerleyecekse ve içte sızıntı yapmaya yol açan, gemiyi böyle kemiren şeyler varsa, mutlaka bunlara bir hal çaresi aramak gerektiği veya en azından bazı uyarılarda bulunmak gerektiği şarttır.

Devrim bir okyanustan tehlikeli şeylerle dolu bir yoldur. Bir okyanustaki fırtınalardan daha fazla fırtınaların yer aldığı bir süreçtir devrim süreci. Böyle olunca da bizim gerçekten bir gemi tayfası olarak ya da gemiyi yürüten bir tayfa olarak, çok sağlam bir şekilde gemiyi her türlü tehlikeye karşı korumamız, özellikle içte gemiyi böyle tahrip edecek bütün davranışları, görevlerini layıkıyla yerine getirmeyen bütün eğilimleri ortadan kaldırmamız gerektiği açıktır. *“Bazı şeyler gerçekleşmiştir; mücadele bazı sonuçlar yaratabilmiştir; insanlar da belli ölçüde tatmin oldukları, belli ölçüde amaçlarına ermiş oldukları için, eskiden daha yakın ilişkilere şimdi pek değer verilmiyor”* denilebilir. Ancak bu kabul edilemez, çünkü sosyalistler olarak biz sosyalizm vasıtasıyla doğayı, toplumu, tarihi tanımaktan her zaman büyük bir zevk duyarız.

Sömürgeciliğin ve feodalizmin yarattığı akıl almaz yapıların, insanın yüreğini böyle taşlaştıran yapıların, elbette ki moralimizi yıktığını, bizde moral, insanlık bırakmadığını anlarız. Fakat bir de bu yapıyla savaşılan güçler bu mücadeleye layık olamazlarsa, bu mücadelenin zorluğunu kavrayıp buna uygun alternatifleri geliştiri-

remezlerse, tabii ki insanların kendilerini yeniden gözden geçirmeleri şarttır veya mücadelenin koşullarını yeniden gözden geçirmeleri gereklidir. Ama şu söylenebilir; insan soyunun yapısında belli bir gelişme süreklidir. Hatta doğada en çok gelişmeye yatkın varlık insandır. Maddi alemin içerisinde, evren içerisinde kendini yenilemeye en açık varlık insan soyudur veya insan şekillenmesidir, insan beynidir, moral yapısıdır. Ancak insanın kendini yenilemesi mutlaka belli bir ideolojik, siyasal yapı içerisinde gerçekleştirilme-lidir. Mevcut siyasal, ideolojik yapılar dışında yenilenmeyi düşünmek mümkün değildir. Belli bir davaya, belli bir mücadeleye atılmış insanlar için ideolojik-politik bir platform dışında yenilenme mümkün değildir. Bu olsa olsa küçük-burjuva rahatlığı anlamına gelebilir. Küçük-burjuvazinin sıkışması, küçük-burjuvaların hayat-tan, toplumdaki korkularını, basit bir yaşantıyla gizleme, maskeleme düşüncesi olabilir.

Kürdistan'da çok güçlü olmasına rağmen, değer verilen bir ilişki olmasına rağmen ahabap-çavuşluk kokan arkadaşlıklardan tutun, her türlü aşiretçi kalıtsal ilişkilerden, özellikle bu ilişkilerin demokratik özünü inkar eden, buradaki demokratik muhtevayı kendi gerici kan ilişkileri, çıkar ilişkileri, şahsi ilişkileri için kullanan bütün anlayış-lardan şiddetle nefret ediyoruz. Böyle kan bağına dayanan, ahabap-çavuşluğa ve belli bir yerelliğe dayanan yakınlıklar hiç anlamı olmayan ilişkilerdir. Bu acaba neden böyle oluyor? Bu zihnen de olsa, hissi olarak da olsa, belki bir öngörü de olsa, mutlaka Kürdistan'da ki toplumsal yaşantıya bu ögenin getirdiği tahribatta aranmalıdır. Kişilerin birbirlerine karşı profesyonelce değil, bir dava adamı olarak değil, tamamen böyle toplumumuzun iliklerine kadar kök salmış ve her türlü demokratik-ulusal gelişmeyi boğan, klan, aşiret ve kabilecilik, bölgecilik, mahallecilik ilişkileriyle birbirlerine bağlı kalmaları insanı oldukça düşündürüyor. Bu konular insanı bayağı rahatsız ediyor. Biz yapımızda bu özelliği mutlaka tasfiye etmek için mücadele verdik. Ama bu alanda yapılması gereken daha çok şeyler vardır. Fakat yine bunun da basit bir "*kendimi düzeltelim*" edebiyatıyla veya böyle bir pratik önlemlerle olmayacağını, bu konuda kişilerin

derinliğine bir yenilenme, insanlık kültürü alanında kendilerini iyice yetiştirmeleri ve ayrıyeten bu engin kültürlerden elde edecekleri en yararlı sonuçları bu topraklarda ortaya koymalarından geçeceğini bilmek gerekir. Bu tip kişiliklerin oluşumuyla belli bir saygınlığın oluşması, dolayısıyla belli bir yoldaşlığın oluşması beklenebilir.

****İnsanın tarihte saygı duyduğu, görkemliliğine inandığı çok çeşitli, doğada olsun, toplumda olsun yapılar vardır. Biz bu konuda kendimizi son derece büyük görmüyoruz, tam tersine doğadaki ve toplumdaki bu görkemli yapılar karşısında ne kadar basit olduğumuzu görerek durumumuzdan iğreniyoruz. Ama insan belli bir otorite yarattı diye bunun gölgesine de sığınamaz, sığınıp da bu tip ilişkilerle toplumu daha geniş etkisi altına alamaz. Bu tip davranışlar basit davranışlardır. Belirttiğimiz gibi toplum tarihini ve madenin gelişim evrelerini iyi kavrayan kişi, bu tür ilişkilerden fazla bir şey bekleyemez. Ancak bu pratikler karşısında sert tavır da olacaktır. Bu kadar insanın tutumu aşınıyor, en başta insanın kendisine saygısı varsa, kendi yaşamına bir anlam kazandırmak istiyorsa, mutlaka bir savaş verecektir. Bizce bu savaşla olur, dostlukla olacağını sanmıyoruz. Mutlaka bir savaş olacaktır, kişiliğin yenilenmesi açısından tamamen bir savaş olur, ama bu savaşta mutlaka kafa, kol kıralım demiyoruz. Savaşın üslubu biraz sert kaçabilir, fakat önemli olan savaşın özünde yatan etkenler, savaşın dayandığı, savaşın amaçladığı faktörler gözönüne getirilirse, üslubun sertliği zenedildiğinden az tahribat yapar, hatta yapmaz bile.

Arkadaşlar bilmeliler ki, gayri ihtiyari de olsa bir sertlik tavrının ister haklı, ister haksız çok önemli nedenleri vardır. Bunu görebilmeleri gerekir. Bu grup pratiğimizde uzun yılların bir yaşantı pratiği olduğu için biz bunları bu şekilde belirtiyoruz. Yani biz bu arkadaşta, davranışlarına nasıl saygı gösterilmesi gerektiğini çok iyi biliriz. Aslında nerede, nasıl, ne zaman saygı gösterilmesi gerektiğini çok iyi biliriz, ama bir kişinin neresinin sakat olduğunu da az-çok bilebiliriz. Bu konuda kaprislice, egoistçe olmayan ölçüler kısmen de olsa vardır. Fakat arkadaşların kişiliklerini genellikle geliştirmeyi, değiştirmeyi, tabii ki bunu bir abi, bir büyük olarak

veya çok iyi bilen birisi değil, bir düşünce insanı olarak, sürekli düşünceleri geliştirmek isteyen bir kişi olarak yapalım. Herkesten bu beklenir. Her zaman yeni yaratıcı düşünceler ortaya çıkarmak, bunu kişilere benimsetmek, toplumda gerekli bir görevdir. Bunlar özellikle aydınların, devrimcilerin yapması gereken bir fonksiyondur. Bu halkın -eğer yozlaştırılmazsa- çok önemli bir fonksiyonudur. Bunun değeri bilinirse çok iyi bir fonksiyondur ve toplumun değiştirilmesinde, geliştirilmesinde çok önemli roller ifade edebilir. Özellikle bizde bunun yeri çok önemlidir.

Arkadaşlar neden bu yapımızı kavrayamıyorlar? Sadece kişisel yapımızı değil, sosyalizmin bu konudaki yapısını neden kavrayamıyorlar? Sosyalizmin insanda yarattığı bilinçlenmeyi veya fedakarlık ruhunu, yarattığı cesaret ruhunu, işleri uzmanca-teknikçe yapma, gizlice yapma ve ayrıca davayı her zaman kutsal bir dava olarak görme, büyük bir dava olarak görme yönünü kendilerinde niye aşırı bir şekilde geliştiremiyorlar? Örgütçü olma niteliklerini, savaşçı olma niteliklerini niye her zaman geliştiremiyorlar? Geliştirememişlerse bizce bunların çok sınırlı iş yapmaları gerekecektir. Şu anlayış kesin sakattir; belli bir ideolojik-politik hedef, örgütsel yapı sağlanmadan arkadaşların bir köylü gibi veya bir feodal yiğitlik örneği olarak ortaya çıkmaları bizde karikatürist bir davranış olur ve somut bir davranış haline de gelebilir. Bu arkadaşlar ne dereceye kadar iyi olursa olsunlar, ama öte yandan çok güçlü bir ideolojik-politik, örgütsel ve siyasal hedefler planında başka bir arkadaşın yaptığı basit bir eylem bize çok anlamlı gelebilir. Biz bunun derin anlamını kavrayabiliriz. Bu tip bir eylemle bu temelden yoksun bir eylem arasındaki farkı anlayabiliriz. Hayatta eylemlerin bir yığın politik, bir yığın sosyal, ideolojik etkisi vardır. İnsan yarattığı eylemlerin sonucunu düşünmezse yine bir köylüden farkı yoktur. Ama bunlar olmalı tabii. Kişiler bu şekilde davranırlarsa eylemlerine ideolojik, siyasal hedef saptaması yapar ve bunu belli bir örgütlenmeye kavuşturarak bütün tedbirlerini düşmanın ağırlığı oranında, önündeki engeller oranında da alırlarsa, bu konuda da eylemler geliştirirlerse, buna saygı duymayacak insan, buna sevinmeyecek insan yoktur aslında.

Bu konuda bir halkın kazanacağı çok şey vardır. Bunu inkar edecek insan da yoktur.

Bizim durumumuz şu açıdan önemlidir; komünistlerde her zaman bir ekip düşüncesi, bir komite düşüncesi vardır. Özellikle önümüzdeki dönem yeniden bir örgütlenmeye yöneleceksek arkadaşlar şunu göze almalı; benim çalışma stilim veya olaylara bakış açım, davranış özelliklerim önemlidir. Bu yapıdan benimle çalışabilen, ne dereceye kadar orantılı çalışabileceğini netleştirmiş bir ekip çıkmalıdır. Hatta şu da aslında göze alınabilinmelidir: Eğer benimle ciddi olarak çalışabilecek ekip oluşursa veya daha yararlı bir ekip oluşabilecekse hareketi daha değişik bir pozisyona sürebiliriz. Ama hareketin önümüzdeki dönemde yürütücülüğünü başka bir ekip arkadaş alabilirse çok daha olumlu olur. Ben de bazı alanlarda, özellikle düşünce alanında daha çok yararlı olabilirim. Ama bunu göze alamıyorlarsa mutlaka şu kavranmalıdır; ben karşımda kukla gibi her dediğime ikide bir de ‘*evet*’ diyen adam istemem, öte yandan kafasız adam da istemem, gelişmemiş bir yapıdan kaynaklanan kişilik de isteyemem. Bu kişilikleri en ağır şekilde de beş paralık eder duruma getirebilirim, benden bu her zaman beklenmelidir. Çünkü çok önemli binlerce kişinin kaderi yürütülmek isteniyor, bu konuda değil sert olmak, gerektiğinde insan böyle kişileri ayakları altına alabilir. Gerektiğinde insan insanın yüzüne tükürebilir. Yani bunların hepsi beklenmelidir ve insan bu konuda çok aşırı sert biçimlere de varabilir. Elinde olmayarak kazalar yapabilir. Bir birey bütün bunları bilerek bir ekipte görev alacaktır.

Şu konuda arkadaşlara saygılıyım; onların özelliklerini hesaba katıyorum, onların kişiliğini, tabii ki devrimci mücadeleye zarar vermeyecek oranda, onun kişiliğini yıpratmamak için ne lazımsa onu yapıyorum ve yapmışım da, ama yok onlar benim durumumu kavramadan benimle istediği gibi iş yapacaklarını sanıyorlarsa aldanıyorlar. Bu konuda belki düşünemeyeceğiniz kadar, beklemeceğiniz kadar acayip davranışlarda bulunabilirim. Evet, hiç anlayamayacağınız tarzda, mahiyetini kavramayacağınız tarzda böyle şeyleri yapabilirim. Ben öyle saf birisi değilim, kendimi o şekilde

göremiyorum. Bu kadar kişiyle merhabamız, yoldaşlığımız var, yani ‘*beklenemez, çok güvendik*’ şeklinde kişide bir güven yaratmış olabilirim. Fakat bu güvene fazla dayanmamalı veya bu güvenin mutlaka kişilikten kaynaklanan ölçülerle şu veya bu oranda değiştirilebileceği saptanmalıdır. Biz kendimizi fazla büyük görmüyoruz, son derece güçlü, kuvvetli bir yapıda, manevi alanda olsun, diğer alanlarda da olsun yeterli görmüyoruz. Ama bu konuda bir yaşantı biçimini oluşturmaya çalışıyoruz. Arkadaşlar da kendi yaşantılarını, cesaretlerini yenilemeli ve her gün kendilerine yeni umutlar yaratmalıdırlar.

Her gün bir olaydır bizim yaşamımız. Öyle fosilleşmiş, taşlaşmış yapıda değilse, eğer Kürdistan’daki değişiklik, yaratıcılık görevimizin ne kadar büyük olduğu anlaşılıyorsa kişiler de her gün kendilerini yenilemeleri gerektiğini iyi bilmelidirler. Arkadaşların bunu anlamayacaklarını sanmıyoruz. Ancak yenilenmeden, basit taklitçi davranışlara yönelme de anlaşılmalıdır. Yenilenme olsun kırk senede bir olsun, ama gerçekten bir yenilenme olmalı. Böyle olacağına olmasın daha iyidir. Arkadaşlarla bugüne kadarki çalışmalarda hiç güçlü bir ekip havası içinde çalışmadığımızı belirtmek isterim. Bu ister benim tavrımdan kaynaklansın, ister arkadaşların kişisel yapısından kaynaklansın, ama eğer önümüzdeki dönemde görev alacaksak birbirimizi çok iyi tanımak zorundayız. Sanıyorum şu ana kadarki yaşantı birliği, bizim birbirimizi tanımamızda önemli ipuçları verecek niteliktedir. Eğer tahlil gücü varsa birbirimizi tanıyız. Örneğin bu kadar arkadaş, binlerce, onbinlerce arkadaş oluşturabilmişiz. Dikkat edilirse dürüst olduğunuzu, birbirinize karşı hayli güveninizin olduğunu siz kendiniz de görüyorsunuz. Birbirinize canınızı verebilecek kadar güveniyorsunuz, bundan şüphemiz yok. Ama demek istediğim kişileri tanımada ve onlara güvenmede ölçüler vardır. Bu yapıyı duraklatacak, bu yapıyı şu veya bu şekilde saptıracak bazı davranış, eğilim ve unsurlar da fazla yaşayamayacaklarını mutlaka bilmelidirler ve bu tipler bundan sonra geride kalacaklarını anlamalıdırlar. Layık oldukları yerde kalabileceklerini anlamalıdırlar.

Bu tip davalarda insan yorulmaz. Bu tip davalarda belki bir yıpranma olabilir, ama kişinin morali varsa, psikolojik ruh yapısı hâlâ canlıysa, bu kişi her gün kendini yenileyebilir, her gün mücadele enerjisini üretebilir. Bu yapı içerisinde giren kişilerde de, özellikle Kürdistan'da devrim mücadelesini vermede gerçekten iddialı olan arkadaşlar da amaçlarını yenileyememelerini, amaçları hakkında berrak bir anlayışa varamamalarını, canlı bir zekaya sahip olamamalarını, cesaretle çok güçlü olmamalarını görüyoruz. Ancak cesareti oluşturabileceklerine, bilinçlerini her zaman yenileyebileceklerine güveniyoruz. Eğer bunu yapamıyorlarsa, bu, bunların davanın önemini kavramadıklarını, davanın belli bir bilincini kendilerinde yaratamadıklarını gösterir. Ve bunların bütün önderliklerinden doğan zaafın da ondan kaynaklandığını, davanın özünü kavrayamadıkları için bunun hızla tabana doğru yayıldığını ve bir yığın olumsuz etki yarattığını da görüyoruz. Tabii ki bunun arkasında sosyal, siyasal, ideolojik yapının da mevcut olduğunu savunuyoruz. Yani sosyalizm, bağımsızlık mücadelesi veren halklar, bu yapıyı doğurmamış, tam tersine sömürgeciliğin, feodalizmin ve bunların karmaşık olarak oluşturdukları tüm ideolojik, politik kurumlar bizim bu kişiliklerimizin düşüncesini, beynini zift gibi kaplamıştır. Ve bu zift gibi kaplanan zekadan fazla bir yaratıcılık, zift gibi kararmış yürekten de fazla bir coşkunluk doğmuyor. Hepimiz de az-çok bu durumdayız. Ama önemli olan bu konudaki uğraş, bu davaya duyulan inancın büyüklüğü ile bu toplumun yarattığı basıncı, tahribatı aşmaktır. Arkadaşların bunu yapabileceklerine olan inancımız oldukça büyüktür.

Görev ve Hedefler

Bu süreç içerisinde yaşadığımız bazı sorunları ele alabiliriz: Aslında bölgeler arasındaki irtibatsızlığın, hapishaneye çok basitçe girmelerin, çeşitli alanlarda gençlik içinde, köylüler arasında, kadınlar arasında, işçiler arasındaki çalışmaların tesadüflüğünün veya ciddi bir biçimde layıkıyla yürütülemeyişinin, kadrolaşmada

adeta bizim çok yalın bir yol katedişimizin, eylemlerimizin adeta ideolojik-politik temelden yoksun boyutlara kadar varabilmesinin, örgütün güçlü kadrolara kavuşamamasının, ayrıca önder seviyesinde olan kişilerin örgütlenemeyişinin varolduğunu, bir gerçek olduğunu ve bu konudaki gerçekleri görmemenin imkansız olduğunu söyleyebiliriz. Hatta bu konuda bütün bu siyasal amaçlarımızın pratiğe yansımaya kadar, hayli karmaşık bir yapının bulunduğu açıkça söyleyebiliriz. Yani her şeyin tamamen durgunlaştığını hiç tahmin etmiyoruz. Ama yalnız şunu belirtebiliriz; kaba da olsa, adeta halkların ilkel bir ilişki biçimiyle de olsa, sosyalizmi kavrayışımızla, ülkenin sorunlarına uygulayışımızla arkadaşların güvenebilecekleri bir yapıya adayız.

Siyasal amaçlar, siyasal amaçların kuşatmaya çalıştığı pratik ilişkiler, arkadaşların üzerinde devrimcilik yapabileceği bir alanı oluşturmuştur. Arkadaşlar inançlarını sürdürmekte kararlı iseler, bu ülkenin yurtseverliğine duydukları inancı bugün de sürdürme kararları var ise, bugün yaratılan alanın eleştirildiği üzere olumsuzlukları olmasına rağmen, bu yapıdan küçük-burjuvalığa kaçmamak, çok sıkıştı mı bunalmamak ve ölümü de, kurtuluşu da bu ideoloji, bu politik karmaşık yapı içerisinde aramak kaydıyla eskisinden daha olumlu şartlara sahiptirler diyebiliriz. Eskiden sahip olmadıkları bir yığın araç-gereç, insan ögesine sahiptirler. Eğer devrim amaçlarında inançlı olduğumuzu hâlâ savunuyorsak (ki savunuyoruz) gerektiğinde bu inancı yeniden yeniler, bu inancı her gün yeniden yeniden oluşturur yine de savunuruz, yine de mücadeleye olan inancımızı bildiririz. Bugün önümüzdeki araç ve gereç, Kürdistan'da devrim yapmaya daha çok olanak tanımaktadır.

Biz kendimizi, içinde bulunduğumuz toplumsal yapıyı hiçbir kişi için beğenmediğimizi söylüyoruz. “*Bu toplumsal yapı bize hiçbir şey vermiyordu*” deyip bu toplumsal yapıya ne kadar isyan ederseniz, ne kadar bununla alay ederseniz, ne kadar ayak altına alıp çiğnerseniz, o kadar hazırsınız. Evet, bu bilinci, bu gücü verdik, tarihi sorumluluğunu kabul ederiz. Ama öte yandan yeni bir toplum yaratmanın, yeni bir umut yaratmanın ise bir insanlık göre-

vi olduğunu, giderek bundan kaynaklanan bir yurtseverlik görevi olduğunu, halkın çıkarlarına bağlı kalmanın bir ölçütü olduğunu söyleyebiliriz. Yani eskiyi ezerken, yıkarken, dağıtırken, öte yandan bu insanlara yeniden bir yol göstermeyi, bu insanlar için yeniden bir umut yaratmayı ihmal etmedik. Eskiye karşı duyulan tepkiler, eskiye karşı duyulan nefret ve günümüzde önümüzdeki her türlü dış baskıya karşı duyduğumuz tepkiler, bizi hiçbir zaman içe kapanık veya bireysel, anarşist davranışlara itmemiştir, itemez. Böyle bir şeyin içine girmek bitme demektir. Biz insanlarla eskiyi yıkıp dağıttığımız alanlarda yeniden bir yapı oluşturmanın ve bunu dış ve iç düşmana karşı yapabileceğimizin sözünü her zaman veriyoruz. Böyle bir söz söylemekle kalmıyoruz, bunun için her türlü davranışa gireceğimizi, gücümüzün yettiği ölçüde bu konuda çalışacağımızı belirtiyoruz ve davranışlarımız, düşüncelerimiz de hep bu doğrultudadır. Dikkat ederseniz sanki bir kuşkulu, şüpheli bir hava varmış gibi bahsediyorum. Aslında kendi açımdan dile getiriyorum bütün bunları. Şu anki yaşantıda fazla kuşkulu olamayacağımı veya bu amaçlarda tutarlı olduğumu gösterebilecek her kanıt ve belgeye sahibim. Ama buna rağmen kendi yapımı da olduğu gibi anlatmaktan çekinmiyorum. Bunu bütün arkadaşlardan aslında bekliyorum. Yani arkadaşlar kendi kişiliklerini (ister çok güçlü kişilikler olsun, ister çok zayıf yanları olsun) bunu eserleriyle ortaya koymalıdır. Çok zayıf yanları var diye kimse onları alaya almaz, kimse onları aşırı bir eleştiriyle yerle bir edemez. Mutlaka o bunu açıklamakla daha da fazla ileriye çıkış imkanı bulabilecektir. Yine güçlü özellikleri olan arkadaşlar da demin bahsettiğimiz esaslar üzerinde gerçekten bunu eserleriyle gösterebilmelidirler. Ne benim otoritemden çekinilsin, ne başkasının otoritesinden, ne şundan, ne de bundan çekinilsin. Doğru bildiği şeyi sonuna kadar yürütmekten hiçbir güç alıkoymasın onu.

Bundan sonraki süreçte oluşturulacak tüzüğün ve bu tüzüğü uygulamakla yükümlü olan ve onun kurallarına göre hareket eden bir merkezin, belirlenen siyasal amaçlar doğrultusunda bir örgütlenmeye girişeceği, bu örgütlenmeyi yaratırken arkadaşların şimdiye

kadar yaptığı eleştirilerin büyük bir bölümünü giderecekleri kesindir. Eylemlerin durumu hakkında, sosyal-şoven, reformist görüşler hakkında, köylüler, işçiler, kadınlar, gençlik için yaptıkları eleştiriler, kadrolaşmada yeni yöntemler kadrolaşmayı daha nitelikli, daha kalıcı geliştirmek amaçlı yapılacak çalışmalar hakkında bir tüzük ve bu tüzüğe göre yapacağımız çalışmalar bize çok şey kazandıracaktır. Bu eleştirilerin büyük bir bölümünü giderebilecektir. Zaten örgütlü çalışma ihtiyacı ve bu konuda bizim yapımızda büyük bir karmaşanın olmasında, sayısı yüzbinlere varan bir gücü etki altında tuttuğumuz halde buna güçlü bir örgütsel nitelik kazandıramayışımız, buna giderek savaşı bir nitelik kazandıramayışımız rol oynamaktadır. Biz örgütlenmeyi ve siyasal amaçlarımızı ilan etmeyi bu kişilere verdiğimiz kurtuluş sözü için yerine getiriyoruz.

Bunların talepleri karşısında fazla dayanamadığımız için bu şekilde ortaya çıkmayı görev biliyoruz. Şu konuda inançlıyız aslında; bu ülkenin saygıdeğer bir politik kurumunu yaratacağımızı, bu ülkede özellikle aşırı hainler dışında başta işçiler, köylüler, gençler, diğer emekçiler ve ülkeye şu veya bu oranda bağlılığını yurtseverlik olarak sürdüren kesimlerin hepsinin bir umut kaynağı haline geleceğimizi ve düşmanın karşısında belli bir saygınlık kazanacağımızı rahatlıkla söyleyebiliriz. Önümüzdeki siyasal hedefler, önümüzdeki kadrolar, önümüzdeki örgütlenme kurallarıyla önümüzdeki geleceği saygıdeğer bir gelecek haline getirebilir ve halkın çok daha geniş kesimleri için bir umut kaynağı haline dönüştürebiliriz. Oluşturacağımız siyasetle uğraşan bir örgüt ve bunun bütün ideolojik, örgütsel gereklerini karşılayan bir örgüt, halk saflarında daha büyük bir yetkiye sahip olacak ve düşmanları karşısında da daha onurlu, daha itibarlı bir yer kazanacaktır.

Bunu söylerken şunu belirtmeyi unutmayalım; diğer siyasi hareketlerin, diğer örgütlerin Kürdistan'da Kürdistan adına yaptıkları aslında bir yüzkarasıdır. Ortadaki kişilikler selam bile verilemeyecek derecede aşağılanmış kişiliklerdir. Politik bakımdan kafalar aşırı bir şekilde bağımlıdır, bir yandan Moskova'ya, bir yandan

Çin'e, bir yandan Amerika'ya, bir yandan Ankara'ya, bir yandan İstanbul'a, bir yandan şu feodala, bu feodala bağımlı kafalardır. Bu kafalar bağımsız değildir ve bu kafaların oluşturduğu siyasetler de fazla bağımsızlık içeren siyasetler değildir. Bunlar tam tersine bir halkın bağımsızlık, demokratik isteklerini, umutlarını pervasızca harcamış, bu konuda kendi kişiliklerinde bir bağımsızlığı yarata-mamış, halklara kendi kişilikleriyle örnek bir şey çizememiş veya bu konuda ağır suçlar işlemiş yapılarıdır, unsurlardır.

Eskiye yine hatırlayalım; o zaman gerçekten Kürdistan kelime-siyle herkes dalga geçiyordu. Biz bile kendi Kürtlüğümüzden vah-şi olarak bahsediyor ve '*Kürtlerin durumu bellidir*' diyorduk. Ama bugün bu aşılıştır. Biz bu aşamayı şu veya bu kendi kişisel gücü-müze değil, dünya halklarının ilerici kültürüne, onların mücadele-lerine, en başta da sosyalizme bağlıyoruz. Ama bugünler sadece Kürtler için böyle değildir. Tüm ezilen halkların hor görüldüğü, in-san yerine konulmadığı bir gerçektir, ama Kürtler için bu fazlasıyla böyledir, çok daha fazla geçerliliği vardır. Çünkü öyle bir Kürt-lük var ki, hiç kimsenin beğenmediği bir yapıdır. Herkes güya bu yapıdan çıkmıştır, ama kimsenin beğenmediği bir yapıdır. Biz bu yapıyı benimsemeye çalışıyoruz, bu çok ciddi bir şeydir. Tarihte gericilikle yoğrulmuş, feodalizmin her türlü pisliğiyle uydulaştırılmış bir yapıyı benimsemeye çalışıyoruz.

İlişki kurmayı, sosyalizmle yeni bir yaşam yaratmayı denemi-şiz. Arkadaşlar eğer gerçekten tutarlılarsa davranışlarında başka bir yolun olmayacağını görmelidirler. Yeni yetişme kapitalistler vardır, sanırlar ki dünyayı fethedecekler. Eğer arkadaşlar bu kapi-talistlerin amaçlarını paylaşmıyorlarsa, eğer böyle sömürgeci feo-dal bir yapı içerisinde fethedecekleri bir yapı, bu statüko altında, fazla bir dünya yaratamayacakları inancında tutarlıysalar, gerçek-ten bu arkadaşların korkunç bir devrimde sürekli bir savaşım için-de olmaktan ve kendilerine alan yaratmak için sosyalizme sarıl-maktan, bir güçlü örgütlenmeyi, bir güçlü kadrolar, bir güçlü ey-lem yaratmaktan başka çıkar yolları yoktur. Ama buna rağmen ar-kadaşlar hâlâ bir köylü iç güdüsüyle (fazla hor görmüyoruz, ilkel

bir şeydir, ama yararsız bir şeydir) yine bir küçük-burjuva pasifizmiyle ister kendi burjuvazisinden, ister yabancı bir burjuvaziden dilenme gibi bir durumları yoksa ve yaşantı denen gerçeğe de saygıları varsa alan yaratmaları gerekir.

Dünyaya gelmek öyle basit bir sorun değildir. İnsan olmak çağımızda basit bir sorun değildir. Birçok bağımsızlık, özgürlük sorunu vardır bu insanların. Bizim gibi bundan nasibini hiç almamış kişilerin çok daha büyük görevleri vardır. Ama denilebilir ki, “*bunuyoruz, durgunlaşıyoruz, kafalarımız yetmiyor artık bu sorunlara.*” Hayır yetmelidir! Yetmiyorsa suçu kimde bulacaksınız? Suçu kendi toplumsal, ailesel yapında göreceksin. Bunların da fazla suçlu olmadığını görebiliyorsan, bunun başka düşünceden olduğunu göreceksin ve yöneleceksin, yöneleceğiz buna. Genel hava nedir? Sanki bizim için son derece gelişme ve yaşama olanakları varmış gibi bir hava içinde, böyle bir psikolojik, moral yapısı var bazı arkadaşlarda. Bu yüzden de çeşitli baskılar altında sıkışan insanların durumunu arzetmiyorlar.

Eğer arkadaşlar sömürgeciliğin yağdırdığı tüm kötülüklerden, Ortaçağ'ın yüzyıllık toplumsal yapısının doğurduğu alacakaranlıktan şikayetçiyse, bunda tutarlıysalar, bu ikisinin de çok zararlı olduğunu biliyorlarsa, anlamalı ki bu statüko varolduğu oranda kendileri aslında hayalle yaşıyorlardır. Ama bunlar eğer insan olma onurunu taşımak istiyorlarsa, bunun bilincine varmışlarsa, güçlü bir örgütçülük, amaçlarında güçlü bir açıklık sergilemekten ve ayrıca eylemlerinde gerçekten hem usta, hem kıvrak, hem bitirici darbeler indiren insanlar olmaktan başka çareleri yoktur. Bu durumlar Kürdistan devrimcilerinin niteliğini belirler, Kürdistan'daki devrimci mücadelenin niteliğini belirlediği gibi, bu niteliklerle bütün dünya halklarına karşı, bütün bölge halklarına karşı örnek olabilir. Bölgedeki gericiliğin de az-çok bizden kaynaklandığını hatırlarsak, bölge halklarının mücadelesinin büyük oranda bizdeki mücadelenin gelişmemesi, dolayısıyla gelişmediğini kavırsak (bu konuda ne dereceye kadar önemli bir konum içerisinde olduğumuz açıktır) bu alanı emperyalizmin, feodalizmin, sömürgeciliğin cirit

alanı olarak görmeye ve yaşamaya devam edersek, herhalde bunda dünya ve bölge halklarının da pek bir yararı yoktur. Kısaca sadece kendi yaşantı alanımızı yaratmak için değil, bunu başarılı bir örnek olarak dünya halklarına sunmak ve bizim yüzümüzden dünya halklarının, bölge halklarının gericilik altında olmalarını da ortadan kaldırmak için üzerimize düşen görevi yapmalıyız.

Bu beraberinde örgütlenmenin bütün özelliklerini bilmeyi, amaçlarımızda son derece kararlı olmayı, eylemlerimizde son derece atak olmayı, son derece kurnaz, bilinçli, yani eylemlerimizin bütün sonucunu gerek bize karşı, gerek dışı karşı yaratacağı bütün etkileri bilerek ve ayrıca düşmanın azgınlığı biliniyorsa, düşmanın tarih boyunca nasıl bir gerçeklik yarattığı biliniyorsa, düşmana da kolay kolay teslim olmamayı getirir. Bu düşmana karşı da bizim aklın, hayalin almayacağı bir şekilde mücadele etmeyi benimsemekten başka bir yolumuz olmadığı halde, bugüne kadarki süreçte bu konuda önemli oranda başarılı olduğunu söyleyememekteyiz. Amaçta, yöntemde böyle bir görev ortada olmasına rağmen mevcut yapının hâlâ böyle bir nitelik kazandığını söyleyemez arkadaşlar. Hem siyasal amaçların kavranışında, hem bunun örgütsel bir pratiğe, eylemsel bir pratiğe dökülüşünde arkadaşlar çok çok gerideler. Giderek bulup çıkarıyoruz eksikleri, ama sorumluluk nedir? Bu konuda bir şeyler yapılamaz mı?

Bir insanın yapabileceği şeyleri yapmaya çalışıyoruz. Fakat her insanın da bir şey yapabileceğine inanıyoruz. Her kişinin de fazla şikayet etmeden, çevresini şikayetlere boğmadan, çevresine veriyorsun etmeden ve başka güçlere dayanmadan, öz olarak, kendi kişiliğine dayanarak, kendi zekasına, bilincine, cesaretine, fedakarlık ruhuna dayanarak çok şeyler geliştirebileceğine inanıyorum. Benim kısaca insanlara bakış açım budur. İnsanların bunları yaratabileceklerine, bu konuda aralarında çok güçlü kolektif ilişkiler geliştireceklerine, çok güçlü davaları başaracaklarına dair inancımız da vardır. Ne bir otorite kendi yapısının gücünü görmemezlikten gelmeli, ne de bütün kişiler kendilerindeki engin enerjiyi hapsedemelidirler. Bunlar son derece bir davanın gerektirdiği ölçüler içeri-

sinde, kolektif bir dayanışmayı yaratabilmeli ve bu konuda her şeye katlanmalılar. Her türlü gereklerini yerine getirmelidirler.

Bu işin teorik yanını ortaya koyduk. Bunu daha da somuta indirirsek, bölge bölge, kişi kişi, kendimizde somutlaştırmaya çalışırsak, sanıyorum zaman fazla uzar ve pek fazla bir yararı da olmaz. Ama yine bu eleştirilerle, bu bakış açısıyla neyin kastedildiği açıktır. Hiçbir arkadaş “*ben anlamam veya beni ırgalamaz*” diyemez. Ben bütün arkadaşların yapısından kendimi nasıl sorumlu hissediyorsam, her arkadaş da bu mücadelenin önemli sorumluluklarını paylaşmanın gereğini görmek, bilmek zorundadır. Bunu bilmeden, görmeden eğer adım atıyorsa, yarın kendini bir uçurumdan da atabilir.

Kafamızda düşünce kırıntılarıyla şurada-burada bölük pörçük düşüncelerle biz bu soruna eğilirsek başarılı olacağımızı hiç sanmıyorum, ama bu konuda doğru kavramlara, doğru prensiplere, doğru ilkelere sahip olursak, bunların ışığında (ki bunlar hepsi ideolojiyi ifade eder) güçlü bir ideolojik yaklaşımla bu sorunlara varırsak, bunun da örgütsel ve kadro sorununu unutmazsak, başarılı olmamızın hiçbir nedeni yoktur. Yine şunu hep dile getiriyoruz; halkların eli-kolu hep bağlı tutulduğu için, bilhassa ekonomik yönden güçsüz ve araçsız bırakıldığı için, sanıyorlar ki, devrimciler de böyledir. Hayır, devrimciler burjuvazinin elini kolunu zincirle bağladığı bir halk durumunda değildir.

Devrimciler bir yerde zinciri kıran insanlardır, zinciri kıran eller de her zaman güç oluşturabilecek ellerdir ve ayrıca beyinde tutsaklığı yenen kafalar, her gün yaratıcı düşüncüyü, bağımsız düşüncüyü yaratacak beyinlerdir. Bu beyin, bu üretici eller birleşirse, burjuvazinin bizi hapsettiği yapıda sürekli kalacağımızı, fazla güç oluşturamayacağımızı, fazla alan yaratmayacağımızı sanmıyorum, yaratabiliriz. Biz sıradan bir halk kitlesi, yığıcı gibi değiliz, eli-kolu bağlı olan, kafasından tut yüreklerine kadar her bakımdan korku, terör, şartlanmışlık, yabancılık içinde yaşayan insanlar durumunda değiliz. Devrimciler sürekli çare getiren, sürekli araç geliştiren, sürekli yol gösteren insanlar durumundadırlar. Evet, böyle-

dirler, bunu hayatlarıyla yerine getirirler. Bunu düşmana karşı mücadeleyle, önüne her çıkan engelle büyük bir mücadeleyle yerine getirirler. Devrimciler bu çapta insanlardır. Bunun için sıradan insanlar değildirler, bunun için toplumların kurtuluşuna yol gösteren bir taraf örgütüdürler. Bir genelkurmay örgütüdür bunlar. Her gün çare, alternatif, kurtuluş aracı geliştiren organlardır, unsurlardır.

Devrimcilerin sıradan insanlardan farkını göremeyen bir anlayışın Lenin tarafından da nasıl değerlendirildiğini biliyoruz. Devrimcileri halk kitlelerinin kuyruğuna takan bir anlayış ve halkın güncel, siyasal, ekonomik sorunları içinde, yani belli bir ekonomiyi ve bunu da belli bir siyasete aktaran anlayışın ne kadar sığ bir anlayış olduğunu ve bu anlayışla Lenin'in nasıl mücadele ettiğini biliyoruz. Biz bu yapılar içinde yer alamayız. Ama öte yandan devrimciler büyük hayalciler de değildirler. Ayakları yerden kopuk, yarattıkları ve geliştirdikleri olayların nasıl sonuçlanacağını bilmeyen maceracılar da değildirler. Devrimciler her iki hatanın, her iki ucun dışında yeralan, bütün çalışmalarında planlı olmayı, hesaplı olmayı, güçlü olmayı, darbelerinde, eylemlerinde gücü oranında hareket etmeyi, bütün bunları da belli bir düşman saptamasına göre yapmayı, yani bir genelkurmayın orduyu yürütürken yaptığı tüm planlamayı yapabilen kişilerin topluluğudur, örgütüdür devrimciler örgütü. Bu konuda fazla söz söylemeye gerek yoktur. Çünkü bize yol gösteren Lenin'in öğretileri ortadadır. İlla bizim de bu konuda bir ilke geliştirmemize gerek yoktur. Biz bu ilkelerin saflarımıza uygulanmasını istiyoruz, arkadaşların özümsemesini istiyoruz.

Sanıyorum, elimizdeki bu araçla ister program, ister tüzük, ister kadro malzemesi, ister silah, ister şu-bu gereçlerle, önümüzdeki dönemde uzun vadeli amaçları planlamada, kısa vadeli amaçları planlamada ve tabii ki örgütlenmede daha başarılı olacağımızı söyleyebiliriz. Yani eskiden olmayan bazı araç-gereç eksikimizi bugün biraz daha kapatmış olarak, gelecekte daha iyi bir planlamayı, örgütlenmeyi yapabileceğimizi söyleyebiliriz. Ve siz nasıl bugün bu gelişmeyi geçmişe göre daha olumlu buluyorsanız, mut-

laka önümüzdeki dönümlerde de böyle olacağını beklemelisiniz.

Tüzükle merkezin birkaç yakın görevi tespit edilecek. Bu konuda merkez yürütmeye seçilecek unsurların, birbirleriyle çalışacak kişilerin kolektif hareketi önemlidir. Ayrıca herbirisinin bir boşluğu doldurması, yaratıcı olması önemli bir husustur. Her zaman mücadeleye enerji vermeli, bir yandan cesaret, bir yandan bilinç, bir yandan da fedakarlık aşılmalı, uzmanlık, işbölümü ile yayın alanında çeşitli araçlar kullanarak mücadeleyi duyurmalıdır sürekli. Mücadelenin geleceğe ilişkin bütün planlarını çizebilmeli, mücadelenin uzak veya yakın hedeflerine ilişkin programlarını, çalışma programlarını geliştirebilmeliler. Örgütlenme biçimlerini, çeşitli örgüt, organ oluşturmayı becerebilmeli, bu konuda yeteneklerini kullanmalılar. Somut şartların ışığında günün acil görevlerini yerine getirebilmeliler. Taktik değişiklik yapılması gerekiyorsa, bunu hemen yapabilmeliler, bu konuda esneklik göstermeliler. Hareketin acil ihtiyaçları için gereken organları yaratabilmeyi ve organları işletebilmeyi becerebilmeliler. Hareketi yakından tehdit eden ve uzun vadeli tehlikeleri önceden görebilmeli, bu konuda planlar geliştirmeliler. Yine hareketin yakın müttefiklerini, uzak müttefiklerini görebilmeliler, bunlarla ilişkiyi belli bir planlama dahilinde geliştirmeliler. Kısaca merkezi rollerini en iyi şekilde ortaya koymalılar. Merkezin bir hareketin içinde çok mühim bir yer işgal ettiğini, hele hele merkeziyetçi yanı ağır basan bir örgütlenmenin gelişmesinin daha çok merkezden başlatıldığını gözönüne getirerek bu konuda hiçbir fedakarlık esirgenmemelidir.

Marksist-leninist teori çok iyi özümsemelidir. Önder kadrolar sık sık marksizme müracaat etmeli, marksizmin uygulanmasını başlangıç şekli yapmak için bu öğretiyi gerçekten özümsemeliler. Ve en önemlisi de bence bir hareketi temsil edecek sabıra, cesarete, fedakarlığa sahip olmalılar, en önemli noktalar bunlardır. Ayrıca hesap vermeyi, her zaman tarih önünde, halk karşısında örgüt sorumluluğu içerisinde hesap vermeyi hiçbir zaman unutmamalıdır. Kendi aralarında kuracakları örgütlenme ilişkilerininin tabana doğru bir örnek teşkil edeceğini akla getirerek, en iyi örnekleri bu

alandaki yaratılmalı ve bunları tabana doğru yaygınlaştırmalıdır. Ayrıca yine belirtelim; her biri bir boşluğu kapatabilmeli, birbirlerine görev yükleyerek, birbirlerine aşırı yük yükleyerek değil, mevcut yükü, mevcut sorumluluğu kolektif bir şekilde paylaşarak zor olan görevleri birlikte yürütebilmeyi sağlayabilmeliler.

Tabii ki bunların denetim, yürütme konularında da geliştirecekleri mutlaka tedbirleri olacaktır. Bir hareketi çepeçevre kuşatmak için ellerinden geleni harcaacaklardır. Bölgeleri dolaşmak görevi zaten programda belirtilmiştir. Toplantılar, konferanslar, kongreler, çeşitli özel örgütler, yan örgütler, komiteler oluşturarak, temsilcilikler oluşturarak hareketi örgütsel yönden mümkün olduğu ölçüde besleyeceklerdir. Ayrıca haberleşmek açısından çeşitli bültenler yayınlayarak, çeşitli bildirimler yayınlayarak, hareket hakkında zaman zaman bilgi vermeleri, zaman zaman gerektiği ölçüde bildirimlerle, bültenlerle ve yine ayrıca merkezi yayın organlarıyla, kadrolar için çıkarılacak yayın organlarıyla, hatta kitleler için geliştirecekleri yayın organlarıyla propagandaya, ajitasyona önderlik edecekler veya propaganda ve ajitasyon için mevcut dökümanı hazırlayacaklar. Bu konuda ideolojik, teorik çerçeveyi çözeceklerdir, teoriyi ortaya çıkarcaklardır.

Bir merkezin neler yapabileceğini, bunun için ne gibi araçlara gereksinim duyacağını az-çok görebiliyoruz. Önemli olan böyle bir kolektif çalışma havası içinde, bunu pratikte de büyük engellerle karşılaşmadan (hiç olmazsa en azından gelecek bir kongreye, bir toplantıya, bir konferansa kadar, genişletilmiş bir toplantı olabilir, ulusal düzeyde bir konferans olabilir, hatta bir kongre olabilir) bu döneme kadar son derece gelişkin bir hareketin sorumluları olarak ortaya çıkabilmektir. Eğer dört sene sonra veya daha kısa bir süre sonra büyük bir toplantıyla biraraya gelecekseniz, sorunlarımızı bu şekilde tartışacaksa, mutlaka o zaman halk hareketleri, gerilla hareketleri, gençlik hareketleri geliştirilmelidir ve ülkedeki sömürgeciliğin, feodallerin denetimi büyük oranda kırılarak halka daha geniş bir serbestlik, özgürlük ortamı yaratılmalıdır. Bizim de yabancılıktan daha fazla kurtulmuş, siyasi görevleri daha iyi

kavramış, örgütsel mekanizmadaki yerini daha iyi bilen kişiler olarak hareket etmemiz gösterilmelidir.

Biz kendimizi nasıl başarılı hissedeceğiz? Gelecekte bizim kendimizi başarılı hissetmemiz için her şeyden önce fizik kurallarına göre somutluk kazanan bir örgüt, bu örgütün öncülük edeceği kitle hareketleri, gençlik hareketleri hem nitelik, hem de nicelik açısından son derece bir nitelik kazanarak, son derece ülkede ağırlığını duyuracak bir seviyeye varmalıdır. Keza köylü hareketleri, köylülerin ağalara kaşı mücadeleleri boy atmalıdır bu dönemde. Örgütlenme bu konuda önderlik yapmalı ve geniş köylü hareketlerini geliştirmeli, bugün beş-on köylü hareketimiz varsa önümüzdeki dönemde bunun sayısını birkaç bölgeye yaydırabilmeliyiz. Aşiret çatışmalarını kesinlikle kırabilmeli, aşiretlerin birbirlerini kırıp dökme durumlarını, yani kan davalarını önemli oranda ortadan kaldırebilmeliyiz. Gerici ağa, şef otoritesi, yine genelde de özellikle sömürgeciliğin, MİT'in örgütlediği bu yapılar kaldırılmalı, devrimcileri her zaman tehdit eden bir engel olmaktan çıkarılmalı, devrimciler en azından bunlardan büyük zarar görecektir bir yapıdan kurtarılmalı veya bunların ördükleri ihanet çemberi önemli oranda parçalanmalıdır. Sömürgeci partilerin etkisi sömürgeci devlete bağlayan bir halka olarak hayli ortadan kaldırılmalıdır.

En önemlisi de bütün bu hareketlerin arkasında güçlü bir silahlı gücümüz mutlaka oluşturulmalıdır. Yani gerek ideolojik, gerek politik alanda örgütsel varlığımızın korunmasında arkamızda her zaman güçlü bir silahlı kuvvet durabilmelidir. Şunu hiçbir zaman unutmuyacağız; yürüteceğimiz bütün çalışmaların arkasında eğer güçlü bir silahlı kuvvet durmazsa, her zaman yok edileceğimizi, hiçbir zaman bize yaşama hakkını tanımayacaklarını bilmeliyiz. İdeolojik, politik, örgütsel inşada silahların gücüyle ayakta tutulacağımızı hiçbir zaman unutmamalıyız. İdeolojik, siyasal gücümüz ne kadar güçlü olursa olsun, eğer bu gücü koruyacak, bu gücü savunacak, bu gücü çeşitli provokatör örgütlerden, kişilerden koruyacak silahlı bir gücü oluşturamazsak bütün bu emekler boşa gidecektir. Onun için daha ilk andan itibaren bizim silahlı bir güç oluşturmamız, salt birkaç he-

defi yok etmek açısından değil, başlıbaşına bütün ideolojik-politik kazanımlarımızı korumak, bu kazanımların tahrip edilmesini önlemek için şarttır. Diğer ülkelerin burjuva hukukları az-çok ideolojik-politik kazanımlarını meşrulaştırırlar ve bunları fazla hırpalamayı veyahut da kaldırmayı düşünmezler, ama Kürdistan'daki mevcut burjuva egemenliği, burjuva hakimiyeti, hukuku veya feodal hukuk, zorbalık, herkesin hayatını bizzat silahların gücüyle sağlayabileceğini, idame ettirebileceğini göstermektedir. Hele hele bu güç eğer devrimci bir örgütte devrimci bir inşa hareketiyse, tabii ki silahların varlığı kesin gereklidir. Onun için de geliştirilecek kitle hareketleri ve örgütsel, ideolojik inşa bir silahlı güç temelinde hazırlanmalıdır. Bu konuda da mutlaka bizim gelişmiş bir silahlı varlığı oluşturmamız şarttır. Bunu yaratabilirsek, yaşatabilirsek kendimizi başarılı ilan edebileceğiz.

Gelecek toplantılarda merkez biraraya geldiğinde bunu gerçekleştirmişse kendini başarılı hissedecektir. Kendi kadrolarını siyasi ve örgütsel alanda daha tecrübeli kılmışsa, bunları iş yapabilir duruma getirebilmişse, örgütsel görevlerini önemli oranda yerine getirmiş olacaktır. Kadrolarına iş yaptırabilmişse, herkese örgüt içinde görev vermişse ve herkesi az-çok yeteneklerine göre işletebiliyorsa, böyle bir örgüt veya böyle bir merkez görevini yerine getirmiş olacaktır. Ayrıca kadrolarına engin bir cesaret, fedakarlık ruhu verebilmişse, dünyayı kavramada, ülkeyi kavramada berrak bir anlayış verebilmişse, kendini başarılı hissetmiş olacaktır. Yine ajanprovokatörleri sindirmede azgın sömürgeci temsilcileri, özellikle en tehlikeli faşist ele başlarını ortadan kaldırmada, bunlarla ilişkide olan ağaların üzerinde terör estirmede belirli eylemler yapılmış ve başarılı olunmuşsa, ayrıca kitlelerin benimseyebileceği, arkadaşlarının morali üzerinde yıkıcı değil, tamamen cesaretlendirici bir etki altında bunlar yapılmışsa, böyle bir meselede başarılı olduğu söylenebilecektir. Halka yurtseverliğin ve halka demokrasi ruhunun aşılmasında, önemli bir gelişim sağlanmışsa, daha çok halk kesimini böyle bir harekete katabilmişse, genel ülkenin bütün alanlarında, bütün bölgelerinde, köy, kent, kasaba, fabrika, iş-üretim sahası, eği-

tim sahası, bütün bu alanlarda yurtseverlik ve demokrasi alanındaki düşünceleri fazlasıyla aşılabilmiş ve ülkede hakim akım haline getirebilmişse, bunu bütün dışa ve içe karşı duyurabilmişse, meşrulaştırabilmişse kendini başarılı hissedecektir. Bu alanlar önümüzdeki bir merkezin başarılı olup olmayacağını belirleyecek hususlar, belirleyecek kriterlerdir.

Eğer bunları yapmazsa başarısız bir merkez nasıl halledilecektir? Hangi kriterlere göre merkezin başarısız olduğunu söyleyeceğiz? Mevcut ilişkileri nicelik olarak arttırmış, ama fazla nitelikli bir gelişmeye uğratmamışsa, kadroların mevcut ölçüde önemli bir bölümünü örgütleyememişse, onları uzmanlık alanlarına göre görevlendirememişse, onları aktif, canlı bir organizma haline getirememişse, onlar arasında eleştiri-özeleştiri ruhunu, fedakarlık, cesaret ruhunu geliştirememişse, bunlara iş yaptıramıyorsa, bunlara ister silahlı, ister ideolojik, ister politik mücadelelerde belli bir işlerlik kazandıramamışsa ve belirli bir süre içerisinde birkaç nicel gelişme sağlayıp mevcut yapıları durgunlaştırmışsa, tabii ki böyle bir merkez görevini yapmış sayılamaz. Ayrıca Kürdistan'ın ister diğer parçalarında olsun, ister Türkiye kısmında olsun, ister diğer komşu ülkelerin devrimci hareketleri içinde olsun, ister Avrupa'da veya sosyalist ülkelerde olsun belli birtakım temsilcilikler oluşturamamışsa, buralardaki mücadelelerle aktif dayanışma süreci içine girmemişse, kısaca temel ittifak, birincil derecede ittifakları ve yine ikincil, giderek üçüncül derecede ittifaklarını geliştirememişse, bu konuda temsilcilik, örgütlenme ve dayanışma yaratamamışsa başarısızdır.

Merkez eğer bir ulusal kurtuluş cephesi ve bu cepheyi en geniş anti-faşist bir platformda, örneğin bir Türkiye devrimci hareketiyle kurabilmenin temellerini atmışsa, tabii ki bağımsızlıktan taviz vermemek şartıyla, buna hizmet edecek anti-faşist güçlerle birleşebiliyorsa, yine diğer Kürdistan parçalarındaki mücadelelerin seviyesini daha da yükselterek, oraların burayı etkilemesinden ziyade, burası daha çok ideolojik ve örgütsel alanda yani sosyalist bir ideoloji ve örgütlenmeyle oradaki mücadeleyi aydınlatabiliyorsa, bu-

rayı oranın yedeği haline getirmeden, hem oranın, hem buranın öz-güçlerini karşılıklı olarak birbirleriyle ilişkilendirerek sağlıklı ilişkilere vardırılmışsa, bu konuda sağlıklı adımlar atmışsa başarılı olacaktır. Özellikle önümüzdeki dönemde bir diğer hedef olarak şu gösterilebilir: Türkiye parlamentosunda yapılacak seçimlerde, (şimdilik bir şey söylenmese de) işbirlikçi feodallerin, kompradorların, daha çok Türk burjuvazisinin onayından geçmiş, bunların tercihi olan adaylar ve bir de işbirlikçi küçük-burjuva örgütlerin adayları darbelenmeli ve bunların parlamentoya gitmesi önlenmelidir.

Sonuç

Toplantının sonuna yaklaştık. Biz şu anda içinde bulunduğumuz şartları çözümlenmekle karşı karşıya bulunduğumuz görevlerin ağırlığını idrak ediyorsak, aslında geleceğe ilişkin önemli etkileri olabilecek bir uğraşı içerisindeyiz demektir. Geleceğe ilişkin etkilerin daha da yaygınlık kazanması için bundan sonra göstereceğimiz hassasiyet aslında çok önemlidir. Bugün çizilen, kuralları ve ilkeleriyle hedeflenen bir örgütlenme temelidir, belki yıllarca önce temeli atılmıştı, ama bu dönemden itibaren daha örgütlü, daha belirgin somut ilkelerin doğrultusunda yol alacak bir hareket olacaksak bugün atabileceğimiz, bundan sonra atabileceğimiz adımların değeri çok önemlidir. Eğer biz bu adımları layıkıyla atabilirsek, bu adımların tarihi anlamını kavrayabilirsek, değerini bilirsek, ülke halkının kuruluş tarihinde bunun bir dönüm noktası olabileceğini rahatlıkla belirtebiliriz.

Ülkede yepyeni, canlı bir siyasi ortamın yaratılması, canlı bir demokratik ortamın yaratılması, Kürdistan'da rahatlıkla devrimcilerin faaliyette bulunabileceği bir ortamın yaratılması, bundan sonra yürüteceğimiz yoğun çabalarla olanaklı hale gelecektir. Ayrıca hayatın tüm alanlarında yürütülen ve daha çok yerel gericiliğin, milli baskıcı güçlerin çıkarlarına hizmet eden faaliyet yerine, tehlikelerle dopdolu da olsa insanı sürekli bağımsızlık ve özgürlük

doğrultusunda bir yaşantıya sevkedecek böyle bir uğraşın içerisinde bulunmak uğraşların en değerlisidir. Arkadaşların bütün gençliklerini buna vermeleri, aslında yadırganacak bir husus değildir. Böyle bir gençlik, eğer insanlığa saygı devam ediyorsa, böyle bir uğraşından başka bir alanda geçirilemez. Elbette ki, yüce bir davanın içinde boğuşarak anlam kazanacaktır, bir kişilik kazanacaktır, saygınlık kazanacaktır. Onun için de biz arkadaşların her türlü ağır göreve girmelerinde, hayatları pahasına da olsa üzerlerine düşeni yapmalarında herhangi bir sakınca görmüyoruz. Tabii ki bir küçük-burjuva, bir feodal, bir ata erkil endişe durumumuz yoktur, varsa da bu endişeleri üzerimizden hızla atacağız.

Güçlü davalar alışılmış kuralarla, alışılmış örgüt ve anlayışlarla hiçbir zaman başarıya gitmez. Güçlü davalar her zaman alışılmadık dışına çıkarak, her zaman herkesin boyun eğdiği kuralara karşı durarak, herkesin cesaret etmediği örgütsel girişimlerle, eylemlerle ancak başarıya ulaşabilir. Bu yükümlülükler içine girecek, daha çok önder kişilerle başarıya ulaşabilir. Biz böyle bir dönemin insanlarıyız. Kendimizi böyle bir dönemin insanları olarak aday aday görüyoruz. Böyle bir döneme kendi damgamızı vurmak istiyoruz. Bunun bütün çağı, toplumsal koşulları vardır. Gerisi artık bizim belleğimizin, yüreğimizin işlemesine bağlı bir şarttır. Bunların da gerçekleştirilmesi elimizdedir. Yani kişilerin kendi iradeleriyle yapabilecekleri bir iştir.

Biz ilk gün de bir grup olarak belirlediğimizde, bizi bekleyen tehlikeler, imkansızlıklar bugüne oranla kat kat fazlaydı. Yine bugün de bizi bekleyen tehlikeler, zorluklar çok daha fazladır. Az değildir, ama elimizdeki araçlar da düne oranla hayli fazladır. Biz mücadeleye içinde bir yaşantıyı, savaş içinde bir yaşantıyı hayatın biricik gayesi haline getirebilmeliyiz, getireceğiz, getiriyoruz. Özellikle umutsuzluklar varsa, arkadaşlar devrimci düşünceyle, devrimci pratikle bunu giderebilmeliler. Zamanında yapmış oldukları hataları, daha genç yaşta bulduklarına göre, daha önlerinde uzun bir mücadele pratiği bulunduğuna göre başarılı eylemleriyle bunu kapatmalıdırlar. Ve tarihe kalacak olan toplumun bağrında kök sa-

lacak olan da bu tür davranış ve düşüncelerdir.

Belirttiğimiz eylemler vardır. İyi bir kuruluş bildirisinin hazırlanması ve geçmiş arkadaşların mücadelemiz içindeki yerleri konularında, kararlarımızın olduğunu, bu konuda iki önemli görevi yerine getireceğimizi belirtmiştik. Bir de bu konuda gelecekte hazırlayacağımız bir merkezin (ister öne alalım, ister zamanında yapalım, ister bir konferans, ister bir kongrede olsun) yetkili olduğunu da kabulendik. Daha fazla sözü uzatmadan biraz önce özelliklerini vurguladığımız, başarı kriterlerini, çalışma anlayışını vurguladığımız insanların seçimi sözkonusu ediliyor, sayıları üzerinde biraz tartışılabilir. Ortaya çıkan önerileri hayata uygulamaya çalışacağız. Bu açık, yalnız belli bir süre sonra dağılıyoruz, dağıldıktan sonra arkadaşlardan istenen, gözönünde tutmaları gereken en önemli husus; böyle bir örgütlenme tepeden geliştirileceğine göre, buldukları bölgelerdeki ilişkileri, bu merkezin istemlerine göre hazırlamalarıdır. Yani kısaca elleri altında bulunan potansiyelin kimisini şu veya bu alana göre muhtemel bir örgütlenme doğrultusunda ele almaları ve adeta oranın bir yerel, bir bölgesel komitesiymiş gibi hareket etmeleri, bu konuda her an bir öneriyle karşı karşıya kalacaklarını bilmeleri ve buna göre hareket etmeleri gerekiyor.

Bu örgütlenmenin sorumluluğu sadece bizim değildir. Bu örgütlenmenin sorumluluğu dağılacak ve yoğun ilişkilerde bulunacak arkadaşların sırtındadır. Hatta bazı şeyler feda edilmek istenmiyorsa, elleri altındaki potansiyeli bütün gücüyle sarabilmeli, bu potansiyeli muhafaza edebilmeli, çar-çur etmemelidirler. Ayrıca yeni, resmi bir anlayışla örgütlenmeye hazırlıklı olmayı, muhtemel komiteleri, komitelerin yan kuruluşlarını, komitelerin alt komitelerini, kent gruplarını, fabrika gruplarını şimdiden oluşturmayı veya en azından bu konuda hazırlık yapmayı hiçbir zaman unutmamalıdır. Bizim örgütlenmemiz öyle anlayışlı bir şekilde, son derece sakin, son derece rahat bir şekilde gelişmeyecektir. Ki biz Kürdistan'da hiçbir şeyin öyle birdenbire sıçrama yaparak gelişmeyeceğini biliyoruz. Her şey belli bir hesap dahilinde veya belli bir nicelik gelişim doğrultusunda olacaktır. Örgütlenme ya-

vaş yavaş gelişecek, yavaş yavaş tabana doğru yayılacak ve yavaş yavaş en iyi yetenekler uygun oldukları yerlerde örgütleneceklerdir. Sonuçta, özellikle belli bir süre hiç olmazsa elimizdeki malzemeyi örgütlendireceğiz. Dışa karşı ve içteki karmaşık yapıya karşı bunları düzenleyeceğiz. Arkadaşlar attıkları adımın tarihi nitelikte olduğuna inanıyorlarsa, bu inançlarında tutarlı iseler, kesinlikle en ufak bir olumsuzluğa girmemeleri gerekecektir. Çalışmalarda değil duraganlığı kabul etmek, daha da disiplinli bir yapının gereklerini gözönüne getirerek, bu çalışmalarını yoğunlaştırmaları gereği açıktır. Harekete bu kadar politik bir hüviyet verdiriyorsunuz, bunun düşmanı ve onun yıldırıcı olan güçlerini ne kadar uyardığınızı biliyorsunuz. Ama buna rağmen bunun ağır sorumluluklarından da kaçınacaksınız. Bu beklenemez, bu kabul edilemez. Arkadaşlar böyle bir yapı içine girerlerse, merkez hiçbir şey yapamaz. Merkez de ağır bir sorumsuzluk içinde her şeyi bir kenara atabilir veya merkez çok kolay tasfiye olabilir. Onun için merkezi güç duruma düşürmeyecek, ne polise karşı, ne siyasal iktidara karşı, ne yerel zorbalıklara karşı, ne sosyal-şoven, ne reformist küçük-burjuvalara karşı bizi güç duruma düşürmeyecek hareketlerde bulunmalı ve hareketimize hep taze soluklar aldırmanızdır. Adeta toplum saflarını taze soluklarını, taze enerjisini, taze kanını her zaman bize aktarmak gerekir. İlişkilerde daha çok çevre, daha çok unsur kazanarak, her zaman mücadelenin içine katabilmelisiniz ve biz, bu konuda son derece bizi şevklendirecek adımlar bekliyoruz. Bu konuda olumlu haberlerle bizi güçlendirin diyoruz.

Arkadaşlar gerçekten kişisel endişelerini, kişisel yaklaşımlarını bir yana bırakmalıdırlar. Burjuva orduları bile haksız bir temelde ve yalancı bir disiplinle idare ediliyorlar, ama buna rağmen hepsi her an savaşa girecek durumdadır. Bizim arkadaşlarımızın da her an bir savaş örgütü gibi, her an bir ideolojik, politik kurmaylık gibi kendilerini halkın önünde görmeleri ve bu konuda en ufak bir kişisel endişeye, korkuya, yılgınlığa kendilerini kaptırmamaları, enerjilerini, cesaretlerini sürekli yenilemeleri, bekleyebileceğimiz en önemli hususlardır. Ayrıca bu konuda “*niye olmadı, yine bir*

şeyler mi oldu?” gibi endişelere de fazla yer yoktur. Biz Kürdistan’da geliştiğimize göre korkmayız veya gelişen taraf sürekli biz olduğumuza göre acelesi olan düşmandır, acelesi olan ömrü tükenen sınıflardır. Biz ise sürekli geçmişimizi toparlayan, geleceğimizi hazırlayan, bugünü kavrayan bir gücüz, dolayısıyla bizim aceleciliğe, bizim sabırsızlığa ihtiyacımız yoktur. Biz sakin, kararlı ve serinkanlı bir şekilde dünyanın en güçlü devrimlerinden birisine kendimizi hazırlayabiliriz. Ne diye panik içinde olalım, ne diye korku ve telaş içinde olalım? En sağlıklı, en yüce bir ruh yapısı içerisinde görevlerimizi yürütmeye devam edelim. Şimdiye kadar konuşulan bütün hususlarla bu şekilde yürümemiz gerektiği yeterince arkadaşlara anlatılmıştır.

Durumun, yolun niteliklerini, geleceğin niteliklerini ortaya koymuştuk. Buna gönlümüzce, yüreklince katılmaktan başka yolumuz yoktur. Biz böyle yaparken, hepinizin farkında olduğu gibi ne coşkulu bir şekilde kendi kendimizi coşa getiriyoruz, ne de son derece ürkek bir yapı içinde bırakıyoruz. Evet, ne o var, ne diğeri. Sağlam bir mantıkla endişeleri, umutları muhafaza ederek, ne aşırı bir güven, ne de aşırı bir telaş, ama daha kararlı, daha mantıklı adımlarla bu işi yürütebileceğimizi kendi özgülmümüze karşı söylüyoruz.

Tarihin bu durağında gerçekten toplumun dili olmayabilir. Toplum duyarsız, uykuda olmuş olabilir. Toplum yarı yarıya ölmüş olabilir, onun sesi, dili, kültürü olmayabilir. Bütün bunlar bizim halkın sorunları karşısında duyarsız olmamızı getirmez. Ayrıca sömürgecilik, milli baskıcı güçler, her bakımdan insafsız olabilir, bunlar en ufacık hak-hukuktan anlamaz olabilirler. Halklara en ufacık bir özgürlük vermeyebilirler, halkları en azgınca yok edebilirler, ama bütün bunlar bizim duyarsız olmamızı, bizim devrimcilere layık bir şekilde hareket etmememizi getirmiyor. Biz ne onların, ne bunların durumunu gözönüne getirerek kendi durumumuzu belirtmeyeceğiz. Çağımızın bütün olumlu öğelerini yanyana getirerek, alaşağı edilmesi gereken güçlerle özgürlüğe kavuşması gereken güçleri kabul edeceğiz ve önderlik yapacağız. Israrla vurguluyorum; bu konuda

kararlılığımızı hiçbir zaman elden bırakmayalım. Bu kararlılık, yerimizde bile dursak çok şey değiştirecektir. Bu konudaki inanç, bu konudaki çaba çok şey değiştirecektir. Her şeyden önce düşmanın dünyasını karartacaktır. Ayrıca halka büyük bir umut kapısı açacaktır.

Sayımız ne kadar az olursa olsun, yaşımız, tecrübemiz ne kadar yetersiz olursa olsun, bütün bunlara rağmen tarihin bize yükleyeceği ağır görevler için, bu görevlerin hatırı için yeterli çabayı, kararlılığı gösterelim. Adeta bir tarağın dişleri gibi eşit olalım, yine bir ordunun neferleri gibi her an yeni bir rampada atışa yatan bir ekip gibi kendimizi mücadele alanına sürelim, bundan da en ufaklık bir kuşku, en ufaklık bir korku duymayalım. Böyle bir yapı bizde sürekli oluşsun diyoruz. Bunun mücadelemiz için büyük bir değeri vardır. Bilinçlerimizin tazelandığı açık, marksist-leninist klasiklere yeniden göz gezdirileceği, ulusal kurtuluş pratiklerinin yeniden gözden geçirileceği açıktır. Soluğumuzu kesen sömürgecilik duvarlarını delerek, dünyanın ilerici kültürüne kendimizi açmak için, kafalarımızı açmak için kendimizi zorlayacağımız açıktır. Yine halkımızın da kapanan canlılık, duyarlılık yanlarını tekrardan açacağımız, halkla, canlı, ilerici yanlarıyla kendimizi bütünleştireceğimiz açıktır. Ayrıca halkın sosyal, kültürel, siyasal alanlardaki bütün gelişmelerde soluğunun kesildiğini bilerek, bu alanlarda da halka bir soluk aldırma, halkı ayağa kaldırmayı hiçbir zaman unutmayağız.

Ayrıca arkadaşlar aralarındaki ilişkilerde ideolojik-politik yaklaşımlara çok ağırlık vermelidirler. Birbirlerine karşı yaklaşımları ideolojik-politik görevlerle, örgütsel görevlerle bağdaşmalıdır. Ahbapçavuşluğa fazla yer verilmemelidir. İdeolojik-politik çalışmaların dışındaki zamanlarını fazla öldürmemeliler, kendilerini tamamen ideolojik-politik bir kişilik durumuna getirmeliler. Şakalarda bile ideolojik-politik ölçüye dikkat edilmelidir. Özel yaşantı alanında bile ideolojik-politik davranılmalı, hareketin çıkarları gözönüne getirilmelidir. Mücadelemizin bir adamı olarak kendini hayatın her alanında gösterebilmelidir.

Biz isteriz ki (bundan sonra özellikle) bir yığın arkadaşın ölümü

pahasına, zindanlarda çürümesi pahasına, ayrıca kalanların büyük fedakarlığı pahasına, bu aşamaya kadar gelen, hatasıyla, sevabıyla bu-
 raya kadar gelen bir hareketi, bundan sonra taze bir güçle, daha içten
 bir yapıyla, dört senelik, beş senelik bir gelişim sonunda bu ülkenin
 en hatırı sayılır, en umut vaadeden bir örgütü durumuna getirelim.
 Hepimizin isteği bu, halkımızın isteği bu, dünya halklarının isteği
 budur. Bütün bunlar bize gayri ciddi olarak gelmemeli veya dışardan
 gayri ciddi şekilde anlaşılmalıdır. Bunlar çağımızın en yalın gö-
 revleridir. Çağımızın en uygar insanı, çağdaş insanın yaptığı işlerin
 en önemlisidir, en tayin edici olanıdır. Herkesin çoktan yapmış oldu-
 ğu şeyi bizim şu anda gecikmeli olarak yerine getirmemizdir. Hiçbir
 arkadaş *“niye herkes işinde, gücünde, herkes çok az çabayla mücade-
 le veriyor, ben niye böyle delicesine çalışıyorum?”* dememelidir, bu-
 nu aklına getirmemelidir. Tarihin en eski döneminden beri bağımsız-
 lık doğrultusunda, özgürlük doğrultusunda özelemleri sürekli baskı al-
 tına alınmış, bundan öteye de varlığına son verilmek istenmiş bir hal-
 kın mücadelesini veren, ayrıca bölge çapında çok önemli siyasal so-
 nuçlar doğuracak bir hareketin öncü güçleri olduğumuza göre, hare-
 ketin yaratıcıları olduğumuza göre attığımız hiçbir adım bize lüzum-
 suz gelemesin veya her geçen gün ömürden geçen birgün olarak anla-
 şılamaz. Tamamen hayatın ta kendisi olduğu biçiminde anlaşılacaktır
 ve hiçbir kimse en ufak bir pişmanlık duymayacaktır. Zindanda da,
 idam sehpasında da, en yalnız olduğu dönemde de, en bunalımlı
 anında da hiçbir zaman bunu unutmayacaktır. Hayatın ta kendisini
 yaşadığını kendisine karşı itiraf edecektir.

Son olarak; burada ortaya çıkan sonuçlar bölgelere gitmeli.
 Açıkça denilemez; *“biz şunları, bunları yaptık”* ama dolaylı bir şe-
 kilde bu toplantının sonuçlarını aktarmanın yöntemlerini herkes
 bölgesinde bulabilir. Tekrar belirtelim; bölgelerde bir komite gibi
 hareket edilmesi, bu toplantının sonuçlarının anlaşıldığını göstere-
 cektir. Arkadaşların bu şekilde toplantının sonuçlarını bölgelerine
 taşımaları, bölgeyi bu toplantının ışığında yeniden hazırlamaları,
 ilişki ve görevlere hazırlamaları en sıcak, en can alıcı görevlerdir.

1 MAYIS 1982 KONUŞMASI

Evet, 1 Mayıs! Kürdistan işçi sınıfının ve halkının mücadelesinde çok önemli bir tarihi yeni döneme kavuşmuş bulunmaktayız. Bu günü geçmişimizin değerlendirilmesi, bu temelde geleceğimizin net bir biçimde çizilmesi için bir değerlendirme; kendimizi gözden geçirme ve görevlerimizi gerçekleştirmek üzere önümüzdeki döneme olanca gücümüzle yüklenme kararlılığımızın daha da güçlendiği bir gün olarak ele alıyoruz. Mayıs ayı, mücadele tarihimizde direniş şehitlerinin bol bol kanını akıtarak mücadeleyi geliştirdiği bir aydır. Bu temelde, başta değerli **Mazlum DOĞAN** yoldaş olmak üzere, tüm değerli yoldaşlarımızın anısını, güçlü bir biçimde hayata yansıtmak için seçtiğimiz bir ay.

Bugünü öyle bir tarzda değerlendirmek gerekiyor ki; çıkarılacak sonuçlar parti yaşamında en önemli sorunları aşmada bir

merhale teşkil etsin. Her yönüyle; bugünü, öylesine bir anlayışın temeli haline getirmek zorunlu, vazgeçilmez bir görevdir aynı zamanda.

1 Mayıs bilindiği gibi dünyada işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kutlanılıyor. Bütün dünya işçi sınıfının, aynı biçimde mücadelesini gözden geçirdiği, daha iyi günler için bir başlangıç yaptığı bir gün! Yine tüm emekçi halkların zulme karşı, emperyalizme, faşizme karşı haykırdıkları bir gün! Bilinmektedir ki, faşist Türk sömürgeciliği böyle bir bayramı, işçi sınıfının dünya genelinde kutladığı böyle bir günü yasakladı. Ayrıca bizim için de işçi sınıfının temsilcileri olarak, yola çıkan hareketimiz adına yakışır bir tarzda yürüttüğü mücadelesinin sonucu olarak, çok kısa bir geçmişi de olsa, ülke safhında geliştirdiği mücadele ile uyandırdığı etkiler, bizi bugün ancak böylesine önemli bir alanda biraraya getirmiş, mücadele tarihimizde bugün çok anlamlı, çok önemli bir biçimde önümüze gelmiş bulunmaktadır.

Kürdistan işçi sınıfının, Kürdistan halkının modern mücadele tarihi aslında yenidir. Tarihimize Ortaçağ'ın bir yapışkan gibi yapıştırdığı her türlü aşiretçi, feodal, dini anlayışlar, değerler çok yakın zamanlarda ancak aşılabılmıştır. Ve hâlâ çoğumuzun üzerinde bu yaşantının, Ortaçağ'dan kalma yaşantının çok ağır baskısı vardır. Objektif bir gerçek olarak aşiret çeperlerinin, feodal çitlerin parçalanması, bunları günümüze dek sürekli yaşatan amansız ulusal baskı sisteminin, sömürgeciliğin sınırlı da olsa parçalanması, Kürdistan tarihinde işçi sınıfının modern bir sınıf olarak, objektif bir gerçek olarak doğmasına çok yakından bağlıdır. Bu son gelişmeleri, tümüyle işçi sınıfının bir sınıf olarak doğmasına bağlamak gerekiyor. Bugün Kürdistan'da oluşum tarzı ne kadar olumsuz olursa olsun, yine gelişim tarzı ne kadar elverişsiz olursa olsun, işçi sınıfının varlığı bugün bir gerçektir ve gerçekten her türlü modern düşüncenin dayanacağı biricik sosyal temel de budur. Sayısal zayıflığı, yine nitelik olarak zayıflığı böylesine bir önemli sonucun oluşumunu engelleyemez.

Özellikle Kürdistan somutunda daha dün değil, günümüzde bile

yaygın etkilere sahip olan yarı-feodal, yarı-burjuva düşünceler, küçük-burjuva düşünceler, gerek hakim ulus tarafından, gerekse ezilen ulus koşullarında ortaya çıkan her türlü milliyetçilik, işçi sınıfının objektif varlığını net bir biçimde yansıtmamasını engellediği gibi, onun devrimci düşünce ve politikasını da bulanık hale getirerek gözden düşürmek, saptırmak için elinden geleni yapmıştır, yapmaktadır ve yapmaya da kararlıdır. Ama şunu iyi bilmeliyiz ki; Kürdistan tarihi bugün çok sancılı bir biçimde de olsa, eğer çağa ulaşmak istiyorsa, tamamiyle işçi sınıfı gerçeğine dayanmak zorundadır. Ne kadar elverişsiz koşulları yaşarsa yaşasın, işçi sınıfının objektif gücüne ve onun eylem klavuzu olan bilimine, marksizm-leninizme dayanmak zorundadır. Ve dikkat edilirse bizim varlık nedenimiz tümüyle bu gerçek etrafında oluşmuştur. Her arkaş biraz kendini araştırarak olursa, çok ağır objektif koşullardan yola çıktığını, çok ağır Ortaçağ'dan kalma etkilerin altında yaşadığını, gerek düşüncede, gerek davranışta kendi önünün hayli tıkadığını, engellediğini hemen hatırlayabilecektir.

Hareketimizin tüm üyelerinin genellikle bu koşullardan şiddetle etkilendiği, tüm bu koşullara isyan ettiği ve biraz gelişme sağlayabilmişlerse, bu gelişmelerinin daha çok gelmiş buldukları alandaki işçi sınıfının, şu veya bu oranda sağladığı gelişmeyle bağlantılı olduğu çok açık bir gerçektir. Şu bizi şaşırtmamalı; genel olarak bugün herkes işçi sınıfı bilimine, politikasına sahip çıktığını iddia etmektedir. En yanılmaz feodal-burjuva öğelerden tutalım, her soydan küçük-burjuva eğilimler bu iddiayı öne sürmektedirler. Ama pratikte durumları incelenirse, gerçekten büyük bir saptırma olayı içinde oldukları ve işçi sınıfı gerçeğini hem maddi, hem manevi alanda çarpıtmak istedikleri tespit edilecektir.

Demek ki işçi sınıfının objektif bir gerçek olarak doğması çok önemli bir olaydır. Kürdistan tarihinde son yıllarda ortaya çıkan bir gelişmedir, çok önemli bir sosyal gelişmedir. Ve bütün Kürdistan'ı da değil, ağırlıklı olarak bizim içinden çıktığımız, Türk sömürgeci egemenliği altındaki Kürdistan'da ortaya çıkan bir sosyal gelişmedir. Kürdistan'ın diğer parçalarında bu gelişme çok sınırlı-

dır. Ortaçağ'dan kalma yerel gericilik ve emperyalizmle uzlaşmış yapı ağırlığını hissettirmektedir. Ve bu yapı yüzünden halkımızın her türlü direnmesinin ne kadar olumsuz sonuçlara gittiği de bilinmektedir. Yüzyıllardan beri çok kan dökülmesine rağmen ve günümüzde modern ulusal kurtuluş hareketlerinin neredeyse en azından bir klasik sömürgeciliği, tasfiye sürecini tamamlamasına rağmen bizde hâlâ bunun ilk adımının bile başarılı bir biçimde atılamayışı, bu objektif gerçekle yakından bağlantılıdır. Böylesine gelişmiş bir sosyal temel in orada gelişmeyişi, gerek emekçi halkın demokratik hareketinde, gerekse ulusal kurtuluş hareketinde önünün tıkanmasına ve bu isyanların aleyhine dönmesine, aleyhine sonuçlar vermesine yol açmıştır. Proleter devrimleri ve ulusal kurtuluş hareketleri çağı olarak böyle bir çağa ulaşılmamıştır. Ulaşmak şurada kal-sın en büyük aşamalarla, aşmazlarla, çıkmazlarla önü tıkatılmıştır. Halkımızın böyle bir çağa ulaşmasını, bu elverişsiz yapıyı temsil edenler genellikle engellenmişlerdir. Ve tabii ki bu çok önemli bir olaydır. Bugün çok zor koşullarda yaşamımızın, dünya halklarının çok çok gerisinde bir noktada bulunuşumuzun en önemli bir etkeni bizde aşılımış, böyle bir sosyal temel bizde ortaya çıkmıştır. Ve bu temel bugün çok somut olarak, görebileceğimiz gibi çok güçlü bir gücü yaratabilmiştir. Tamamiyle bu temele bağlı bir gelişmedir. Hiçbir kuvvet kendi başına yaratamaz, böyle bir gücün oluşumunu, gelişimini sağlayamaz. Mutlaka belli bir maddi temelinin olması gerekiyor. Henüz işçi sınıfının ideolojisi, siyasetiyle ilişkimizin olmadığı dönemlerde bile, ağır feodal aşiret baskılarından sıyrılmamız ve okullara, fabrikalara taşmamız, yine ileri doğrultuda bir adımdır. Ve bu adımlar atılmasaydı, aşiret çeperlerini aşacak bir modern düşünce, bizim için kavuşulması son derece zor bir ol-gu olabilirdi.

Eğer o aşiret duvarları, o feodal çitler aşılmısaydı; modern düşünce, en devrimci düşünce marksizm-leninizm kafalarımıza sığramayacaktı. Onun için zemin bulamayacaktı. Ve ne kadar haklı bir konumda olursak olalım, bir halk olarak ne kadar haklarımız olursa olsun, bunun temsilcilerinin ortaya çıkamayışı, adeta dilsiz bir

halk haline gelmemizi sağlayacaktı ve nitekim geçmişte de böyledir.

Ama dediğimiz gibi bu olayın oluşumu, Ortaçağ'dan kalma toplumun çeşitli adacıklarından, çeşitli gözeneklerinden fırlamamız, bizi modern düşünceye kavuşturmuş ve hızla modern dünyanın eşiğine kadar getirebilmiştir. Bizde burjuvazinin doğması da, modern bir eğilim olmasına rağmen o çağa ulaşma başarısızdır. Veya çağa düşüncede, politikada nasıl ulaşabileceği tespit edilememiştir. Bu da tesadüfi olmamış, Ortaçağ'dan kalma yapıyla, yine emperyalist gericilikle ve sömürgecilikle çok sıkı bağlantı içinde gelişmiştir. Bu sınıfın adına yaraşır modern bir sınıf haline getirememiş, sınıfın ideoloji ve politikasına ulaşamamış, adeta yapay, suni bir sınıf şekillenmesi bu alanda gözlemlenmiş, çok sağlıklı bir gelişimi sözkonusu olmuştur. Sonuçta da bildiğimiz gibi maddi bir gelişme olmasına rağmen, bu ağır hastalıkları yüzünden burjuva anlamda da olsa devrimci bir düşüncenin, devrimci bir politikanın üretilmesine yol açmıştır. Birçok halkın ulusal kurtuluş tarihinde önemli roller üstlenen bu sınıfın Kürdistan'da rolünü oynamaması, kendinden beklenen modern kurtuluş hareketini yaratmamasına yol açmıştır. Bu sınıfın da halka fazla bir şey veremeyeceği, bilakis kurtuluş sürecine girmede bu sınıfın önemli oranda engel rolü oynayabileceği ortaya çıkmıştır. Ülke safhında yaşanan gerçeklikler, özellikle bizde Türk egemenliği altındaki Kürdistan üzerinde ortaya çıkan bu sınıf konumunun, önemli oranda bir engel rolü oynayabileceği ortaya çıkmış, daha gelişmiş bir sosyal yapısı olmasına rağmen, sayı olarak diyelim, olanaklar açısından böyle olmasına rağmen, bu sınıf çağdaşlarında olduğu gibi kendinden bekleneni verememiştir. Ve bu kadar elverişsiz koşullara rağmen bizde işçi sınıfının doğuşu ve rolünü üstlenişi çok önemlidir. Unutulmamalı ki, işçi sınıfı Avrupa'da doğduğunda devrimci önder gücü olarak yanibaşında burjuvaziye biliyordu ve onun devrimci hareketi, süreci içinde önemli kazanımlar elde etmişti, o sınıftan çok şey öğrenmişti. Ama bizde işçi sınıfı, böyle bir sınıftan bir şeyler öğrenmek şurada kalsın, tümüyle bu sınıfın çarpıtması

ve saptırması ile karşı karşıya gelmiş, sıkı bir ideolojik-politik mücadele verilmeden, böyle bir sınıfın engellerinin aşamayacağı sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla bu konuda da bu sınıftan güçlü bir müttefik olarak bahsetmek çok olanaksızdır.

Daha yakından bakıldığında görülüyor ki; mensup olduğumuz halk, ülke eğer kendi adına yaraşır bir tarzda çağla bütünleşmek istiyorsa (aslında ülke somutunda daha çok sınıf olarak koşullar ne kadar elverişsiz olursa olsun) kendisine güvenmek ve bu temelde ısrar etmek zorunda olduğunu, ısrar ettiği temelde de ancak kendi kurtuluşunu ve kendi kurtuluşuyla birlikte bütün halkın ulusal demokratik kurtuluşunu gerçekleştirebilecek yegane sınıf olduğunu kavramak zorunda ve buna göre davranmak zorundadır. Bizim daha çok böyle bir gerçekliği temsil ettiğimiz bilinmektedir. İşçi sınıfı olarak ülkemizdeki bu gerçekliğe uygun çıktığımız bilinmektedir. Ve bu da yalnız işçi sınıfının uyanması, bilinçlenmesi, örgütlenmesi anlamına gelmiyor. Halk olarak değişik bir konumu olan, özellikle dünyada ender görülen bir ulusal baskı, imha sürecini yaşıyan, çağa ulaşması tartışılan; çağın özgür halkları arasında bir yer kapıp kapmayacağı, kendisi için bir yer bulup bulmayacağı son derece tartışmalı olan bir halkın varlık meselesi, işte işçi sınıfının bu kadar yetersiz de olsa gelişmesine yakinen bağlıdır. Kendisi için bir sınıf haline gelememiş olmasına bakılarak bu sınıfın durumu küçümsenebilir. Ve özellikle çeşitli feodal-burjuva, küçük-burjuva eğilimlerin bu kanıda olduğu bilinmektedir. Ama onların unuttuğu gerçek, kendi varlıkları da dahil, eğer ulusallıkta ve yurtseverlikte yücelmede iddiaları varsa, onun gerçekleşmesi tamamen bu küçümsedikleri sınıfın varlığına çok yakından bağlıdır. Ve yine birçoklarının küçümsediği, birçoklarının değer vermediği böylesi bir sosyal gelişme, bağımsız ve özgür bir ulus olarak, var olmamızın temel sosyal nedenidir.

Diğer sınıflar ne kadar güçlü olursa olsun, koşulları siyaset yapmaya ne kadar elverişli olursa olsun, Kürdistan somutunda tarihsel-toplumsal nedenlerle bir bağımsız ulusun yaratılmasındaki olanaksızlığı aramayacaklarını ve böyle bir rolü oynayamayacakla-

rını, bu rolün tümüyle işçi sınıfının omuzlarına yıkılan bir görev olduğunu, dolayısıyla da hiç de küçümsenmeyecek, özellikle ulusal kurtuluş açısından da vazgeçilmeyecek bir sınıf olduğu gerçeğini görmek zorunda ve durumundadır.

Konuya bu biçimde girişimizin nedeni şu; evet, işçi sınıfının - birlik, dayanışma, mücadele gününden bahsediyoruz- her şeyden önce bizde nasıl bir gerçeklik olduğunu görmek gerekir. Kendi temelini unutan, kendi temelini gözönüne getirmeyen bir hareketin çok büyük yanlışlara düşeceği, zorluklarla karşılaşacağı açıktır. Bu açıdan mensup olduğumuz sınıfın durumunu, bu sınıfın tarihsel rolünü tüm özellikleriyle belirlemek, hele hele böyle bir günde bunu belirtmek son derece önemli. Evet, bu önem kendisini daha da açık ortaya koyuyor. Geçmişlerini çok eskilere dayandıran, daha düne kadar bizi son derece basit, küçük gören ve kendilerini çok tecrübeli, bilinçli sanan kesimler ve güçlerin durumuna bugün bakacak olursak ne kadar zavallı, acınacak bir durumda olduklarını görüyoruz. Bu işçi sınıfı hareketinin diğer bir üstünlüğüdür.

Geçmişin büyüklüğü veya tecrübenin fazlalığı, olanakların elverişsizliği o sınıfları, günümüzde içinde buldukları konumdan ötürü güçlü kılmıyor, güçlü kılmaya yetmiyor. Diğer yandan çok amansız bir baskı süreci, objektif temelin son derece zayıflığı, elverişsizliği sözkonusu olmasına rağmen işçi sınıfının, bu denli güçlü ortaya çıkışı, bu sınıf gerçeğine yine yakından bağlı. Burada önemli olan demek ki bu modern sosyal gücün çağ içindeki yeri, bu gücün bütün insanlık problemlerinin çözümündeki yeri, tüm ulusal demokratik hareketlerin çözümündeki yeridir. Eğer bu yer, bu sınıfın yüzlerce yıldan beri denenen mücadelesiyle sabit olmuşsa ve günümüzde bu sınıf adına çok ileri boyutlarda bir kazanımla doruk noktasına varmışsa, elbette ki bizim somut pratiğimizde de bu sınıfın varlığı kesin, rolü kesindir. Ve rolünü adına yakışır bir tarzda dünyadaki sınıfdaşlarına uygun bir tarzda yerine getirmesi kaçınılmazdır. Ne ulusal baskı, ne her boydan sapmalar, onun bu rolünü oynamasını engelleyemeyecektir. Yeter ki onun adına yola çıkanlar bu sınıfa yaraşır bir biçimde hareketi düzenleme kabiliye-

tinde, geliştirme gücünde olsunlar. Bu olduktan sonra ulusal koşullar, ulusal baskı sistemi ne kadar ağır olursa olsun, sosyal temel ne kadar elverişsiz olursa olsun, bu gerçeklikte ısrar, ulusal yeniden varolmayı, bu temelde sosyal kurtuluşu getirebilecektir.

Çağımızın güçlü atılımı olan proletarya ve ulusal kurtuluş devrimlerinin zorlamalarının bizi de etkilememesi düşünülemez. Ve bu alanda tabii ki biz sadece kendi özgücümüzle savaşıyoruz. Dünya halklarının bütün geçmişteki deneyleriyle ve günümüzdeki varlıklarıyla yaşadıkları bu mücadelenin bir parçası olarak, bir öncü gücü olarak katılıyoruz. Bunların bu büyük desteği ile çok elverişsiz bir tarihsel temelimiz, yine ulusal kişiliksizlikte o kadar dejenere, ulusal varlığın o kadar imhası gelişmiş olmasına rağmen, yine de bu güçlü atılıma bizim de katılmamız, bizzat bu akımın gücüne kendimizi kaptırmamız sözkonusu ve yaptığımız budur. Bu kısa görüşten sonra asıl gelmek istediğimiz konular vardır. Böyle günlerde değerlendirilmesi gereken diğer bir husus, son siyasal gelişmelerdir.

Çok iyi bilmekteyiz ki; sınıf gerçekliği kendisini siyasi arenaya yansıtmazsa, görevlerini kavramamış demektir. Sınıf eğer kendisi için bir sınıf durumuna gelmek istiyorsa her şeyden önce siyasete el atmak zorundadır. Hele hele bizim gerçekliğimize benzer ülkelerde, işçi sınıfının objektif doğuşundaki zorluklar, kahredici gelişmeler bir o kadar ideolojik-politik bir güç haline gelmesinde de kendini gösterir. Objektif alandaki yoğun baskı, sömürü, ideolojik-politik bir güç olmaya yüz tuttuğunda daha da katmerleşir ve adeta onu bu alanda da tüketmek, bu alanda da bitirmek ister. Fazla uzatmadan şunu hemen belirtebiliriz; tüm Avrupa'daki işçi sınıfının ilk geliştiği ülkelerde, kahredici bir çalışma, işçi sınıfının doğuşunu beraberinde hazırlamıştır. Ondokuz saate varan bir çalışmayla doğuşunu başlattığını bilmekteyiz. Yalnız bu anlamda bir ekonomik mücadeleyle, bu koşulları düzeltmek için ne kadar kan döküldüğünü de yine iyi bilmekteyiz. Birçok direnmeler, kendiliğinden bir yığın hareketi geliştirdiğini bilmekteyiz. Bununla yetinmeyen, onun bilinçli hareketini yaratmak için yola çıkanların ne kadar bü-

yük zorluklarla karşılaştığını, yine bunların birbirlerine ne kadar bağlı iki gelişme olduğunu bilmekteyiz.

Bize gelince, objektif bir gerçeklik olarak doğuşla birlikte onun bir yansıması olarak, onun ideoloji ve politikasının yaratılma sürecinin de ne kadar zorlukla başlatıldığını bilmek durumundayız. Bugünkü siyasal gelişmeye, partinin bu konudaki yaklaşımlarına, ilişkilerine geçmeden önce bir de bu noktayı bilmek gerekir. İdeolojik-politik bir güç haline geliş gerçekten bizde ender görülen zor koşullarında, baskı koşullarında gelişmiştir. İçinde yaşanılan ülke, bu ülkenin ulusal gerçekliğinin adeta gerçeklikten çıkarılışı -yalnız işçi sınıfının yaşamında değil, bütün toplumsal gelişmede- ters bir gelişmeyi, bir yabancılaşmayı, katmerli bir yabancılaşmayı gerçekleştirdiği bilinmektedir. İnsanların kendini arayarak bulması büyük bir sorundur. Sınıfını ve ulusal varlığını bulmaları, bu konuda doğru bir yaklaşıma ulaşabilmeleri çok güç, çok zorlu bir iş ve yapılması gereken bir iş, tabii ulaşılmaması gereken bir sonuç. Yine geçmişimizi biraz irdelersek, ilk ileri adımı atmaktayız. Sözsüzlüğe karşı, tükenmişliğe karşı, işsizliğe karşı, yokluğa karşı en ufak bir kazanım, bir atılım elde etmek istiyoruz. Sınıfsal ve ulusal planda kendimizi bulmamız gerekiyor, varlığımızı kanıtlamamız gerekiyor, düşüncede bunun ilk adımlarını atmaktayız ve bizde bu milyonlarca uyanmış, bilinçlenmiş bir güce dayanılarak geliştirilmiyor. Çok zayıf bir sınıflaşma ve bu sınıflaşmanın bile kendi ulusal temelinde değil, yabancı bir ulusal temelde gelişmesi ortamında ortaya çıkmış bu iki yüzlü, katledilmiş, çarpıtılmış gerçekliğe rağmen, yine bizim kendimizi arayıp bulmamız ve rolü üstlenmemiz gerekiyor. Bunun çeşitli değerlendirmelerimizde nasıl izah edildiğini, nasıl bir süreçle bunu yaşadığımızı, özellikle 1970'lerden itibaren ideolojik-politik bir güç haline nasıl geldiğini, bu konuda nelerin, ne pahasına elde edildiğini çeşitli belgelerde bulmak mümkün ve çoğunuz bunu yakından biliyorsunuz. Onun için fazla üzerinde durmayacağız, ama çok önemli bir aşama olduğunu da hemen hatırlatmak gerekiyor. Yalnız sınıfsal kurtuluş için değil, onunla etle tırnak gibi birbirine bağlı olan ulusal kurtu-

luşu birleştirerek, bunun düşünce ve politik yapısını oluşturmak için girilen çabalar gerçekten kahredici olmuş, önemli kayıplarla bizi yüzyüze getirmiş, çok büyük acılarla bizi karşı karşıya bırakmıştır. Bazıları çok cılız da olsa bizim koşullarımız için çok büyük bir anlamı olan bir gelişmeyle sonuçlandığını bilmekteyiz. Eğer bu ufak adım atılmamış olsaydı, yani yalnız bizim gelişmemiz açısından değil, Kürdistan'daki tüm modern gelişme bu denli olmayacaktı. Eğer bu ilk adımlar atılmamış olsaydı, gerçekten ne ülke safindaki bu siyasal gelişme, -yalnız yine bizim partileşmemiz alanında değil- diğer tüm sınıf ve tabakaların modern düşünce ve örgütlenmeye kavuşmada bugünkü durum ortaya çıkmayacaktı. Bu adımlarla çok yakından ilgili bir olaydır ve böylesine adımlar olduğu da bugün daha yeni yeni farkedilmektedir ve bu adımların sahip olduğu öz muhteva birçok güce kendisini yeni yeni tanıtılmaktadır. Bizim için bilinir olan, ama çoğu hareket için bilinemez olan bu husus, şimdi daha genişçe anlaşılmiş bulunmaktadır.

Bu konuda yine çeşitli değerlendirmeler yaptık. Sözkonusu edilen 1975-80'ler doğuş, direnme yılları! Bu yılların hareketimizin tarihindeki, halkımızın mücadele tarihindeki yeri önemlidir. Bu da değerlendirilmiştir. Sanırım bültenin bu sayısında bu değerlendirmeler çıkabilecek. Ama kısaca özetlersek; 1975-80'ler doğuş-direnme süreci, Kürdistan tarihinde gerçekten belki en zor gelişme safhalarından birisidir. Yalnız çıplak bir zora, baskıya, ulusal baskıya karşı değil, gerçekten bir işsizliğe, bir tükenmişliğe, bir kişisizliğe karşı verilen bir mücadeledir. Kendi içinde gerçekleştirilen bir mücadele; düşünceden, cesareten, fedakarlıktan alıkonulan ve onsuz insanların gelişmesinin olanaksız olduğu tüm bu değerlerden alıkonulmaya karşı verilen bir mücadele ve bütün bunların düşmanın en sert, en insafsız baskıları altında kazanılmaya çalışıldığı bir dönemdir. Bu yıllar birçoklarınınca ne kadar önemsiz, özellikle kendi ülke pratikleri, kendi mücadele pratikleri açısından ne kadar önemsiz gibi görünürse görünsün, bizim mücadele tarihimizde gerçekten belirleyici bir öneme sahiptir. Onsuz ne modern devrimci düşüncenin üretilmesi, ne devrimci politikanın üretilme-

sinin imkansız olduğu bir dönem. Daha sonra anlatacağımız gibi bu direnmede yer almak, hele hele bu direnmede en zor koşullarda mücadeleyi sürdürmek ve bunu hayatıyla noktalamak Kürdistan halkını var etmenin ta kendisidir ve bu gerçeklik yaşandı. Bugün bu temelde ciddi bir siyasal gelişmeyle yüzyüze kaldığımız, bu siyasal gelişmelerin bizden çok önemli görevler istediği, yalnız kendi ulusal, toplumsal alanımızda değil, uluslararası bölgesel alanda da bu gelişmelerin önemli görevler yüklediği bugün, daha açık-seçik görülmektedir. Ama eğer bu, günümüzde böyle açık-seçik bir hale gelmişse, geçmişte bunların yıkılmaması için bu adımların sona erdirilmemesi için verilen mücadeleye çok yakından bağlıdır.

Düşünce yapıları diyalektik olmayan düşünce gelişmelerinde, diyalektik materyalizmi temsil edemeyenler, bunu ister bizde olsun, ister bizim dışımızda olsun yeterince takviye edemediler. Ve tabii ki bizim için bu son derece üzücüdür. Üzücü olmakla birlikte, bunun önemini şu anda ortaya koymamız, hem yurtseverlik anlayışımızın bir gereği, hem de bunda rolümüzün, tarihsel rolümüzün aydınlığa kavuşturulması açısından çok önemlidir. Daha düne kadar Kürdistan'daki siyasal yaşantı, uluslararası statünün Kürdistan'a tanıdığı siyasal statü hiçtir. Ülkemiz halkının kendisi için, kendi çıkarı için siyaset yapma, politikada ağırlığını duyurma, bu ağırlığını uluslararası arenaya taşıma düşünölmeyecek bir husustu. Kürdistan adına, Kürtlük adına sağdan-soldan bazı hareketlerin, bazı kişilerin vaaz verdiğini biliyoruz. Ama bunların yaptığı politika, tanıdık olduğumuz işbirlikçi bir politikadır. Zorbalık görmüş, teslim alınmış bir Kürdistan'ı yansıtan bir politikadır. Direnme politikası değil, boyun eğmiş bir işbirlikçi politikadır. Ve tabii ki böyle bir politikanın ülke halkına, onun siyasal yaşamına birçok olumsuzluk dışında fazla bir değişlik getirmesi beklenemez. Biçimde modern gibi gözükün, ama özde hiç de bu durumda olmayan bu hareketler, bu kişilikler bizimle ortaya çıkmıştır. Bu anlamda biz diyoruz ki, daha çok bugün gerçekten modern anlamda ve halkın kendi öz çıkarları doğrultusunda önemli bir siyasal gelişmeyle yüzyüzeyiz. Bu siyasal gelişme yalnız bizim tarafımızdan, yalnız ülke halkınca farkedilir bir

gerçek değil, uluslararası alanda yavaş yavaş anlaşılın bir gerçek haline gelmek üzeredir, gelmiştir. İşte bu yine mücadeleye bağlı devrimci ideolojinin, devrimci politikanın inatçı bir biçimde takip edilmesinin yarattığı bir sonuçtur. Her şeyden önce bugün, bu siyasal gelişmelerin kavranılması bile tümüyle bu yakın geçmişe bağlıdır.

Eskiden de bölgede siyasal gelişmeler vardı. Yine ülkede de belli siyasal gelişmeler vardı. Ama bunlar halkın öz çıkarları doğrultusunda olan siyasal gelişmeler değildi. Yabancıların, işbirlikçilerin çıkarlarına uygun siyasal gelişmelerdi. Halkın varlığının yadsındığı ve böyle yadsınması temelinde ortaya çıkan gelişmeler, halkın maddi-manevi yaşamında sürekli tüketen, yiyip-bitiren, baskıyı üreten, sömürüyü üreten siyasal gelişmelerdi. Bugün bu aşılmış, aşılmaya yüz tutar bir noktaya gelmiştir diyoruz. Her şeyden önce bunun düşüncesine ulaşılmıştır diyoruz. İşçi sınıfının ideolojisine, devrimci politikasına bağlılık; bugün ülkedeki siyasal yaşamın, bölgedeki siyasal yaşamın, dünyadaki siyasal yaşamın doğru bir biçimde, kendi öz sınıfsal ve ulusal çıkarlarına uygun kavranılmasına yol açmış ve onun bilinciyle dopdolul olarak bizi biraraya getirmiş bulunmaktadır.

Bugün biz yalnız ideolojik belirlemelerle uğraşın bir hareket değiliz, yine geçmiş siyasal değerlendirmeleri yapan bir hareket değiliz, çok somut olarak günümüzü değerlendiren, özellikle günümüzün siyasal yapısını değerlendirerek, bunda kendimize yer arayan bir güç durumuna gelmiş bulunmaktayız. Birçokları bunun düşüncesine ulaşmış olabilirler, çok farklı örgütler bu bilince ulaşmış olabilirler, ama bu bilinci bir güç haline getirmeleri, bu güçle siyasal gelişmelere müdahale etmeleri sözkonusu değil, uyanıp yakıldıkları nokta da burasıdır. Bilinç oluşmuş, ama güç oluşmamış, çünkü onlar bilinci önemli oranda şuradan-buradan taklit etmiş, oysa taklitçi bir anlayışın sağlıklı bir güce hizmet etmediği bilinmektedir. Acısını çekmeleri bu nedenledir, ama biz dediğimiz gibi yoğun ideolojik mücadelemizin, devrimci siyasete sürekli bağlılığımızın sonucu olarak bugün, somut siyasal gelişmeleri tah-

lil edebiliyoruz. Ve bu tahlillerimizin hiç de yabana atılmayacağı (ister ülke için, isterse bölge ve dünya için, düşman ve devrimci güçler açısından hiç de yabana atılır görüşler olmadığı) bugünkü varlığımızla kesinleşmiştir. Tekrar belirtirsek; kendisine güvenen, geçmişiyile, yaşıyla-başıyla övünen birçoklarının cesaret edemediği iç ve dış siyasal gelişmelere, henüz çok genç olmasına rağmen, çok tecrübesiz olmasına rağmen, hareketimiz müdahale edebilmiş ve nitekim bu güçleri açığa çıkarmıştır.

Daha evvel birçokları için inanılmaz gibi gözüken, uluslararası siyasi arenada, ülkedeki siyasi arenada yer tutmada en önde, en iddialı bir konuma ulaşmıştır. Ve birçoğuna inanılmaz da gelse, *'tehlikeli bir güçtür, şüpheli bir güçtür, güvenmemek gerekir, ne olduğu belirsizdir, ne olacakları tartışmalıdır'* gibi hâlâ kendilerini bazı kandırmacalarla avutmak durumunda olan çeşitli güçlerin bu yaklaşımlarına karşın; biz gözüpek bir biçimde yaptığımızın tam da çağa yakışır bir çalışma olduğu, tam da ülke halkına verilmesi gereken çalışma olduğu, değil çok hızlı yapmamız, değil anlaşılmasız bir biçimde yaptığımız; bilakis zorunlu, ertelenemez bir iş olduğu ve çok kısa bir sürede de olsa bu başarıların hiç de küçük görülmemesi gerektiği, sadece Kürdistan'daki öncü müfrezenin rolüne yakışır bir tarzda, onun bir sonucu olduğunu görüyoruz ve yadırgamıyoruz. Yani birçokları için kuşku verici olan, tehlikeli olan, dehşet verici olan bu durum, bizim için yaşamın ta kendisi oluyor.

Evet, bu siyasal gelişmenin bugünkü durumunu belirtmekle yetinmiyoruz. Bu gelişmenin yaratılmasında da ister düşüncede, ister pratikte yaratılmasında da en başta gelen haklı güçlerden birisiyiz. Birçokları için ancak araştırmayla, incelemeye, şundan-bundan görüş kapmayla varılabilecek bu hususlar, bizim devrimci pratiğin vardığı, bizi getirdiği hiç de zor olmayan, hiç de yadırgayıcı olmayan bir sonuç. Ve dikkat edilirse gelişmeler bizim çok yakın müdahalemizle ortaya çıkmıştır. Mesuliyetini taşıdığımız, özellikle Türkiye ve Türkiye egemenliğindeki Kürdistan'daki siyasal gelişmeler, çok yakinen bizim damgamızı taşır. Türkiye'deki altüst oluş süreci çıkışımızla yakından bağlantılıdır. Bugün bölgedeki hızlı

gelişmeler içinde de yerimiz sık sık anlatılmaya, izah edilmeye çalışılır. Burada nasıl bir rol üstlenmemiz gerektiği sadece bizim tarafımızdan değil, diğer birçok güçlerce de tartışılır durumdadır.

Dostların daha çok çıkarlarımıza uygun bir tutum, sahte dostlarımız ve düşmanlarımızca daha çok bizi birbirimizden alıkoyma gibi bir durum değerlendirmesi, bir karar verme süreci vardır. Evet, bu genel belirlemelerden sonra, günümüzdeki siyasal gelişmeye geçebiliriz.

Her şeyden önce günümüzde dünyadaki siyasal durum II. Dünya Savaşı'ndan sonra emperyalist sistemin en bunalımlı evrelerinden birisini yaşadığı biçiminde karakterize edilebilir. Emperyalist sistem 1980'lerde en büyük bunalımlarından birisini yaşamaktadır. Bunalım ekonomiden politikaya, kültürden ahlaka kadar her alanda etkisini göstermektedir. Emperyalist sistemdeki tükenmişlik, emperyalist mantık gereği ifadesini insanlığın da artık tüketilmesi gerektiği, insanlığa karşı da artık çılgınca bir düşünce, uygulamalar içine girilmesi gerektiği kadar vahim bir sonuca götürmüştür. Emperyalist sistem ve onun temsilcileri için bu konuda da fazla belirlemelere girmeye gerek yok. Çeşitli belgelerde bu dile getirilmiş, ama bilmemiz gereken şey; gerçekten günümüz emperyalist dünyası en ağır bunalımlarından birini yaşamakta ve bugün dünya emperyalizminin başını çeken ABD emperyalizminin son yönetimi, tamamen karşı-devrimci bir yönetim durumundadır.

Siyasal zoru doruk noktasına çıkarmak, dışta ise kendi uydularını zorla elinde tutmak için faşizmin ihraç ettiği faşist kukla yönetimleri her tarafta geliştirmektedir. Başta Salvador olmak üzere Kore'de, Tayland'da, Pakistan'da, Türkiye'de, Avrupa'nın birçok ülkesinde, Latin Amerika'da, Ortadoğu'da bu konuda yoğun bir faaliyet yürütmek ve bütün işini, gücünü bu kukla yönetimi faşistleştirmek, dayanılmaz olan baskılarını daha da katmerlendirmek, güçlendirmek ve 1980'li bunalım yıllarını faşizmi güçlendirerek atlatmak, bu karşı-devrimci Amerikan yönetiminin en esaslı ve başta gelen amaçlarından. O, bırakalım emperyalistler arasındaki çelişkiyi zayıflatmayı, bu çelişkiyi gidermek doğrultusunda bir

adım atmayı, yine bırakalım bu çelişkileri ekonomiden, politikaya kadar ondan da öte askeri alanda giderilebilecek çok sınırlı bir gücü kendisinde görmemiştir. Son gelişmeler eğer hatırlanırsa, ekonomik alandaki açmazlar, çelişkileri sistem içinde son derece yoğunlaştırmıştır.

Avrupa'yla Amerika, Japonya'yla Amerika ve Avrupa açısından yeni sömürgelerle emperyalist ülkeler arasında ekonomik alanda çelişkilerin had safhada olduğu bilinmektedir. Ve yalnız bir alanda değil, mali, ticari, sınai birçok alanda bu çelişkilerin güçlendiği bilinmektedir. Ve sadece ekonomik alanla sınırlı kalmadığı, bunun siyasal alana sıçradığı görülmektedir. Yine Avrupa'yla Amerika arasında bir yığın konuda siyasal çelişkilerin geliştiği, gerek yeni sömürgeler konusunda, gerek NATO konusunda ve gerekse emperyalist ülkelerin eşitsiz gelişimi sonucu kendi aralarındaki siyasal gelişmeler konusunda çelişkili bir durum günümüzde son derece hızlanmıştır. Ve en sonunda sistem içinde özellikle ısrarla o noktaya getirilmemesi için, askeri çelişkiler alanında yenilmemesi için onca çaba, gayret sarfedilmesine rağmen bunun da tam başarılmadığı, emperyalist sistemin askeri yapısında da çelişkilerin çıktığı, son İngiltere-Arjantin arasındaki çelişkinin askeri alana da yansıdığı ve NATO içinde Yunanistan'la-Türkiye arasında çelişkinin askeri plana yansıdığı ve askeri yapılarının parçalanmaya yüz tuttuğu bilinmektedir. Bu çelişkinin ne denli ileri boyutlara ulaştığını gösterir. Ve yine emperyalist sisteme karşı tümüyle sömürgelelerin bir başkaldırısı vardır.

Sistem kendi içinde emperyalistler arası çelişkilerle parçalanmış, zayıflamış değildir. Sadece emperyalist sisteme bağımlı ülkeleri, yeni sömürgeleri, uyduları bugün sisteme karşı birçok problem yaratan, en çok ayaklanma ögelerini barındıran alanlar haline gelmişlerdir. Latin Amerika'dan, Orta Amerika'dan bahsetmek istemiyoruz. Bunlar somut, canlı, güncel gelişmelerdir. Ortadoğu'da sağımıza, solumuza biraz bakarsak, emperyalizme karşı ne denli sıcak bir savaşımın verildiğini, emperyalizm için çok önemli olan bu alanda ne kadar sıcak bir savaşımın geliştiğini, emperyalizm-

den kopmanın yıllar meselesi değil, bir an meselesi olduğunu biz-
 zat canlı mücadelemizle görmekteyiz. Kısaca emperyalizmle ba-
 ğımlı uluslar ve halklar arasındaki çelişkinin had safhada olduğu
 bir gerçektir.

1960-70, özellikle 1970'lerdeki rahatlık, bu alanda da kesinlikle
 sözkonusu değildir. Emperyalist sistemle sosyalist sistem arasında-
 ki çelişki, onca çabaya rağmen barışçıl biçimler altında tutulami-
 yor. Son olarak Polonya'daki gelişmeler gözönüne getirilirse, em-
 peryalizmin müdahale, provokasyon, kışkırtma alanında ne kadar
 gözükara bir biçimde faaliyet yürüttüğü, bu amaçla sosyalist ülke-
 lerde barış içinde birarada yaşamayı bir kenara atmaktan hiçbir za-
 man çekinmeyeceği ve bu alanda özellikle nükleer silahları bir
 şantaj aracı olarak kullanacağı çok net görülür.

Sosyalist sistemin nükleer silahlar alanındaki uzlaşmaz tavrıyla,
 nükleer silahlarla insanlığı tehdit ederek tabii sosyalizmin sonunu
 getireceğini düşünüyor. Bugünkü emperyalizmin jandarması olan
 ABD emperyalizmi, özellikle böyle bir politikaya sıkıca sarılarak
 mevzi kazanmıştır. Sosyalizme karşı sürekli gerileme durumunda
 olan dengeye kavuşmak istiyor ve dengesiz en ufak bir şeyden
 vazgeçmem diyor. Gerekirse insanlığın başına nükleer savaşı da
 açabilecek tehditi savuruyor. Bu sadece bir tehdit değil, çok somut
 gelişmelerle bunu bütün insanlığa duyurmak istiyor. Amerikan yö-
 netimi nükleer silahlarla insanlığın sonunun getirilmesini sürekli
 gündeme alarak, çeşitli şantaj, ürkütme yöntemleriyle biraz kendi-
 sini ayakta tutmayı, böylesine çılgın bir araçla sürdürebilme sev-
 dasında. Bu durum emperyalist sistemin çılgınlığının vardığı bo-
 yutları açıkça gösteriyor. Kısaca çelişkiler ağından emperyalist sis-
 temin bu dönemde daha da zayıflayarak çıkmaması için sosyalist
 ülkelere karşı genelde bir saldırıya geçtiği, saldırılarını sadece prop-
 agandada sınırlamadığı, bunu açık müdahalelere dönüştürdüğü,
 sosyalizmin en gelişmiş alanlarına kadar bile uzanabildiği bilin-
 mektedir. Bu konuda her türlü gericiliğe, sosyalist ülkelerdeki her
 türlü gerici öğelere desteği sağlamaktan geri kalmadığı ve hatta
 bunu en önemli bir uluslararası siyaset haline getirdiği görülmek-

tedir. Kısaca emperyalizmin sıkışıklığı bir de bu alanda gözlemlenmektedir. Emperyalizmin yaşadığı ağır bunalım, onu bu alanda da sıkıştırmış bulunmaktadır. Ve bizce yine sosyalist sistem aslında bu konuda emperyalizme karşı ister siyasal, ister ekonomik, ister askeri her anlamda doğru tavır alması, böylesine bunalım döneminde emperyalizmin sosyalizme karşı üstünlük sağlayarak kendini güçlendirmesi değil, bilakis sosyalist sistemin emperyalizme karşı saldırılarını, savunma biçimindeki saldırılarını daha güçlendirerek emperyalizmi sıkıştırmayı, sadece mevzilerini koruyarak değil, bu mevzilere birkaç tanesini daha pahalıya patlatması biricik doğru yoldur. Emperyalistlerin hiçbir zaman ciddiye almadıkları ve onlar için de bir anlamı olmayan yumuşama politikasının pek sonuç vermediği, sözde savunulsa bile pratikte bu politikanın pek işlemediği görülmektedir. İşleyen gerçeklik, emperyalizmin sürekli saldırı konumunda olmasıdır. Bu nedenle de barışın bir bahane olduğu, emperyalist sistemin mantığı gereği barışa inançsızlığının kesin olduğu, onun için de yumuşama, barış içinde birarada yaşamının pek güvenilir bir müttefiği olmadığı bilinerek böyle bir sisteme karşı sosyalizmin de tüm gücüyle dikilmesi kendinden beklenen karşı-devrime karşı rolünü oynaması, eskiye kıyasla bunu daha güçlü bir biçimde yerine getirmesi gerekli, kaçınılmaz bir görevdir.

Emperyalist sistemin çelişkilerinin yumuşamadığı, bilakis daha da yoğunlaştığı diğer bir alan da emperyalist ülke burjuvazileriyle işçi sınıfı arasındaki ilişkiler alanıdır. Bu alanda yıllardır süren durgunluk sona ermiş, özellikle yaşanan ağır bunalımlı ve II. Dünya Savaşı sonrası en fazla hayat pahalılığı, işsizlik bu ülkelerde 1980'lerde ortaya çıkmış ve hızla gelişmiştir. Bu da kaçınılmaz olarak işçi sınıfının uyanmasına, bilinçlenmesine, özellikle her türlü reformist, liberal, revizyonist düşünceyi aşarak böylesine bir gelişme içine girmesine yol açmış ve bildiğimiz gibi Amerika'da, İngiltere'de, Almanya'da işçi sınıfı hareketinde son yılda gözle görülür bir gelişme olmuştur. Bu alanda da emperyalist burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki çelişki kızışmıştır, alevlenmiştir ve emperya-

lizm sıkışmıştır. Bu alanda da verilecek mücadelenin, emperyalizmi içine girmiş olduğu bu bunalım döneminden daha da zayıflatarak çıkaracağı kesindir.

Her ne kadar emperyalist sistem, sistemin bu en güçlü ülkelelerinde siyasal gericiliği, faşist gelişmeyi tahrik ederek durdurmak istiyorsa da, bunun çok cılız bir çaba olduğunu, özellikle nükleer silahlara karşı, yine faşist gelişmelere karşı emekçi halkın uyanık olduğunu, bu konuda direnmeden vazgeçmeyeceğini gösteren bir yığın olay vardır. Burada hemen diyoruz ki; demek ki sistemin kendi kalbinde de sağlıklı olduğu, hasta olduğu, burada da darbeler yiyerek zayıflayacağı kesindir. Çok genel olarak böyle özetleyebileceğimiz dünya durumu, kendisini en sıcak bir biçimde bölgemizde, Ortadoğu'da yansıtmaktadır.

Ortadoğu, bugün emperyalizmin bırakmamak için hayat meselesi durumuna getirdiği bir alan, bunun nedenleri de bilinmektedir. Ortadoğu, kimin elinde olursa tarihin hızlı gelişim çarkının ondan yana işleyeceği bir alan. Ortadoğu üzerindeki savaştan kim galip çıkarsa, onun yaşama şansının çok çok artacağı bir alandır. Bunun nedenleri coğrafik, stratejik yapısı olması, bugün uygarlık için vazgeçilmez bir petrol olayına sahip olması, yine sistemler arası çelişkinin bir odak noktası olmasıdır. Bölge halklarının, tarihsel-toplumsal yapılarının bölgeyi son derece sıcak, yakıcı kıldığı bilinenek, günümüz Ortadoğu'sunda her alanda sıcak bir savaşım olayı gözlemlenmektedir.

Ortadoğu halklarının daha çok bu özelliğinden ötürü yüzyıllardan beri feodal imparatorlukların, daha sonra da onlarla sıkı işbirliği içinde emperyalist imparatorlukların cuntası altında yaşadığı ve bu yüzden ulusal toplumsal gelişme rayına bir türlü giremediği, günümüze gelindiğinde dünya halklarının en gerisinde bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm konusundaki mücadelenin en gerisinde olduğu bilinmektedir. Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm konusundaki mücadelenin en gerisinde kalmış bir alan olduğu, Ortadoğu halklarının bu konuda en geride kalan halklar olduğu bilinmekte ve daha çok bu da emperyalizmin bölgeye verdiği önemden

ileri gelmektedir. Böyle bir dönemin sona yaklaştığından bahsediyoruz. Emperyalizmin yaşadığı dünya çapında bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm güçlerinin kazandığı mevziler ve yine Ortadoğu halklarının tarihlerindeki sürekli devralmış oldukları ulusal ve toplumsal çelişkiler, artık çözümünü kesinlikle devrimde arar bir noktaya getirmiştir. Ortadoğu, devrim dışı hiçbir yöntemle artık bu halkların gelişemeyeceği bir alan haline gelmiş durumdadır.

Gecikmelidir diyoruz, ama emperyalizmin kaderini belirlemede tayin edici bir alan, bunu da ekliyoruz. Bu alanda kazanılacak zafer, sadece Ortadoğu halklarının kurtuluşunu getirmekle kalmıyor, emperyalizme nihai, ölümcül bir darbeyi vurması açısından da belirleyici bir öneme sahiptir. Buradan kovulan bir emperyalizmin dünya genelinde yaşamasının çok zor olduğundan bahsediyoruz. Bunun için de savaş, son derece kızgın, son derece inatçı, yıkıcı bir tarzda gelişmektedir bölgemizde. Bölgemizdeki gerici güçlerin karşı-devrimci çabalarını değerlendirirken, emperyalist mantık sistemin içindeki bölgenin konumunu böylesine değerlendirmek gerekir.

Yine bölgedeki devrimci güçlerin rolünü kavrarken, bu güçlerin uluslararası devrimci görevlerini doğru bir yere oturtmak gerekir. Çok sınırlı da olsa ve biraz da canlı olarak yaşadığımız Ortadoğu'daki gelişmeler, bu açıdan kader yılı haline gelmiş ve bu gelişmelerin artık sonuca gitmesi gerektiğini bilmekteyiz. Emperyalizmin sağladığı statüko 1960'lar, hatta 1970'lere kadar bölgede son derece güçlüdür. Türkiye, en eski müttefiklerden birisi olarak daha 1950'lerde bölgenin başına bir jandarma olarak dikilmiştir.

Aynı biçimde İran Şahı, daha çok öncesinden bölge halklarının başına yine bir jandarma olarak dikilmiştir. Arap monarşilerinin daha düne kadar, hatta günümüzde de epey ülkede hükümranlığı olan bu monarşilerin varlığı bir gerçektir. Siyonizm bütün gerçekliğin veya bütün bu gericiliğin tuzu-biberi olarak, Ortadoğu'nun başına bela edilmiştir. Bunlar 1960'larda ve 1970'lere kadar bölgeye tümüyle hükümran olan güçler, bölge halklarını nefes alamaz halde tutan güçlerdir.

1960'lı yıllar, dünya genelinde halkların ulusal-bağımsızlık yıllarıdır. Ortadoğu halkları içinse en karanlık yıllardır. Ve bunun söylediğimiz gibi biraz tarihsel-toplumsal nedenleri var. Bu alandaki gericiyi sürekli ayakta tutan geçmiş gerici tarihe ilaveten, emperyalist imparatorlukların yapay olarak burayı bölüp parçalaması ve yönetmesi, bu baskıyı zorla egemen kılmasının payı büyüktür. Bu elverişsiz toplumsal-tarihsel temel yüzünden, halkların bir türlü modern düşünceye, devrimci politikaya atılamamaları, atıldıklarında başarısızlığa uğramaları sözkonusudur. Böylesine nedenlerle kurtuluşu durdurulan halklar, artık 1970'lere doğru geldiğimizde kıpırdamaya başlamışlardır. Küçük-burjuva radikalizminin 1950-60'larda ve sınırlı olarak da günümüzde çok zayıf soluklarla oynadığı ilerici rolü, halkları kurtuluşa götürmeye kafi değil. Radikal yönetimlerin anti-emperyalistliği, demokratlığı çok sınırlı. Bölgenin sorunlarını çözmede çok yetersiz bir sınıfsal temelleri var. Çok ağır olan emperyalizme karşı ulusal bağımsızlık, gericiye karşı demokrasi savaşımının önder, yetkin güçleri olmaları çok zor. Her iki alanda da sınırlı bir gelişmeyi ancak sağlayabilirler. Bu gelişme bile, belli bir aşamadan sonra uzlaşmayla sonuçlanıyor. Halklar daha sonra bu temelde, bu uzlaşma temelinde ve en başta da Türkiye örneğinde gördüğümüz gibi emperyalizmin en güçlü müttefikleri haline gelebilmektedirler. Türkiye'de yaşanan durum Mısır'da yaşandı. Türkiye'deki radikalizmin emperyalizmle en güçlü uzlaşmayı getiren bir radikalizm olduğu, kemalizmin emperyalizmin en güçlü bir müttefiği olduğu günümüzde çok sabittir. Yine Mısır, Arap radikalizminin en belli başlı temsilciliğinin olduğu bir ülke ve radikalizmin göbeğinde, yine emperyalizmle uzlaşma eğilimi oldukça gelişkindir. Bugün emperyalizmin başta Arap halkları olmak üzere bölgede en gerici güçlerden birisi olan Mısır'ı böylesine bir ülke haline getirdiği bilinmektedir. Çok kısa somutlu anti-emperyalizmle uzlaşmayı durduramadı, bilakis onun için daha elverişli bir temel sağladı. Ve bugün en canlı bir biçimde yaşadığımız bir Irak gerçeği var. Bu ülke somutunda kendisine çok çeşitli roller biçilen radikalizmin en gerici bir uzlaşmaya yattığı,

Ortadoğu halklarının devrimci mücadelelerini engellemede en gerici mihraklardan birisi haline geldiği gözönüne getirilirse, radikalizmin ilerliciliğinin sınırlı olacağı ve buna güvenilerek fazla yol katedilmeyeceği anlaşılmıştır. Ancak öte yandan halkların en ihtilalci adımlarının başarıyla atılmaması, özellikle işçi sınıfının önderliğindeki halk hareketlerinin pek gelişme kaydetmediği de bir gerçektir. Mevcut durumda işçi sınıfı önderlikli hareketin sürekli radikalizmin 1970'lere kadar sınırlı olan ve günümüzde de sınırlı olan rolünün işçi sınıfı tarafından takviye edilmediği ve nöbetin bu sınıftan devralınmadığı, yine bir başka gerçek bu nöbetin devralınmamasıdır ki, Ortadoğu halklarının bu kadar sancılı olan problemlerini, bu kadar ulusal kurtuluş sorunlarını katmerleştirmiştir. Ve işçi sınıfı bu rolü üstlenmezse radikalizmin tasfiye edilmesi, günümüz Ortadoğu'sunda kapkaranlık ve dört başı mamur bir şekilde emperyalizme bağımlı uydular vasıtasıyla bölgenin en dağınık bir dönem içerisine itilmesi, bölgedeki faşist kukla yönetimlerin bugün bölgedeki birçok devrimci gücün, kurtuluş hareketinin korktuğu bir durum. Özellikle en canlı ifadesini Libya ve Suriye'de gördüğümüz, yine İran'da gördüğümüz bu rejimler, eğer daha solundaki bir güçle takviye edilemezlerse, müttefiklerini bu alandan yaratamazlarsa, bulamazlarsa, bu rejimlerin de sonlarını getirmek için emperyalizm her türlü oyunu oynayacak ve başarmak konusunda hiç de yetenezsiz olmadığı görülecektir. Tarihi açıdan emperyalizmin ömrünün çok kısa olacağından bahsedilebilir. Teorik olarak bu tümüyle doğru, ama pratik olarak Ortadoğu halklarına (bölgenin öneminden ötürü) böylesine karanlık yıllar yaşatabileceği gerçeğini kabul etmek gerekir. Eğer önlemler alınamazsa, tedbirler geliştirilemezse, Ortadoğu halklarının bir bütün olarak 1960'lardakinden daha karanlık bir statüko altına, hem de yalnız bu sefer monarşist rejimlerin, yine siyonizmin, kemalizmin intibası biçimindeki suntası altında değil, bu sefer eli kanlı bir faşist cunta altına alınacakları ve en tarihsiz bir yaşamı bir de böylesine faşist bir ittifaklar mahkumiyeti altında geçirecekleri bir gerçektir. Tıpkı Latin Amerika'da olduğu gibi faşist gerici yönetimler

ve onların ittifakı, Ortadoğu halklarına en azından bir on, onbeş yıl yaşatacakları pratikte bunun imkansız olmadığı gözardı edilmemesi gereken bir gerçek. Bugün Ortadoğu'da yakıcı bir biçimde yaşanan bir gerçek. Ortadoğu halklarının kaderinin bir bütün olduğunu hemen belirtelim. Karşı-devrimci faaliyetleri bir bütün olduğu gibi kurtuluş süreçleri de bir bütündür. Bu gerçeklik her ne kadar bugün yeterince anlaşılamiyorsa da tüm pratik gelişmeler bunun böyle olacağını herkese sezdirmektedir.

Ortadoğu'da 1960'lerde, 1970'lerde güçlü olan emperyalist statükonun, Arap monarşilerine, İran şahlığına, Türkiye'ye, siyonizme dayalı olarak geliştirilen statükonun 1970'lerde ilkin Filistin direnişi, daha sonra radikal Arap yönetimiyle, Afganistan'daki gelişmelerle, İran'daki devrimci gelişmelerle, yine Türkiye'deki ve Kürdistan'daki devrimci gelişmelerle sarsıldığı bir dönem sözkonusudur. 1960-70'lerden itibaren bozulan statükonun 1980'lere doğru geldiğimizde neredeyse dengenin aleyhine bozulduğu, statükonun emperyalizmden yana değil devrimden yana değişmeye başladığı, bunun artık emperyalizm açısından bir ölüm-kalım meselesi haline geldiği, 1980'lere gelindiğinde emperyalist statükonun dağıldığı, ama devrim için bir düzenlemenin, devrim çıkarlarının garantiye, sağlama alındığı bir dengenin de yaratılmaması, devrimci güçlerin, ulusal-demokratik güçlerin, komünist güçlerin bu konuda gerek kendi iç bünyelerinde, gerek kendi aralarında güçlü ittifığa yönelmedikleri, hem yanlış yapılarıyla, hem de eksik donanımlarıyla bunu tam istenilen düzeye çıkaramadıkları, emperyalizmin çok gelişkin olan tecrübesine ve olanaklarına karşın, devrimcilerin sınırlı olan tecrübe ve olanakları yüzünden tehlikenin son derece somut ve canlı olması gibi bir durumla yüzyüzeyiz.

Denge değişecek, 1980'lerde kesinlikle denge değişecek! Ya emperyalizmin aleyhine daha da güçlü olarak halk, ulusal kurtuluş hareketleri hızlanarak gelişecek, gürbüzleşecek ve bu temelde Ortadoğu'yu değişikliğe uğratacaktır. Ortadoğu halklarının bağımsızlık, özgürlük temelindeki birlikleri için daha da elverişli bir zemin yaratacak veya emperyalizm kendisi için son derece tehlikeli olan

bu karmaşık ortamı (en yakın örneğini Türkiye’de gördüğümüz gibi) dört başı mamur askeri-faşist yönetimi başa geçirerek, siyonizmin saldırganlığını tahrik ederek, güçlendirerek, destekleyerek, sürekli Lübnan gibi bir yerde bir yığın provokasyon eylemi düzenleyerek, bir Suriye’de görüldüğü gibi ‘*müslüman kardeşler*’ hareketini ayaklanmalara sevk ederek, yine Irak-İran’da görüldüğü gibi Saddam yönetimini çılgınca bir savaşa iterek ve yine Afganistan’da gericiği her türlü destekle donatarak, faşist bir yönetimi Pakistan halkının başında güçlendirerek, Arap monarşilerini takviyeyle Mısır’ı, Sudan’ı, Somali’yi, Fas’ı ve benzerlerini daha fazla baskı güçleriyle donatarak ve en yakın hedef olarak bölgede mevcut direnme noktalarını, mevzilerini ele geçirerek alayhine olan gelişmeyi durdurmaya çalışacaktır. Bu emperyalist mantığın bir gereği, kaçınılmaz bir istegidir. Ve Ortadoğu’daki devrimci güçlerin her şeyden önce kendi halklarının özgücüne dayanarak bir mücadeleyi ve uluslararası müttefikleriyle güçlü ilişkileri geliştirebileceklerine dair şüphemiz yoktur. Ama bu alanların yeterince geliştirildiği, doğru bir tarzda işletildiği de söylenemez. Gerek halkların devrimci potansiyelinin tam harekete geçirilmesi, gerek sosyalist sistemle Ortadoğu’daki kurtuluş hareketi arasında dengeli, seviyeli, güçlü bir ilişkinin kurulması önünde hayli engeller, eksiklikler vardır. Ve demin bunların bazı nedenlerini söylemiştik.

Halkların birleşik, bağımsız ve özgür temeldeki direnişlerini tam anlamıyla geliştirmeyen bir radikalizm vardı. Bunu ancak sınırlı geliştirme yeteneğinde olan bir radikalizm var. İşçi sınıfı hareketini temsil etme iddiasında olan örgütlerin devrimden çok çok uzak olmaları, bir reformizm sürecini yaşamaları sözkonusudur. Radikalizmi bu alanda destekleyebilecek veya onun eksikliğini, onun zaafını giderebilecek bu güç, reformizmin-revizyonizmin güçlü olması nedeniyle önderlik rolünü oynamamış, dolayısıyla halk hareketlerinin dallanıp budaklanamamalarına yol açmıştır.

Diğer yandan sosyalist sistemin küçümsenemeyecek çabalarına karşın, hâlâ yeterince ve dengeli bir biçimde bölgeye yansımaması sözkonusudur. İster sosyalist ülkelerin eksikliğinden, isterse

Ortadoğu halklarının mücadelesinin eksikliğinden kaynaklansın, böyle güçlü bir ittifakın henüz hayata geçirilememesi, emperyalizmin işini daha da kolaylaştırmaktadır. Şüphesiz biliyoruz ki, bu durum aşılmalı isteniyor. Bu eksikliğin farkında olan bütün güçler ister sosyalist ülkeler, ister bölgedeki devrimci halklar ve bunların temsilcileri bu eksikliği gidermek için yoğun bir çaba içindedirler. Bizim arzumuz odur ki, bu çabalar başarılı sonuçlarını versinler. Bu çabalar kısır çabalar olmaktan çıksın. Ortadoğu halklarının tarihinde en güçlü halk hareketlerinin filizlenip, gelişip güçlenmelerine yol açacak bir seviyeye ulaşsın. Ortadoğu halklarının bir türlü yaşamadıkları devrimci süreç, bugün doruk noktasına varsın. Bu hem mümkün ve hem de mevcut bütün devrimci güçleri, ilerici güçleri çıkmazdan kurtaracak, onları yok olmaktan kurtaracak bir ilişki olsun.

Emperyalizm bu anlamda uzlaşmayı da kabul etmiyor. Düpedüz teslimiyet, düpedüz teslim almayı planlıyor. Bu açıdan 1970'lerde, 1960'larda olduğu gibi bu teslimiyetin temelleri de yok. Düpedüz yok olma, yok etme operasyonları gündemdedir. Bu başta Filistin hareketi olmak üzere birçok alanda görülmektedir. Yalnız proletarya hareketlerini değil, radikalizmin önderlik ettiği hareketleri bile tamamen ezerek dışı etmek istemektedir. İran, Irak, Türkiye, Suriye ve Libya'daki durumu budur.

Böylesine bir bölgede, böylesine sorunları olan, problemleri olan ve çıkış süreçlerini araya böyle bir bölgenin merkezinde, kalbinde yeralan bir ülke de bizim ülkemiz, Kürdistan! Ve demin söyledik ki, bu alandaki gelişmelerden en çok biz sorumluyuz. Kürdistan'daki gelişme tamamen bu niteliktedir. Türkiye'deki yönetimin dört başı mamur faşist bir askeri yönetim haline gelmesi, bizim mücadelemizle yakından bir çelişki içinde gelişmiştir. Ve bu çelişki yalnız bizim mücadelemizi, halkımızın kurtuluşunu tehdit etmekle kalmıyor. Yine başta Türk halkı olmak üzere, tüm bölge halklarının kurtuluş hareketini tehdit etmektedir. Bugün Türkiye'de yaşanan; halkın kurtuluşu problemi açısından, kendi kişisel varlığımızı sürdürmek açısından, örgütsel varlığımızı sürdürmek açı-

sından kayıtsız kalamayacağımız, en ince ayrıntılarına dek gelişmelerini sıkıca irdelememiz gereken bir siyasi gelişmedir. Türkiye’de ortaya çıkan siyasal realite tamamen içte çok çelişkili, karmaşık bir özelliğe sahip olan kapitalist gelişmenin vardığı bir sonuç olduğu gibi, bununla bağlantılı olarak demin özelliklerini saydığımız emperyalist sistemin çelişkiler mantığının bir yansımasıdır. Sistem dünya genelinde ne kadar çürümüş, ne kadar bunalımla gerilemeye yüzyüze kalmışsa da, bunu gericiliği ve faşizmi her alanda güçlendirerek aşmak amacındadır.

Türkiye somutunda da, Türkiye kapitalizminin tarihten devralmış olduğu çelişkileri vardır. Kısaca değinirsek; 1920’lerden itibaren devlet kapitalizmi çok sınırlı bir gelişme özelliğine sahiptir. Kemalist yönetim altında Türk kapitalizminin gelişmesi sadece ve sadece emperyalizmle sosyalizm arasındaki çelişkilere, içte ise bütün gerici sınıflardan, bütün burjuva, feodal, komprador burjuvazi, küçük-burjuvazi; bütün bunlardan derlenerek yaratılmaya çalışılan burjuvaziye dayanır. Ancak mevcut ulusal ve uluslararası koşulların durumu yüzünden başarıları sınırlı olmuştur. Ama 1945’lerden sonra özellikle savaş içinde, savaş koşullarında bu sınıf biraz palazlanmış, savaştan sonra varlığını, yaşamını tümüyle emperyalist sistem içinde aramıştır. Doğusunda, güneyinde varolan ve gelişen sosyalizm, kurtuluş hareketlerinden koptuğu için tümüyle emperyalist sistem içinde bağımlı hale gelerek kapitalist gelişimi çürüme altında bırakmıştır. Ve 1950-60 arasında emperyalizme bağımlı, çarpık ve çürüme halindeki bir kapitalist gelişmeyi yaşamıştır. 1960-70’lerde bunu tekelleşme biçiminde sürdürmüştür. Kısaca yeni sömürgecilik ekonomisinin en olgunlarından birisinin Türkiye’de böylesine geliştiği, 1970’lerden 1980’lere doğru geldiğimizde böyle bir kapitalist gelişmenin, hem uzun, hem de çok hastalıklı bir kapitalist gelişmenin yine bu tarihsel temelde olması emperyalizmin dünya çapındaki bunalımıyla birleşince, özellikle petrol krizinden itibaren daha da hızlı bir biçimde gelişen dünya kapitalist-emperyalist bunalımla birleşince Türk kapitalizmi, 1974’lerden, 1975’lerden itibaren daha çok çatırdamaya başlamıştır. 1980’lere

doğru geldiğimizde bu kapitalizm bütün altyapısı ve üst yapısıyla iflasla karşı karşıya gelerek, düzenin hem tabanı çatladı, hem de yıkılacak bir noktaya geldi. Ama onu yıkacak ve yerine yeniyi inşa edecek güçlerin elverişsizliğinden ötürü yıkılmadı. Böylesine bir gerçekliği yaşadığımızı, canlı olarak anılarımızda hâlâ muhafaza ediyoruz. Ama diğer yandan demin özelliklerini saydığımız Orta-doğu'daki canalcı gelişmeler, emperyalizm açısından can alıcı gelişmelerin olduğu, yine dünya genelinde emperyalizmin çok sıkıştığı bu dönemde, Türk kapitalizminin bu dağılma, bu parçalanma süreciyle ilişkisi, içice geçmişliği gözönüne getirilirse, artık Türkiye'nin başına belki de tarihinin en gerici, en kanlı diktatörlüklerinden birisini, askeri-faşist bir diktatörlüğün oturtulması kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu yönetim gerçekten en gelişkin faşist yönetimlerden birisidir. Emperyalist sistemin saygıdeğer temsilcilerinin veya en soysuz temsilcilerinin çok çok övündükleri Türk modeli, gerçekten faşizmin dört başı mamur bir tarzda oluşturulması açısından seçkin bir yere sahiptir. Türk modeli İtalya'ya, İspanya'ya, hatta Latin Amerika'ya bile ince geliş tarzıyla, faşizmi sistemli geliştirme tarzıyla örnek gösterilmektedir. Emperyalizm için en olumlu sonuçları alan bu tarz faşistleştirme, gerçekten emperyalist sistemin ağababalarını en çok memnun eden sistem olurken, başta Türk ve ezilen Kürdistan halkları olmak üzere, Ortadoğu halkları içinse başa en bela kesilen bir sistemdir. Emperyalizm adına bu rolü bölgede en iyi oynayan bir rejim olmanın sonucu olarak, bugün bir model olarak sunulmaktadır.

Elbette ki modelin en ilginç uygulamaları bizim üzerimizde, yani Türkiye egemenliği altındaki Kürdistan üzerinde oynanacaktır. Böyle bir modelin tezgahlanmasının en önemli bir etkeni Kürdistan'dır. Modelin gerek dayandığı devlet geleneği, gerek bu devletin emperyalizme bağımlılığı ve bunun sonucu olarak ölümünün de daha çok Kürdistan'daki gelişmelerde gelişeceği gerçeği, hem emperyalizmin, hem işbirlikçisi güçlerce oldukça somuttur. Bu nedenle Kürdistan üzerindeki politikalar son derece duyarlı kılınmakta, faşist yönetimin Kürdistan'a bakış tarzı, Kürdistan'a baskı

tarzı, işkencesi ve vahşeti çok dikkatli ayarlanmaktadır. Tabii ki bu durum bizim açımızdan da sorunu önemli hayat meselesi haline getirmektedir.

Mazlum yoldaşın anısı için geliştirdiğimiz yazıda daha iyi belirttiğimiz üzere, Türk devleti, Türk tarihindeki, Türk egemen sınıflarının tarihindeki en gerici, en barbar, en katliamcı özellikleriyle, emperyalist sistemin en katliamcı, kan dökücü özelliklerini bir araya getirerek başta Kürdistan halkı olmak üzere bölge halkları üzerine çok vahşice bir saldırıya hazırlanmaktadır. Ve bu saldırıyı zaten Kürdistan'da dört başı mamur bir biçimde tarihine, emperyalist ağababalarına yakışır bir tarzda sürdürmektedir. Diyarbakır'daki vahşeti biz böyle bir özelliğe bağlamıştık. Ve bugün sadece hareketimiz gerçekten iğrenç, gerçekten çılgınca baskı ve katliamlarla yüzyüze değil, Kürdistan halkı tümüyle böyle bir rejim altında yok olmayla karşı karşıyadır. Birçoğu tanık olmuştur ki, bugün Kürdistan halkı ekonomik yaşantısından sosyal yaşantısına, en dayanılmaz süreçlerden birisini yaşıyor. Yine ulusal varlığına haysızca, barbarca ve en tehlikeli bir şekilde kastedildiği bir süreci yaşıyor. Mesele sadece bir baskı, sömürü değil, halkın elinde ne varsa ne yoksa barbarlık döneminde karşılayabileceğimiz türden talanlar bugün gerçekleştirilmektedir. Halkın elinde ne varsa ne yoksa, sözde silahlı kuvvetlere bağış, sözde bir sürü uydurma vakıflara bağış, rüşvet, zorla gasp ve benzeri bir sürü yöntemle toplanmaktadır. İşsizlik had safhalarından birisini yaşamakta, pahalılık hakeza öyledir. Ahlaksızlık en gelişmiş bir sürecini yaşamakta ve ulusal varlığa, değerlere kast, özellikle eğitim politikasının, asimilasyon politikasının dozajını dört yaşındaki çocuklara indirgeyecek kadar katmerleşmiştir. Diğer uç noktada halkın yurtsever değerlerini en anlaşılmaz veya en gaddar yöntemlerle boğmak girişimleri, durumlarının ne kadar vahim bir tarzda geliştiğini, özellikle eğer tedbirler alınmazsa ve devrimci önlemler geliştirilemezse halkın ekonomik, toplumsal ve ulusal varlığının gerçekten her alanda gözlemlenen tahrip, talan ve katliamla yüzyüze olduğu açık bir gerçektir.

Çok açık yine, devrimci mücadele çok yakın geçmişte olduğu gibi duruma müdahale etmezse zaten bu çürüme 1970 ve 1975'ten öncesinin en soysuzca bir çürümesi halinde devam edecektir. O da çürümedir, o da en soysuzcasına bir çürümedir. Devrimci mücadele buna ilk darbelerini vurduğunda, gelişecek olan karşı-devrim hareketi de bir o kadar tahrip etmek isteyecektir, katletmek isteyecektir. Çare elbette ki bunu seyretmek değil, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bunu seyrederek günü gün etme değil, elbette ki buna karşı bir çabayla direnmektir. Biz bunun büyük önemini, yine bahsettiğimiz değerlendirmede vurgulamıştık. Özellikle Mayıs şehitlerinin anısına düzenlediğimiz yazıda en çok vurgulanan noktalar; seyirci kalınmayacağı, en sıradan bir sağduyu, en sıradan bir klavuz gerekliliğiyle bir insanın bu sürece seyirci kalamayacağı, mutlaka ve mutlaka bilinç düzeyi ne olursa olsun, örgütlenme düzeyi ne olursa olsun, halkın içinde bulunduğu koşullar ne kadar ağır olursa olsun müdahale edilmesi gerektiğidir. Başka türlü devrimci tarihin yaratılamayacağı, donanımın eksikliğine bakmaksızın, koşulların elverişsizliğine, mutlaka mücadeleye atılması gerektiği, bu mücadelenin ancak çürümeyi, imhayı durdurabileceğidir. Hele bu kadar gecikmenin bedeli mutlaka bu biçimde ödetilmelidir. Örneğin, 1975-80 direnişçileri bu bedeli ödediler. Bir halkın yeniden ulusal, bağımsız, demokratik bir yaşama kavuşması açısından mutlaka ödetilmesi gereken bir kan borcu var. Bu önemli, bu açıdan da ulusal direnmeye, bağımsızlığa, özgürlüğe kavuşmada bu şehitler ve bu dönemdeki direniş böylesine çok önemli bir tarihsel rolü yerine getirdi. Bu rolün yerine getirilmesine karşı mevcut yönetim de bütün tarihsel kirli çamaşırlarını ortaya sereyerek, yine emperyalizme olan en gerici kirli bağlarını, utanmazca açığa çıkararak, başta hareketimiz olmak üzere, tüm halk üzerine kan tükürmeye çalıştı ve çalışacağı bizce bilinen bir gerçektir. Bugünkü yaşanan gerçek, elbette ki bu geçmişin çok yakın bir devamıdır. Ülke halkının demin saydığımız ekonomik, toplumsal, ulusal yaşantısındaki gelişme, yine halkın uyanma, bilinçlenme, örgütlenme, mücadele tarihindeki gelişme öylesine birbiriyle çok sı-

kı ilişki içindedir. Ve devrimcilik açısından bu çelişkiye gereken çözümü yaratabilmek ve dayatabilmek gerekir.

Faşist yönetimin geleceği, geleceği nedir? Türkiye halkları açısından olsun, Ortadoğu halkları açısından olsun geleceği nedir? Rejim tümüyle çok anlamsız bir zoru dayatmak, bu zoru sürdürmek, kurumlaştırmak, bunu en gerici tarzda faşizmi kurumlaştırmak için her türlü tedbiri geliştirmek durumundadır. Ekonomiye buna göre düzenliyor. Çöküşe giden bir kapitalist ekonomi vardır, dağılmaya giden bir kapitalist ekonomi vardır. Özellikle yeni sömürgecilik altında sürdürülemeyecek olan, ama emperyalistleşmesi de olanaksız olan böyle bir kapitalist gelişmenin çöküşe gitmekten başka bir olanağı yoktur. Çöküşe gitmekte olan bir kapitalizmi başaşağı çöküşe gitmekten alıkoymak için böylesine faşist bir rejimin döt başı mamur biçimde kurumlaştırılması, yani sömürgeciliğe kavuşturulması gerekiyor. Bunun için de hamhayallerin daha başlangıçta terk edilmesi gerekir. Rejimin liberalleşmesi hamhayaldir. Parlamenteoya dayalı bir anayasanın çıkabileceği tamamen bir hamhayal, bir aldatmacadır. Yine ekonomik-politika tümüyle finans kapitalin ekonomiye damgasını vuran çıkarlarına yönelik bir politikadır. Sosyal kültürel politika, tümüyle faşizmin damgasını taşımaktadır. Oluşturulmak istenen siyasal kurumlar faşizmi ve onun ayıplarını örtmek ve onun asma yaprağı olmaktan öteye bir anlama sahip değildir. Rejim bu biçimde örgütlenecektir. Dayandığı ekonomik yapı ve mevcut emperyalist sistem de ondan böyle bir düzen istemektedir. Onun için de kurumlaşmasını istemektedir. O kadar anlaşılmayan hikayenin aslında özü budur. Bu rejimin altında gelecek nasıl gelişecek? Halklar açısından, bölge halkları açısından ve her şeyden önce Kürdistan halkı açısından söylediğimiz şeylerin daha da katmerleşmesi yaşanacaktır.

Ekonomik alandaki gaspın, talanın, sömürünün en doruk noktalardan birisine vurdurulması, ekonomik sömürgeciliğin en son sınırına kadar geliştirilmesi yaşanacaktır. Bu amaçla maden, petrol arama çabaları, Kürdistan'ın tarımsal kaynaklarının tekellerin çıkarına uygun olarak geliştirilmesi, işte Aşağı Fırat projesi, enerji

kaynaklarının alabildiğine açılıp işletilmesi, sömürülmesi, hayvancılık alanında alabildiğine bir sömürünün yoğunlaştırılması, mevcut kaynakların tümüyle tasfiye edilmesi, emek gücünün çok ucuzlaşması, dünyanın her tarafına savrulması daha da gelişecektir. Almanya, Avrupa, yarın Yemen, Arabistan çölleri, Afrika çölleri, Asya çölleri. Evet, bu alanlara emeğin yollanması ve ‘*ihracat politikası*’ adı altında halkın geçmişte yiyip içtiğinin tümüyle midesinden kesilmesi ve bir açlık statüsü altına alınması daha da gelişecek olan durumlardır. Kültürel alanda bildiğiniz gibi hakim ulusun en soysuz, faşist kültürünün daha da yaygınlaştırılması, asimilasyonun tümüyle zafere ulaşması için bütün çabaların harcanması yaşanmaktadır. Tümüyle çocukların dört yaşından alınıp ulusal yabancılaşmaya uğratılması, sosyal yapıdaki çürümenin, yozlaşmanın, ahlaksızlığın doruk noktasına vardırılması, siyasal alanda gerici bir ajan grubunun örgütlendirilerek halkın başına bela edilmesi, tam bir karşı-devrimci, ajan ağının oluşturulmasıyla, tüm bunların üzerinde de faşist-askeri, sömürgeci bir yönetim oluşacaktır. Her türlü “*kurumlaşma, demokrasiye dönme*” denilen hikaye aslında bütün gelişmeleri daha da rayına oturtmaktan, daha da örtbas etmekten, kabul edilebilir hale getirmekten başka çabalar olmayacaktır ve aynı şey Türk halkı için de geçerlidir. Türk halkı için de aynı faşizm gerekeni yapacaktır. Türk halkının çıkarlarına en aykırı gelişmeler bu dönemde gelişecektir. Ve halkın başına gerçekten bir bela, bir namus belası olacaktır. Her şeyden çok bu dönemde faşist yönetimin halkına çektirmeyeceği kalmayacak, Türk halkı açısından baştan atılması gereken bir ‘*ur*’ olduğu görülecek ve öyle değerlendirilecektir. Türkiye tarihinde egemen sınıfların halk tarafından en çok istemeyeceği, en çok lanetleyeceği, ondan kurtulmak isteyeceği bir dönem olacaktır. Yine Ortadoğu halkları açısından, Ortadoğu halklarının bağımsızlık ve özgürlüğüne kasteden bir rejim ve yine sosyalist ülkelerin varlığına kasteden bir rejim olduğu, geçmişte olduğu gibi günümüzde de çok açık bir gerçeklik olarak görülecektir. Rejimin sadece Türkiye halkları için değil, Ortadoğu halklarının başına da bir bela olduğu, yine sosyalist ülkele-

rin ve komşu ülkelerdeki devrimci gelişmelere karşı da bir bela olduğu bu dönemde net bir biçimde ortaya çıkacaktır. Bu rejimin “NATO’nun ikinci ordusuyuz, dünyada en şanlı askeri örgütlenme bizde vardır; 700 bin, 800 bine yakın asker besliyoruz, modernize edilmeli, günün koşullarına uyarlanmalı” dediği bu orduyla her türlü macerayı yaşamak isteyeceği açıktır. Özellikle emperyalizmin çıkarlarına uygun olarak ve kendisinin de kapitalist rejiminin tıkanmışlığına çözüm aramak amacıyla maceraya girişmekten kaçınmayacağı, Yunanistan’a saldırabileceği, Irak’a saldırabileceği, İran’a, Suriye’ye müdahale edebileceği ve müdahale tehditlerini sık sık geliştirebileceği ve bazılarını uygulamaya geçirebileceği, sosyalist ülkelere karşı emperyalist kuşatmanın en yaman destekçilerinden birisi olacağı, önümüzdeki dönemde kendisini ortaya çıkaracak olan gerçekler olacaktır. Bu anlamda bölge halklarının ve sosyalist sistemin, Türkiye halklarının mücadelesiyle en çok ilişki arayacakları, bu rejimden gelecek tehlikeye karşı başta Kürdistan halkı olmak üzere, Türkiye halklarının mücadelesini desteklemek durumunda kalacakları, geçmişte bir türlü sağlanamayan dayanışmanın bu dönemde daha da hızlı sağlanacağı ve yine başta Kürdistan halkı olmak üzere, halkların bu rejime karşı en doğru mücadele biçimini dayatacakları bir dönem olacaktır.

İttifaklar meselesinden cephe meselesine geçmek istiyoruz; önümüzdeki dönem Kürdistan’da Ulusal Kurtuluş Cephesi’nin inşa edileceği, hayata geçirileceği bir dönem olacaktır. Ulusal varlığına, toplumsal özgürlüğüne bu kadar kasteden bir rejime karşı topyekün bir direnmenin temellerinin atılması zorunlu olarak gerçekleşmesi gereken, bir varlık-yokluk meselesi haline gelen, bir sorun olarak direnme cephesinin, Ulusal Kurtuluş Cephesi’nin yaratılması gereken bir dönem olacaktır.

Ulusal Kurtuluş Cephesi her şeyden önce ve daha çok bu dönemde zorunlu, kaçınılmaz bir siyasi hareket olarak ortaya çıkmak ve üzerine düşen tarihi rolü üstlenmek zorundadır. Ulusal Kurtuluş Cephesi, Kürdistan’daki modern gelişmenin dayattığı bu modern sınıf gerçekliğine uygun olarak, ideolojik-politik mücadelenin bir

sonucu olarak mutlaka inşa edilmesi gereken bir siyasal gerçekliktir. Hele hele özellikle bizim mücadelemiz daha başlangıçtan beri oluşumu, gelişimi, ideoloji ve politikasının yaratılması için çok emek harcanan ve bugün sonuçları alınmak durumunda olunan bir olgudur, bir gerçekliktir. Her şeyden önce de bizim hareketimizin ağır sorumluluğu altında çözümlenmesi gereken bir sorundur.

Türkiye’de de bir cephenin inşa edilmesi olayı vardır. Bir anti-faşist direnme cephesinin bu kadar ağırlaşan bir rejime karşı, Türk halkının tutunacak başka bir dalı yoktur. Bu cephe tüm anti-faşist, ilerici, demokratik, komünist güçlerinin toplanacağı genel bir halka, anti-faşist direnme cephesi olacaktır. Örgütler içinde buldukları sorunlara bakmaksızın, zayıflık veya güçlüklerine bakmaksızın hayat gerekçesi olarak böylesine bir cepheyi inşa etmek zorundadırlar. Eğer daha kötüye gidilmek istenilmiyorsa, eğer gelişmeler daha olumsuz bir tarzda ve çoğu örgütün yaşamına son verdirilecek bir noktaya getirilmek istenilmiyorsa, başvurulması gereken esaslı halkalardan birisi; direniş cephesidir, halk cephesidir. Ve tüm örgütleri yeniden direnişe sevkedecek olan, özünde ilerici, direnişçi olan örgütleri güçlendirecek olan yöntem de budur. Parti sorumluluğuyla çözümlenecek ve hiç savaşmayacak, engellenmeyecek olan bir görev alanıdır ve bizim sorumluluğumuz bu alanda da vardır. Yine ortak bir devlet çatısı altında yaşamının bir gereği olarak bu konuda üzerimize düşenin yapılması gereken bir alandır.

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi’yle Türkiye’nin genelindeki anti-faşist cephenin içiçe örülmesi, geliştirilmesi gereken bir dönem yaşanıyor. Objektif koşulların son derece olgun olduğu, subjektif gelişmelerin kaçınılmaz kıldığı bir gelişmedir. Yalnız Kürdistan somutu için değil, yalnız Türkiye somutu için değil, Ortadoğu çapında da ittifakların gelişmesi gerekir. Bu kadar bastıran emperyalizmin kuklaları olan bu faşist yönetimlere karşı, Ortadoğu halklarının birleşik devrimci çabasının ertelenemez, zorunlu bir görev olarak kendisini dayatması sözkonusudur. Bu anlamda da Türkiye’deki, Kürdistan’daki direniş cepheleriyle Ortadoğu halkla-

rının direniş cephelerinin aralarındaki ilişkinin örülmesi, aralarındaki ittifak ilişkilerinin geliştirilmesi ve istenilen sonuca ulaştırılması gereken bir dönemdir. Bu önümüzdeki dönem, halklar açısından, Ortadoğu halklarının bağımsızlık, özgürlük, eşitlik temelindeki birlikleri için doğru bir zemin bu ittifaklarla ancak mümkün olabilecektir. En sıradan bir ittifakın bile bu anlamda bir yeri, bir rolü olacaktır. Tüm bunların dünya ilerici sistemiyle, sosyalizm ve ulusal kurtuluş hareketleriyle birleştirilmesi, ittifakların dünya çapında geliştirilmesi gereken bir dönem olacaktır önümüzdeki dönem. Eğer bu anlamda bu görevler yerine getirilirse, başta Kürdistan halkı olmak üzere, Türkiye halkının, Ortadoğu halklarının birleşik gücü ve direnmesi ile önümüzdeki dönemde mevcut faşist yönetimle kıyasıya bir hesaplaşmaya girmekten başka bir yolu-yöntemi olmayacaktır.

Sıradan bir ekonomik gelişmenin artık sözkonusu olmadığı, yalnız siyasal özgürlükler alanında değil, her alandaki gelişmenin artık tümüyle bir direnmeden geçtiği bir dönemi yaşayacağız. Emperyalizmin ve kuklası faşist yönetimlerin ilan ettiği bu savaşa karşılık halkların savaşlarını dayatmaları gerekiyor. Eğer bu savaşlar, uygun siyasal programlar altında, uygun yöntemlerle adım adım geliştirilirse, bugün Salvador’da yürütülen ve dünyanın birçok yöresinde, geçmişte ve günümüzde yaşanan gerçeklik, Türkiye-Kürdistan sahasında yaşanılacak ve böylesine azgın bir rejime karşı en devrimci rollerden birisini halkımızın mücadelesi üstlenecektir. Böyle bir mücadeleyi üstlenen bir halk, dostlarını en çok bu dönemde yaratacak, müttefiklerini en çok bu dönemde kazanacaktır. Ve bu temelde kendisini çağa ulaştıracak bir zemini, bir zamanı bu dönemde yakalayacaktır. Bu anlamda dökülen kanların hiç de boşa gitmediği, büyük bir tarihsel öneme sahip olduğu, yine katlanılan sıkıntıların, zorlukların boşa gitmediği, faşizmin dayattığı bu zora karşılık halkın ortaya çıkarılacak zorunun hiç de önemsiz sonuçlar doğurmadığı, bilakis tarihin en güçlü devrimci görevlerinden birisini yerine getirdiği çok açıktır. Bu mücadelenin bölgedeki en güçlü devrimci ulusal kurtuluş hareketini yarattığı, bu kadar

uluslararası, bölgesel önemi olan, yeri olan bir hareketin, böylece hem yurtseverlik alanında, hem de enternasyonalist alanda üzerine düşeni yapabileceği ve bundan başka da bütün Kürdistan genelinde olduğu gibi Türkiye Kürdistan'ındaki mücadelede de başka bir çıkar yol olmayacağı, bu mücadelenin zaferinden, bu mücadelenin sonuçlarından zafere gitmesi gereken sonuçlarından başka bir şeyin bize en sınırlı bir gelişmeyi bile getiremeyeceği, bunsuz sürecin tümüyle bir yok olma, çürüme ve tasfiye olacağı çok açıktır. Evet, kısaca siyasal gelişmeler ve bu siyasal gelişmelerin geleceğe yönelik yönü budur. Tabii ki, bunlar parti hareketimize önemli görevler yüklemektedir.

Şimdi parti sorununa geçmek istiyoruz. Demin söylediğimiz gibi bu siyasal gelişmeler parti hareketimizin gelişmesine yakından bağlıdır. Bu gelişmelere damgasını vuran güçlerin başında hareketimiz gelmektedir. Herhangi bir şekilde bu siyasal gelişmeler olmadı. Kendiliğinden olmadı. Yakıcı bir mücadele ortamında ortaya çıktı. Hepimizin ağır sorumluluğu altında -olumlu veya olumsuz sorumluluğu altında- ortaya çıktı. Ve örgütlü hareketimiz altında ortaya çıktı. Şimdi bu gelişmelerin altından kalkmak için partinin görevi nedir? Parti nasıl bunların altından çıkabilecek? Kısaca bunlara değinmek istiyoruz ve daha sonra umut ederiz ki, bu konuda daha gelişkin düşünceleri, belirlemeleri ortakça tartışalım ve sonuca vardıralım. Evet, gerçekten bu gelişmelerin altından ancak bir parti, hem de şu veya bu sınıfın partisi değil, proletaryanın gerçek temsilcisi olan bir parti kalkabilir. Nereden ve hangi cepheden bakılırsa bakılsın, bugün genelde Kürdistan, özelde Türk sömürgeciliği altındaki Kürdistan'da proletarya partisi olmadan, bu partinin şu veya bu oranda bir gelişimini sağlamadan mevcut siyasal gelişmelere cevap vermek, bu siyasal gelişmeleri ulusal kurtuluş lehine dönüştürmek mümkün değildir. Siyasal gelişmelere ancak adına layık proleter partisi cevap verebilir. Bu partinin yetkin bir inşası, dönemin koşullarına uygun bir örgütlenmesi, bir çalışma tarzı, aleyhteki siyasal gelişmeleri ulusal kurtuluşun lehine siyasal gelişmelere dönüştürebilir.

Kürdistan'ın modern yaşamına, parti gerçekliğinin yeni girdiğini bilmekteyiz. Her ne kadar adına parti denen bir yığın acayip yaratıklar ortaya çıkmışsa da, bunların hakiki anlamı gerçekten modern sınıf partileri olmadı. Düşünce yapılarıyla, davranış çizgileriyle son derece şekilsiz, heterojen, eklektik, neye hizmet ettikleri belli olmayan, bir aşiret örgütlenmesi, bir sınıf örgütlenmesi, bir ulusal kurtuluş örgütlenmesi mi belli olmayan, baskı karşısında “*medüzün su içinde şekilsizleşmesi*” gibi kendini tümüyle çözdüren, kendi iradesiyle kendini çözdüren, biraz gelişme ortamı bulunduğu en soysuzca ve çok yoz, çok olumsuz bir gelişme içine giren sınıf adına, ulus adına yaptığını iddia eden bu acayip oluşumların, yaratıkların adına modern partiler, modern sınıf partileri diyemeyiz. Gerçek anlamda Kürdistan'ın partileşme hareketi bizim tarafımızdan gerçekleştirilmiştir. Yarı-feodal, yarı-burjuvaları biz modern partiler olarak saymıyoruz. Bunlar ilkel milliyetçi teşkilatlanmalar olabilir. Evet, yalın dinsel nitelikte yapılar olabilir. Bunların da modern partiyle hiçbir ilgileri yoktur. Bu açıdan Kürdistan gerçekliğine böylesine bir silahla müdahale ettiğimiz, parti silahlarıyla müdahale ettiğimiz bir realitedir. Ve rejimin üzerimize amansız bir baskıyla gelmesinin bir nedeni de böyle bir silahı kulanmamızdan dolayıdır. Ve bu silahın elimizden alınmak istendiği, darmadağın, paramparça edilmek istendiği yine bir gerçek. Mevcut gelişmelerin bu silah temelinde elde edildiği, ideolojik bir grup safhasından politik bir partiye yükselmemizin, bugün sömürgeciliğe karşı son derece net bir duruma gelen ulusal kurtuluş çizgimizin temel bir ögesi olduğu, ulusal kurtuluşun ancak bu temelde geliştiği açık bir husustur. Ve son derece tarihi, doğru yapılması gereken bir iş yapılmıştır. Böyle bir oluşumun içinde yer alırken yine donanımın eksikliğine bakmadan, koşulların elverişsizliğine bakmadan, en yetersiz güçle de olsa bu soruna devrimci bir tarzda proletaryanın tarihine, direnme tarihine, partileşme tarihine yaraşır bir tarzda sahip çıkması gerektiğini, ülkemiz somutu ne kadar elverişsiz olursa olsun, böyle bir biçimde yaklaşılması gerektiğini ve kazanımların ancak böyle bir temelde savunulabileceğini düşünür-

sek attığımız düşünce filizlenmesi halinden tutun, en geniş politik bir hareket haline geldiğimiz döneme kadar izlediğimiz süreç, kesin marksist-leninist üretimin bağımsız bir tarzda hayata geçiriliş yöntemidir, onun ülke tarihine, ülke somutuna uygulanış tarihidir. Bu açıdan ortaya çıkan şekillenme bizi yadırgatmak şurada kalsın, bu nedenden ötürü böyle bir yapılanma, böyle bir şekillenme birçoklarını ürkütmüştür.

Özellikle bize karşı küçük-burjuva reformizminin, hakim ulus sosyal-şovenizminin kırk noktadan saldırıya geçmesine, her türden soysuz bir saldırı sürecini başlatmasına yol açmıştır. Daha burjuvazinin çıplak baskı aygıtıyla yüzyüze gelmeden onun adına birçok cephenin saldırısına uğradığımız, bu saldırıya karşı yoğun bir ideolojik-politik mücadele sürecini yaşadığımız ve bizi parti olayı haline getirenin de bu mücadele olduğu açık bilinen bir husustur.

Bizi çoğu zaman sömürgecilerin uzantısı olarak ilan ediyorlar. Bizi burjuvazinin uşağı, kuyrukçusu olarak ilan ediyorlar. Evet, yine söylüyoruz ki, böylesine bir devrimci gelişmeye karşı ve böyle bir devrimci gelişmenin dayandığı tarihi temel, doğru somut analiz, son derece açık ortadayken, buna rağmen halkın çıkarlarına uygun olmayan, onun ulusal bağımsızlık ve demokrasi çıkarlarına uygun olmayan yöntemlerin ısrarla dayatılması, saldırıya geçilmesi, sömürgeciliğin beşinci kolu rolünü oynamaktan öteye bir rol olmadığı gibi egemen ulus sahasında da hakim ulus burjuvazisinin kuyrukçuluğundan, onun uşaklığından başka bir anlam ifade etmemektedir. Her şeyden önce bize karşı bu anlamda takınılacak dostça tavır, bu örgütlere de bir nitelik kazandıracaktır. Bunların gerçekten halk güçlerinden, yurtsever güçlerden olup olmadığını belirleyen en önemli etkenlerden, ölçütlerden birisi olacaktır. Çok önceleri yapılan bu belirlemeler, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Gerçekten Türkiye’de olsun, Kürdistan’da olsun bizim etkimiz altında geliştirilen harekete karşı takınılacak tavır, anti-faşist olmanın, kısaca halk güçlerinden sayılmanın bir gereği olduğu gibi, Kürdistan sahasında yurtsever olmanın en belirgin ölçütlerinden birisidir. Sanırsız günümüze kadar yaşadığımız bu gerçeklik,

bunları uyandırmış, artık bu temelde sömürgeciliğin uzantılarından, burjuvazinin uşaklığından sınırlı da olsa kurtulabilmeyi başarmışlardır. Yazdıkları, çizdikleriyle bunun bir gerçek olmasını dileyelim. Ama bu bizim geçmişte yaşadığımız bir olay. Partileşmemizin, geçmişte yaşadığımız canalıcı önemde bir süreci biliniyor. Bu güçler, ideolojik-politik alanda bu çabalar da yetmeyince, sömürgeciliğin bizzat baskı kuvvetlerini, bize açık zor kuvvetini gündeme sürdü. Kısaca yüzyıllardan beri halkın halk olmaktan çıkarılmasından, insanların düşünce üretmez, bilekleriyle cesaret üretmez bir duruma getirilmesinden sonra, ayrıyeten yine ülkeyi inkar temelinde, ülkenin kurtuluşunu inkar temelinde ve sözde sol adına, devrimcilik adına bir yığın örgütün artık iş göremez bir duruma gelmesinden sonra, yapılması gereken tek şey, artık hedef hareketimizin imhasıydı. Türkiye’de 12 Eylül rejiminin önemli gerekçelerinden birinin bu olduğu ve bu imhanın adına yakışır bir tarzda yerine getirildiği bilinmektedir. Ve halk tarihimizin en olumsuz öğelerinin bu dönemde canlandırmak istenilmesi, ihane-tin, teslimiyetin bu dönemde geliştirilmek istenmesi yanında, yine tarihten gelme direnme özelliğinin de bu dönemde ve modern bir tarzda ortaya çıkması, düşmanın bütün bastırma, imha etme çabalarına karşın, bilinçli çabamızla, bazen tesadüfle imhanın, ortadan kalkmanın gerçekleştirilememesi, tam tersine partinin, varlığını bu dönemdeki gelişmelere uydurarak daha da geliştirmesi sözkonusudur. Özellikle geçen yılki konferanstan sonra cephe programının yayınlanması, iç ve dış çeşitli güçlerle ilişkilerin geliştirilmesi, inşa edilen programların böylece hayata geçirilmeye başlanması ve yine partinin iç yaşamı açısından doğru örgütlenme, strateji ve taktiğin ortaya çıkarılması, yine partinin siyasal ve askeri çizgisinin net bir biçimde ortaya çıkarılması, bununla yetinilmeyerek, onun pratik çalışmalarının yürütülmesi vb. sağlanan gelişmelerle bugünkü noktaya geliştirmiş, yaşamamız (ister içimizde, ister dışımızda olsun) kişiye göre mucizedir. “Söze değil öze bakılırsa, altından kalkmaları imkansız, çok zor, kesinlikle olamaz” diyerek bekleyiş içine girildiği bir dönemde, büyük acılarla yaratılan bu gelişmeler

asla küçümsenemez.

Mücadelemiz gelişme emarelerinin, hayat emarelerinin hızla geliştiği, güçlendiği, işlendiği ve önümüzdeki dönemin sağlam bir gelişmesinin mümkün olabileceği bir noktaya bizi getirmiştir. Mevcut teorik gelişim onun böyle olabileceğini, büyük bir ihtimal olarak belirlemiştir. Ve başta hareketimizin militan ve üyeleri olmak üzere dosta, düşmana da inkar edilecek cinsten bir hareket olmadığını ispatladık. Bütün iç ve dış gericiliğin, bunu sağlamaya yetmeyeceği anlaşılmış bulunmaktadır. Parti bu noktaya gelmiştir. Parti hareketi böylesine bir dönemi, kendi imhası için geliştirilen bu dönemi, varlığını koruyarak atlatmasını bilmiştir. En tehlikeli dönem bu anlamda aşılmıştır. Yani imha tehlikesi, yani tasfiye tehlikesi bertaraf edilmiştir. Tabii ki bu, tüm sorunların bittiği anlamına gelmiyor asla! Daha yakıcı sorunların, demin söylediğimiz siyasal gelişmelerin de yüklediği daha yakıcı sorunların, çok önemli problemlerin partiden güncel çözümlenmeler beklediği bir gerçektir. Bu sorunlara geçerken, partinin sorunlarının siyasal ve askeri çizgisinden kaynaklanmadığını hemen belirtelim. Partinin doğru siyasal değerlendirmelerinden kaynaklanan siyasal stratejisi doğrudur. İster sözlü, ister yazılı belgelerde bu son derece somuttur. Yine doğru siyasal çizgisinden kaynaklanan askeri çizgisi de son derece doğrudur. Özellikle en son yayınlanan “*Ulusal Kurtuluş Siyaseti*” yazısı, gerek siyasal çizginin, gerek askeri çizginin çok berrak, doyurucu bir açıklamasıdır. Ve partinin bütün militan ve üyelerine sunulduğu gibi, bütün diğer ilerici devrimci güçlere de sunulabilir. Sanırız ki bu konuda önemli bir eksikliği dolduracaktır. Çizginin doğruluğuna karşı büyük bir güveni geliştirecek ve bu birçok kesimin devrime daha aktif bir tarzda katılımına yol açabilecektir. Biz şimdi bu alanda sorunun bu olduğunu kabul etmiyoruz.

Yine partinin anlayış olarak örgütsel-stratejik yanı, ne tür bir örgütlenme yaratmak istediğine gelince; partinin leninist örgütlenme ilkelerine bağlılığı kesindir. Leninist ilkelerin ruhunda şekillenmeyi yaşadığı kesin. Bu leninist ilkelerin, Kürdistan somutunda nasıl

biçimleneceği konusunda da varılan nokta son derece berraktır.

Özellikle yakında yine bu konuda yayınlanacak yazımız daha geçen yıl konferansta dile getirilen örgütsel stratejisinin, bu stratejinin hayata geçirilmesi, yani taktiğinin daha doyurucu bir açıklaması, hem de daha güçlü bir tarihsel yaklaşıma, daha güçlü bir toplumsal tahlile dayanan bir açıklamasını getirecektir. Biçimleniş meselesini, Kürdistan'da proletarya partisinin biçimleniş meselesini büyük bir açıklığa kavuşturabilecektir. Dolayısıyla bu alanda da bir sorunun olduğunu, anlayış olarak partinin örgütlenmesi konusunda bir problemin olduğunu da sanmıyoruz. Peki denilebilir ki sorun neresi veya problem nerede? Problem: Bu siyasal gelişmelere karşılık vermek için partinin siyasal-askeri çizgisini, örgütsel çizgisini hayata geçirecek aslında pratik planlama faaliyetleridir. Pratik, kadrolaşma faaliyetleridir. Bu kadroların pratik örgütlenme faaliyetleridir. Belirlenen stratejilere uygun harekete geçirilmeleridir. Belirlenen stratejilerin hayata geçirilmesidir. Örgütsel stratejinin, siyasal stratejinin, askeri stratejinin hayata geçirilmesidir. Bütün bu stratejik anlayışların arasındaki ilişkilerin politik tarzda ele alınması, doğru taktiklerle hayata geçirilmesidir. Sorun bu anlamda teoride değil, pratikte çözüme yönüdü. Ve eğer biz sahip çıkmazsak, stratejik anlayışlarımızı hayata geçirme gücünde bulunamazsak, bu kadar doğru belirlemelerin soysuzlaşması, çarpıtılması, özünden boşaltılması ve mücadelenin aleyhine kullanılması tehlikesi sözkonusudur. Bu konuda ustaların sık sık vurguladığı gibi siyasi çizginin belirlenmesinden sonra bütün mesele pratikte örgütlenme ve bu örgütlenmenin denetlenmesidir. Ve bunun da özü kadrolaşmadır. Bilinen gerçeği, problemi yaşıyoruz. Objektif siyasal gelişmelere cevap veren partinin siyasal çizgisi, nasıl pratik bir örgütlenmeyle hayata geçirilecek? Evet, bunun da pratik adımlarının nasıl atılabileceğini yayınlarımızda söylemiştik. Pratik adımların nasıl atılması gerekir? Bu da aslında belirlenir. Planın ana hatları nedir? Sorun bundan öte bir noktaya gelir aslında. Planın ana hatlarının belirlenmesi değil de, içinde bulunduğumuz koşulların iyi anlaşılması gerekir. Partinin ülke içindeki varlığının her türlü

baskı ve zor aracıyla -son yaşanan vahşette görüldüğü gibi- her türlü baskıyla tahrip edilmek istenmesi, imha edilmek istenmesi gerçeği vardır. Sempatizanların, bilinçli unsurların tahrip edilmek istenmesi olayı var. Parti hareketimiz iltica, mülteci hareketi değildir. Ama yine ülkenin çok çok uzağında bir alanda varlığımızı sürdürdüğümüzün bilincindeyiz.

Avrupa'lara yansımış hareketin bir kolunu orada geliştirmek zordur. Oranın ortaya çıkardığı sorunlar, pratiğin dayattığı sorunlar ve pratik bir çözüm, pratik bir gelişmenin sağlanması meselesi vardır. Daha da önemlisi, yaşadığımız sahadaki kadro çalışmamızın sağlıklı, ciddi bir hasar görmeden sonuca gitme, yalnız biçimde değil, içte de özgün bir gelişmenin adına layık kadrolar denilen seviyeye ulaşmanın problemleri vardır.

Bırakalım Avrupa'ya, bugün hareketimizin yapısının dayandığı bu alandaki kadrolaşma sorunlarını iyi işlersek, birçok sorunun çözümünün bu alandaki gizli okuludur. Bu alanda sağlanacak gelişme demin saydığımız anlayışların hayata geçirilmesi için esas olgu, bir avuç kadro çalışması da olsa, en elverişsiz koşullarda bir kadro çalışması da olsa mutlaka başarıyla aşmamız gereken bir süreçtir. Dönemin altından sadece imha olmaktan kurtularak değil, daha da güçlenerek çıkmanın yolu, partiyi daha da güçlendirmenin, bu temelde ulusal direnmeyi, bunun somut ifadesi olan Ulusal Kurtuluş Cephesi'ni gerçekleştirmenin temel aracı bu kadro faaliyetidir. Her yönüyle bu kadro faaliyetimizin başarıyla sürmesi gerekir. Mesele sadece imhayı durdurmak değil, mesele bunu tersine dönüştürmektir. İmhanın başarılmadığı bir alanda, başarılmadığı bir noktada direnme çok güçlü gelişir. İmhayla çok güçlü direnme iç içe olabiliyor aslında. Bir yerde yakıcı bir imha olayı varsa, aynı biçimde çok yakıcı bir gelişme de vardır. Düşman tarafından yakıcı kılınan bu çelişki, ters tarafta şu biçimde gelişir: Çok güçlü bir direnme...

En insafsızca katliamların olduğu bir yerde, direnme emaresi çok güçlüdür. En çok tahrip edilen direnme üyelerinin, aslında çok güçlü direnmenin temel bir aracı olduğu çok çok söylenen ve bili-

nen bir husustur. Bu açıdan mesele, imhayı durdurmak değil, imhanın zıddı olan bir gelişmeyi ve onunla atbaşı giden, onunla dış dış giden gelişmeyi, direnmeyi, bu direnişi de hayata geçirecek çalışmayı yaratmaktır. Biraz sonra da değinebileceğimiz gibi bizim bu direnişçilerin karşısında ve kendi direnişimizden çıkarabileceğimiz en iyi sonuç ve bu kadro çalışmamızın biricik anlamı da aslında bu. Şu veya bu kadar bir insanın alelade bir toplanması, bir gelişmesi, örgütlenmesi değil yakıcı bir baskı, imha ortamında yakıcı bir direnmenin araçları, bu direnmeyi olanaklı kılacak tek unsur; kadrolardır. Nasıl bir şey dayatıyor tarih bu anlamda bize? Bir öncü çekirdek içinde bulunan koşullara uygun olarak o koşulların üstesinden gelinecek kadar kendilerinde düşünce, cesaret, fedakarlık, örgütleyicilik üretebilecek bir yapıya ulaşabilmeli. Artık Kürdistan'daki direnme tarihini geliştirecek öğeler bunlardır. Evet, bu anlamda *“önderler yetişmelidir”* diyoruz.

Geçen sene sık sık vurguladığımız gibi amatörlükten profesyonelliğe yönelmeli, zamanla amatörlükten yetkin, planlı, güçlü, örgütleyici devrimciler seviyesine çıkarılma meselesi demiştik. Kürdistan devrimini tüm pratik sorunlarına mevcut teori çerçevesinde çözüm getirebilecek pratisyen devrimciler, son derece pratik duyarlılığı yüksek olan, mevcut tezleri hayata geçirme gücü yüksek olan, bunları denetleme, düşmanın tuzaklarından tabii ki dostların gafletinden koruyacak kadar güçlü olan kadrolar. Bugün Kürdistan halkının en çok muhtaç olduğu servet veya üretilmesi gereken servet bu.

Sorunu böylece koyduktan sonra hemen bu ayın şehitlerini anma, onların anısını güçlü bir direnmeye dönüştürme ayı haline getirelim demiştik. Evet, demin söylediğimiz sorunun atlatılmasında en güçlü bir temelin şehitlerimizin anısı olduğu kesindir. Ve eğer her türlü insaniyetli yeteneklerimizi en gelişkin noktaya çıkarırsak, göreceğiz ki bizim direniş şehitlerimizin anısı üzerine çok büyük binalar inşa etmeye uygun bir zemindir.

Haki KARER yoldaşın anısından başlayıp, en son Mazlum yoldaşın anısına geldiğimizde ve bu halkaları birbirlerine birleştirdiği-

mizde, göreceğiz ki mücadelemizin altında yatan değerlerin anlamını kendi kendimize layık bir tarzda izah edersek, göreceğiz ki aslında hareketimiz proletaryanın en güçlü partisini doğurmaya yatkın olduğu gibi, bu partinin önderliğinde en güçlü bir direnme hareketinin oluşması da olasıdır. En önemlisi de burada; şu kadar dış olanak, şu kadar silah, şu kadar dış ilişki ve yine halkın bu kadar canlı desteğinden ziyade öncelikle bu alandaki gücümüzü görelim. Şimdi hepiniz çok iyi bilirsiniz ki, bizim halk bir tavuğundan kolay kolay vazgeçmez, bir adımlık tarlasından yine kolay kolay vazgeçmez, bir çocuğundan kolay kolay vazgeçmez ve gerektiğinde bunlar için silah kuşanır ve cana kastederler. Bir aile bütün bunları yapabilir. Şimdi bizim parti ailemize dikkat edilirse, sayıları yüzlere varan ve herbirisi Kürdistan somutu açısından eşsiz bir direnme abidesi olan ve yine içinde buldukları koşullar gözönüne getirilecek olursa, yeryüzünde ender rastlanan bir direnme ögesi oldukları görülecektir. En zor koşullarda, en direnilemeyecek yerlerde direnebildikleri, tek tek oldukları, arkalarında çok güçlü bir örgütü bulamadıkları, güçlü bir kültüre, güçlü bir direnme geleneğine dayanmadıkları halde... Örneğin bir Lenin'in Rusya'da Rus kültürüne dayandığı, bir Vietnam'da Vietnam komünistleri gibi güçlü bir ulusal direnme mirasına sahip olmadıkları halde ve bunun gibi benzer bir yığın halkın tarihinin kaynaklandığı, bir yığın olumlu mirasa rağmen, bizdeki hem kültür olarak, hem sosyal gelişme olarak, hem direniş olarak çok çok olumsuz bir zemini yaşadığımız bir dönemde ortaya çıkan ve özellikle dışımızda, hiç cesaret edilmeyen bir alanda savaş veren ve daha önce defalarca belirttiğimiz gibi, bir ulusun, bir halkın yeniden dirilmesinde belirleyici, katalizör rolü oynayan kişilerdir bunlar.

Ve elbette ki kendisine karşı sağduyuyu yitirmeyen bir hareket ve bu hareketin temsilcileri, böylesi kişilikleri sıradan ele almak veya böyle anma yıldönümlerinde sadece hatırlamak değil, onları tüm yaşamına mal etmek zorundadır. Adeta onların anısını en üretici kullanımlar olarak gönüllerine koyup yürütmek zorundadır. Bırakalım partinin siyasal çizgisini, partinin canlı yaşayan çalışanları, her şey-

den önce partinin bu direniş abideleri yakamızı bırakmaz. Biz sadece geleceğin ağır görevleri altında ezilmiyoruz. Bir de geçmişin ağır anıları altında eziliyoruz. Ezilmeyen veya bu duyguyu çok güçlü bir şekilde yaşayamayan varsa, daha çok içimizde ve hatta dışımızda gerçekten insan dışı bir olayla karşı karşıya olduğumuzu, çok soysuzcasına bir davranışla yüzyüze olduğumuzu söyleyebiliriz. Böylesine bir geçmişin anısını arkasına alan, çok güçlü bir temele sahip olan hareketler çok istisna olduğu gibi, böyle anıların eze eze hükümünü icra ettiği bir somut pratik de istisnadır. Evet biliyoruz ki bunlar sadece yıllarda hatırlatmayla “şöyleydi, böyleydi” demekle geçiştirilecek anılar değildir. Bunlar, çürümüş, can çekişen ve tarihte bitirilerek, ortadan kaldırılmak istenen ama 20. yy’da halk hareketlerinin, devrim hareketlerinin en güçlü olduğu bir dönemde faaliyet yürütmek isteyen bir halkın mücadelesinin dirilişçi güçleri olarak, sadece bir partiyi yaratan, bir partiyi somutlaştıran olgular olarak değil, bir halkı her yönüyle var etmenin temel dayatıcı güçleri olarak tarihe geçtiler. Bu direniş şehitlerinin anısının gereklerini yerine getirmek birçok yönüyle suçtur.

Evet, Kürdistan halkı bir tavuk için adam öldürür. Ama biz yüzlerce ve en zor koşullarda ve gerçekten birçoklarının eşine ender rastlanacak bu kişileri, bu dönemde bu yaşlarında şehit vermişiz. Elbette ki bunların davalarının amansız bir şekilde takibi, bu davanın amansız bir biçimde bizzat kendi varlıklarıyla bu arkadaşlarını, bu yoldaşların kendi anılarının kendi davalarını yürütme gücü kesindir. Parti hareketimizin bu yürütmenin etkisinden kendisini kurtarmasının sözkonusu olmadığı gibi, Kürdistan’da bundan sonraki tüm ulusal kurtuluş siyasetinin, tüm ulusal kurtuluş gelişmelerinin bu anılar temelinde yürütüleceği kesindir. Bu anlamda onları ulusal kurtuluşun sağlam bekçileri, ulusal kurtuluş davasının en güçlü sürdürücülerini olarak görmeliyiz. Bir yandan demek ki bize en güçlü bir temeli sağlaması, diğer yandan bu temelin anılara layık sürdürülmesi, bu anıların sadece ay değil, günlük bütün parti faaliyetlerini etkileyen, örgütleyen, denetleyen, yine ulusal kurtuluş mücadelemizin tüm zorluklarını çözüme götüren, çözen, etkileyen, örgütleyen anılar ol-

duklarını ve daha çok da bizim ülke ve halk gerçekliğimiz açısından bunların böyle oldukları tartışmasız bir gerçekliktir. Evet demek ki önümüzdeki sorunları çözerken arayacağımız temel güç kaynakları budur, burada yatmaktadır ve çok büyük bir güç kaynağıdır. Bu temeldeki bir mücadelenin aslında çözemeyeceği problemi olmayacağı bir o kadar kesindir. Böylesine bir temelde nereye gidilirse, hangi kapı çalınırsa sonuç alınmaması mümkün değil. Halka giderseniz sonuç alırsınız. Dış alanda ilişki ararsanız, kendinizi mücadeleye hazırlarken, yine en büyük gücü burada görürsünüz. Özellikle bir kadro için çok önemli olan, doğru tarzda ölüme yaklaşmanın veya ölümü hiçlemenin ve ölümsüzlüğe gitmenin yolu da düzelmiştir bizim için. Mevcut örnekler bunu kat be kat bize sunmuştur. Ölüm şimdi çok kolaydır. Ulusal kurtuluş doğrultusundaki mücadelede artık ölümsüzlük yolu açılmıştır. Düşünelim ilk olan şeyler için kan vermek çok zordur. Henüz geleceğin ne olacağı kestirilemeyen, mutlaka şurada-burada imha tehlikesi olan bir hareketin çıkarları için toprağa düşmek, çok zor bir olaydır. Ama eğer düşen başlar ilk değil, yüz değil, yüzlerce olmuşsa o zaman arkada kalanlar için geriye kalan tek yol; bu yolda yürümeştir. Bu yürüme sadece kalan yoldaşlar açısından değil, tüm halkın bu yolda yürümesi anlamındadır. Bu kesindir. Partinin bundan sonraki faaliyetlerinde ve önderlik ettiği ulusal kurtuluş mücadelesinde dayattığı en önemli güç kaynağıdır. Elbette ki bu tek güç kaynağımız değil, mevcut siyasetimiz, siyasal çizgimiz, her düzeyde siyasi-askeri-örgütsel çizgimiz, güç alabileceğimiz kaynaklardır. Bir örgüt siyasetsizlikten, çizginin yetersizliğinden ötürü dağılır, bölünüp parçalanır sürekli. Bizim ise çok güçlü ve kapsayıcı bir siyasi çizgi gerçekliğimiz var. Çalışmalarımızı epeyce kapsıyor; sadece partinin militan faaliyetlerini değil, kitlenin gücünü de hayatta tutuyor ve sürdürüyor. Elbette bu bir güç kaynağıdır. Yine kitlelerle bağlarımız var hâlâ gücü olan ve hatta birçok alanda, birçok partinin, militan ve üyelerinin gücünden, bağlılığından çok daha güçlü olan kitle bağı var. Ölümüne harekete bağlı olanlar var. En zor koşullarda birçokları işkencede öldürülüyor, köylü, işçi ve birçoğu varını yoğunu böylesine zor bir dönemde

partiye katk yapabiliyor. Böylesine bir güç kaynağına sahibiz. Unutmayalım ki diğer örgütlerin böyle bir güç kaynağı da yoktur ve en önemli zayıflıklardan birini bu alanda yaşıyorlar. Yani direniş şehitlerinin anısı “yok” denilecek kadar zavallı olduğu gibi, yine siyasal çizgilerindeki zayıflık, netsizlik, kitlesel alandaki zayıflık, bu örgütleri günümüzde her an bölüp parçalıyor, özde tüketiyor, biçimde cılızlaştırıyor. Bu konumlarıyla bu partiler, her türlü entrikayla karşılaşınca tutunamaz bir hale geliyorlar. Bunların tam aksine olan hareketimizin sürekli gelişiminin temelinde sınıfının eylem klavuzu olan marksizm-leninizm yatmaktadır. Herhangi bir ideoloji değil, marksizm-leninizm yol açmıştır. Yine herhangi bir sınıfın temelinde değil, işçi sınıfının objektif gerçekliğine bağlı olarak geliştirilmiştir.

Bizim demin bahsettiğimiz, sorunun çözümünde üzerimize düşenin yapılmaması düşünülemez. Bırakalım şurayı burayı, buradaki faaliyetlerimizin bu temelde daha ağırlıklı olarak üzerine düşeni yapmaması düşünülemez.

Muhtaç olduğumuz hedeflere ulaşmak için dayanacağımız birçok oluşum vardır. Ve bunlar bizi Kürdistan devriminin seçkin militanları haline getirebilir diyoruz. İstenilen örgütün, istenilen militanları düzeyine getirebilir diyoruz.

Elbette bu süreçten bizi alıkoyacak durumda olan eksiklikler ve hatalar var. Şimdi mesele bunları tek tek sayıp dökmek değil, bu hata ve eksiklikler demin saydığımız öğeler karşısında bizi ilerlemekten alıkoyacak, giderilemeyecek denli büyük hata ve eksiklikler değildir. Ve özellikle mücadelenin bugün sahip olduğu koşulları düşünecek olursak, çok az kişinin sahip olacağı bu koşullar da bu hata ve eksiklikleri gidermeyecek durumda olan kişiler miyiz? Yaşadığımız koşullar bu cinsten koşullar mıdır? Kesinlikle değil! Mevcut hata ve eksikliklerin büyüklüğüne inanmıyoruz. Bunların fazla mesele yapılacağına yine inanmıyoruz. Demin saydığımız olumlu yöne götürücü öğeler, faktörler o kadar hızlı gelişmeye yol açıyor ki, partinin istenilen siyasal çizgisine göre bir örgütlenmeyi yaratmamız mümkündür. Bu konuda tahminen bazı hatalı eğilimler olabilir. Hatalı yaklaşımlar, özellikle kendini geliş-

tirmede zorluklar ortaya çıkabilir. Kendini değiştirmede, yenilemede partinin tüm varlığı için yaptığını kişinin kendi bünyesinde yapması son derece zor olabilir. Ama şurası unutulmasın ki, günümüzde bir kişinin kendisini geliştirmesi kendi başına olmuyor, birçok yardımcı öge işe karışıyor ve geneldeki gelişmeye epey hizmet ediyor. Yalnız kendi çabalarınızla da devrimci olmuyorsunuz, direnme yapmıyorsunuz. Demin saydığımız, her şeyden önce şanlı bir geçmiş, doğru bir siyasal çizgi, güçlü bir halk bağlılığı en büyük yardımcımızdır.

Herhalde kolektivizm biraz bizde var, yani diyalektik materyalizm anlayışı gereği nerede, nasıl dayanacağımızı unutmamışsak, bu güçlerin bizi geliştirdiği ve en azından partinin işlevini şu veya bu oranda kavrayabilecek bir kadro haline getireceği kesindir. Ve bizi böylesi bir dönemin içine girmekten alıkoyacak fazla bir şey de yoktur. Ve özellikle bütün koşullar bunu daha da hızlandırdı. Mevcut biraz önce uzun uzun anlattığımız, bölgedeki gelişmeler, ülkedeki gelişmeler, partinin siyasal çizgisi, partinin mirası, kitlesi tümüyle bizi zorluyor. Devrimin dev ordusunu oluşturmak açısından bir avuç kadro diyoruz. Ama Türkiye somutu açısından tarihte en güçlü bir çalışmayı yaşayan kadrolar olarak biz hiç de görevlerimizin üstesinden gelemeyecek durumda değiliz. Bu faaliyetlerimiz bile mevcut yapı biraz daha geliştirilerek, arındırılarak, güçlendirilerek sonucuna ulaşırsa, bazı teknik, bazı coğrafik zorunluluklardan kurtulursa, aslında “*ülke somutuyla kaynaşmamız eşittir topyekün gelişen direnme hareketimizdir*” diyebiliriz.

Bilinmektedir ki, önümüzdeki süreç direnme sürecidir. Kadrolar herhangi bir şeyi karşılamıyor. Bir direnmenin gerekliliğini karşılayacaklar. Yalnız bir ideoloji, propagandayı değil, sıradan parti örgütleyicisi değil, birçok alanı, her şeyden önce kitlelerin tüm yaşamını yeniden anlama, tanıma, değiştirme bilincinde olarak, partinin öz örgütlenmesini yapmaları gerektiği gibi, kitlelerin örgütlenmesini, ordu örgütlenmesini bunu içte ve dışta geliştirmek durumunda olan kadrolar olacak.

Ülkemizde saygıdeğer tek soylu yaşantının kendisidir bu faali-

yet, uğraşılacak başka bir şey yok. İş aranır da bulunamaz, ekmek aranır bulunamaz, en ufaklık bir namuslu günü yaşama izni verilemez. Hele biz olduktan sonra bu tümüyle imkansız. Biz bunları, kat be kat verilse de talep etmiyoruz. İmkansızlığı yanında talep etme küçüklüğü yok. Bizde olmaması gereken husustur. Diğer yandan tümüyle köprüleri bu temelde atmış kişiler olarak, bu kadar ağırlıklı problemlere, bunların çözümüne yürütüyoruz... Tabii ki bu konuda kişiler yalnız bırakılmamalıdır. Kolektivizmle, bireysel inisiyatif çok güçlü bir ilişki içinde rollerini oynamalıdır. Ve yine, zorluklardan çok bahsedilebilir, olanaksızlıklardan çok bahsedilebilir. Evet, demin söylediğimiz gibi en zor koşullarda bile mücadeleyi sürdürüp bunu hayatıyla ödeyenlerin yarattığı çok şanlı bir geçmişimiz vardır. Zora girdiğimizde bunları hatırlarsak, birçok şeyi çözümleriz.

Partinin örgütlenme faaliyetine önümüzdeki dönemde yürüyeceğiz. Mevcut hazırlıklarımızı bir sonuca ulaştırmak istiyoruz ve bu hazırlıkları bir kalıba döküceğiz. Yaşadığımız son ayların hazırlık anlamında son aylar olduğu, partinin militan faaliyetlerini yeniden ve daha güçlü bir temelde başlatmamızın önümüzdeki dönemin özelliğini belirleyeceğini söyleyebiliriz. Ve bu dönemin önemli oranda yaşanmaya başladığını, birkaç yıldır yürüttüğümüz faaliyetlerin bir sonucu olarak artık bu döneme girildiğini söyleyebiliriz.

Yapılması gereken en son hazırlıklar tabii yine var, hem teorik, hem pratik olarak, ister askeri, ister siyasi, ister kitlesel, bütün alanlarda örgütlenmenin pratik sorunlarının, pratik planlanmasının iyi kavranması, meseleyi artık yalnızca teorik tahlil düzeyinde değil, pratik planlama düzeyinde de ele almak, talimatlar düzeyinde ele almak, partinin en basit hücrelerinden en üst grubuna kadar gelişim yollarını tutalım incelemek, irdelemek, bu konuda somut, gelişkin anlayışlar, açıklamalar geliştirmek ve bunu deneme-sınamayla yavaş yavaş şu veya bu alanında hayata geçirmek, yeni döneme girmemizin en güçlü ve en göze batıcı belirtileri olacaktır. Dikkat edilirse önümüzdeki aylar tamamiyle böylesine çalışmaların sonuca bağlanacağı aylar olacaktır. Tabii

ki böyle bir dönemin içine girerken mevcut hata payını en aza indirmek zorundayız. Son ayları böyle değerlendirme zorunluluğumuz vardır. Birçok haklı nedenlerle belirlediğimiz zorunluluklar vardır. En üst düzeydeki militanımızdan en sıradan üyemize kadar herkesin kendini bu temelde bir gözden geçirmeye ihtiyacı vardır. İstisnasız söylüyoruz, kimisinde az, kimisinde çok yeni dönemin koşullarına uymak, hepimizin gözönünde tutması gereken bir husus. Hepimizin yeni dönemin özelliklerine göre örgüt geliştirmeye, pratik faaliyet yürütmeye ihtiyacı vardır. Ve kesinlikle istisna tanımamalıyız. Böyle güçlü bir hamle son derece zorunludur. Ve her şeyden önce de, biz bunu kendimizde başlatma gereğini duymalıyız. Evet, değişik uzmanlık alanları, işbölümü alanları olacaktır. Ama genelin gereklerinin mutlaka yerine getirilmesi de gerekiyor. Ve bu tabii ki büyük bir zorlanmayı içerir, kişinin kendisine karşı verdiği sert bir mücadeleyle, yine kişinin parti çizgisine ulaşmak için sarfedeceği yatkıncı bir çabayla mümkündür. Örgütsel yapıyı yaratmak ancak böyle mümkündür. Tüm gelişim süreci adına “*profesyonel örgüt*” denilen böyle bir örgütlenmeye doğru gittiğimizi göstermektedir. Böyle bir örgütlenmenin de kalıcı, sürekli ve geliştirici bir mücadelenin temel taşı olduğu bilinmektedir.

Hiçbir nedenle bu sürecin zorunlu kıldığı rolün oynanması engellenemeyecek, yine ortaya çıkabilecek içimizde olduğu gibi dışımızda da hiçbir engel bizi böyle bir örgüte ulaşmaktan alıkoyamayacaktır. Mevcut problemlerin daha iyi bir açıklamasının mümkün olabileceği belirlenmiştir. Ve bugün burada olmayan, çok değişik alanlarda bulunanları ve bizden daha geride kalmış olabileceğini hesaba katarak bu açıklamayı yapmak zorundayız. Ama artık devrim yapacak bir örgüt olduğumuzu, büyük talihsizlikler olmazsa, bizi durumumuzdan alıkoyacak engeller ortaya çıkmazsa, artık gelecek yıl demeyeceğiz, bu yıl içindeki ayların da böylesine aylar olabileceğini, devrim yapacak örgütlenmenin artık taşlarının, tuğlalarının şurada-burada örülmeye başlanacak aylar olacağını, bugünkü durumdan yola çıkarak belirtebiliriz. Ve bence buradaki ça-

lışmamızın önemi de kendisini bu noktada ortaya koymaktadır. Biz böyle şereflî, gerçekten çok yüce olan bir görevi, kendi öncü kadro çalışmamızla hayata geçirebiliriz. Hareketimiz büyük kadro yaratmanın engin olanaklarına sahiptir. Ama bunu bu kadar kolektif tarzda uzun süreden beri çalışan ve bu emeklerinin sonuçlarını en çok alma durumunda olan bu alan çalışmamıza havale etmek, bu çalışmadan bunu beklemek hem hakkımız, hem görevimizdir. Kıvançla sarılmamız gereken, vazgeçemeyeceğimiz, hakkımız olan böylesine bir görevi, böylesine yüce bir görevi bizden başkasına bırakmak, aslında başkaları bizi zorlasa bile kabul edemeyeceğimiz, onurumuza, itibarımıza karşı işlenmiş bir hata olarak göreceğimiz bir hakkımız, bir görevimiz. Zaten bizim de böyle bir çalışmayı bu temelde yapma, bu temele bağılı olarak hareket etme düşüncemiz, inancımızla, hiçbir kişinin (ister en üst düzeyde olsun, ister en alt düzeyde olsun) tüm gücümüzü böyle bir gelişmeden alıkoyamayacağı, dışımızdaki gelişmelerin ve hiçbir iradenin bu konuda başarıya ulaşamayacağı kesindir. Ama şu da artık kesin olmalı ki, biz şimdiye kadar daha çok tek tek veya grup grup yürüttük faaliyetimizi. Bundan sonra çok güçlü bir kolektivizmle ve bu temelde çok güçlü bir inisiyatifle, arzu ve coşkuyla ve gerçekten bir bütün olarak adeta Lenin'in "*verin bize yüzelli kişiyi, biz Rusya'nın altını üstüne getirelim*" dediğı cinsten insanlar olmayı arzulamakla, bunun gereklerini yerine getirmekle önümüzdeki günlerin üzerine yürümeliyiz. Yine bunun için gereken enerjiyi demin bahsettiğimiz kaynaklardan bulabileceğimize güvenmeliyiz. Hata ve eksikliklerimizi bu güce dayanarak, hem de kısa sürede giderebileceğimize, kendimizi çok güçlü bir şekilde atılım yapabilecek bir konuma getirebileceğimize güvenmeliyiz.

Bu düşünce ve inançlarla önümüzdeki, özellikle Mayıs ayı ve daha sonraki aylarda, başta direniş şehitlerimizin anısını olanca gücümüzle kendi yaşantımızın, partimizin yenilenmesinin, güçlenmesinin, gelişmesinin temel bir ögesi haline getirerek ve bunu partinin önderliğinde yükselterek yürüyeceğiz. Bunu Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin temel bir harcı haline getirelim. Kitlelerimizin

duyduğu güçlü güvene layık olmasını bilelim. Partimizin siyasal, askeri, örgütsel çizgisinin doğruluğunun sağladığı güçle güçlü bir pratiğe yönelmesini bilelim. Bundan sonraki çalışma sürecimizin, çalışma pratiğimizin bu inanç ve düşünceler, bu şehitlerimizin anısına yaraşır bir tarzda hayata geçirileceği ve canlı somut başarıların da alınacağını görebileceğimizi umuyor ve bu anlamda çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Bir kez daha;

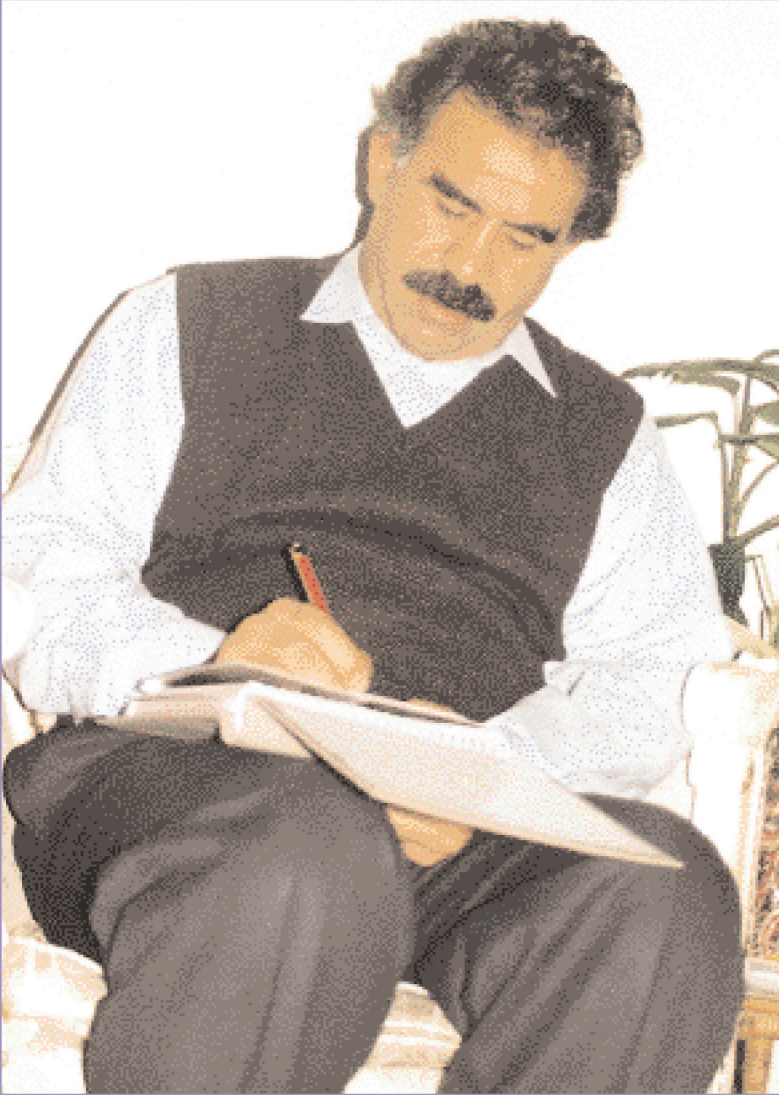
Yaşasın PKK direniş şehitlerinin anısı!

PKK direniş şehitlerinin anısı ölümsüzdür!

Yaşasın 1 Mayıs!

Kahrolsun emperyalizm ve sömürgecilik!

Parti Önderliği
1 Mayıs 1982

En insafsızca katliamların olduğu bir yerde, direnme emaresi çok güçlüdür. En çok tahrip edilen direnme üyelerinin, aslında çok güçlü direnmenin temel bir aracı olduğu çok çok söylenen ve bilinen bir husustur. Bu açıdan mesele, imhayı durdurmak değil, imhanın zıddı olan bir gelişmeyi ve onunla atbaşı giden, onunla dişe diş giden gelişmeyi, direnmeyi, bu direnişi de hayata geçirecek çalışmayı yaratmaktır.